164. TIISTAINA 12. JOULUKUUTA 2000

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta 5370

Hallituksen esitys HE 132/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 36/2000 vp
Lakialoite LA 104, 109, 116, 147/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 16, 29, 52, 103/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5371

Hallituksen esitys HE 154/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 37/2000 vp
Lakialoite LA 17, 131, 132, 152, 157/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 51, 57, 63, 222, 231, 232/2000 vp

3) Hallituksen esitys laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 5372

Hallituksen esitys HE 184/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 38/2000 vp

Ainoa käsittely

4) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001; Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä 5372

Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp
Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:
Esko Aho /kesk
Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /r
Seppo Kanerva /kok
Tarja Kautto /sd
Mari Kiviniemi /kesk
Martti Korhonen /vas
Riitta Korhonen /kok
Ossi Korteniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Jaakko Laakso /vas
Hannes Manninen /kesk
Kalevi Olin /sd
Sari Sarkomaa /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Esko-Juhani Tennilä /vas
Anu Vehviläinen /kesk

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat seuraavat edustajat:
Riitta Korhonen /kok
Martti Korhonen /vas
Esko-Juhani Tennilä /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:
12. ja 13. 12. edustaja
Tarja Kautto /sd

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:
12. ja 13.12. edustaja
Jaakko Laakso /vas
12.—14.12. edustaja
Seppo Kanerva /kok

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:
12.12. edustajat
Saara Karhu /sd
Seppo Lahtela /kesk

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi vuodelta 2001 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista ja työnantajan kansaneläkemaksusta

Toinen käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 132/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 36/2000 vp
Lakialoite LA 104, 109, 116, 147/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 16, 29, 52, 103/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Keskustelu asiasta päättyi viime perjantain istunnossa.

Keskustelussa on ed. Rehula ed. Mannisen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksytään.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Puhemies: Tämän jälkeen on päätettävä lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 26. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 154/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 37/2000 vp
Lakialoite LA 17, 131, 132, 152, 157/2000 vp
Toimenpidealoite TPA 51, 57, 63, 222, 231, 232/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Keskustelu asiasta päättyi viime perjantain istunnossa.

Keskustelussa on ed. Manninen ed. Pekkarisen kannattamana ehdottanut, että ensimmäisessä käsittelyssä päätetty 5. lakiehdotus hylätään.

Ed. Rehula on ed. Mannisen kannattamana tehnyt seuraavan lausumaehdotuksen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus asettaa komitean valmistelemaan kansaneläke- ja työeläkejärjestelmän uudistamista, ja edellyttää, että valtiontalouden tilanteen niin salliessa kansanvakuutusjärjestelmä, joka sisältää kaikille kuuluvan kansaneläkkeen pohjaosan, palautetaan eläkevakuutukseen."

Selonteko hyväksytään.

Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt 1.—4. lakiehdotus hyväksytään.

Puhemies: Nyt on äänestettävä 5. lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ensimmäisessä käsittelyssä päätetyn 5. lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 67 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Ään. 2) (Liite 1, s. 5483)

Eduskunta on hyväksynyt ensimmäisessä käsittelyssä päätetyn 5. lakiehdotuksen.

Eduskunta pysyy ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Puhemies: Tämän jälkeen on päätettävä ed. Rehulan lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 57 ei-ääntä; poissa 17. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 184/2000 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 38/2000 vp

Puhemies: Ensimmäisessä käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Keskustelu asiasta päättyi viime perjantain istunnossa.

Keskustelussa on ed. M. Koskinen ed. E. Kanervan kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksytään.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten toinen käsittely päättyy.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvät kaksi lausumaehdotusta hyväksytään.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä M. Koskisen lausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. M. Koskisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 146 jaa- ja 35 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 17. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001
Hallituksen esitys vuoden 2001 talousarviota koskevan hallituksen esityksen (HE 109/2000 vp) täydentämisestä

Ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 109, 187/2000 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 43/2000 vp
Talousarvioaloite TAA 1—1127/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43. Asian käsittelyssä noudatettava menettelytapa hyväksyttiin eilen pidetyssä toisessa istunnossa.

Nyt ryhdytään yleiskeskusteluun. Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen käytetään ryhmäpuheenvuorot. Niiden jälkeen seuraava yleiskeskustelu käydään nopeatahtisena keskusteluna, jossa ennakolta varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 7 minuuttia.

Yleiskeskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtiontalous ei ole nais- ja miesmuistiin ollut niin vakaalla mallilla kuin nyt. Velkaa valtiolla toki on runsaanpuoleisesti, mutta myös velanhoitokyky on erinomainen.

Menot ovat pysyneet monta vuotta suurin piirtein samalla tasolla. Tulot ovat kasvaneet vauhdikkaasti. Vuosi sitten kuviteltiin tänä vuonna velkoja lyhennettävän 6 miljardilla markalla. Loppujen lopuksi nettokuoletuksiin jäi 28 miljardia markkaa, josta suurin osa tosin oli yksityistämistuloja. Ensi vuonna velkaa arvioidaan lyhennettävän 14,5 miljardilla markalla. Tässä arviossa ei valtionyhtiöiden myyntituloja ole mukana.

Valtiovarainministeriön arviot valtiontalouden näkymistä ovat olleet ennustelaitosten varovaisimmasta päästä. Viime kevään kehystiedonannon arviot on jo ylitetty. Valtionvelka painuu pian alle 50 prosentin bruttokansantuotteesta. Se olikin yksi hallitusohjelman tavoitteista. Valtion rahoitusylijäämä suhteessa kokonaistuotantoon lähenee tänä ja ensi vuonna 2:ta prosenttia, kun arvio keväällä oli 1,4 prosenttia. Suomen julkisen talouden rahoitustasapaino on yksi vahvimmista koko Euroopan unionin alueella.

Monet ylikuumentumista enteilleet uhkatekijät ovat syksyyn verrattuna lientyneet. Korkotason nousu on tasoittanut luottokysyntää ja asuntojen hinnannousua. Palkkasopimuksessa pysyttiin maltin ylärajoilla. Sikäli veronkevennysten ajoitus voi osua nyt suhdannetilanteen kannalta parempaankin kohtaan kuin kesällä arvioitiin. Talousarvion sisältämä inflaatio-oletus taitaa tosin olla alimitoitettu. Paljon jää sen varaan, miten öljyn hinta ja euron kurssi talven aikana kehittyvät. Voisimme varmuuden vuoksi yhdessä koputtaa puuta!

Epävarmuustekijöitäkin toki on. Elämä globaalin talouden kilpailussa on riskialtista. Suomen valtiontalous on suuresti riippuvainen maailman kännykänkäyttäjien mielihaluista. Onneksi talouskehitys Yhdysvalloissa on ollut tasapainoista. On syytä huomata sekin, että yritysten maksamien verojen osuus valtion verotuloista on 90-luvun lopulla nopeasti kasvanut ja on jo yli 10 prosentin tasolla. Osakemarkkinat vaikuttavat puolestaan etenkin optioista saataviin verotuloihin. Niinpä myös yllätyksiin talouskehityksessä tulee varautua.

Eduskunnassa on kymmenen vuoden takaisesta ajasta opittu paljon. Hulvattomuuteen ei ole paineita. Sen osoittaa myös nyt loppusuoransa aloittava ensi vuoden talousarvio. Se on menoiltaan suurin piirtein viime kevään kehyksen antamissa mitoissa. Myös keskustan ja kristillisen liiton esittämien vastalauseiden menolisäykset ovat maltillisia.

Syksyn aikana talousarvion menojen loppusumma on noussut noin miljardilla markalla. Tästä miljardista reipas 400 miljoonaa on seurausta hallituksen omista lisäesityksistä: huumeiden vastaisesta ohjelmasta ja palkkamenojen lisäyksestä. Noin 600 miljoonaa on seurausta eduskunnassa tehdyistä korjauksista. Tuloarviot puolestaan ovat syyskuusta kasvaneet noin 3 miljardilla markalla.

Keskiarvot ja loppusummat näyttävät siis hyviltä. Hyvien keskiarvojen takana piilee kuitenkin monenlaista eriarvoistumista sekä korjausta vaativia ongelmia. Pitkittyessään ne voivat haitata talouden tasapainoista kasvua ja kansalaisten hyvinvointia. Näitä valiokunta mietinnössään nostaa esille syksyn asiantuntijakuulemisten perusteella. Samoja asioita käsiteltiin myös keväällä kehysmietinnössä.

Ratkaisua odottavat pitkäaikaistyöttömyyden aiheuttamat köyhyysongelmat, kuntien taloudellinen eriarvoistuminen, terveyden- ja vanhustenhuollon puutteet, alueellinen keskittyminen, tiestön kunnon heikkeneminen ja tietysti yliopistoopetuksen ja perustutkimuksen rahoitus. Eräisiin näistä valiokunta esittää pieniä rahanlisäyksiä, ja toisissa se esittää evästyksiä tuleviin talousarvioihin.

Köyhyysongelmiin ja pitkäaikaistyöttömien toimeentuloon valiokunta on kiinnittänyt huomiota tuloverolain mietinnössä. Talousarviossa esitämme 10 miljoonan markan määrärahaa vauhdittamaan pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten tutkimista niin sanotun it-mallin mukaisesti. Pienituloisten eläkeläisten asemaa kohennetaan korottamalla kansaneläkettä hieman hallituksen esittämää enemmän. Lisäksi valiokunta on lisännyt 2 miljoonaa markkaa talous- ja velkaneuvonnan järjestämiseen.

Kuntien taloustilanteen eriytyminen oli esillä jo tämän vuoden talousarviosta annetussa mietinnössä. Vaikka kuntatalous keskimäärin ottaen vahvistuu, eriytymiskehitys jatkuu. Ongelmat näyttävät keskittyvän pieniin alle 6 000 asukkaan kuntiin. Yhteisöveron tuoton vaihtelu kärjistää tilannetta. Suuret odotukset kohdistuvat nyt selvitysmies Jukka Pekkariseen. Valiokunta edellyttää, että selvitysmiehen raportin esittämät säädösmuutokset saadaan eduskunnan käsittelyyn jo ensi vuoden aikana.

Kuntien palveluista valiokunta käsittelee tarkemmin terveyspalveluita, erityisesti lasten mielenterveyttä, sekä vanhustenhoitoa. Valiokunnalla on huoli henkilökunnan jaksamisesta ja riittävyydestä. Tehtyjen selvitysten mukaan sairaalat olisivat valmiita palkkaamaan välittömästi 540 erikoislääkäriä pysyvästi. Lasten mielenterveyspalveluiden osalta valiokunta pitää hallituksen esittämää ratkaisua vaillinaisena ja lisää 45 miljoonaa markkaa kuntien rahoituspohjan vahvistamiseen.

Vanhustenhoidossa valiokunta edellyttää, että ministeriö laatii pikaisesti vanhustenhoitoa koskevat suositukset. Samoin valiokunta edellyttää, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja sen edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan. Ongelmia ovat palkkioiden vaihtelu kuntakohtaisesti, vapaapäivien vähäisyys ja verotuksen kireys.

Tasapainottavia toimia vaatii myös kiivas alueellinen keskittyminen. Se kasvattaa julkisia menoja ruuhkakeskuksissa, ja samalla perusrakenteita muualla jää käyttämättä. Valiokunta esittää pieniä parannuksia. Valiokunta enemmän kuin tuplaa uusien aluekeskusten kehittämiseen tarkoitetun määrärahan hallituksen esittämästä. Alueellista kuljetustukea jatketaan taas kerran viime tipassa. Valiokunta edellyttää selvitystä pysyvästä kuljetustukiratkaisusta tai sitä korvaavasta järjestelmästä.

Alueellista tasa-arvoa tukevat myös valiokunnan lisäämät rahoitukset alueteattereiden avustuksiin. Kasvukeskusten ulkopuolelle kohdentuvat asuntojen peruskorjausavustukset, joiden

myöntövaltuuden valiokunta palauttaa jo toisen kerran 240 miljoonan markan tasolle.

Asuntopolitiikan ongelmat ovat tiiviissä yhteydessä muuttoliikkeeseen. Valiokunta katsoo, että valtion tukemien asuntojen tuotantotavoite on asuntojen tarpeeseen nähden riittämätön, mutta erityisesti kasvukeskusten tonttipulan takia ilmeisen realistinen. Este tuotannon käynnistymiselle ovat myös arava- ja korkotukituotannon asukasvalinnan alhaiset tulorajat. Keskituloiset eivät enää pääse valtion tukeman asuntotuotannon piiriin, ja toisaalta pienituloisilla ei ole varaa maksaa niiden korkeita vuokria. Valiokunta edellyttää sekä asukasvalintojen tulorajojen korottamista että asumistuen hyväksyttävän enimmäisvuokratason nostamista. Uutena keinona esitämme asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuen käyttöönottoa.

Myös tiestön ja rautateiden kunnon rappeutuminen oli valiokunnan huolena jo vuosi sitten. Asiantila ei ole siitä parantunut. Tiehallinnon nykyiset voimavarat eivät riitä liikenneverkon kuntoa ja liikenneturvallisuutta koskevien tavoitteiden toteuttamiseen etenkään, kun kustannukset ovat tänä vuonna nousseet voimakkaasti. Aikataulupäätöstä edellyttävät suuret maan kilpailukyvynkin kannalta välttämättömät hankkeet, kuten E18-tie sekä Kerava—Lahti-rataosuus. Valiokunta on lisännyt perustienpitoon 95 miljoonaa markkaa, yksityisteiden määrärahoihin 7 miljoonaa markkaa sekä perusradanpitoon tasoristeyksien poiston nopeuttamiseen 5 miljoonaa markkaa.

Yliopistojen osalta valiokunta kiinnittää vakavaa huomiota tulossopimuskaudelle asetettujen tavoitteiden sekä käytettävissä olevien voimavarojen väliseen epäsuhtaan. Tutkintomäärät nousevat ensi vuonna 26 prosenttia. Määrärahat nousevat 8,9 prosenttia, mutta tästä noin puolet on sidottu jo palkkojen sopimuskorotuksiin sekä vuokramenojen kasvuun. Rahoituksen jatko vuodesta 2002 on auki, kun kehittämislaki peruutettiin. Sivistysvaliokunnan kehittämislakiesitys oli johdonmukaista jatkoa valtiovarainvaliokunnan vuosi sitten asettamille tavoitteille. Valiokunta edellytti silloin ja edellyttää nyt, että yliopistojen perusvoimavarojen vaje on korjattava tällä vaalikaudella. Valiokunta on lisännyt symbolisen 38 miljoonan markan määrärahan yliopistoille.

1990-luvun alkupuolella oli nykyistä paljon vaikeammat valtiontalouden olot. Silloin kyettiin kohdentamaan lisärahoitusta soveltavaan tutkimukseen. Näin luotiin nykyisen kasvun perusta. Nyt on aika hakea uusien innovaatioiden eväitä kohentamalla yliopisto-opetusta ja perustutkimusta. Opiskelut pitkittyvät, kun ohjauksesta, kirjoista ja luennoitsijoista on pulaa. Vuoden 1999 jälkeen on julkinen tutkimusrahoitus jäänyt polkemaan paikoilleen. Suomalaisten yliopistojen on oltava tutkimus- ja opetusyhteisöinä kansainvälisessä sarjassa houkuttelevia. Hallituksen ryhdistäytymistä kaivataan.

Yliopistojen ohella valiokunta nostaa esille ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahatarpeet. Sivistysvaliokunta korjasi rahoitusjärjestelmän, mutta rahat puuttuvat. Lisäbudjetissa odotetaan 80 miljoonan markan lisäystä.

Arvoisa puhemies! Edellä on tullut esille merkittäviä, sanoisinko miljardiluokan, määrärahatarpeita. Siihen sarjaan päästään, kun lasketaan yhteen esimerkiksi yliopistojen, liikenteen perusinvestointien sekä terveyden- ja vanhustenhuollon lähivuosien vajeet. Miten nämä menopaineet sovitetaan yhteen valtiontalouden lähivuosille hyväksytyn tiukan menokehyksen kanssa? Siinä onkin kieltämättä ympyrän neliöintiä muistuttava kiperä tehtävä, jonka kanssa varmasti valtiovarainvaliokuntakin joutuu keväällä painiskelemaan — hallituksesta nyt puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan viestittämät painopisteet tulee ottaa huomioon jo budjettivalmistelussa. Pientä kohennusta tässä on tapahtunut, mutta huonosti kuulevia korviakin edelleen löytyy. Olkoon esimerkkinä koulujen korjausmäärärahat. Valiokunta on nostanut homekoulujen korjausrahan takaisin tämän vuoden tasoon. Hallitus ei ollut myöskään huomioinut eduskunnan vaatimusta siitä, että lakisääteisten palveluiden, kuten kirjastojen, rahoittaminen tulee siirtää pois veikkausvaroista. Mietinnössä asteittainen siirto verovaroilla rahoitettavaksi on aloitettu. Valiokunta siirtää 20 miljoonaa markkaa nuorisotyön, liikunnan ja taiteen rahoitukseen.

Veikkausrahoituksesta osa suuntautuu kansalaisjärjestöille. Muutoinkin valiokunta on ottanut yhdeksi painopisteeksi kansalaisyhteiskunnan verkostojen tukemisen. Valiokunta suuntaa runsaat 100 miljoonaa lisämarkkaa kansalaisjärjestöjen toimintaan. Suurin yksittäinen muutos näistä on 80 miljoonan markan lisäys Raha-automaattiyhdistyksen avustuksiin sosiaali- ja terveysjärjestöille. Puoluetukeen esitetään 6 miljoonaa. Lisäystä on myös YK-järjestöjen, 4H:n, ympäristö- ja asuntoalan järjestöjen sekä naisjär-

jestöjen tukeen. Naisjärjestöjen osalta valiokunta edellyttää, että ensi vuonna on löydyttävä pysyvä ratkaisu etenkin Nytkis-yhteistyöverkoston kohdalla.

Vähemmistöjen asemaa valiokunta kohentaa saamelaisten oppimateriaaliin ja käännöspalveluihin, ruotsinkieliseen opettajankoulutukseen ja ortodoksisen kirkon virkoihin osoitetuilla lisämäärärahoilla.

Ulkoministeriön ja puolustusministeriön osalta valiokunta kiinnittää huomiota hallituksen omien periaatepäätösten ja toteutuneen määrärahakehityksen väliseen pahaan ristiriitaan. Vuonna 1996 hallitus päätti, että kehitysyhteistyössä 0,34 prosenttia kansantuotteesta on ehdoton minimi. Joka vuosi sen jälkeen kehitysyhteistyömenot ovat olleet tämän rajan alapuolella. Ensi vuonna siihen päästään niukin naukin. Kaukana siintää YK:n suosittama 0,7:n prosenttia. Valiokunta perää tavoitteiden saavuttamiseksi uutta ohjelmaa.

Puolustusministeriön nykyinen määrärahataso alittaa reippaasti vuoden 1997 puolustuspoliittisessa selonteossa määritellyn tason. Puolustusmenojen kansantuoteosuus uhkaa alittaa 1 prosentin, kun tavoitearvio selonteossa oli 1,5 prosenttia. Jos näin edetään, jouduttanee useita joukko-osastoja lakkauttamaan ja kotimaisesta puolustustarviketeollisuudesta luopumaan. Valiokunta suuntaa katseensa ensi keväänä tehtävään puolustusselonteon tarkistukseen. Sen tulee perustua realistiselle ja kansallisen puolustuskyvyn turvaavalle määrärahatasolle vuodesta 2002 lähtien.

Oikeus- ja sisäministeriön kohdalla valiokunta on tehnyt pieniä ja tärkeitä kansalaisten turvallisuutta parantavia korjauksia. Valiokunta turvaa Rikosuhripäivystyksen toiminnan jatkumisen. Rajatilanteen kehitys Venäjällä edellyttää rajavalvonnan määrän lisäämistä. Valiokunta kohdentaa Rajavartiolaitokselle 10 miljoonaa markkaa edes nykytason turvaamiseksi. Pelastushelikoptereiden osalta pysyvät ratkaisut tulee sisällyttää vuoden 2002 talousarvioon.

Maatalousministeriön kohdalla odotukset suuntautuvat ensi vuoden lisätalousarvioon. Maatalouden tuotantokustannusten nousua on lähes mahdotonta siirtää hintoihin. Siksi valiokunta edellyttää kohennusta maa- ja puutarhatalouden kansalliseen tukeen sekä bse-tutkimusten vaatimiin määrärahoihin.

Maatalouspääluokan sisäisillä siirroilla valiokunta on järjestänyt 10 miljoonan markan lisärahoituksen vesihuollon kehittämiseen, jotta edes muutamia uusia hankkeita voitaisiin aloittaa. Vesihuoltoa voidaan rahoittaa myös työllisyysmäärärahoista. Valiokunta joutuu jo kolmannen kerran peräämään valtion työllisyysmäärärahojen sujuvampaa käyttöä myös hankkeisiin, jotka luovutetaan kunnalle. Valiokunta on myös lisännyt hieman ympäristötöiden määrärahoja.

Valtion palkkamäärärahojen osalta valiokunta katsoo, että marraskuisen neuvottelutuloksen ja lähipäivinä tehtävien liittokohtaisten ratkaisujen mukaiset palkkausmäärärahat on budjetoitava kaikille sopimusvuosille täysimääräisinä. Täydellisyysperiaatteen seurannan helpottamiseksi valiokunta pitää tarpeellisena, että palkkamenojen osuus toimintamenoista eritellään tulevissa talousarvioesityksissä.

Valtiovarainministeriön kohdalla valiokunta pitää välttämättömänä kokonaisarvion tekemistä Valtion kiinteistölaitoksen tulevasta toiminnasta sekä taloudellisena yksikkönä että yhteiskunnallisena palveluorganisaationa. Erityistä huolta kannetaan yliopistokiinteistöjen tuottovaatimuksista ja kasvavista vuokramenoista.

Laajin keskustelu valiokunnassa käytiin eduskunnan lisärakennuksesta. Momentilta on vähennetty 20 miljoonaa markkaa ja rakentamisen käynnistäminen on sidottu suhdannetilanteeseen. Asiassa näyttää vallitsevan varsin herkkä tasapainotila.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Eduskunnan budjettivalta on kymmenen viime vuoden aikana muuttanut luonnettaan. Talousarvio on muuttunut yleispiirteisemmäksi, on perustettu liikelaitoksia ja yhtiöitä sekä budjetin ulkopuolisia rahastoja, on ryhdytty tulosohjaukseen ja purettu kuntien normiohjausta. Nämä muutokset ovat lisänneet valtiontalouden ulkoisen tarkastuksen merkitystä ja eduskunnan tarvetta saada ajankohtaista tietoa valtiontalouden hoidosta. Valiokunnassa on kiinnostusta tiiviimpään yhteistyöhön niin Valtiontalouden tarkastusviraston kuin Valtiontilintarkastajienkin kanssa. Tarkastus ja valvonta tulee nähdä kiinteänä osana eduskunnan budjettivallan käyttöä.

Valiokunnan mietintöön on jätetty kaksi vastalausetta. Kristillinen liitto katsoo, että kasvu ei jakaudu nyt oikeudenmukaisesti, ja esittää hallitukselle epäluottamuslausetta. Se rahoittaisi 1,8 miljardin markan menolisäykset muun muassa

pörssiverolla ja lyhytaikaisten myyntivoittojen verotusta tiukentamalla. Tuloveroja alennettaisiin hallitusta vähemmän. Kristillisen liiton menolisäykset kohdentuisivat perheille, eläkeläisille ja työttömille sekä kehitysyhteistyöhön.

Keskustan ryhmän mielestä suurimmat puutteet ovat kuntien palveluiden turvaamisessa, yliopistojen rahoissa, alueellisen ja sosiaalisen eriarvoistumisen jatkumisessa ja kotimaisen ruoantuotannon edellytyksissä. Keskustan menolisäykset 1,4 miljardia markkaa rahoitettaisiin velan kuoletuksia vähentämällä. Keskustan ryhmä esittää epäluottamuslausetta hallitukselle sen huteran yliopisto- ja tiedepoliittisen linjan vuoksi.

Arvoisa puhemies! Valiokunta esittää, että tällä kertaa 4 talousarvioaloitetta hyväksytään ja 1 123 aloitetta hylätään.

Edustajat R. Korhonen, M. Korhonen ja Tennilä merkitään läsnä oleviksi.

---

[2] **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Aula selvitteli laajasti mietintöä ja myös eduskunnan hallituspuolueiden ja valtiovarainvaliokunnan hallitusryhmien hyvässä yhteistyössä valmistelemia budjettimuutoksia ja määrärahalisäyksiä.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä valmistautui perusteellisesti käsittelyssä olevaan talousarvioon ennen hallituksen budjettilinjauksia. Ryhmä asetti jo alkukesästä selvät tavoitteet vuoden 2001 talousarvioesitykseen liittyen. Keskeisenä lähtökohtana oli hyvinvointiyhteiskunnan perustan ja palveluiden turvaaminen ja kehittäminen. Tämän mukaisesti ryhmä halusi, että muun muassa lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon suunnattua ylimääräistä tukea jatketaan, kansaneläkkeen tasokorotus toteutetaan ja eläkkeensaajien korotetun sairausvakuutusmaksun alentamista jatketaan tavoitteena korotetun osan poistaminen tällä vaalikaudella. Lisäpanostuksia haluttiin myös yliopistolliseen koulutukseen, viemärirahoihin ja homekoulujen korjaamiseen. Nämä saavutukset puhuvat hyvinvointiyhteiskunnan puolesta.

Hyvinvointiyhteiskunta on kilpailukykyinen ja tasa-arvoinen yhteiskuntamalli, jonka kehittämistä on jatkettava. Tätä tosiasiaa on toistettava niin kauan kuin julkisuuden kautta yritetään hyvinvointiyhteiskunta ja sen pääidea, hyvinvoinnin tasaaminen, leimata vanhakantaiseksi jakopolitiikaksi ja menneen ajan ilmiöksi. Suomalaisen yhteiskunnan kilpailukyky koulutuksen, infran ym. osalta ei olisi koskaan mahdollista yksin yritysten tai pankkimiesten työllä. Nykyaikaisten tuotantoedellytysten ja talouskehityksen yleiset edellytykset luodaan tänäänkin valtion ja kuntien yhteiskunnallisten perusrakenteiden eteen tekemällä työllä.

Eläkepaketti tuo monen vuoden jälkeen eläkkeensaajille selkeän nettotulojen lisäyksen. Esko Ahon hallituksen käyttöön ottamasta raippaverosta päästään vaalikauden loppuun mennessä eroon. Eläkkeensaajien korotetun sairausvakuutusmaksun poistaminen on ollut sosialidemokraattien keskeinen tavoite vuosikausia. Johdonmukainen tavoitteenasettelu näkyy myös tämän syksyisissä kansanedustajien lakialoitteissa.

Olemme tyytyväisiä siihen, että asian poliittinen vatvominen voidaan nyt lopettaa ja eläkkeensaajien sairausvakuutusmaksu saadaan tältä osin tasaveroiseksi palkansaajien kanssa. Eläkkeensaajia koskeva sairausvakuutusmaksun alentaminen yhdistettynä yleisiin tuloveron kevennyksiin, indeksikorotuksiin ja kansaneläkkeen tasokorotukseen nostaa käteenjäävää eläketuloa kaikissa tuloluokissa.

Kansaneläkkeen tasokorotuksen aikaistaminen hallitusohjelman mukaisesta aikataulusta ja korottaminen 70 markkaan sekä lapsikorotuksen leikkauksen peruminen ovat sosiaalisesti oikeita ratkaisuja, jotka vahvistavat etenkin pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa. Tasokorotus on ensimmäinen 16 vuoteen, joten korotuksella kurotaan kiinni vuosien aikana syntynyttä jälkeenjääneisyyttä.

Kansaneläkkeen, niin kuin ylipäätään ensisijaisten vähimmäisetuuksien, korottamiseen sekä pohjaosan niin sanottuun kaksinkertaiseen leikkaukseen on, kuten eduskunta edellyttää, valmisteltava kompensaatioesitys vuoden 2001 aikana.

Talousarvion kehyskeskustelujen jälleen lähestyessä on syytä korostaa, että sosialidemokraatit kannattavat tasokorotuksia vähimmäisetuuksiin, sillä ensisijaisten etuuksien riittämättömyys on keskeinen syy toimeentuloturvan käyttöön. Valtiovarainvaliokunnan hallitusryhmät edellyttivät näitä toimia jo kevään kehysmietinnössä.

Sosialidemokraatit pitävät tärkeänä, että tulevina vuosina kehitetään voimakkaasti sektorirajat ylittävää paikallista yhteistyötä syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Kuntouttava työtoiminta, kuntoutuskokeilut ja työttömyysajan ja työvoimapoliittisia etuuksia koskevat täsmennykset ovat tervetulleita lisäkeinoja syrjäytymisongelman helpottamiseksi. Paikallistason räätälöidyille ratkaisuille, työpajoille ym. saadaan nyt lainsäädännölliset puitteet. Myös taloudellisia panostuksia lisätään. Tämä on hyvä alku, joka ansaitsee jatkossakin huomiota ja lisäresursseja.

Sosialidemokraatit pitävät erittäin perusteltuna talousarvioon otettua määrärahaa pitkäaikaistyöttömien terveydentilan ja toimintakyvyn arvioimiseksi. On väärin luukuttaa työkyvyttömiä ihmisiä vuodesta toiseen työvoimahallinnossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen laatu ja kattavuus on ollut tärkeä syksyn puheenaihe. Valtiovarainvaliokunta kuvaa ansiokkaasti niitä ongelmia ja haasteita, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon arjessa kohdataan: työvoimapula, työuupumus, kiire, stressi, määräaikaiset työsuhteet, puutteelliset vuorovaikutus- ja johtamistavat, kasvavat ammattitaitovaatimukset, riittämätön työn ja työn organisoinnin kehittäminen, vähäinen täydennyskoulutus, työn vaativuuteen nähden alhainen palkkataso jne. Hoidon puutteita on nähtävissä etenkin vanhustenhuollossa, erikoissairaanhoidossa, psykiatrisessa hoidossa, päihdehuollossa ja ehkäisevässä terveydenhuollossa.

Väestön ikääntyessä hoidon tarve lisääntyy, mikä edellyttää pikaisia parannuksia vanhusten palveluihin ja omaishoitajien asemaan. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin saadaan opetustoimen lailla tasokorotus. Erikoissairaanhoidon kärjistyvä tilanne huomioon ottaen tavoitteena on oltava vuoden 2002 talousarvio.

Valtionosuuksien supistuessa 1990-luvulla on purettu normiohjausta, delegoitu päätäntävaltaa kunnille. Tarvittaessa on voitava käyttää korjausliikkeitä myös vastakkaiseen suuntaan niissä pahimmissa kipukohdissa, joita nykyjärjestelmällä ei ole saatu kuntoon. Sosialidemokraatit edellyttävät, että lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon satsataan ensi vuonna vähintään nykyinen markkamäärä. Näin turvataan tänä vuonna erillismäärärahalla aloitetut välttämättömät kehittämisprojektit.

Julkisesti tuetun hammashuollon ulottamista koko väestöön on lupailtu kymmenisen vuotta. Sosialidemokraatit ovat tyytyväisiä siitä, että nyt julkisesti tuettu hammashuolto laajenee asteittain sovitussa aikataulussa. Koko väestö ilman ikäsyrjintää pääsee tuetun hammashuollon piiriin viimeistään vuoden 2002 joulukuussa.

Jatkossa on tärkeää, että tarkkaan arvioidaan veronkevennysten sekä velanmaksun optimaalinen taso suhteessa hallitusohjelmaan, niin että eduskunnan viime keväänä kehysmietinnössä esittämien köyhyyden ja syrjäytymisen vastaisten toimien läpivienti sekä yhteisten palvelujen ja hyvinvointivaltion perusta turvataan. Tulonjaon oikeudenmukaisuuteen sekä köyhyyden ja syrjäytymisen vastaiseen työhön tarvitaan lisäpanostuksia.

Myös tulevan talouden pohjan vahvistamiseksi on koulutuksen ja tutkimuksen sekä infrastruktuurin perusta pidettävä kunnossa. Koulutusta on tuettava laajasti peruskoulutuksesta aina huippututkimukseen saakka. Tutkintotavoitteiden kasvaessa ja tutkimustyön kehittyessä on turvattava korkeakoulujen ja yliopistojen opetuksen ja tutkimuksen perusrahoitukselle riittävä taso. Tämä edellyttää toimenpiteitä budjetin painopisteitä määritettäessä.

Hallitus tehostaa kaupunki- ja aluepolitiikkaa. Maakunnallisten ja alueellisten keskusten yhteistyöverkon kehittäminen on vaativa tehtävä. Uusien aluekeskusten perustaminen ja käynnistäminen on välttämätöntä, jotta myös nykyistä maan sisäistä muuttoliikettä voidaan hillitä. Tämän vuoksi hallitusryhmät nostivat aluekehityksen määrärahan 25 miljoonaan markkaan.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallitusten kolmas tulopoliittinen sopimus on neuvottelutuloksen osalta syntymässä. Sen kattavuus selviää, kun liitot ilmaisevat kantansa osallistumisesta viimeistään huomiseen mennessä. Palkansaajajärjestöt ovat jälleen osoittaneet vastuuntuntoista asioiden hoitoa. Maan talouden ja palkansaajien kannalta on toivottavaa, että sopimuksen hyväksyy mahdollisimman moni liitto eri keskusjärjestöistä. Sopimuksen kustannusvaikutus on ensimmäisenä vuonna 3,1 prosenttia ja vuonna 2002 reilut 2 prosenttia. Edelliseen kokonaisratkaisuun verrattuna palkankorotukset ovat noin puoli prosenttia korkeammat. Oleellista on se, että sopimus vaimentaa syksyn aikana yllättävänkin ärhäkkääksi osoittautunutta inflaatiota. Hintojen

nousun hidastuminen vakauttaa taloutta ja vahvistaa kasvua ja luo tilaa työttömyyden laskulle.

Mikäli tulosopimus syntyy riittävän laajana, on hallitus luvannut keventää verotusta. Nyt käsittelyssä olevassa talousarviossa on jo 6 miljardin markan verohelpotukset ensi vuodelle. Jos tulopoliittinen sopimus syntyy, hallitus on valmis alentamaan tuloveroja vuonna 2002 vielä noin 4 miljardilla markalla. Veronkevennykset kohdistetaan pieni- ja keskituloisille ja niiden profiilia voidaan pitää tältä osin hyvänä.

Tiukka ja tasapainottava budjettipolitiikka sekä kolmas tulopoliittinen sopimusratkaisu luovat hyvät edellytykset talouskasvun jatkumiselle ensi ja seuraavana vuonna. Kun vielä euron vahvistunut kurssi suhteessa Yhdysvaltojen dollariin ja raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan lasku jatkuvat, voidaan asioihin tältäkin kannalta suhtautua levollisesti.

Eri suhdanne-ennustajat näyttävät olevan hyvin yksituumaisia talouden näkymistä. Vaikka kasvu tästä vuodesta laskee, sen ennakoidaan pysyvän varsin korkealla tasolla parin lähivuoden aikana. Optimistisimmat ennakoivat vahvan kasvun jatkuvan tämän jälkeenkin. On selvää, että tällaiset näkymät saattavat johtaa otteen lipsumiseen ja varomattomuudessa voidaan sortua valtiontaloutta uhkaaviin menonlisäyksiin.

Eduskunnan budjetti- ja poliittinen vastuu edellyttää kuitenkin, että kipeimpiin ongelmakohtiin on rohkeutta puuttua. Samalla on kuitenkin arvioitava ratkaisujen taloudelliset vaikutukset. Tässä suhteessa eduskunnassa tehdyt muutokset ensi vuoden budjettiin ovat olleet kohtuullisia eivätkä järisytä selvästi ylijäämäiseksi kääntynyttä valtiontaloutta. Vuosi sitten tehdyt muutokset kuluvan vuoden budjettiin olivat niin ikään erittäin maltillisia.

Talouspolitiikan keskeisin tavoite tulee olla työllisyysasteen nostaminen ja työttömyyden alentaminen. Työttömyyden vähentymisestä koituvat säästöt on käytettävä syrjäytymisen ja pitkäaikaistyöttömyyden vastaiseen työhön sekä alueellisia kehityseroja tasoittavaan ja kehitystä tukeviin toimenpiteisiin.

Infrastruktuurin, nimenomaan tiestön, tarpeiden ja voimavarojen ristiriita on kärkevä. Hallitusohjelmassa on lähdetty tiestön kunnon säilyttämisestä. Tämä tavoite on katoamassa horisonttiin. Maarakennusindeksi on hallitusohjelman laadinnasta noussut 12 prosenttia, ja käytännössä infran rahoituksesta on hävinnyt noin puoli miljardia markkaa. Tämän tyyppiset selvät hallitusohjelman ja talousarvion ristiriidat on hallituksen lisätalousarvion yhteydessä korjattava. Maan kansallisen ja kansainvälisen kilpailukyvyn turvaamiseksi on kiistatta selvää, että nykyisten rahoituskehysten puitteissa ei voida toteuttaa edes yhteiskuntataloudellisesti kannattavia hankkeita. Tällaisia ovat vääjäämättä E18-hanke sekä Kerava—Lahti-rataosuus.

Elinkeinoelämän kehittämisedellytysten sekä pääradan liikenteen turvaaminen edellyttävät näiden osalta aikatauluratkaisuja vihdoin ensi vuonna. Päätieverkon ohella alempiasteisen tieverkon sekä liikenneturvallisuuden tarpeet edellyttävät ennakkoluulottomuutta uusien rahoitusmallien käytössä. On muun muassa selvitettävä osan polttoaineverosta rahastointi mahdollisesti perustettavaan liikenneturvallisuusrahastoon.

Arvoisa puhemies! On myös tärkeätä, että palkkamenojen budjetointi erotetaan toimintamenoista, jotta täydellisyysperiaatetta loukkaavaa ja valtion työnantajakuvaa heikentävää tilannetta ei uusita. Täydellisyysperiaatteen valossa on tarkasteltava myös hallituksen tulo- ja verokertymän arviointia. Eduskunnalla on jatkossa mahdollisuus Valtiontalouden tarkastusviraston myötä vahvistaa budjettivaltaansa ja ottaa vastuullisempi ja laajempi myös menojen ja tulojen tarkoituksenmukaisuutta arvioiva ote. Esimerkiksi ensi vuoden tulokertymän osalta ei voi pitää realistisena olettamaa, että se jäisi tämän vuoden tasoa alhaisemmaksi. Palkkasumman kasvaessa 5,5 prosenttia verotuksen progressio nostaa kasvun noin 7 prosenttiin. Yritysten tulokset kasvavat ensi vuonna tästä vuodesta eli yhteisöverotuotot nousevat. Optiovoittoja on realisoitunut myös tänä vuonna. Niistä verot maksetaan ensi vuonna. Veronkevennykset kanavoituvat myös merkittävästi kasvun ja kulutuksen kautta takaisin.

Eri ministeriöiden osalta eduskunnan valiokuntien ja valtiovarainvaliokunnan jaostojen tahdonilmaisut etenevät osin eri tavalla. Tärkeätä on, että parannetaan myös budjetin valmisteluun liittyvää vuorovaikutusta ja että eduskunnan asettamat tavoitteet ja lausumat näkyisivät voimakkaammin talousarvion sisällössä. Lopultaan eduskunnalla on kansanvallassa ylimmän valtioelimen budjettivalta sekä vastuu, ja sen puitteissa tulee toimia. Eduskunnan budjettivalta ja kansanvallan toteutuminen on lopultaan kiinni kansanedustajista, eduskunnasta itsestään.

Kaavamainen lama-ajan politiikan jatkuminen on muutettava konkreettisemmaksi poikkihallinnolliseksi yhteiskunnan kehittämistyöksi ja oikeudenmukaisesti korjausten teoksi. Omalta osaltaan valtiovarainvaliokunnan hallitusryhmät ovat puuttuneet budjetin kokonaistaustaan nähden marginaalisella tavalla mutta sisällöllisesti kuitenkin selkeästi suuntaa näyttäen talousarvioesitykseen. Edustuksellisen demokratian toimivuuden kannalta on jatkossakin tärkeätä, että eduskunnan selvät tahdonilmaisut heijastuvat entistä selkeämmin hallituksen talousarvion valmisteluun ja että eduskunta jatkossakin varmistaa kansalaisten arjen kipupisteiden heijastumisen myös konkreettisin budjettimuutoksin.

Eduskunnan ja sen eri valiokuntien aseman vahvistaminen myös finanssipolitiikan alalla ja talousarvion käsittelyssä on kansanvallan vahvistamista ja edustuksellisen demokratian uskottavuuden lisäämistä, jota myös tarvitaan.

[3] **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Viime eduskuntavaalien ja erityisesti presidentinvaalien alla hyvinvointiyhteiskunnan idean säilyttämisellä oli ystäviä ja paljon. Kunnallisvaalien alla me seisoimme kaikki samassa rintamassa vaatimassa ja lupaamassa parannuksia kunnallisiin palveluihin. Kansa otti vaaleissa meidän kaikkien lupaukset todesta ja odottaa nyt meiltä tekoja. Tällaisille toiveille hallituksen ensi vuoden budjettiesitys on ollut kuitenkin pettymys.

"Hallituksen politiikkaa on parannettava", sanoi pääministeri Lipponen muutama viikko sitten puolueensa valtuuston kokouksessa. Lipponen puhui työttömyyden voittamisen tärkeydestä ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasapainoisemman aluekehityksen puolesta tavattoman hyvin. Vähän myöhemmin seurasi vasemmistoliiton puheenjohtaja perässä hivenen erilaisin sanakääntein. Omien puolue-elimiensä edessä nämä puoluejohtajat olivat pakotettuja tunnustamaan tosiasiat ja kansalaisten kritiikin.

Nuo puheet tuntuivatkin hyviltä, mutta ovatko ne johtaneet mihinkään nyt, kun budjettimietintö on käsissämme? Eivät todellakaan. On palattu samaan kaavaan — hyvässä ja huonossa — jonka mukaisesti Lipposen—Niinistön hallituksen politiikkaa on rakennettu kohta kuuden vuoden ajan. Kun pari kuukautta on kulunut kunnallisvaaleista, lupaukset on unohdettu. Mistä syystä? Eikö talous anna myöten, vai katosivatko ongelmat jollakin tavalla kunnallisvaalien mukana?

Talouden tutkimuslaitokset ovat vakuuttaneet, että Suomen taloudessa menee hyvin. Kasvu pysyttelee nyt jo kahdeksatta vuotta koko Euroopan kärjessä. Teollisuustuotannon ja erityisesti viennin lisääntyminen on erittäin ripeää. Hallitus ja työmarkkinajärjestöt ovat näiltä osin hoitaneet osuutensa hyvin.

Suomen kohdalla talouden nousua on vauhdittanut useita muita EU- ja jopa Emu-maitakin enemmän yhteisvaluutan suuri, noin 30 prosentin suuruinen, devalvoituminen. Eräiden asiantuntijoiden taannoisen arvion mukaan noin kolmannes Suomen talouden kasvusta on halvan euron satoa. Suomen oman talouden perustekijät eivät olisi tällaista devalvaatiota tarvinneet. Yhteisvaluutta-alueen lahjana erityisesti vientiteollisuus on saanut roiman lisän kilpailukykyynsä ja vientituloihin sekä omistajat sijoituksilleen. Osansa tästä on saanut toki julkinen valtakin, kunnat ja valtio, verotulojen reippaan kasvun seurauksena.

Ylidevalvoituneen valuutan taloudessa saajat ovat usein kuitenkin toisia, maksumiehet toisia. Vauhdikkaassa menossa korot ovat nousseet, inflaatio nopeutunut, monet välttämättömyyshyödykkeet ovat kallistuneet ja ylikuumenemisen uhka kurkkii nurkan takaa. Nämä kaikki koettelevat eniten heikompia.

Kulutuskysynnän liikavauhdin pelko on ollut hallitukselle yksi käyttökelpoinen perustelu leikata julkisia menoja. Niinpä kansantulon kakun uusjako on tosiasia. Se on kaikki tähän saakka olleet ennätykset rikkonut tosiasia.

Piispat, papit, psykologit, sosiaalialan työntekijät, sosiaalialan ja tulonjakopolitiikan tutkijat ovat yhtä mieltä. Heidän silminsä katsoen Suomi jakaantuu kahtia, menestyjiin ja häviäjiin, niihin, joilla tekee tiukkaa hankkia kohtuullinen jokapäiväinen toimeentulo, alueisiin, jotka menettävät nopeasti, ja toisiin, jotka kasvavat vauhdilla. Sana "kahtiajako" kuulostaa joidenkuiden korviin kyllästyttävältä, mutta se on totta, se kannattaa tunnistaa, se kannattaa kuulla.

Yhteiskuntakriittinen keskustelu onkin Suomessa aika lailla erikoisilla raiteilla. Suomessa kirkon edustajat ovat sanoneet toistuvasti suoraan, missä mennään. Tärkeissä saarnoissa, piispojen yhteisissä julistuksissa ja muun muassa nälkätyöryhmässä ovat kirkon edustajat nostaneet esille eriarvoistumisen, köyhyyden ja kan-

san kahtiajaon eettis-moraalisena kysymyksenä. Tällaiseen on totuttu yleensä Latinalaisen Amerikan tai Afrikan maissa. On mielestäni erinomainen asia, että seura ei piispoja pelota.

Tutkijoiden kova numerotieto ja sosiaalialan ammattilaisten kertoma todistavat kirkon edustajien huolen aiheelliseksi. Tohtori Jäntin äskeiset tutkimukset tulonjaon kehityksestä, Tilastokeskuksen samasta aihepiiristä kertovat viestit ja sosiaalialan ammattilaisten kertomukset köyhyyden, työttömyyden ja toimeentulovaikeuksien arkisista kasvoista todistavat kukin kulmiltaan, että Suomi-juna on muutakin kuin sen mainio veturi.

Ei eriarvokehitys ole sattuman satoa. Ei siitä toteutuneessa mitassa voi syyttää edes markkinavoimia. Hallituksen politiikka on asettunut pääsääntöisesti vahvimman puolelle ja ottanut aivan liian monta kertaa heikommilta. Kuka kertoisi minulle edes yhden esimerkin siitä, mitä rikkaimmilta, joilta lapset ovat jo juosseet maailmalle, on leikattu? Minä kerron vastavuoroisesti, että tavallisten lapsiperheiden lapsilisistä ja kotihoidon tuesta hallitus on leikannut 1,5 miljardia, josta penniäkään ei ole palautettu. Yhtä perhettä kohti leikkaukset olivat enimmillään yli 1 000 markkaa kuukaudessa. Pienituloisimmat työttömät, sairastavat tai äidit hallitus on jättänyt tärkeimpien verokevennysten ulkopuolelle kokonaan. Alimpien sairauspäivärahojen maksun hallitus lopetti kokonaan tuhansilta pienituloisimmilta suomalaisilta. Tätä listaa voisi jatkaa.

Aluekehityksen osalta alue-erojen kasvu on meillä koko EU:n nopeimpia. Tilastojen mukaan erot ovat Suomessa Italian ohella koko Euroopan unionin suurimmat, eikä ihme. Kun aikaisemmin Suomessakin julkisten elinkeino- ja infratukien avulla tuettiin vähän enemmän heikompia alueita ja vähemmän parhaita, on suunta nyt päinvastainen. Erityisesti elinkeinotukien valtavirta kulkee tänään keskuksiin.

Hallituksen politiikka asettaa yhä useammin myös kuntalaiset eri puolilla maata keskenään eriarvoiseen asemaan. Pihtiputaan verotulojen ja valtionosuuksien viiden vuoden kasvu on ollut 10 miljoonaa markkaa. Se on hyvä kasvu, mutta valtionosuuksien leikkaukset samana aikana ovat olleet 20 miljoonaa markkaa. Kuntapalveluja tarvitseva kansalainen siitä kärsii, vaikka kunnassa olisi kuinka viisaita luottamushenkilöitä. Näitä pihtiputaita on paljon eri puolilla Suomea.

Arvoisa puhemies! Ainakaan vielä median jakopolitiikasta syyttävä sormi ei ole osunut piispoihin, pappeihin tai tutkijoihin. Meidän poliitikkojen puolella samaa huolta kantaviin hallitusta liehittelevä julkisuus pyrkii jatkuvasti lyömään jakopolitiikan epäilyttävää leimaa. Minä kysyn, mikä on jakopolitiikkaa. Onko jakopolitiikkaa se parhaimmillaan miljardista muutamaan miljardiin markkaan oleva valtion budjetin menopuolen siivu, joka tosiasiassa on haluttaessa liikuteltavissa heikompien hyväksi, vai onko todellista jakopolitiikkaa se, miten työmarkkinajärjestöt jakavat vuosittain kymmenien miljardien markkojen suuruisen kansantulon kasvun, ja se, miten valtio kohdentaa vuosittain verotuksen miljardien markkojen kevennysvaran?

Mitä muuta kuin jakopolitiikkaa on ollut se, että 250 miljardin markan suuruisesta kansantulon kakun muutaman vuoden kasvusta leijonanosan on pistänyt taskuunsa maamme rikkain kymmenes heikoimman kymmeneksen jäädessä likimain nollille? Moralisoikoon siis ken tahtoo sillä, jos vaadimme työttömille parempaa toimeentuloa, pienituloisille eläkeläisille parempia eläkkeitä ja vanhustenhuoltoa, lapsille ja nuorille parempaa ja tasapuolisempaa koulutusta eri puolilla Suomea. Ken tätä tahtoo sanoa jakopolitiikaksi, tehköön sen.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän mielestä hallituksen ensi vuoden budjettiesitys ei puutu tämän ajan suuriin ja yhäti kärjistyviin ongelmiin. Se paistattelee halvan euron ja mahtavan Nokian vedossa ja loisteessa hyvin. Hallitus ei ole ollut valmis alentamaan työttömyyttä riittävän radikaalein toimin, ei tasoittamaan pk-sektorin työllistämismahdollisuuksia eikä tunnustamaan erityisesti kuntasektorin huutavaa työvoiman tarvetta ja sen suuria mahdollisuuksia järkevään työllistämiseen.

Aivan niin kuin kaikki puolueet lupasivat kunnallisvaalien alla, keskustan eduskuntaryhmä esittää kohta alkavissa äänestyksissä, että kunnallisten palvelujen monesti äärimmilleen kärjistyneiden ongelmien voittamiseen varmistetaan nyt riittävät ratkaisut. Vanhustenhuollon, päivähoidon tai perusopetuksen pullonkaulat on nyt aukaistava. Siihen tarvitaan rahaa. Valtion veroratkaisujen leikkaukset on kompensoitava kunnille täysimääräisesti ja kuntien välisiä tuloeroja on tasattava.

Hallitus käyttää koko veronkevennysvaran tuloverotuksen keventämiseen. Keskusta olisi puolestaan kohdentanut osan kevennysvarasta esimerkiksi ruoan alv:n alentamiseen tai korkealla

olevan dieselpolttoöljyn hinnan laskemiseen veroa palauttamalla. Haluan tässä yhteydessä muistuttaa, että Suomessa edelleenkin, tänä päivänäkin, dieselpolttoöljyn hinta on korkeammalla kuin puoli vuotta sitten tai vuosi sitten taikka puolitoista vuotta sitten. Haluan muistuttaa myös siitä, että se hintataso on edelleenkin Emu-maista toiseksi korkein, vain Italiassa sen hinta on korkeampi kuin meillä ja Italiassa ainakin osa alan yrittäjistä saa veron palautusta.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tinkinyt perusinfrastruktuurin, muun muassa teiden, tietoliikenteen ja julkisten palvelujen, riittävästä rahoituksesta maakunnissa. Tämä on osaltaan syventänyt muutoinkin ammolleen repeytyneitä alueeroja. Hallituksen asettama talousneuvoston asiantuntijaryhmä tunnisti ison joukon toimia tasapainoisemman aluekehityksen aikaansaamiseksi. Oikeastaan ensimmäistäkään tuon työryhmän esityksistä ei kuitenkaan ensi vuoden talousarviosta löydy, ei ensimmäistäkään.

Keskustan vastalause sisältää näiltä osin useita esityksiä toimista, joilla vinoutuneen aluekehityksen kuvaa korjataan alueiden osaamista ja teknologista perustaa parantaen ja aloitetaan meidän ehdotustemme mukaan verokannustimien käyttöönotto tasapainoisemman aluekehityksen välineenä. Keskusta varoittaa hallitusta ratkaisuista, jotka vaarantavat kotimaisen ja puhtaan ruoan riittävyyden. Viimeistään nyt pitäisi olla tiedossa, miten tärkeää on turvata kuluttajalle terveellisen lähiruoan saanti. Keskusta esittää hallitusohjelman vastaisista maatalouden leikkauksista luopumista, kustannusten huomioon ottamista myös viljelijöiden tupossa sekä resurssien varaamista elintarvikkeiden turvallisuuden tarkastamiseen.

Hallitus ansaitsee tunnustuksen siitä, että se toteuttaa kansaneläkkeiden pienen, joskin riittämättömän tasokorotuksen ja savamaksun vähäisen kevennyksen. Samalla se kuitenkin tekee suuren ja historiallisen virheen poistamalla kansaneläkkeen pohjaosan äsken tehdyillä äänestyksillä 336 521 eläkeläiseltä ensi maaliskuun 1. päivästä lukien. Keskusta ei hyväksy, ei ole hyväksynyt eikä hyväksy pohjaosan leikkausta. Eläkkeiden tasokorotuksen on mielestämme oltava selvästi suurempi kuin nyt hallitusryhmien toteuttama. Kansantulon kasvu, kakun suuruus, puhuu selvästi sen puolesta, että myös eläkeläisille liikenee enemmän kuin mihin hallituspuolueilla on nyt tahtoa ja näköjään varaa.

Lapsiperheiden toimeentulon osalle 30 miljardilla markalla kasvavasta kansatulon kakusta ei tule juuri minkäänlaisia mainittavia parannuksia ensi vuonna. Keskusta ei tyydy siihen ja esittää omat muutosesityksensä.

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän mielestä valtion ensi vuoden talousarviota on muutettava tavalla, joka parantaa kansallisen solidaarisuuden ja yhteisvastuun asiaa, joka lunastaa kunnallisvaalien alla annetut lupaukset palveluiden parantamisesta ja joka pysäyttää kahtiajaon politiikan. Suomen ja suomalaisten todellisen menestyksen perusta on siinä, että koko kansa voi oppia, yrittää, tehdä työtä, saada tarvittavaa turvaa ja menestyä.

Yhteiskuntaa eteenpäin vievä dynaaminen voima on yrittäjyydessä, omatoimisuudessa ja oppimisessa. Niille on raivattava myös budjetin keinoin tietä. Niihin tarttumiselle on yhteiskunnan luotava mahdollisimman tasavertaiset edellytykset kaikille kansalaisille sosiaalisesta taustasta ja asuinpaikasta riippumatta. Niiden tuottaman kasvun hedelmin on hoidettava heikomman asiaa.

Arvoisa puhemies! Pitkällä tähtäyksellä ehkä sittenkin pahin pettymys, minkä budjettiesitys pitää sisällään, on kansakunnan tulevaisuuden perustan vaarantaminen. Yliopistojen perusrahoituksen esitetty taso ei kerta kaikkiaan riitä. Eduskunnan sivistysvaliokunta on osoittanut tämän yksiselitteisesti ja yksimielisesti. Kehittämislain kaataminen oli hallitukselta suuri virhe. Se jätti yliopistojen rahoituksen suuren epävarmuuden varaan. Se vaurioitti ratkaisullaan Suomen kuvaa korkeaa osaamista vaalivana, siihen kaikille mahdollisuudet turvaavana maana.

Edellä sanotun perusteella keskustan eduskuntaryhmä tuleekin esittämään hallitukselle seuraavan sisältöisen epäluottamusponnen:

"Eduskunta toteaa, että hallitus ei ole kyennyt turvaamaan yliopisto-opetuksen ja perustutkimuksen rahoitusta pitkäjänteisesti lainsäädännöllä siten, että aiempi perusrahoituksen vaje korjattaisiin ja kasvavien tutkintotavoitteiden edellyttämät määrärahat taattaisiin, ja että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

[4] **Irja Tulonen /kok:** Arvoisa puhemies! Vallitseva talouskehitys on mahdollistanut talousarvioesityksen, joka toteuttaa historiallisen suuret veroalennukset, lyhentää valtionvelkaa ja turvaa myös sosiaalisesti tasapainoisen yhteiskunnalli-

sen kehityksen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen noudatettuun kohtuullisen tiukkaan menolinjaan ja mittaviin velanlyhennyksiin, veroratkaisun suuruuteen ja kohdentamiseen sekä budjetin sosiaalisiin ja sivistyksellisiin painotuksiin.

Vuoden 2001 talousarvioesitys kertoo poikkeuksellisen kauan jatkuneesta talouskasvusta. Se kertoo myös noudatetusta vastuullisesta talouspolitiikasta ja tiukasta finanssipoliittisesta linjasta, joka on johtanut tuntuvaan julkisen talouden ylijäämään ja suotuisaan talous- ja työllisyyskehitykseen.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen Etlan ennusteen mukaan Suomen kansantalouden kasvunäkymät pysyvät suotuisina myös tulevina vuosina. Korkeasuhdanteen mahdollinen jatkuminen luo tietysti jonkinlaista liikkumavaraa budjetin menokehyksiin. Vaikka haluammekin uskoa talouskasvun jatkumiseen, on todettava, että Suomen ja kansainvälisen talouden kasvun suhdannehuippu on jo saavutettu. Kansainvälinen talouskasvu hidastuu, ja epäluottamusta markkinoilla on jo vähän havaittavissa. Samoin valtionvelan määrä on aivan eri suuruusluokkaa kuin jakopolitiikan kultaisella 70-luvulla. Juuri tästä johtuen budjettikäsittelyn aikana SDP:n suunnalta väläyteltyyn jakopolitiikkaan ei ole paluuta. (Ed. Gustafsson: Oho!) Kokoomuksen eduskuntaryhmä on seurannut huolestuneena keskustelua, jonka mukaan yllättävän suuriksi kasvaneet verotuotot oikeuttaisivat budjetin menokehyksen vastuuttomaan paisuttamiseen. On vaarallista rakentaa pysyviä menoja kertaluontoisten tuloerien varaan. (Ed. Gustafsson: Kokoomuksen linja solidaarisuuteen!)

Olemme aidon hämmästyneinä joutuneet tänäkin syksynä huomaamaan, kuinka yksin kokoomus on monissa keskusteluissa ollut vastustaessaan lyhytnäköistä menojen kasvattamista ja puolustaessaan politiikkaa, joka turvaa hyvinvointiyhteiskunnan säilymisen myös tulevaisuudessa. On helppo jakaa rahaa ja kerätä lyhytnäköisellä politiikalla niin sanottuja irtopisteitä. Paljon vaikeampaa on puolustaa tiukkaa menolinjaa, taloutemme perusrakenteita ja pyrkiä kehittämään yhteiskuntaa kestävästi, pitkäjänteisesti ja myös vastuullisesti. On ollut todella huolestuttavaa seurata muiden hallituspuolueiden — saati sitten opposition — valmiutta kasvattaa menokehyksiä hallitsemattomasti talouden realiteeteista piittaamatta.

"Me voimme maksaa eläkkeenne tai velkanne, mutta emme molempia", kuulin erään nuoren sanovan. Ymmärrän hyvin nuortemme huolen kasvavista eläkemenoista ja kohtuuttoman velkataakan siirtämisestä heidän maksettavakseen. Jakopolitiikan aikoja haikailevat eivät tunnu muistavan, että me maksamme vieläkin yltäkylläisten jakobudjettien seurauksena syntyneen kansantaloutemme romahduksen kustannuksia. Meillä on vielä tänään noin 390 miljardin markan valtionvelka, jota kokoomuksen eduskuntaryhmä ei suostu siirtämään tulevien sukupolvien maksettavaksi. Pelkästään valtionvelan korkomenot ovat noin 25 miljardia markkaa, mikä vastaa lähestulkoon opetusministeriön koko hallinnonalan menoerää. Tämä 25 miljardia on budjetin kaikkein turhin menoerä.

Siksi on perusteltua, että budjetti rakentuu edelleen tiukkaan menolinjaan. Velan lyhentämisen kautta syntyy tuleviin talousarvioihin todellinen ja aito liikkumavara, kun velanhoitomenot pienenevät. Vasta näin syntynyttä säästöä voidaan kanavoida erilaisten menopaineiden toteuttamiseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitääkin perusteltuna budjetin linjaa, joka tähtää määrätietoiseen valtionvelan lyhentämiseen nyt ja tulevina vuosina.

Eduskuntaryhmämme pitkäaikainen tavoite veronmaksajien taakan tuntuvasta keventämisestä toteutuu käsillä olevassa budjetissa. (Ed. Gustafsson: Mitäs jakopolitiikkaa se on?) Ansiotulojen verotuksen keventäminen 6,4 miljardilla markalla mahdollistaa palkkatulon veroasteen alentamisen keskimäärin 1,5 prosenttiyksiköllä. Tällä on merkittävä vaikutus ostovoimaan.

Veronkevennysten painottuminen pienituloisempiin palkansaajiin on tärkeää työn vastaanottokynnyksen madaltamiseksi. Pidämme kuitenkin oikeudenmukaisena ja kohtuullisena, että veronkevennykset ulotetaan koskemaan kaikkia palkansaajia, sillä työnteon verotus on Suomessa vieläkin liian kireätä kautta linjan. On lisäksi huomioitava, että verotuksen progressiivisuus Suomessa on kansainvälisesti verrattuna erittäin jyrkkää. Korostamme lisäksi tässä yhteydessä, että tuloveron alennus koskee luonnollisesti myös eläketuloa.

Jos aiomme pitää menestyvät yritykset ja lahjakkaat työntekijät maassamme, meidän on pystyttävä tarjoamaan kilpailukykyisempään verotukseen perustava taloudellinen ympäristö yritysten toiminnalle ja kyvykkäiden, hyvin koulu-

tettujen kansainvälisten nuorten työnteolle. Kokoomuksen tavoitteena onkin valitun ansiotuloverotuksen keventämislinjan määrätietoinen jatkaminen.

Arvoisa puhemies! Yliopistolaitoksemme perusrahoituksen tila on tänä vuonna ja tänä syksynä saanut poikkeuksellisen paljon perusteltua huomiota. Voidaan vihdoin aidosti todeta, että päättäjät ovat tiedostaneet yliopistolaitoksen taloudellisen tilanteen kestämättömyyden. Meillä on poliittinen ja yhteiskunnallinen yksimielisyys siitä, että koulutukseen ja osaamiseen on panostettava. Tähän nojautuvat myös Suomen kansalliset strategiat.

Haluan tässä yhteydessä mainita jo hyväksytyt linjaukset yliopistojen perusrahoituksesta. Sekä hallitusohjelmassa että viime vuonna hyväksytyssä Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1999—2004 todetaan, että yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan lainsäädännöllä. Edelleen kehittämissuunnitelma korostaa yliopistolaitokselle asetettujen tavoitteiden ja määrärahojen yhteyden parantamista siten, että uudet tehtävät sekä koulutuksen ja tutkimuksen laajentaminen kasvattavat vastaavasti budjettivaroja. Kuluvan vuoden talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti, että yliopistojen perusvoimavarojen vaje korjataan tällä vaalikaudella. Tähän viittaa myös valtiovarainvaliokunnan tuore budjettimietintö. Meillä on siis jo olemassa elementit ja yhteisesti hyväksytyt suuntaviivat etsiä ratkaisuja yliopistojen perusrahoitukseen.

Kokonaisuudessaan yliopistoille ohjataan ensi vuonna määrärahoja lisää yhteensä vähän vajaat 500 miljoonaa markkaa, joka muodostuu palkankorotuksista, tilakustannuksista, Suomen Akatemian lisärahoituksesta ja Tietoteollisuusohjelmasta sekä tulevaisuuspaketin ja valtiovarainvaliokunnan lisäyksistä. Tulevaisuuspaketin kautta yliopistojen perusrahoitukseen ohjataan ensi vuonna lisäystä 100 miljoonaa markkaa. Lisäksi valtiovarainvaliokunta esittää mietinnössään 38 miljoonan markan lisäystä. Sivistys- ja tiedejaosto esitti huomattavasti suurempaa lisäystä, joka valitettavasti yön tunteina pieneni neuvotteluissa huomattavasti.

Oikean suuntaisia rahoitusparannuksia on siis tehty, mutta nämä eivät kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä yksin riitä. Ellei perusrahoituksen kehitystä turvata tulevaisuudessa, joutuu eduskunta linjaamaan uudelleen yliopistojen määrällisiä ja laadullisia tavoitteita. Tämä tarkoittaisi myös opiskelijoiden vuosittaisten sisäänottojen pienentämistä ja opetuksen laadun heikentämistä. Tähän meillä, osaamisen ja koulutuksen varaan rakentuvalla pienellä maalla, tuskin on varaa. Lisäksi valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomea uhkaa tulevaisuudessa esimerkiksi lääkäri- ja opettajapula, mikä osaltaan lisää myös paineita yliopistojen sisäänottomäärien kasvattamiseen ja siten luonnollisesti määrärahojen lisäystarpeeseen. (Ed. Gustafsson: Siis kokoomus hyväksyy jakopolitiikan kuitenkin!)

Kokoomus näkee tällä hetkellä erityisen tärkeänä toimivan neuvotteluyhteyden rakentamisen sivistysvaliokunnan, hallituksen, rehtorien neuvoston ja opetusministeriön välille yliopistojen perusrahoitus- ja kehittämislakikysymyksessä. Valtioneuvoston lausuma kehittämislain yhteydessä luo mielestämme edellytykset rakentaville ja tuloksellisille neuvotteluille. Haluamme korostaa, että ratkaisuja yliopistojen perusrahoituksen turvaamiseksi tarvitaan edelleen ja että edellytykset taloudellisesti kestävällä pohjalla olevalle ratkaisulle ovat todella olemassa. Näitä ratkaisuja tulee etsiä yhteisesti ja pyrkiä hallitusti mutta määrätietoisesti korjaamaan perusrahoitusvajetta. Totean vain, että tämä työ on jo aloitettu ja hallituksen tarkoitus on mahdollisimman pian tuoda eduskunnan käsittelyyn uusi kehittämislaki. Eduskunta edellyttää, että lainsäädännön ja taloudellisten ratkaisujen turvin vastataan kestävästi yliopistojen perusrahoitusvajeeseen.

Arvoisa puhemies! Tämä talousarvio kokonaisuudessaan heijastaa voimakkaita sosiaalisia painotuksia, ja se on hyvä. Tämä oli kaikkien hallituspuolueiden selkeä ja yhteinen tahto eduskunnan budjettineuvotteluissa. Suurin osa menolisäyksistä, joita eduskunta teki ensi vuoden budjettiin, kohdistuu erityisesti eläkeläisväestöön, lähes 1,3 miljoonalle eläkeläiselle.

Kokonaisuudessaan veronalennukset ja menolisäykset muodostavat tässä budjetissa lähes 2 miljardin markan suuruisen kädenojennuksen eläkeläisväestölle. Kaikilla veroja maksavilla eläkeläisillä käteenjäävä tulo nousee eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alentamisen ja verotaulukkoon tehtyjen veronalennusten johdosta. Esimerkiksi tänä vuonna keskimääräistä eläkettä, noin 5 000 markkaa kuukaudessa, saavalle jää ensi vuonna käteen noin 340 markkaa enemmän kuukaudessa kuin kuluvana vuon-

na. Myös ne eläkeläiset, jotka eivät maksa valtionveroa, hyötyvät kesäkuusta alkaen tehtävästä kansaneläkkeen tasokorotuksesta, joka indeksi huomioon ottaen on 73 markkaa kuukaudessa. Näin ollen täyttä kansaneläkettä saavalle jää käteen noin 170 markkaa enemmän kuukaudessa. Huomionarvoista on, että tasokorotus tehdään nyt ensimmäistä kertaa vuoden 84 jälkeen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä on tyytyväinen hallituspuolueiden eduskuntaryhmien aikaansaamaan eläkepakettiin. Pidämme tärkeänä erityisesti sitä, että eläkeläisten ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu kokonaan tällä vaalikaudella. Kokoomuksen aloitteesta ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisen aikataulusta kuluvalla vaalikaudella päästiin sopimukseen budjettineuvotteluissa. Nyt eläkeläiset voivat luottaa siihen, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu siirtyy historiaan vuonna 2003. Eläkeläisiä loukkaavaksi yltynyt kilpalaulanta siitä, kuka lupaa suurimman sava-alennuksen, on nyt siis lopulta päättynyt. Tuskin meistä kukaan siitä asiasta piti.

Noin 120 000:ta eläkeläistä koskeva niin sanottu kaksinkertainen pohjaosan leikkaus myös tulee ratkaista. Ministeri Perho on luvannut saattaa eri ratkaisuvaihtoehdot julkisen arvioinnin kohteeksi heti alkuvuodesta, kuten eduskunta on edellyttänytkin. Kun muun muassa eläkeläisjärjestöjen lausunnot eri vaihtoehdoista on saatu, on päätettävä, mitä kaksinkertaisille pohjaosan leikkauksille todella tehdään. Eläkeläiset ovat jo nyt joutuneet odottamaan ratkaisua aivan liian pitkään.

Budjetin voimakkaista sosiaalisista painotuksista voidaan mainita myös vuosikausia odotetun hammashuollon kokonaisuudistuksen toteutuminen. Kyseessä on erittäin merkittävä uudistus, varsinkin kun muistaa eduskunnassa muutama vuosi sitten käydyn keskustelun hammashuoltolain kumoamisesta. Onneksi näin ei kuitenkaan tapahtunut. Sen sijaan nyt toteutettu uudistus saattaa kahden vuoden sisällä kaikki suomalaiset sairausvakuutuksessa korvattavan hammashuollon piiriin.

Eduskunnassa on kiinnitetty aiheellisesti huomiota lasten ja nuorten ongelmiin. Valtiovarainvaliokunta on lisännyt mietinnössään määrärahoja opetustoimen investointeihin, muun muassa homekoulujen korjaustöihin. Eduskuntaryhmämme on tyytyväinen myös siihen, että ensi vuonna erityisesti syrjäytyneiden nuorten asemaan on monin eri tavoin haettu helpotusta. Tämä näkyy esimerkiksi mielenterveyspalvelujen laatua ja määrää, kuntouttavaa työtoimintaa ja nuorten huumeiden käytön ehkäisyä koskevissa esityksissä. Nuorten pahoinvointiin ja lisääntyneeseen huumeongelmaan vastataan selkein määrärahalisäyksin.

Eduskuntaryhmämme mielestä painopisteen tulee olla kuitenkin ennalta ehkäisevässä työssä. Opetushenkilöstön valmiuksia huumeongelman kohtaamiseen lisätään koulutuksella ja nuorisotyön asemaa ennalta ehkäisevässä toiminnassa vahvistetaan. Myös kouluterveydenhuoltoon panostaminen edesauttaa ajoissa tapahtuvaa ongelmien havaitsemista ja niihin ajoissa puuttumista. Ennalta ehkäisevä työ, valistus, vapaaehtoisjärjestöjen kanssa verkostoituminen ja nuorten huomioiminen erityisenä kohdealueena muodostavat ensiarvoisen tärkeän yhteistyökokonaisuuden huumeiden vastaisessa työssä.

Kokoomuksen mielestä on huolehdittava, että lisäpanostus ei huku hallinnollisiin kuluihin tai pelkästään valtion virastojen analyyseihin ongelmien laajuudesta, vaan että tämä taloudellinen panostus todella tavoittaa erityisesti nuoret ja perheet sekä vastaa ennaltaehkäisevästi konkreettisesti itse ongelmaan. Ennalta ehkäisevien toimenpiteiden lisäksi myös hoitopaikkojen lisääminen on välttämätöntä.

Myös poliisin huumausainerikostorjuntaa on tarkoitus tehostaa ja kohdistaa määrärahoja ennen kaikkea katutason valvontaan eli poliisin näkyvyyteen, mikä mahdollistaa yleisillä paikoilla tapahtuvan huumausainekaupan tehokkaamman torjumisen.

Työelämän koventuneet vaatimukset ovat johtaneet siihen, että lapset ja nuoret viettävät liian usein aikaa yksin ilman aikuisten ihmisten tukea. Tutkimusten mukaan lyhytkin yksinolo voi olla riski lapsen itsetunnolle, kasvulle ja kehitykselle. Siksi on tärkeää, että koululaisten iltapäivä- ja harrastuskerhoihin panostetaan. Valtiovarainvaliokunta vapautti tässä budjetissa lisäksi veikkausvoittovaroista 20 miljoonaa markkaa taiteeseen sekä liikuntaan ja nuorisokasvatukseen. Myös näitä rahoja voidaan ohjata erilaisten iltapäivä- ja harrastuskerhojen toimintaan.

Eduskunta kiinnitti jo viime vuonna huomiota lasten lisääntyneisiin mielenterveysongelmiin. Valtiovarainvaliokunta esittää myös vuonna 2001 talousarvioesitykseen 45 miljoonan markan määrärahalisäystä lasten- ja nuortenpsykiat-

rian palveluihin, jotta hyvin alkaneita hankkeita voitaisiin jatkaa. Ryhmämme pitää tätä esitystä todella perusteltuna. Erityisesti juuri lasten ja nuorten kohdalla mielenterveyden järkkyminen vaatii kuitenkin nopeita toimenpiteitä, minkä vuoksi pitkät jonotusajat voivat tehdä tyhjäksi hoidon tarjoaman avun. Eduskunta onkin nyt antanut asetusvaltuuden, jonka mukaisesti voidaan määrätä enimmäisaika hoitoon pääsylle. Asetuksella on tarkoitus varmistaa, että lapsi tai nuori pääsee viimeistään kolmen viikon sisällä hoitoon.

On kuitenkin vakavasti pohdittava, mistä lasten ja nuorten mielenterveysongelmien jatkuva kasvu kertoo, ennen kaikkea, miten voisimme puuttua ennaltaehkäisevästi näiden ongelmien syihin esimerkiksi eduskunnassa. Ovatko perheet yksinkertaisesti liian kovilla? Miten yhteiskunta voisi paremmin tukea vanhempia ja lapsiperheitä arkipäivän tilanteissa? Tärkeää on ainakin se, että neuvoloiden ja kouluterveydenhoidon antamia palveluja entisestään laajennetaan, jotta ongelmat voidaan ajoissa havaita ja hoitaa. Olisikin mietittävä, voitaisiinko verotuksellisin keinoin tukea lapsiperheiden arkea. Yksi mahdollisuus olisi verotusarvon määrääminen kotityölle. Tällöin yritykset voisivat niin halutessaan työsuhde-etuna tarjota kotiavun palkkaamista, jolloin perheiden arkea helpotettaisiin.

Valtiovarainvaliokunnan tekemät menolisäykset liikenneministeriön pääluokkaan kohdentuvat etenkin perustienpitoon ja liikenneturvallisuuden lisäämiseen. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on huolissaan tiehallinnon kokonaismäärärahojen laskusta huomioiden kustannustason voimakkaan nousun ja pitääkin siksi valtiovarainvaliokunnan esittämää määrärahalisäystä perustienpitoon välttämättömänä. Myös hallitusohjelmassa edellytetään, että tieverkkojen kunto säilytetään nykytasolla, niin kuin jo muissa puheenvuoroissa on todettu. Vallitsevalla määrärahatasolla tämä on kuitenkin vaikeasti toteutettavissa.

Puolustushallinnon määrärahataso on noin 600 miljoonaa markkaa alle vuoden 97 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa ilmaistun linjauksen. Puolustusmäärärahamme muodostaa vain noin 1,17 prosentin osuuden bruttokansantuotteestamme, minkä alle ei juuri mikään maa ole laskenut puolustusmäärärahojaan. Kokoomuksen eduskuntaryhmä on aidosti huolissaan kansallisen puolustuskyvyn ja huoltovarmuuden turvaamisesta nykyisillä määrärahoilla. Kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toiminnan alasajaminen syö myös väistämättä itsenäisen puolustuksemme taloudellista ja sotilaallista perustaa.

Hallitus on tänä vuonna paitsi arvioinut aluepolitiikkaansa myös tuonut konkretiaa aluepoliittiseen keskusteluun. Tätä heijastaa myös ensi vuoden talousarvioesitys. Uudenlaisia elementtejä aluepolitiikassa ovatkin muun muassa aluekeskukset ja tulevaisuuspaketti. Hallitus on johdonmukaisesti toimenpiteillään vahvistanut eri alueiden osaamista, ja perinteisen aluepolitiikan rinnalle on noussut juuri osaamiseen ja teknologian kehitykseen nojautuva aluepolitiikka. Näin on oltava myös tulevaisuudessa. Myös muuttoliikkeen hillitsemiseen on aluepoliittisin toimenpitein kiinnitettävä huomiota.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan vuoden 2001 talousarvioesitys heijastaa tervettä valtiontalouden hoitoa budjetin sisältäessä vastuullista ja määrätietoista valtionvelan lyhentämistä sekä kannustavaa, oikean suuntaista veropolitiikkaa. Budjetti on kuitenkin selkeästi myös hyvinvointiyhteiskunnan kehittämisestä huolehtiva ja sosiaalisiin arvoihin ja inhimillisiin tarpeisiin perustuva, menolisäyksiä sisältävä kokonaisuus.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja kannattaa luottavaisena vuoden 2001 talousarvioesityksen hyväksymistä.

[5] **Jorma Vokkolainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Tulevan vuoden talousarvion käsittelyssä vasemmistoliitto painotti sosiaalisia ja tasa-arvoa lisääviä seikkoja. Voimme olla tyytyväisiä, että onnistuimme tavoitteessamme lisätä kansaneläkkeen tasokorotusta 50:stä 70 markaksi. Sen vaikutus ulottuu verovähennyksen kautta myös tavallisiin työeläkkeisiin. Pienituloisten eläkeläisten kannalta kansaneläkkeen tasokorotus on ylivoimaisesti paras keino tulotason nostamiseksi, ja siksi kansaneläkkeen tasokorotuksen toteuttaminen on ollut koko ajan vasemmistoliiton painopisteenä. Tämän lisäksi vasemmistoliiton eduskuntaryhmä sai turvatuksi kansaneläkkeen lapsikorotuksen jatkuvuuden, mikä koskettaa erityisesti kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia lapsiperheitä. Kun vielä eläkeläisten sairausvakuutusmaksua alennetaan ja se poistetaan vaalikauden aikana, niin voidaan sanoa, että kaikille

eläkeläisille ensi vuoden talousarvio tuo myöskin myönteistä.

Olemme tyytyväisiä yhteistyöhön eduskunnassa hallituskumppaneittemme kanssa ja lisäksi myös hallituksen suhtautumiseen tämän budjetin eduskuntakäsittelyyn. Neuvottelut eivät tietenkään ole olleet helppoja, koska eri ryhmillä on erilaisia tavoitteita ja painotuksia. Uskon kuitenkin, että olemme kuluneina vuosina oppineet tuntemaan toisemme ja näkemyseroista huolimatta arvostamme myöskin toisiamme.

Talousarviokäsittelyn sosiaalinen painotus näkyy muuallakin. Kuten viime vuonnakin on tälläkin kertaa hallituspuolueiden yhteisenä huolena ollut lasten ja nuorten psykiatriset ongelmat.

Viime kaudella ministeri Anderssonin aloitteesta työvoimahallinto alkoi selvittää ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien työkykyä. Kortistosta onkin voitu ohjata työkyvyttömyyseläkkeelle niitä, jotka eivät todellisuudessa ole työkykyisiä. Valtiovarainvaliokunta on nyt ed. Taipaleen aloitteen pohjalta ottanut määrärahan työkykyselvityksiin, jolloin myös perusteita on laajennettu muihin ikäryhmiin. Tässä on ennen kaikkea kysymys inhimillisestä ratkaisusta.

Eläkeläisten asemaa parannetaan siis ensi vuoden talousarviossa hallituksen esittämästä. Vuodeksi 2002 on taas hallitus lupautunut keventämään palkansaajien verotusta ja parantamaan ansiosidonnaista työttömyysturvaa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on asettanut tavoitteekseen perusturvan varassa elävien, kaikkein pienituloisimpien aseman parantamisen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä vaatii, että pienimpien päivärahojen ostovoimaa korjataan joko verohelpotuksin tai tasokorotuksin. Näihin kysymyksiin on saatava ratkaisu ensi vuoden maaliskuun alun kehysriihessä.

Vasemmistoliiton aloitteesta tuli valtiovarainvaliokunnan ensi vuoden verotusta koskevaan mietintöön ponsi, jolla hallitusta edellytetään ryhtymään vuoden 2002 budjetissa työttömyysturvan peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella olevien aseman parantamiseen. Hallituksen onkin jo kehyslinjauksissaan tehtävä tästä selkeät päätökset.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä pitää välttämättömänä, että kamppailua köyhyyttä ja syrjäytymistä vastaan edelleen jatketaan. Toivomme, että hallituskumppanimme antaisivat yhtäläisen painon niille hallitusohjelman kohdille, joissa kiinnitetään huomiota köyhyyteen ja syrjäytymiseen. On suorastaan kohtuutonta, että yhä on puutetta kaiken sen aineellisen vaurauden keskellä, jota vuosia on jatkunut suotuisan talouskehityksen mukana.

Talouden rakenteen ja ammattirakenteen muuttuminen sekä useita vuosia jatkunut voimakas taloudellinen kasvu on lisännyt tuloeroja. Kun Suomi on myös aikaisempaa enemmän yhdentynyt ei vain läntiseen Eurooppaan vaan koko maailmantalouteen, mahdollisuutemme tuloerojen tasaamiseen ovat aikaisempaa vähemmät. Oleellista on se, että pienituloisimpien elinoloja myöskin parannetaan.

Juuri talouden muuttuminen on tuonut mukanaan optiomiljonäärit. Tunnettuahan on, että varsinkin informaatioteknologian uusissa yrityksissä palkanmaksukyky on alussa vähäinen, mutta yhtiön tulevaisuuteen liittyy suuria odotuksia. Ei siis ole ihme, että asiantuntijahenkilöstölle on yhtiön näkökulmasta mielekästä luvata osuus tuosta tulevaisuudesta. Vakaantuneilla aloilla palkkiojärjestelmä onkin yleensä toisen mallinen. Kun kuitenkin yritysten johto on usein myötävaikuttamassa palkkiojärjestelmiin, ei aina voi välttyä ylilyönneiltä, joita kansalaisten on vaikea ymmärtää.

Bruttotuloeroista huolimatta ihmisten elinoloja voidaan lähentää niin verotuksen, tulonsiirtojen kuin julkisten palvelujenkin avulla. Me emme siis yhdy joidenkin miljardööripankkiirien näkemyksiin, että verotusta pitäisi yltiöpäisesti keventää ja vastapainoksi leikata tulonsiirtoja ja lakkauttaa palvelut. Amerikkalaista sosiaaliturvattomuutta ihaileva pankkiiri Wahlroos on varsinkin erikoisine mielipiteineen kaukana suomalaisesta hyvinvointiyhteiskuntaa koskevasta keskustelusta. Siihen keskusteluun hänellä ei ole valitettavasti mitään annettavaa.

Hyvinvointivaltio, joka takaa kaikille vähintäänkin perusturvan ja keskeiset palvelut sekä kouluttaa nuorisonsa vanhempien tuloista riippumatta, on kaikille turvallisempi ja miellyttävämpi elää. Meillä niin tavallinen kansalainen kuin miljardööripankkiirikin voi kulkea kadulla turvallisin mielin, kun taas Yhdysvalloissa esimerkiksi rikkaat vetäytyvät suljetulle asuinalueelle ja tavalliset ihmiset, keskiluokka, jolla siihen ei ole varaa, joutuu kohtaamaan arjessaan rikollisuuden.

Vasemmistoliiton tavoitteena on sosiaalisesti ja alueellisesti tasa-arvoinen Suomi. Me vasemmistoliitossa olemme korostaneet, että alueelli-

sessa kehittämisessä kaikkein tärkeintä on se, että löydetään hankkeita, joilla on pysyvä ja kasvua tuova vaikutus. Tärkeintä on laatu, ei se, että saa jotenkin rahan kulumaan. Kun kehitysvastuu on muutaman vuoden ollut maakunnissa, niiden on nyt näytettävä, mitä voimavaroilla myöskin saadaan aikaan. Tuloksellisuuden korostaminen on erityisen tärkeää siksi, että kuluvalla EU-ohjelmakaudella on kyse miljardeista markoista. Niiden pitäisi myös näkyä tuloksina. Maakunnan kehittämisrahaa käytetään osaamiskeskusohjelmiin ja nyt uutena hankkeena myös aluekeskusohjelmiin.

Vuoteen 2006 ulottuvaksi ohjelmakaudeksi on nimetty 14 alueellista osaamiskeskus- ja 2 valtakunnallista verkosto-osaamiskeskusta. Aluekeskuksilla puolestaan tarkoitetaan useista kunnista koostuvaa yhteisaluetta, jotka muodostuvat yhteisistä työmarkkina- ja palvelujenhakualueista. Ohjelmatyöllä pyritään saamaan aikaan kaikki maakunnat kattava kehittyvä aluekeskusverkosto.

Me vasemmistoliitossa olimme pettyneitä siihen, että budjettiriihessä saimme aluekeskusohjelmiin vain 10 miljoonaa markkaa, millä juuri ja juuri olisi saattanut aloittaa ohjelmatyön. Valtiovarainvaliokunnassa onneksi määrärahaa lisättiinkin 15 miljoonalla markalla, mikä osoittaa kaikkien hallituspuolueiden kantavan huolta maakuntien kehittämisestä. Nyt ohjelmatyö voidaan aloittaa siinä laajuudessa kuin oli suunniteltu: jokaiseen maakuntaan saadaan vähintään yksi aluekeskus.

Kuluvan vuoden talousarvion eduskuntakäsittelyssä palautimme pk-yrityksille suunnatun kuljetustuen. Kauppa- ja teollisuusministeriössä piti olla menossa uusimuotoisen logistiikkatuen kehittely, mutta sellaistapa ei vain syntynyt. Kuljetustuki tuli tylysti poistettua, mutta mitään muuta ei sitten tilalle tullut. Tänäkin vuonna hallitusryhmien oli siis pakko osana budjettisopimusta edellyttää hallitukselta lakiesitystä tuen jatkamiseksi. Tämä pallottelu alkaa saada jo vähän naurettaviakin piirteitä. Jos uudenlaisen logistiikkatuen perusteet eivät ole kunnossa, niin KTM:n on viisainta sisällyttää alueellinen kuljetustuki budjettiraamiinsa jo ensi kesän budjettiriihessä, ettei aina tarvitse loppuvuoden budjettikiireiden keskellä sitä myöskin tässä talossa edellyttää.

Työllisyyden kannalta on ratkaisevaa, miten talous kehittyy lähivuosina. Budjetin määrärahat ovat siihen nähden toissijaisia. Vasemmistoliitossa on kannettu huolta siitä, että hallituksen esittämä veronkevennys saattoi olla suhdannetilanteeseen ylimitoitettu. Työmarkkinoilla saavutettu sopu uudesta ratkaisusta kuitenkin tukee vakaata talouskehitystä ja työllisyyden parantamista. Suomalainen yhteiskunta ja työmarkkinajärjestelmä on osoittanut voimansa nimenomaan kyvyllään hakea ratkaisuja, jotka ovat meille kaikille eduksi. Siksi olikin vähän ihmeellinen ja turha se kärhämä, joka työsopimuslaista käytiin hallituksessa ennen sen esityksen antamista.

Asumisen osalta koko valtiovarainvaliokunta on päätynyt yksimieliseen näkemykseen. Tämä on siinä mielessä huomattava, että toisin kuin hallituspuolueilla oppositiolla ei ole mitään pakkoa hakea yhteistä näkemystä hallituspuolueiden kanssa. Me vasemmistoliitossa arvostamme sitä, että asuntoasioiden kohdalla kyettiin välttämään keinotekoinen politikointi ja keskittymään asian vakaaseen pohdintaan. Nähtävästi asunto- ja ympäristöjaoston perusteellinen paneutuminen nykyiseen asuntotilanteeseen avasi myös opposition silmät huomaamaan, että pelkällä retoriikalla ei asuntoja synny.

Kun asuminen on mitä suurimmassa määrin markkinoiden säätelemää, ei ole helppoa puuttua epäkohtiin. Tarvitaan pitkäjänteistä työtä, ja sitä hallitus on tekemässä niin Pääkaupunkiseudun yhteistoiminta-asiakirjan kuin asuntopoliittisen strategiankin avulla. Toki voimakkaampiakin toimia voitaisiin tehdä, mutta esimerkiksi ajatukset valtion omasta asuntotuotannosta tai tonttimaan pakkolunastamiseen ryhtymisestä eivät ole nykyisillä voimasuhteilla mahdollisia. Toisin sanoen hallitus tai eduskunta eivät pakkolunasta maata, kaavoita sitä ja rakenna sille asuntoja, vaan valtiovallan tehtäväksi jää vaikuttaminen olosuhteisiin niin, että markkinoille voisi syntyä kohtuuhintaista asuntokantaa.

Samalla kun valiokunta on tyytyväisenä todennut muun muassa asp-järjestelmään tehdyt parannukset ja Asuntorahaston vuosimaksun alentamisen, se on halunnut vauhdittaa kohtuuhintaisen tuotannon käynnistämistä ponsilausumin. Lausumissa valiokunta vaatii asukasvalintoja koskevien tulorajojen nostamista, asumistukijärjestelmän parantamista ja korkotukilainojen myöntämistä asunto-osakeyhtiöille. Lisäksi valiokunta on nostanut asuntojen peruskorjausmäärärahojen myöntämisvaltuutta 90 miljoonalla.

Arvoisa puhemies! Mitoituksiltaan harkituilla muutoksilla hallituspuolueiden eduskuntaryh-

mät ovat onnistuneet parantamaan ensi vuoden talousarviota sosiaalisemmaksi ja alueellista kehitystä tukevaksi.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä edellyttää, että ensi vuoden maaliskuun alun kehysriihessä sovitaan pieniä päivärahoja saavien aseman parantamisesta. Köyhyyden poistamista ei voi jättää tapeltavaksi budjettiriihen kehyksen ulkopuolisena kysymyksenä. Yhtä tärkeää on osoittaa kansainvälistä vastuuta köyhyydestä ja, kuten valtiovarainvaliokuntakin korostaa, tuoda eduskunnan hyväksyttäväksi ohjelma kehitysyhteistyömäärärahatavoitteen saavuttamisesta.

[6] **Ola Rosendahl /r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! De ekonomiska utsikterna för år 2001 har inte ändrat väsentligt sedan budgetpropositionen gavs. Utsikterna för en fortsatt tillväxt i den finländska ekonomin är goda, om än konjunkturtoppen redan har uppnåtts. Efter att budgetförslaget gavs har löneuppgörelsen rotts i hamn, medan stegringen i oljepriset och räntan planat ut.

Löneuppgörelsen blev hos oss dyrare än i det övriga euroområdet, vilket kräver ökad återhållsamhet i framtiden för att konkurrenskraften skall bibehållas. Risk föreligger att produktionen i annat fall glider utomlands med ökad arbetslöshet som följd. Över en tredjedel av tillväxten härrör sig från elektronikindustrin som lätt kan flyttas utomlands. Grundförutsättningar för fortsatt tillväxt och förbättrad sysselsättning är därför konkurrenskraftig arbetskraftskostnad, tillgång på utbildad kvalificerad arbetskraft och en måttlig skattegrad.

Hushållens köpkraft beräknas nästa år öka med cirka 4 procent tack vare regeringens skattelättnader, löneuppgörelsen, indextillägget på pensioner, förbättrad sysselsättning och låg inflation. För att det sistnämnda skall infrias krävs dock en finanspolitisk åtstramning, ifall priserna och lönerna börjar stiga trots den ännu relativt höga arbetslösheten. Den budget vi nu håller på att antaga måste betecknas som försiktigt expansiv, då mer pengar går till kommunerna samt till hushållen i form av skattelättnader.

Svenska riksdagsgruppen stöder dock linjedragningen i regeringsprogrammet om att vården och välfärden skall prioriteras, medan inkomstöverföringar kommer i andra hand. Vi stöder därmed finansutskottets linje att de medel som kan tillskjutas används för de mest utsatta, åldringarna och barnen samt handikappade grupper medan inkomstskatten för dem som arbetar sänks till nivån före lågkonjunkturen för att ytterligare uppmuntra till sysselsättning.

Svenska riksdagsgruppen understöder också regeringens linje att minska ränteutgifterna på statsskulden på sikt genom amorteringar av lån i utländsk valuta och genom refinansiering med lån i euro. Räntekostnaderna för statslånen minskar för nästa år med cirka 2,3 miljarder mark tack vare amorteringen och ränteriskhanteringen under de 2 senaste åren. Detta bidrar till att budgeten uppvisar ett överskott och innebär en budgeterad nettoamortering av statslånen med 14,6 miljarder mark under nästa år. Då har intäkterna från skatterna budgeterats synnerligen försiktigt och någon utförsäljning av statsegendom har inte räknats in. Som jämförelse kan nämnas att nettoamorteringen under innevarande år är 28 miljarder mark.

De framtidssatsningar som kommer att göras i budgeten för 2001 visar dock att den offentliga ekonomin och välfärden kunnat räddas trots att staten tvingats finansiera bankkrisen och arbetslösheten under depressionen. Det är också glädjande att denna politik fortsättningsvis stärkt kommunernas ekonomi som nu uppvisar ökade årsbidrag och minskad lånestock. Ojämlikheten mellan de olika kommunernas skatteinkomster och årsbidrag per innevånare har minskat, men är ännu alltför stora och behöver åtgärder för att kommunerna på ett jämbördigt sätt skall kunna betjäna innevånarna inom social- och hälsovården, inom undervisningen och inom kulturverksamheten. Detta är inte lätt, eftersom förutsättningarna är olika och en del kommuner sköts bättre och andra sämre. Utredningarna har visat att till exempel vården inte alltid är välskött i de rika kommunerna och inte alltid dåligt i de fattiga kommunerna.

Puhemies! Valtiovarainvaliokunnan ehdotus siitä, että selvitysmies Jukka Pekkarisen kuntataloutta koskeva raportti siitä annettuine lainmuutoksineen annetaan eduskunnalle jo vuonna 2001, on tärkeä priorisointi. Uudistustyö kuntien rahoitukseen liittyvien epäkohtien poistamiseksi on käynnistettävä välittömästi ja asianomaisten ministeriöiden aktiivinen myötävaikutus uudistustyössä on tarpeen. Reviiriajattelu ministeriöiden piirissä ei saa jarruttaa uudistusta.

Kuntien menot kasvavat ensi vuonna johtuen muun muassa esikoulusta, hammashuollon laajentumisesta myös vanhempiin henkilöihin sekä siitä, että lasten- ja nuortenpsykiatriaa kehitetään lisäämällä kuntien omaa osuutta. Budjettiehdotuksen mukaan valtion rahoitusosuus lasten- ja nuortenpsykiatriaan ohjattaisiin terveydenhuollon valtionosuuksien kautta, kun taas lasten- ja nuortenpsykiatrian palveluja koskeva momentti, jonka eduskunta lisäsi tämän vuoden budjettiin, poistettaisiin.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä ei, kummallista kyllä, saanut budjettineuvotteluissa vastakaikua vaatimukselleen määrärahan jatkamiselle aikaisemmassa muodossa niin sanottuina korvamerkittyinä varoina. Ruotsalainen eduskuntaryhmä ym. jättivät tämän vuoksi talousarvioaloitteen momentin säilyttämisestä myöskin ensi vuoden talousarviossa. Tämä vaatimus toteutuu nyt, kun valtiovarainvaliokunta ehdottaa momentin palauttamista talousarvioon ja sille 45 miljoonan markan määrärahaa, joka yhdessä terveydenhuollon laskennallisiin valtionosuuksiin sisältyvän 25 miljoonan markan kanssa muodostaa saman summan kuin tämän vuoden budjetissa. Jos kunnat lisäksi panostavat sovitut 75 miljoonaa markkaa, lasten- ja nuorisopsykiatrian käytössä on 145 miljoonaa markkaa.

Ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä aloitettuja psykiatrisia palveluja ei saa vaarantaa vaan palvelua on kehitettävä. Kysymys on panostuksesta nuorten hyvinvointiin. Aikaisin aloitettu psyykkisesti häiriytyneiden nuorten hoito voi estää pahemmat vauriot ja vähentää myöhempää hoidon tarvetta. Myönnämme toki, että psykiatrian tätä osaa ei pidemmän päälle voida rahoittaa erillään muusta sairaanhoidosta, vaan sen tulee vähitellen sisältyä normaaliin pysyvään rahoitukseen. Nyt kuitenkin on ollut kyse aloitusvaiheesta, jotta nämä ongelmat saataisiin ylipäänsä esiin ja jotta kunnat ottaisivat tämän tehtävän hoitaakseen ja priorisoisivat sitä.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä katsoo, että vanhusten kotihoitopalveluja tulisi ensisijaisesti kehittää ja lisätä siten, että vanhukset voisivat asua kotona mahdollisimman pitkään niin halutessaan. Väestön vanhenemisen myötä hoitopalvelujen tarve kasvaa sekä kotona että laitoksissa. Stakesin selvityksen mukaan nykyinen hoitojärjestelmä on mitoitettu liian niukaksi vastaamaan tarpeeseen suurten ikäluokkien tarvitessa hoitoa.

Eduskunta on tehnyt suurimman budjettiin liittyvän muutoksen, jonka kustannusvaikutus ei ole täysimääräinen vielä ensi vuonna, korottamalla kansaneläkettä 70 markkaa kuukaudessa hallitusohjelman 50 markan sijasta. Korotus voidaan suunnata kaikkein pienintä eläkettä saaville, koska kansaneläke kokonaisuudessaan on ensi vuodesta lähtien riippuvainen muista eläkkeistä ja muista tuloista. Korotus vaikuttaa myös perhe-eläkkeeseen, maatalouden luopumistukeen ja sukupolvenvaihdoseläkkeeseen sekä rintamalisään. Eläkeläiset, joiden työeläke on niin suuri, että he maksavat siitä veroa, hyötyvät siitä, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmät sopivat, että eläketuloista perittävää ylimääräistä sairausvakuutusmaksua alennetaan hieman hallituksen ehdottamaa enemmän, nimittäin 0,5 penniä, 1,7 pennistä 1,2 penniin. Alennus edellyttää vastaavassa määrin suurempaa valtion varojen siirtoa Sairausvakuutusrahastoon.

Ylimääräinen sairausvakuutusmaksu otettiin käyttöön vuonna 1996 sen jälkeen, kun palkansaajien vastattavaksi tuli osa työeläkemaksusta. Sairausvakuutusmaksu tullaan hallitusryhmien sopimuksella poistamaan kokonaan kahden tulevan vuoden aikana. Hiukan korkeampaa työeläkettä saavat henkilöt hyötyvät tietysti veroasteikon tarkistamisesta ja valtionveron alarajan korottamisesta 66 000 markkaan, eläketulovähennyksestä kunnallisverotuksessa sekä eläkkeiden prosentuaalisesta indeksitarkistuksesta, joka muodostui suhteellisen suureksi öljyn hinnannousun vuoksi.

Arvoisa puhemies! Vuodesta 2001 lähtien vuonna 1946 tai sitä myöhemmin syntyneiden henkilöiden hammashuolto kuuluu sairausvakuutuksen piirin järjestelmän yleisten periaatteiden mukaisesti. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on tehnyt työtä uudistuksen puolesta ja kannattaa koko väestön hammashuollon saamista sairausvakuutuksen piiriin syksyllä 2002. Kuntien tulee asteittain laajentaa kunnallista hammashuoltoa vuonna 2001 joko omana toimintanaan tai ostamalla palveluita yksityisiltä hammaslääkäreiltä.

Ruotsalainen eduskuntaryhmä kannattaa valtiovarainvaliokunnan linjaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön myöntämis- ja sopimusvaltuuksien korottamisesta. Myöntämisvaltuutta nostetaan 160 miljoonaa markkaa 300 miljoonaan markkaan ensi vuonna.

Eduskuntakäsittelyssä ruotsalainen eduskuntaryhmä on myös nostanut esiin kysymyksen investointien tukemisesta uusiutuviin energiamuotoihin. Määräraha, joka oli budjettiesityksessä 116 miljoonaa markkaa, kasvoi valiokunnassa 10 miljoonalla markalla, mikä on tärkeää näiden energiamuotojen tulevan panostuksen turvaamiseksi ja alan tekniikan kehittämiseksi.

Värderade talman! Utskottets förslag om 15 miljoner mark i ökat anslag för regioncentra behöver följas upp med mål för att balansera den regionala utvecklingen och flyttningsrörelsen. Den ojämna ekonomiska utvecklingen i landet har redan länge bekymrat svenska riksdagsgruppen och vi efterlyser därför en helhetssyn för den regionala utvecklingen utgående från de program för kunskapscentra och regioncentra som regeringen aviserat. Det är viktigt att resultatet av de finansiella satsningarna ger eftersträvat resultat och inte stannar vid enskilda punktinsatser. Svenska riksdagsgruppen understryker betydelsen av att kommunerna samarbetar kring den regionala utvecklingen genom olika nätverk där även tredje sektorn och näringslivet bör medverka.

Avsikten har varit att ett tyngdpunktsområde för framtidssatsningarna skall vara utbildning och forskning. Ett annat prioriteringsområde är ungdomens hälsotillstånd och livssituation genom statsrådets principbeslut om narkotikapolitiken. Vi välkomnar satsningen på utbildning av skolans personal för att hantera narkotikaproblemen. Också den förebyggande verksamheten är viktig och bör även i framtiden ges behövliga medel.

Enligt regeringsprogrammet skall universitetens basfinansiering fortsättningsvis säkerställas. Finlands Akademis bevillningsfullmakter 2001 höjs kännbart. Ökningen hör samman med regeringens principbeslut om användningen av inkomster från försäljning av statsegendom och kommer till användning i bl.a. programmet för specialforskningsenheter. Anslagen för universitetens omkostnader har höjts med cirka en halv miljard mark från 1999 års nivå. Finansutskottet föreslår dessutom en ökning med 38 miljoner mark till universitetens verksamhetsmedel. Svenska riksdagsgruppen förutsätter att de mål som uppställts för universiteten uppnås senast 2002 i anslutning till lagförslaget om utvecklande av högskoleväsendet genom att finansieringen av undervisningen och forskningen vid universiteten tryggas.

Vi är glada över att vi har fått stöd för vårt förslag om ett ökat anslag om 500 000 mark för den svenskspråkiga lärarutbildningen, som kräver skyndsamma specialåtgärder redan under innevarande år. Enligt kulturutskottets utlåtande till budgeten borde den svenska lärarubildningen i framtiden ges även i södra Finland, enär var fjärde klasslärare i denna region saknar formell behörighet. Med beaktande av lärarnas åldersstruktur överlag, är en ökad lärarutbildning redan avtalad mellan undervisningsministeriet och åtta universitet. Detta program kostar 111 miljoner mark och omfattar 3 000 studieplatser för både finsk- och svenskspråkiga lärarstuderande.

Finansutskottet har inte ökat anslagen för jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde, utan föreslår en kläm där riksdagen skulle förutsätta att nödvändiga justeringar i det nationella stödet till jordbruket och trädgårdsskötseln sker i form av tilläggsbudgetar under 2001. Finansutskottet, liksom även jord- och skogsbruksutskottet hänvisar till den kraftiga stegringen som skett under innevarande år på över 8 procent i kostnadsfaktorernas pris inom lantbruket. Kostnadsstegringen är i nuvarande prissystem nästan omöjlig att överföra på produktprisen som regleras av unionen. Eftersom förhandlingar pågår mellan parterna om kompensationen har utskottet inte kunnat föregripa budgeteringen, utan förväntar sig en tilläggsbudget. Eftersom EU-avtalet ställer snäva gränser för det nationella stödet är det klart att näringen måste ges sådana skatte- och socialpolitiska villkor att den kan komma tillrätta på den öppna marknaden för lantbruksprodukter. De skandaler som under senaste tid har drabbat livsmedelssektorn och livsmedelshygienen i Mellaneuropa ger oss en klar bild av att vårt lantbruk behöver sådana villkor att livsmedelsförsörjningen kan tryggas på nationell nivå.

I fråga om beskattningen av näringen är det fråga om att förverkliga riksdagens kläm från december i fjol om fördelning av inkomsten i förvärvs- och kapitalinkomst så, att förvärvsinkomsten fastställs även för företagare och lantbrukare med små inkomster. Vidare bör lantbrukets utjämnings- och investeringsreserveringar höjas såsom tidigare har föreslagits. Sjukförsäkringsersättningen för lantbrukare bör baseras på den pensionsgrundande inkomsten och semestersystemet för personer bundna i husdjursskötseln

borde utvecklas. Riksdagen inväntar regeringens propositioner på dessa punkter.

På kommunikationsministeriets område har utskottet lyft upp behovet av tilläggsanlag för vägunderhållet, som blivit lidande på grund av kostnadsstegringen och nedskärningarna under lågkonjunkturen. Genom den föreslagna ökningen med 95 miljoner mark täcks en fjärdedel av kostnadsstegringen för vägunderhållet. För att bibehålla vägarnas skick behövs en kännbar mersatsning i kombination med rationaliseringsvinster som omorganiseringen av vägverket till affärsverk för med sig. Svenska riksdagsgruppen understryker behovet av underhåll även av bygdevägarna och det privata vägnätet vars statsbidrag i betänkandet höjs med 7 miljoner mark till 50 miljoner mark, ett anslag som före lågkonjunkturen var 100 miljoner mark och som borde återföras till den nivån så snart ekonomin tillåter. När det gäller byggande av nya vägar är ramarna synnerligen snäva och utskottet visar stor återhållsamhet. Man pekar endast ut de mest angelägna projekten, men tvingas lämna tidtabellen öppen i brist på finansiering.

Värderade talman! Svenska riksdagsgruppens uppfattning är att finansutskottets majoritet, d.v.s. regeringspartiernas riksdagsgrupper som står bakom betänkandet, har insett sitt ansvar för landets ekonomi, men inte heller svikit de förväntningar som ställs på mindre justeringar i regeringens budgetproposition när det gällt de mest angelägna korrigeringarna i en redan i och för sig rätt expansiv budget. Betänkandet innehåller dessutom flera viktiga linjedragningar för budgetpolitiken i framtiden som regeringen säkert kan dra nytta av i sitt fortsatta arbete.

7 **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvä runsaslukuinen joukko edustajatovereita! Eduskunta käsittelee viimeistä valtion talousarviota ennen varsinaiseen euroaikaan siirtymistä. Historiallinen muutos valuuttapolitiikassa on heijastunut Suomen talouspolitiikkaan jo viime vuosina: kun markan kurssi kytkettiin euroon, finanssipolitiikan merkitys korostui entisestään. Finanssipolitiikasta raportoidaan muille EU-maille myös vakausohjelman kautta. Näin ainakin periaatteessa euromaat pystyvät seuraamaan toistensa finanssipolitiikan tilaa.

Nyt hvk:n jälkimainingeissa pitäisi finanssipolitiikkamme tilaa arvioida eurooppalaisesta viitekehyksestäkin käsin. Valtiontalouden ongelmat on saatu hallintaan kuluneina viitenä vuotena melko tiukan finanssipolitiikan kautta. Suomen kansantaloudella menee edelleenkin hyvin: kuluneina kahtena vuonna vientimme on hyötynyt euron alamäestä. Heikko euro on ollut toisaalta yhteisvaluutalle imago-ongelma. Euron kurssikehityksen vakautuminen on pitkällä jänteellä Suomenkin etu, koska heilahtelut luovat toisistaan poikkeavia paineita eri puolille yhteisvaluutta-aluetta.

Budjettiriihessä valtiovarainministeriön kaavailemaa veronkevennystä muutettiin pienituloisia suosivammaksi, mikä oli vihreiden asettamien tavoitteiden mukaista. Hallituksen verolinja ei eduskunnassa muuttunut, joskin lisäkevennys on tiedossa eläkeläisille hallitusryhmien yhdessä sopiman savamaksun kevennyksen myötä.

Ekonomistien näkemykset siitä, lisäävätkö hallituksen ja nyt eduskunnan hyväksymät tuloveron kevennykset ylikuumenemisen vaaraa, vaihtelevat. Vihreät korostavat edelleen, että tuloveron kevennyksiä pitäisi tasapainottaa ympäristöverotusta kiristämällä. Tällä tavoin pystytään takaamaan tasaisen varma verotulojen tuotto, mikä on tärkeää palvelujen ja valtionvelan takaisinmaksun turvaamiseksi. Muista hallitusryhmistä ei elokuussa kimmonnut vastakaikua vihreiden esityksille ympäristöverotuksen kiristämisestä edes summalla, joka olisi jäänyt kymmenesosaan tuloveron kevennysten loppusummasta. Taustalla lienee ollut huoli lokakuun kunnallisvaaleista.

Nyt joulukuussa ympäristöverotuksen kohtalo kytkeytyy Suomen energiapolitiikan tulevaisuuteen laajemminkin. Mikäli Teollisuuden Voimalla on ydinvoimahakemukselleen rahoittajat tiedossa, näillä tuskin on intoa investoida ydinvoimalaan, jos Suomi korottaa sähköverotusta. Sähkön hinta on pohjoismaisten sähkömarkkinoiden avautumisen myötä laskenut. Herättää ihmetystä, miksi teollisuudella olisi halua sijoittaa kalliiseen uuteen voimalaitoskapasiteettiin tällaisena aikana.

Tulevaisuuden suuntana on kehittyneen, energiapihin teknologian lisääntyminen ja sen myötä energiankulutuksen kasvun leikkaantuminen. Suomen velvollisuus on sitoutua ympäristö- ja energiaverotuksen tasaiseen kiristämiseen vähintään seuraavan kymmenen vuoden aikana, jotta siirtyisimme energiapihimpiin tuotanto- ja kulutustapoihin.

Vastaavasti uusiutuvien energiantuotantomuotojen kehittämiseen on sijoitettava lisää varoja. Tästä näkökulmasta on myönteistä, että valtiovarainvaliokunta on korottanut määrärahoja energiatukeen. Pidämme tärkeänä, ettei esimerkiksi tuulivoimainvestointien tukiosuutta vähennetä nykytasosta. Tuulivoiman kasvavien maailmanmarkkinoiden vuoksi on myös elinkeinopoliittisesti tärkeää, että kotimainen tuulivoimateollisuus pääsee laajentumaan sekä kotimarkkinoilla että viennin kautta.

Vihreä eduskuntaryhmä tukee hallituksen linjaa valtionvelan hoidossa. Valtionvelkaa on pystyttävä pienentämään nousukauden aikana, jotta laskusuhdanne ei johtaisi hallitsemattomaan tilanteeseen velanhoidossa. Huonosti hoidettu valtiontalous ei ole yhdenkään suomalaisen etu.

Eduskunta on halunnut puuttua joihinkin epäkohtiin, joita se on talousarviossa havainnut. Vihreät painottavat sosiaalipoliittisesti tärkeänä saavutuksena kansaneläkkeen tasokorotusta, jonka eduskunta nosti 50:stä 70 markkaan kuukaudessa. Myös kansaneläkkeen lapsikorotuksen säilyminen on tärkeää niille vammaisille ja pitkäaikaissairaille henkilöille, joiden toimeentulo nojautuu kansaneläkkeeseen ja joilla on alle 17-vuotiaita lapsia.

Lasten ja nuorten tasapainoinen kehitys on Suomen nykyisyyden ja tulevaisuuden avainkysymys. Kun esimerkiksi Vantaalla noin 15 prosenttia koululaisista tarvitsee erityistä huolenpitoa tai tukitoimia, on ymmärrettävä, ettei päättäjien pidä syyllistyä välinpitämättömyyteen. Lasten ongelmat ovat tietenkin monitahoisia, ja tilanteen parantamiseksi on ryhdyttävä toimiin sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Aiheesta tarvitaan myös tarkempaa tutkimustietoa. Ministeri Soininvaara on esittänyt normiohjauksen tiukentamista lasten psyykkisen hyvinvoinnin turvaamiseksi ja vastaavasti korotusta kuntien valtionosuuksiin. Valtiovarainvaliokunta esittää lisäksi 45 miljoonan markan lisämäärärahaa lastenpsykiatriaan, jotta nyt meneillään olevat projektit etenisivät tuloksellisesti. Vihreä eduskuntaryhmä painottaa, että on välttämätöntä taata molempien hankkeiden saumaton toteutus.

Valtiovarainvaliokunta on lisännyt yliopistojen rahoitusta 38 miljoonalla markalla, mitä vihreä eduskuntaryhmä tervehtii oikean suuntaisena menettelynä yliopistojen resurssipulaan. Yliopistojen rahoitustilannetta on vihreiden mielestä tarpeellista arvioida uudelleen ennen ensi vuoden budjettiriihtä.

Valtiovarainvaliokunnan esittämistä budjettiperusteisista muutoksista suurin on lisäys perustienpitoon. Vihreä eduskuntaryhmä korostaa, että määrärahaa pitää käyttää nimenomaan heikkokuntoisen tiestön perusparantamiseen ottaen huomioon myös sen liikennöintirasite. Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto kuuli merkittävän määrän ympäristöasiantuntijoita kuluneen syksyn aikana. Näiden viesti oli selvä: liikenteen ja yhdyskuntarakenteen infrastruktuuri vaikuttaa merkittävästi ympäristön tilaan, myös Itämereen. Sähköistetyin raideyhteyksin varustettu yhdyskuntarakenne, joka ei tue yksityisautoilua, toimii kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Joukkoliikenteen kehittämiseen budjettimietintö paneutuu vaatimattomasti: 5 miljoonan markan lisäys rautateiden tasoristeysten poistoon saanee onneksi jatkoa VR:n voiton tuloutuksesta. Vihreä eduskuntaryhmä pitää myös tärkeänä, että hallitus pystyy päättämään uusista investoinneista raideliikenteen kehittämiseksi. Kerava—Lahti-oikoradasta pitäisi saada päätös tällä hallituskaudella ja myös rataosuutta Kerava—Tampere olisi vahvistettava.

Arvoisa puhemies! Etelä-Suomen metsien suojelusta saataneen aikaiseksi päätöksiä kahden vuoden sisällä. Valtiovarainvaliokunta on pitänyt tärkeänä, että Etelä-Suomen metsien suojeluun pystytään tulevina vuosina sijoittamaan merkittäviä lisämäärärahoja. Muistissaan Natura-ohjelman herättämä kohu vihreä eduskuntaryhmä korostaa, että kaikkien merkittävien poliittisten tahojen pitää ottaa vakavasti suomalaisen metsäluonnon säilyminen. Biodiversiteettiä ei saa uhrata halpahintaiseen poliittiseen peliin.

[8] **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Viimeisimmissä valtakunnallisissa vaaleissa kansalaiset ovat antaneet poliittiselle järjestelmällemme vakavan viestin. Monin paikoin äänestysinto on jäänyt alle 50 prosentin. Kuntavaaleissa äänestämässä kävi vain noin 56 prosenttia äänioikeutetuista, kun vuonna 96 päästiin vielä yli 60 prosentin ja vuonna 92 lähes 71 prosenttiin. Aatteiden syrjäytyminen vallantavoittelun tieltä, suurten puolueiden samankaltaistuminen ja kokemus politiikan rajallisista mahdollisuuksista markkinavoimien puristuksessa ovat keskeisiä tekijöitä äänestysaktiivisuuden laskun taustalla. Monet kansalaiset kokevat, että politiikan asia-

kysymykset ovat erkaantuneet elämän arjelle keskeisistä teemoista.

Politiikalla olisi nyt tilaisuus ja taloudelliset edellytykset vaikuttaa markkinavoimien viitoittamaan yhteiskunnalliseen kehitykseen. Jo vuosia jatkunut kansantuotteen kasvu ja valtiontalouden vahvistuminen ovat nimittäin luoneet taloudellista perustaa ja mahdollisuuden uusille painopistevalinnoille. Budjettiesityksessään hallitus on tehnyt oman valintansa. Se on kohdentanut talouden liikkumavarasta merkittävimmän osan veromuutoksina niille, joilla jo nyt menee melkoisen hyvin. Lipposen hallitus jatkaa näin viime vaalikaudella aloittamaansa linjaa.

Hallituksen linjan mukaan peruspäivärahalla oleva työtön saa päivärahaansa vain muutaman markan indeksikorotuksen, kun esimerkiksi noin 21 000 markan kuukausitulon omaava kansalainen saa tuloverojen kevennyksinä noin 700 markkaa kuukaudessa. Kotona hoivatyötä tekevän puolison saama kotihoidon tuki ei nouse markallakaan, eivätkä lapsilisätkään. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaukset hallitus vei katkeraan loppuun saakka. Nämäkö ovat niitä painopistevalintoja, joita kansalaiset nyt hallitukselta odottavat? Hyväosaiset saavat paljon, heikompiosaiset vain vähän. Hallitus ei ole herännyt tähän todellisuuteen, vaikka jo kirkonkin piiristä on useasti varotettu eriarvoisuuden lisääntymisestä maassamme.

Arvoisa puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä tarjoaa kansalaisille oikeudenmukaisempaa ja tasapuolisempaa vaihtoehtoa, jossa yhteiskunnan kipukohtia lievitetään hallituksen linjaa tehokkaammin. Me haluamme oikaista kovan kilpailun ja markkinoiden aiheuttamia vääristymiä.

Tuloverojen keventämisen ohella haluaisimme alentaa myös elintarvikkeiden arvonlisäveroa ja polttonesteiden verotusta. Hallituksen esityksestä hyötyvät ne kansalaiset, joiden toimeentulo on jo nyt turvattu. Kristillisen liiton vaihtoehdosta hyötyisivät kaikki kansalaisryhmät, myös kaikkein pienituloisimmat. Esimerkiksi elintarvikkeiden arvonlisäveron kevennys 17 prosentista 12 prosenttiin vähentäisi lapsiperheen vuotuista ruokalaskua parilla kolmella tuhannella markalla. Alennus kohdistuisi myös niin työttömille kuin pienituloisille eläkeläisille.

Olemme esittäneet minimieläkkeiden korotusta 200 markalla kuukaudessa ja kansaneläkkeen pohjaosan leikkausten pysäyttämistä. Näin kristillinen liitto osaltaan pitää sen lupauksen kansaneläkkeen pohjaosan leikkausten pysäyttämisestä, johon eduskunta loppuvuodesta 98 juuri ennen vaaleja sitoutui.

Ennen kuntavaaleja puhuimme vanhusten hoivapalveluiden vahvistamisesta. Nyt esitämme kuntien valtionosuuksien lisäämistä. Lapsilisien maksamisen ulottaisimme asteittain kaikille alle 18-vuotiaille. Haluamme kevyempää perheverotusta tai sen vaihtoehtona kotihoidon tuen laajentamista.

Koska esitämme myös uusia tulonlähteitä, ei vaihtoehtomme merkitse valtionvelan lisäämistä eikä edes velan lyhentämistahdin hidastumista. Haastammekin hallituksen selvittämään seuraavaan talousarviokäsittelyyn mennessä, voitaisiinko hyvinvointipalvelujen rahoituspohjaa vahvistaa nostamalla lyhytaikaiseen omistamiseen perustuvan myyntivoiton verotusta ja palauttamalla maltillinen pörssikaupan leimavero. Budjettivastalauseessa olemme esittäneet asiasta pontta.

Kristillisen liiton budjettivaihtoehdossa voittajia ovat perheet, ikäihmiset ja pienituloiset kansalaiset, häviäjinä keinottelijat.

Hallituspuolueet ovat syksyn eduskuntakäsittelyn aikana tehneet vain joitakin tarkennuksia hallituksen budjettilinjaan. Huumausaineiden torjuntaohjelma oli tervetullut avaus, samoin kansaneläkkeen tasoon tehty lisätarkistus kuten myös ylimääräisen sairausvakuutusmaksun alennuksen lisääminen. Nämäkään muutokset eivät kuitenkaan vielä muuta hallituksen budjettiesityksen perusluonnetta, jossa talouden kasvu jakaantuu hyvin eri tavalla eri kansalaisryhmille.

Arvoisa puhemies! Suomalaista yhteiskuntaa on muokattava ja kehitettävä vastaamaan 2000-luvun tarpeita. Hallituksen kankean otteen sijasta nyt tarvitsisimme maatamme myönteisellä tavalla uudistavaa otetta. Erityisesti perheet tarvitsevat kovan kilpailun ja mielihyväkulttuurin keskellä uutta tukea ja kannustusta yhteiskunnalta. Lasten ja nuorten mielenterveyden ongelmien yleistyminen on kyllä tiedostettu laajasti, mutta ongelmien taustoihin ei mielestämme ole riittävästi herätty. Monesti hoidamme vain oireita itse sairauden sijasta. Syntyvyystilastot kertovat alhaisimmasta syntyvyydestä kansakuntamme historiassa sitten 1800-luvun nälkävuosien. Kansakunnan, jonka monet lapset voivat huonosti ja johon lapselle ei aina tahdo löytyä sijaa, arvoissa on paljon korjaamisen varaa.

Hallitus ei ole riittävässä määrin herännyt huomaamaan perheiden vaikeuksia muuttuvassa maailmassa. Kesällä hallitus esimerkiksi osan keskustaa sitä tukiessa äänesti voimaan uuden kuvaohjelmien tarkastuksesta annetun lain, joka tosiasiallisesti merkitsee väkivaltaohjelmien tarjonnan lisääntymistä ja kovaa väkivaltaa ja pornografiaa sisältävien videoiden leviämistä käytännössä myös lasten ja nuorten käsiin. Liikeaikalain muutoksella hallitus taas halusi antaa markkinavoimille lisää elintilaa ja heikentää yhteisöllisen lepopäivän perinnettä. Kotihoidon tuen ja lapsilisien viime vaalikaudella tehtyjä leikkauksia ei ole osaksikaan peruttu.

Kristillisen liiton mielestä tarvitsisimme nyt perheiden puolustusohjelmaa. Olemme jo useamman vuoden ajan esittäneet kevyemmän perheverotuksen mahdollistamista, jotta yhden ansaitsijan perheitä verotettaisiin oikeudenmukaisemmin ja jotta kotien hoivatyö saisi sille kuuluvan arvon. Perheverotuksen vaihtoehtona pidämme kotihoidon tuen laajentamista koskemaan nykyistä useampia ikäluokkia ja sen markkamääräisen tason parantamista. Hoivatyötä arvostava muutos olisi myös avioliiton aikana ansaittujen eläke-etuuksien tasaaminen puolisoiden kesken tilanteessa, jossa toinen vanhemmista on pitkään hoitanut lapsia kotona. Tämä parannus toisi tulevaisuudessa perusturvaa yksinhuoltajille.

Perheiden kasvatustehtävän tukemiseksi televisioon tarvittaisiin lisää rakentavia lastenohjelmia epäeettisen tarjonnan sijasta. Esimerkiksi Yleisradion tulisi viimeinkin ryhtyä toimenpiteisiin useiden kansalaisten vetoomusten mukaisesti tv-pyhäkoulun saamiseksi ohjelmatarjontaan. Kristillinen liitto kehittäisi vanhusten ja vammaisten omaishoidon edellytyksiä, mikä olisi yksi keino rohkaista perheitä ja kansalaisten lähiyhteisöjä vastuun kantoon kanssaihmisistä.

Monen yhteiskunnallisesti tärkeän toiminnon taloudellisen tuen tavoitetaso on sidottu bruttokansantuotteeseen. Voitaisiinko ajatella, että näin voisi olla myös perheille osoitetun tuen osalta, sillä perheiden tekemä hoivatyö on kansakunnan tulevaisuuden kannalta ensiarvoisen tärkeää?

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ole vieläkään onnistunut edes puolittamaan työttömyyttä, vaikka tavoitteessa piti onnistua jo viime vaalikaudella. Työttömiä on yhä noin 297 000, kun puolittamistavoite edellyttäisi työttömien määrän vähentämistä alle 230 000:n. Tämä tavoite on valitettavasti vielä hyvin kaukana. Työttömyyden nujertamiseksi on esitetty osin ihanteellisiakin malleja, joiden perusväite on, että rakenteellinen työttömyys johtuu työvoiman väärästä hinnasta. Hallituksenkin piirissä on pohdittu ennakkoluulottomasti uusia työllistämiskeinoja, mutta käytännön toimenpiteisiin hallitus ei ole rohjennut ryhtyä.

Viimeksi julkisuudessa on esitelty tutkija Jouko Martikaisen malli, jossa työnantajille tarjotaan mahdollisuus palkata työntekijöitä erittäin edullisesti, alimmillaan 6 markalla tunnilta, valtion varmistaman lisäpalkan turvin. Työntekijä saisi aina vähintään työehtosopimusten minimipalkan. Häneltä ei edellytetä pitkää, yli kahden vuoden passiivista työttömyysjaksoa tuen piiriin päästäkseen, eikä tuki päättyisi yhden työllistämisjakson loputtua. Saman suuntaisiin vaikutuksiin voitaisiin päästä, jos työnantajan sivukuluja kevennettäisiin painottaen erityisesti pieniä palkkatuloja. Globaalitalouden paineessa olisi paikallaan pyrkiä vähempituottoistakin työtä ymmärtäviin uudistuksiin, jossa nähtyä rohkeammin kokeiltaisiin esimerkiksi Martikaisen mallin tuloksellisuutta ja arvioitaisiin sen seurauksia.

Arvoisa puhemies! Kuluneen syksyn aikana on ollut selkeästi aistittavissa, että nykyinen hallituskoalitio on sisäisessä muutostilanteessa. Hallituksen evät alkavat olla syödyt. Kun kansalaiset toivovat politiikkaan arjen näkökulmaa, visioi hallituksen johto lähes yksinomaan Euroopan unionin tulevaisuutta. Yhteiskunnan kipupisteitä hallituspuolueet pyrkivät hoitamaan budjettiin liitetyillä ponsilla. Puoluekurin arsenaaliin on jouduttu lisäämään valiokunnasta uloshyppyyttäminen, jos hallituksen tahto ei muutoin etene eduskuntaryhmissä. Tätäkö loppu vaalikaudesta tulee olemaan?

Markkinavoimille tulisi kyetä luomaan vastavoimaa. Yhteiskuntaa tulisi kehittää niin, että 2000-luvun Suomi tukisi perheitä niiden tärkeissä tehtävissä nykyistä paremmin, jotta työttömyys ei olisi näin monen kansalaisen osana ja jottei alueellinen ja sosiaalinen eriarvoistuminen jatkuisi. Liian monet nyt käsillä olevista yhteiskunnallisista ongelmista näyttävät nykymenolla jäävän seuraavien vaalien jälkeisiin hallitusneuvotteluihin ja muodostettavalle uudelle hallitukselle. Tulemmekin esittämään eduskunnalle mietintöön jättämämme vastalauseen mukaista epäluottamuspontta, joka kuuluu seuraavasti:

"Valtiontalouden suotuisasta kehityksestä huolimatta merkittävää osaa ihmisistä uhkaa pysyvä syrjäytyminen, kymmenissä kunnissa talous on erittäin tiukoilla ja alueellisesti maa on jakautumassa. Talouden kasvu ei jakaannu oikeudenmukaisesti. Talousarviokäsittelyssään hallitus ei ole esittänyt riittäviä toimenpiteitä eriarvoistumiskehityksen pysäyttämiseksi. Eduskunta toteaa, että hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta."

Arvoisa puhemies! Hallituksen ja kristillisen liiton budjettivaihtoehdot ovat yhdenvertaiset, jos niitä vertaillaan osoitetulla velanlyhentämisvauhdilla. Kokonaisveroasteen näkökulmasta käsin tarkasteltuina vaihtoehdot ovat verraten samalla tasolla. Oikeudenmukaisuutta meidän esityksemme toteuttaa paremmin. Eri kansalaisryhmät saavat kristillisen liiton esityksessä yhteisestä hyvästä tasapuolisemman osuuden kuin hallitus esittää.

Hallituspuolueiden edustajat ovat varmasti sitä mieltä, että valiokunnan eri jaostoissa tehtyjen muutosten jälkeen budjetti on parempi kuin se oli hallituksen käsistä lähtiessään. Se onkin totta. Vieläkin parempi siitä tulisi, jos siinä huomioitaisiin kristillisen liiton muutosesitykset. Esittämämme muutokset merkitsisivät suunnan ottamista kauemmas markkinavoimien osoittamasta tiestä, lähemmäs ihmisarvoisempaa tulevaisuutta.

[9] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoi vuoden 2001 budjetin lähetekeskustelussa tasan kolme kuukautta sitten, että hallituksen tuolloin antama budjettiesitys oli pahoin epäsosiaalinen ja eriarvoisuutta lisäävä. Huolimatta Suomen kansantalouden ennennäkemättömän pitkästä ja voimakkaasta kasvukaudesta ja valtiontalouden vakaasta tilasta sekä ylijäämäisyydestä ei heikommassa asemassa olevien kansalaisten ja kansalaisryhmien tilannetta ollut haluttu merkittävästi parantaa — päinvastoin joustovara jaetaan veronkevennyksinä pääosin hyvin toimeentuleville palkansaajille ja pääomapiireille. Kuten monet tutkimukset ovat osoittaneetkin, tuloerot ja eriarvoisuus lisääntyvätkin kiihtyvällä vauhdilla maassamme. Suomessa on jo noin 30 000 optioetuoikeutettua ihmistä ja vastapainoksi lähes 90 000 pitkäaikaistyötöntä, lähes 120 000 minimieläkettä saavaa ja useita tuhansia köyhyysrajan alapuolella eläviä lapsiperheitä. Kovilla arvoilla menee siis kovaa tämän päivän Suomessa.

Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien puheenjohtajat ja valtiovarainvaliokunnan ryhmävastaavat ovat viimeiset pari viikkoa käyneet perinteistä neuvottelusirkusta siitä, miten budjettiesitystä voitaisiin ainakin nimellisesti parantaa siten, että kaikki hallituspuolueet pääsisivät tv-kameroiden edessä kertomaan, kuinka juuri heidän sinnikkäästä vaatimuksestaan budjetti saatiin paljon paremmaksi ja tasapuolisemmaksi. Nyt tämä näytelmä on ohitse ja valtiovarainvaliokunnan mietintö on valmis. Huolimatta hallitusryhmien odotetuista kilpakehunnoista ei mietintö mielestäni ole sellainen, että siihen voisi olla täysin tyytyväinen. Samat virheet ja sama epäsosiaalisuus sekä eriarvoisuus, mikä oli hallituksen esityksessä, on ja pysyy valtion ensi vuoden talousarviossa myös valiokuntakäsittelyn jälkeen. Kosmetiikalla ei voida korjata rakenteellisia virheitä.

Perussuomalaisten mielestä viimeistään ensi vuoden budjetissa olisi tullut ryhtyä konkreettisesti korjaamaan 90-luvun laman aiheuttamia ongelmia ja palauttamaan pienituloisten kansalaisten tuolloin leikattuja etuuksia. Hehän olivat Viinasen ja Ahon mielilypsylehmiä, kun lisäsäästöjä tarvittiin. Luotettiin siihen, että nöyryytetty kansalainen ei nouse vastarintaan vaan tyytyy kohtaloonsa. Näin kävikin. Ainoastaan kansalaisten luottamus politiikkaan ja poliitikkoihin kärsi ehkäpä korjaamattoman kolauksen. Se on nähtävissä äänestysvilkkauden jatkuvana laskuna.

Kun Suomella menee nyt lujaa ja jaettavaa olisi, se jaetaan pääosin vain niille, jotka selvisivät laman leikkauksista kaikkein vähimmällä, eli pääomapiireille ja hyvätuloisille. Hallituksen ja hallituspuolueiden kosmetiikka on enemmän pilkantekoa kuin todellista tahtoa jakaa hyvinvointia myös pienituloisille. Hyvä esimerkki tästä on kansaneläkkeisiin tehty "merkittävä" 70 markan korotus kuukaudessa, kun Lipposen hallitusten tahdosta ja toimesta on ensin poistettu koko kansaneläkkeen pohjaosa, mikä on merkinnyt nyt tehtyyn korotukseen verrattuna moninkertaista menetystä kaikkein pienintä eläkettä saavien tuloihin.

Mielestämme valtiontalouden käytännössä noin 15 miljardin markan ylijäämästä, jossa on siis otettu huomioon valtionvelan lyhentämiseen ehdotettu määräraha, olisi voitu nyt käyttää van-

han tyylin mukaisesti kymmenykset köyhien auttamiseen. Mielestämme budjetissa olisi tullut osoittaa 1,5—2 miljardia markkaa pienimpiin eläkkeisiin, lapsiperheille sekä pitkäaikaistyöttömiin ja velkaongelmaisten auttamiseen. Ei niillä olisi saatu aikaan mitään riemuvuotta mutta pientä todellista helpotusta ja korjausta nyt esitetyn kylmäkiskoisuuden sijaan.

Arvoisa puhemies! Käyn seuraavaksi läpi muutamia sellaisia budjetin ja valtionvarainvaliokunnan mietinnön kohtia, joissa mielestämme olisi edelleen korjattavaa.

Aluksi puutun asiaan, johon myös valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt huomiota, eli niin sanotun täydellisyysperiaatteen noudattamiseen tai noudattamatta jättämiseen valtionhallinnon henkilöstömenojen osalta. Tässä valtiovarain- ja perustuslakivaliokunta ovat eri linjoilla valtiovarainministeriön kanssa. Mielestämme hallituksen VM:n käskystä ottama kanta budjetoida vain osa tiedossa olevista henkilökuluista budjettiin on silmien sulkemista tosiasioilta ja turhaa eduskunnan henkilöstön ja ministeriöiden vedättämistä. Kypsempää ja rehellisempää talouspolitiikkaa olisi kirjata tosiasiat tosiasioina ja tehdä heti pitävä budjetti. Tuskinpa mihinkään irtisanomisoperaatioihin on tarkoitus valtionhallinnossa palkkaratkaisun takia ryhtyä. Myöskään määräaikaisten toimien lopettaminen ei tunnu järkevältä. Monet tehtävistä ovat tärkeitä, ja niissä työskentelevät ovat usein työttöminä olleina työrupeamansa ansainneet jo työkyvyn säilymisenkin takia.

Olemme varoittaneet jo vuosia siitä, että valtiovarainministeriöstä on tulossa superministeriö ja valtio valtiossa, mikäli sille ei aseteta suitsia suuhun. Tätä ei ole haluttu tehdä, ja sen heikkouden siemeniä nyt syömme. Eduskunnan annettua lisäksi merkittävän osan budjettivallastaan pois nykyisen yleispiirteisemmän budjetoinnin, lukuisien budjetin ulkopuolisten rahastojen sekä valtion laitosten liikelaitostamisen ja yhteyttämisen kautta tilanne on todellisuudessa se, että me kansanedustajat enää luulemme päättävämme valtiontalouden hoidosta, mutta käytännössä sen tekevät eri ministeriöiden virkamiehet ja ennen kaikkea valtiovarainministeriö. Nykyinen tilanne ei ole enää todellista kansanvaltaa, kun siihen vielä lisätään EU:n määräysvalta sitä kautta kiertävien rahojen osalta.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian määrärahoihin on mietinnössä ehdotettu reilun miljoonan markan korotusta lisähenkilökunnan palkkaamiseksi, jotta nykyisiä pitkiä kantelujen käsittelyaikoja saataisiin lyhennetyiksi. Kokonaisuudessaan kanslia maksaa veronmaksajille toimintamenoina noin 18 miljoonaa markkaa vuodessa. En vastusta sinänsä lisävarojen osoittamista oikeusasiamiehen toimiston toimintaan mutta sen sijaan kysynkin, saavatko kansalaiset todellista vastinetta toimintaan kuluville veromarkoille. Samaa voidaan kysyä myös Oikeuskanslerinviraston toimintaan menevistä noin 13 miljoonasta markasta.

Perussuomalaisten mielestä suomalainen laillisuusvalvonta ei toimi tällä hetkellä riittävästi. Kansalaiset eivät koe saavansa oikeutta kokemilleen vääryyksille tai laittomuuksille varsinkaan, kun vastassa on valtion, kuntien tai muun hallinnon virkakunta. Sama on tilanne pankkien, vakuutuslaitoksien ja suurten yritysten kohdalla. Kuten tilastoista voimme havaita, ovat molempiin laillisuusvalvontaa suorittaviin laitoksiin tulleet kantelut olleet määrällisessä kasvussa, ja sillähän lisämäärärahojen tarvettakin on perusteltu aivan oikein. Perussuomalaisten mielestä on kuitenkin turha uhrata miljoonia markkoja siihen, että kymmenet juristit istuvat hyvällä palkalla lukemassa kansalaisten kanteluja ja tekevät sitten yli vuoden viiveellä kaavan mukaisen päätöksen: ei aiheuta mitään toimenpiteitä. Tämäkö on todellista laillisuusvalvontaa, kun valtaosa kansalaisista ainakin kokee jäävänsä vaille oikeutta? Ei se voi olla niin. Jotain perustavan laatuista vikaa tässä järjestelmässä on, onko se hyvä veli -järjestelmä, virkamiesten keskinäinen lojaalisuus vai jotain muuta, mutta nykyisellään systeemi kärsii vakavaa uskottavuuspulaa kansalaisten silmissä. Leimanlyöjiä saa palkattua halvemmallakin kuin korkeasti koulutettuja juristeja.

Arvoisa puhemies! Kihlakuntauudistus on heikentänyt tuntuvasti maamme syrjäseutujen kansalaisten poliisi- ja oikeustoimen palveluja. Tämä kehitys näyttää edelleen jatkuvan painopisteen siirtyessä alueellisiin keskuksiin ja Ruuhka-Suomeen. Tätä kehitystä nopeuttaa ja kärjistää vielä poliisin toimintamäärärahojen vaje, joka on parina viime vuotena tehdyistä lisäyksistä huolimatta tuntuva. Tilannetta on edelleen pahentanut polttoaineiden hintojen kallistuminen.

Valtiovarainvaliokunta on tyytynyt pelkkään asian selvittämistä vaativaan ponteen, mikä merkitsee vajeen lisääntymistä tulevana vuonna. Tämän seurauksena syrjäseudun poliisipalvelujen

saannin viive pitenee entisestään ja vaarantaa kansalaisten perusturvallisuuden toteuttamisen osassa maata sekä asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikasta riippuen. Tilanne on mielestäni perustuslain hengen vastainen. Perussuomalaisten mielestä poliisin toimintamäärärahoihin olisi tullut tehdä vähintään 50 miljoonan markan tasokorotus pitkään jatkuneen vajeen vähentämiseksi.

Varsinkin keskustan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittämässä vastalauseessa kiinnitetään runsaasti huomiota kuntien valtionapujen ja -osuuksien tasoon. Tämä on ymmärrettävää, sillä onhan keskustapuolue yksinvaltiaana monissa taloudeltaan surkeasti pärjäävissä kunnissa.

Kritiikissä on tosin perusteitakin, sillä hallituksen linja kuntien valtiolta saamien varojen jaossa on ollut kovin eriarvoisuutta lisäävä. Lisärasitteita on määrätty, mutta apuja on karsittu. Mikä pahinta, lisäkustannukset ovat painottuneet sosiaali- ja terveyssektorille, jonka kustannukset kehitysalueiden vanhusväestövoittoisissa kunnissa ovat muutoinkin suuret. Tuemmekin esityksiä pienten ja köyhien kuntien valtionosuuksien korottamisesta nimenomaan kansalaisten peruspalvelujen turvaamisen osalta.

Arvoisa puhemies! Maanpuolustuksen osuus Suomen bruttokansantuotteessa on painumassa alle riskirajan. Nyt se näyttää olevan hieman alle 1,2 prosenttia, mutta kehityksen jatkuessa ennallaan painumme pian alle prosentin tason. Tämä kehitys vaarantaa maamme uskottavan puolustuskyvyn ja johtaa samalla kotimaisen puolustusvälineteollisuuden alasajoon.

Perussuomalaisten mielestä Suomen olisi pysyttävä valtioneuvoston vuonna 1997 määrittelemällä 1,5 prosentin tasolla, mikä sekin on kansainvälisesti tarkasteltuna erittäin alhainen. En ymmärrä, mikä on syynä tämän kaltaiseen maanpuolustuksen väheksymiseen. Ainoana järkevänä selityksenä näenkin vain sen, että ajamalla tällä tavoin puolustuskykymme mahdollisimman heikoksi on armeijan ja hallituksen Nato-mielisten helppo johdattaa kerjäläisarmeija EU-Naton suurarmeijan osaksi. Tähän viittaa myös se, että valmiusryhmien varustukseen riittää varoja muiden yksikköjen kärsiessä puutetta kaikesta. Emme hyväksy tätä Suomen salaa Natoon johdattamisen linjaa ja katsommekin, että maanpuolustuksen menojen osuus on säilytettävä vähintään mainitussa 1,5 prosentissa bkt:sta.

Suomen tiestö on jakautumassa yhä selvemmin kahteen luokkaan, kuten alueet ja kansalaisetkin. On siis peilisileitä ja leveitä etelän valtaväyliä ja toisaalta pitkiä aikoja vuodessa lähes ajokelvottomina olevia sivu- ja syrjäalueiden pienteitä. Näin huolimatta siitä, että molempien teiden varrella asuvat maksavat veronsa täysimääräisinä. Tilanne on kestämätön ja johtaa jatkuessaan tiestömme perusosan, paikallistiestön, vakavaan rappeutumiseen ja aiheuttaa satojen miljoonien tappion kansallisvarallisuuteen. Se johtaa myös siihen, että loputkin yritykset joutuvat lähtemään evakkoon tiettömän taipaleen takaa sinne, mistä tavarakuljetukset vielä onnistuvat ilman telamaastureita. Perussuomalaiset katsovat, että perustienpidon määrärahoihin olisi tullut tehdä useiden satojen miljoonien markkojen tasokorotus, jolla nousseiden kustannusten aiheuttama määrärahojen reaaliarvon alenema ja pian kymmenen vuotta jatkunut alimitoitus olisi saatu edes osittain katettua.

Yksityisteiden kunto on myös maamme kannalta ensiarvoisen tärkeä asia. Onhan puolet Suomen pelloista ja kolmasosa metsistä niiden vaikutusalueella. Kansalaisista yli puoli miljoonaa asuu niiden vaikutuspiirissä. Nykyinen yksityisteiden valtionapu ei riitä yksityisteiden kunnon turvaamiseen nykytasolla, ja tiekunnat eivät siihen ilman avustuksia pysty. Tämä on johtanut puolestaan teiden osakkaiden kustannusvastuun kohtuuttomaan kasvuun ja kuntien avustuspaineiden lisääntymiseen. Kun tiet pääosin sijaitsevat taloudeltaan heikkojen kuntien alueella, on tämäkin mahdollisuus pian loppuun käytetty. Siksi yksityisteiden valtionapuja tuleekin pikaisesti tasokorottaa ainakin 100 miljoonaan markkaan.

Ilmailulaitos ei vastaa Mikkelin ja Seinäjoen Rengonharjun lentokenttien ylläpidosta. Siihen myönnetään valtionapua, minkä määräksi hallitus esitti vain 70 prosenttia. Onneksi valtiovarainvarainvaliokunta on nostanut valtionavun määrän 90 prosenttiin, millä kenttien säännöllisen reitti- ja kevytliikenteen jatko voidaan turvata. Katson kuitenkin, että lyhyellä aikavälillä tulisi liikennemääräänsä voimakkaasti lisänneet kentät saada Ilmailulaitoksen hoitoon muiden suurten ja keskisuurten kenttien tapaan.

Lopuksi lyhyesti sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan määrärahoista. Eläkkeiden osalta mainitsin jo edellä perussuomalaisten eduskuntaryhmän kannan. Toinen merkittävä ja viime kuu-

kausina runsaasti julkisuutta saanut aihe on maamme vanhushuollon ja myös koko terveydenhuollon tila. Suomi sijoittui luvattoman heikosti kansainvälisessä terveydenhuollon tilaa mitanneessa tilastossa, ja vanhustenhoidossa on todettu ihmisarvoa loukkaavia puutteita ja laiminlyöntejä monilla paikkakunnilla.

Terveydenhuollon kohdalla vaivaa lisäksi monia paikkakuntia vakava henkilökuntapula, samalla kun alan ammattilaisia on työttöminä tuhansia ja ulkomaille virtaa koulutettua työvoimaa kiihtyvällä vauhdilla. Jotain on siis vialla alan kentässä: perusongelmaan käytettävissä olevien taloudellisten resurssien riittämättömyys ja ehkä myös väärä käyttö. Henkilökunta kokee, ettei heidän työtään arvosteta rahallisesti eikä asenteellisesti, ja toisaalta kuntien väliset erot käytettävissä olevien varojen suhteen ovat liian suuria.

Pidän hyvänä sitä, että valiokunta on puuttunut tilanteeseen esittämällä pontta vanhustenhoidon perusvaatimukset määrittelevän suosituksen laatimisesta. Mielestäni näistä normeista on tehtävä sitovat, jolloin paikkakuntakohtaisia alilyöntejä enää ei voi esiintyä. Tämä vaatii kuitenkin toisaalta valtiolta riittävien taloudellisten edellytysten turvaamista kaikille kunnille hoidon kunnolliseksi järjestämiseksi, ilman että se aiheuttaa supistuksia muissa kuntalaisten peruspalveluissa.

Pidän hyvänä myös valiokunnan omaishoidon selkeyttämistä ja hoitajien aseman parantamista koskevaa ponsiesitystä. Nykyisellään omaishoitajat ovat korvausten, lomien ja vapaiden sekä vakuutus- ja työttömyysturvan osalta lähes turvattomassa asemassa huolimatta yhteiskunnalle tuottamistaan ainakin 1 300 miljoonaan markan säästöistä.

10 **Risto Kuisma /rem:** Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva talousarvio on sama paperi kuin syyskuussa. Valtiovarainvaliokunnan käsittely on tuonut jotain muutoksia ja ihan merkillepantavia muutoksia joihinkin yksityiskohtiin, mutta itse budjetin päälinjaan niillä ei ole merkitystä. Samoin vaikka budjetissa on kaksi vastalausetta, niin itse asiassa vaikka ne toteutettaisiin, talouspolitiikan yleinen suunta ei siitä miksikään muuttuisi. Se selviää jo siitä, jos ajatellaan vastalauseiden sisältämän rahamäärän yhteissummaa, joka on muutama prosentti budjetin koko summasta.

Budjetti on rutiinibudjetti, jatkaa samaa linjaa, mitä tämä ja edellinen hallitus ovat tehneet. Sinänsä se, että budjetti on rutiinibudjetti, ei tarkoita sitä, että budjetti välttämättä olisi huono. Siinä on paljon hyviä puolia, ja monessa mielessä se on ammattitaitoisestikin tehty. Mistä budjettia voi arvostella ja tulee arvostella, on se, että siitä puuttuvat kaikki ne rakenteelliset muutokset, joita tulisi tehdä, jotta suomalainen yhteiskunta voisi menestyä tulevina vuosina ja selviytyisi niistä huonoista ajoista, jotka toivottavasti eivät koskaan tule, mutta jotka todennäköisesti joudumme kohtaamaan.

Nyt on eletty monessa mielessä hyviä vuosia. Meillä olisi ollut ainutlaatuinen tilaisuus tehdä muutoksia. Tietysti helposti sanotaan, että se ei ole ollut mahdollista, kun tämä yksi suuri urakka, valtionvelan maksu, on vienyt kaikki voimat. Se, että valtionvelka on saatu jonkinmoiseen hallintaan, on tietysti hyvä asia, vaikka itse ongelmahan on edelleen ratkaisematta eli velat maksamatta.

Myöskin tämmöinen talousarvio olisi paikallaan, jos kaikki asiat olisivat tässä rakkaassa isänmaassa hyvin. Kuitenkin meillä on, niin kuin totesin, raskas valtionvelka, yleensäkin on ylivelkaantumista laajasti, verotus on kohtuuttomalla tasolla, ja vaikka työttömyydestä on jo väsytty puhumaan, työttömyysongelma on edelleen erittäin vakava.

Yhteiskunnan yksi perusongelmia on se, että meillä ei tavallista työntekoa, johon kaikki aineellinen hyvä perustuu, arvosteta riittävästi. Suomalaisessa yhteiskunnassa ei todellakaan ole rehellisellä työllä mahdollisuus rikastua. Me olemme tämmöinen lottovoittajien ja kasinopelurien yhteiskunta, ja kun tämä on monelle kansalaiselle valjennut, tästä onnen ja taloudellisen menestyksen tavoittelustakin on vaarallisessakin määrin luovuttu. Moni on, aivan oikein, laskenut, että parempi on sitten heittäytyä yhteiskunnan turvaverkkojen varaan, kun ahkeruudella ja säntillisellä työnteolla ei kuitenkaan omaa asemaansa voi olennaisesti parantaa.

Tämä ongelma on vuosi vuodelta kärjistynyt. Ehkä vielä vanhemmat sukupolvet ovat tottuneet vähän toisenlaiseen aikaan, jossa työllä oli arvoa ja myös moraalisesti suhtauduttiin eri tavalla siihen rahaan, joka itse ansaitaan, tai siihen rahaan, jota saadaan ilman työtä. Tässä suhteessa nuoriso on jo omaksunut laajasti toiset arvot, jotka ovat tämän yhteiskunnan menestyksen kannalta

hyvin kyseenalaisia ja vaarallisia, jos ei tässä suhteessa tapahdu muutoksia.

Työn arvostusta on siis parannettava. Nopeimmin tässä saadaan muutoksia niin, että työn verotusta olennaisesti alennetaan, jolloin työnteko rupeaa taas kannattamaan. Hallituskin ihan kiitettävästi ja erityisesti valtiovarainministeri itse puhuu tästä asiasta. Jotain tietysti on tehty, mutta tosiasia on kuitenkin se, että työn verotus on ankarampaa kuin vielä tämän vuosikymmenen alussa.

Työn arvostukseen liittyy muutakin kuin se hyvä palkka ja käteenjäävä palkka, myös se että pitäisi ymmärtää, että tavallista ruumiillista työtä, sitä arkipäivän työtä, yhteiskunta on täynnä tänä päivänä ja tulevaisuudessa. Meistä ihmisistä ihan muutama prosentti enimmillään voi koskaan olla missään tietoteknisessä työssä. Meidän pitäisi kouluttaa rakennusmiehiä, puuseppiä ja käsityöläisiä. Näitä me aina tarvitsemme, näistä on jopa pulaa. Kysymys on paljon siitä, että tietysti näille ihmisille maksetaan kunnollista palkkaa, mutta raha ei ratkaise kaikkea. Meidän pitäisi myös koulutuksessa ja kaikessa yhteiskunnan toiminnassa osoittaa arvonantoa sitä tavallista työntekoa kohtaan, jonka varaan tämä yhteiskunta on rakentunut ja tulevaisuudessakin rakentuu.

On todella surullista, jos ihminen näkee, että ainut mahdollisuus parantaa olennaisesti omaa ja läheistensä elintasoa on saavuttaa lottovoitto tai jollain sattuman kaupalla, osakesijoituksella tai siihen viittaavalla, saavuttaa elintason nousu. Ei siinä, etteivätkö nämäkin keinot ole ihan luvallisia, mutta se vastakohtaispäätelmä, että muuten omaan asemaansa ei voi vaikuttaa, kyllä johtaa yhteiskunnan kannalta kestämättömään tilanteeseen. Työn verotusta tulisi tuntuvasti alentaa. Ennen kaikkea pienet tulot, esimerkiksi 5 000 markkaa kuukaudessa olisi hyvä raja, jonka suuruiset tulot olisivat kokonaan verovapaita niin valtion- kuin kunnallisverotuksessa, ja vasta tulon yli menevää osaa alettaisiin verottaa. Se tekisi myös oikeutta pienituloisille ja tekisi myös monet semmoiset työt kannattaviksi, joista nyt niin huvittavasti sanotaan, että niitä ei kannata tehdä. Kaikki työ kannattaa tehdä. Minulla ainakaan ei ole mitään mahdollisuutta sanoa mitään työtä sellaiseksi, jota ei kannattaisi tehdä. Kyllä jokainen työ on ihan yhtä arvokasta.

Sen lisäksi myös kokonaisveroastetta on väistämättä alennettava, muuten tämä yhteiskunta ei pysy aktiivisena eikä kilpailukykyisenä. Tämä edellyttää säästämistä. Mistä säästetään? Meillä on esimerkiksi tässä talousarviossa yli 15 miljardia erilaisia yritystukia. Kun näin suuret yritystuet on, jokaiselle on selvää, että siinä terve markkinatalous on aika kaukana suomalaisesta yhteiskunnasta, vaikka siitä niin paljon puhutaan. Myöskin hyvätuloisten tulonsiirrot ovat täysin kestämättömiä. Meidän täytyy tietysti yhteistä vastuuta kantaa, mutta rahansiirtomekanismi, mikä tässä yhteiskunnassa vallitsee ja koskee hyvätuloisia ja keskituloisia, on pitemmän päälle täysin kestämätön, ja se on pääsyy näin korkeaan veroasteeseen. Meillähän on valtion menoista puolet tulonsiirtoja. Siitä puhutaan aika vähän. Sen sijaan hyvinvointipalveluista puhutaan paljon, vaikka ne meillä ovat suhteellisen halpoja, ja kansainvälisessä vertailussakin julkisiin palveluihin emme käytä rahaa edes keskimäärän vertaa.

Myöskin on selvää, että meidän pitäisi rakentaa sellaista yhteiskuntaa, jossa tavallinen työssäkäyvä ihminen voi elää omilla tuloillaan. Tämmöisiä ihmisiä tässä maassa on hyvin vähän. Perheet, joissa on kaksi akateemisesti koulutettua, työssäkäyvää ihmistä, ovat riippuvaisia yhteiskunnan tuloista, jos heillä on vähänkin suurempi perhe. Se ei ole tervettä, siinä liikkumavara on aika pieni.

Riippuvuus yhteiskunnasta ja oman päätösvallan ulkopuolisista asioista ei ole vain talouskysymys, vaan perimmiltään kysymys on myös demokratiasta, siitä että kansalaisilla täytyy olla mahdollisimman suuri vapaus itse päättää omista tuloistaan, samalla omista asioistaan. Nykyinen yhteiskunta on mennyt tässä suhteessa pitkälle, mennyt holhousyhteiskuntaan, jossa sen seurauksena myös monien ihmisten tuntema henkilökohtainen vastuu on vaarallisessa määrin vähentynyt. Hyvällä omallatunnolla monet onnistuvat henkilökohtaisen vastuun lykkäämään viranomaisille ja julkiselle vallalle, ja jälki on sitten sen näköistä. Voi tapahtua kaikenlaista kohtuuttomuutta ja vastuuttomuutta.

Muutama sana liikenteestä. Meillä monta kertaa verrataan tilannetta muihin maihin, ja tuntuu, että suomalaista liikennepolitiikkaa suunnitellaan ottamatta huomioon, että meillä asukastiheys on kymmenesosa, kahdeskymmenesosa, siitä, mitä Keski-Euroopassa. Meillä liikenne täytyisi rakentaa kokonaan toiselle pohjalle ja antaa sille toinen merkitys. Pitkien etäisyyksien takia liikennekustannukset ovat huomattavan

korkeat. Joukkoliikenne ei voi tavoittaa kuin hyvin pienen osan kansalaisia johtuen siitä, että harvaanasutussa maassa se tulee kohtuuttoman kalliiksi. Meidän pitäisi avoimesti myöntää, että tieverkko on se, jonka varassa Suomessa niin elinkeinoelämä kuin kansalaistenkin aktiivisuus toimii. Myöskin siitä seurauksena on se, että melkoinen osa suomalaisista, jos ylipäänsä liikkuu, joutuu liikkumaan henkilöautolla.

Tämä tarkoittaisi sitä, että liikenteen kohtuutonta verotusta olisi alennettava, niin autojen verotusta kuin myös polttoaineveroa. Toisaalta se tarkoittaa myös sitä, että teihin tulisi käyttää vielä nykyistä enemmän rahaa. Viime vuosikymmenen aikana erityisesti pienet tiet, perustienpito, yksityisteistä puhumattakaan, ovat rappeutuneet huolestuttavassa määrin. Sen jokainen varmaan omakohtaisesti tietää, joka niiden teiden varrella asuu ja päivittäin kulkee, niin kuin itsekin itäiseltä Uudeltamaalta. Tässä suhteessa todella ei ole kysymys pelkästään kansalaisten näkökulmasta vaan myös koko yhteiskunnan ja kansantalouden etu edellyttäisi myös tälle sektorille eli fyysiseen liikenteeseen suurempia valtiovallan panostuksia.

Muutama sana myös alkoholi- ja huumeongelmista. Monet asiantuntijat ovat todenneet, että ihmisten riippuvuus ja ihmisten halu hakea onnea, tyytyväisyyttä ja mielenrauhaa elämäänsä on vaarallisessa määrin suuntautunut kemiaan. Niitä haetaan alkoholin, huumeiden tai hermoston lääkkeiden avulla. Monet asiantuntijat näkevät, että jo nykyinen tilanne on johtanut siihen, että tämä mielialakemia, niin kuin he sitä nimittävät, on yhtä iso uhka ihmiskunnalle kuin menneinä vuosina oli rutto tai esimerkiksi sydän- ja verisuonitaudit tai syöpä.

Tämä asia on ehkä sellainen, jota ei riittävästi vielä tiedosteta, ja ennen kaikkea ei myöskään ymmärretä, että tätäkin asiaa voidaan lähestyä ihan normaalisti järkeviltä pohjilta eli alkoholi- ja huumeongelmaa voidaan helpottaa, ehkäistä ja ratkaista ihan samoilla keinoilla kuin muitakin yhteiskunnallisia ongelmia. Sijoittamalla resursseja, varoja, hoitoon, tutkimukseen ja kaikkeen tähän liittyvään työhön saavutetaan tuloksia. Se valitettavan yleinen väärinkäsitys, että huumeista tai alkoholista voi ihmisen pelastaa vain uskoontulo tai rakastuminen, on täysin väärä. Kyllä nämä kaksi tekijääkin voivat jotkut pelastaa, mutta ihan järkevällä tieteellisellä hoidolla, jos on resursseja, voidaan saavuttaa hyviä tuloksia. Kysymys on niin suuresta ongelmasta, että minun mielestäni valtiovallan kannattaisi tähän perustaa jokin projekti tai ohjelma, panna vähän enemmän voimavaroja ja kokeilla, saadaanko tuloksia. Kysymys on kuitenkin sellaisesta asiasta, joka uhkaa terveen yhteiskunnan perusteita, jos se tällä tavalla jatkuu.

Alkoholi sinänsä on suurin ongelma onneksi vielä. Kaikista näistä ongelmista yli 90 prosenttia johtuu alkoholista. Alkoholihan on vaikea asia, koska se on yleisesti kulttuurimme hyväksymä. Myös kansainvälisesti, esimerkiksi Euroopan unionissa, alkoholia pidetään elintarvikkeena eikä myrkkynä, mitä se lääketieteellisesti on.

Kun olen kritisoinut talousarviota, toistan vielä sen, että hallitus on tehnyt paljon hyvää ja ammattitaitoista työtä valtiontalouden parissa, mutta rohkeus ja kyky tehdä uudistuksia on edelleen puuttunut. Myöskin budjettia täytyy katsoa siitä näkökulmasta, miten hyvin se vastaa yhteiskuntamme ongelmiin. Meillä todella on inhimillistä hätää paljon. Alkoholi- ja huumeongelmat, korkeat itsemurhaluvut ja mielenterveyspotilaiden valtava määrä, ylivelkaantuneiden hätä jne. kertovat, että hyvinvointiyhteiskunnassa liian moni voi pahoin, eikä hokeminen hyvinvointiyhteiskunnasta ja hyvinvoinnista asioita auta. Tarvittaisiin tekoja ja rohkeutta kokeilla uusia keinoja, jos tähän asti käytetyt vanhat, rutiininomaiset keinot eivät ole tehonneet.

Arvoisa puhemies! Remonttiryhmän mielestä oikeudenmukaisuus ja tasa-arvo lain edessä ja viranomaisten luona on turvallisen hyvinvointiyhteiskunnan ehdoton edellytys. Työn arvon palauttaminen, ahkeruuden nostaminen kunniaan ja kansalaisten oikeudenmukainen kohtelu ovat myös kunnossa olevan talouden perusta. Hyvinvointi ja huolenpito voi perustua vain ihmisiin, ei viranomaisiin, ei laitoksiin. Hyvinvointi-Suomi voi syntyä vain ihmisten todellisen yhteisvastuun varaan. Todellinen henkilökohtainen yhteisvastuu heikoista karkottaa myös yhteiskuntaa jäytävän tuhoisan ahneuden ja kateuden ja pakottaa meidät jokaisen ajattelemaan myös muita kuin rahalla mitattavia arvoja.

[11] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö:** Arvoisa puhemies! Valtion ensi vuoden talousarvio, jos se tällaisena hyväksytään kuin tällä hetkellä näyttää, nousee menojensa loppusummalta noin 4,5 miljardilla markalla kuluvan vuoden talousarviosta. Mutta jos ajatellaan välittömien

menojen sisäisen jakautuman kautta tilannetta, menoja korotetaan lähes 7 miljardia markkaa, kun nimittäin pois luetaan korko ja työttömyyden alentumisesta saatava etu, noin 3 miljardia markkaa. Tämä on huomattava määrä rahaa, joka kulutetaan enemmän kuin kuluvana vuonna.

Haluan tässä kyllä esittää vakavan varoituksen sanan: Ei tämän tien jatkamiseen ole ensi vuonna enää mahdollisuutta. Tiedän hyvin, että eduskunnassa mielellään nyt sanotaan, että eduskunnan lisäykset ovat vain 600 miljoonaa markkaa ja että hallitus itse lisäsi kehysratkaisuunsa pari miljardia markkaa. Pitää paikkansa, mutta siinä nimenomaan otettiin eduskunnan kehyskeskustelun yhteydessä jo tekemiä toivomuksia ja vaatimuksia huomioon. Hallitus olisi mielellään tullut toimeen kehyksiä alhaisemmallakin summalla, mutta myöskin viime vuonna valtiovarainvaliokunta lausui toivomuksia, joita jo tänä keväänä otettiin kehyksiin jossain määrin huomioon.

Nyt joudun varoittamaan, että niitäkään kaikkia toivomuksia, joita valtiovarainvaliokunta lausuu vaatimatta kuitenkaan nyt budjettiin markkamääriä, ei voida ottaa huomioon ensi vuoden kehyksiä tehtäessä. Muutoin tämä tie on täysin väärä.

Ed. Pekkarinen, te kerroitte keskustan ryhmäpuheenvuorossa tutut kaksi sanaa: tarvitaan rahaa. Sehän oli myös teidän kunnallisvaalilauseenne. Kertokaa, keneltä te otatte sen tarvittavan rahan. Te kerroitte kyllä, mihin kaikkeen tarvitaan rahaa, ja havaitsin, että kaikkeen tarvittaisiin kaikkea rahaa. (Ed. Pekkarinen: Aivan!) Mutta te pidättäydytte johdonmukaisesti kertomasta, keneltä te sen rahan otatte. Kunnallisvaaleissa oli vielä helppo kertoa, että kunnille tarvitaan rahaa, otetaan valtiolta, valtio on se paha. Mutta nyt, kun te olette täällä ratkaisemassa valtioasiaa, keneltä sitten otetaan rahat? Tiedän, että ei ole kovin sopivaa, että hallitus kyselee oppositiolta, (Ed. Pekkarinen: Kyllä se käy päinsä!) mutta minusta tähän olisi miellyttävää saada vastaus. Enteilen, että te ette kehtaa esittää velkamäärän kasvattamista siitä, mitä esityksessä on. Toisin kuin kunnallisvaalikampanjan aikana, te ette ole kertoneet nyt, että veroa kiristettäisiin. Nämä kaksi tietä vain ovat olemassa. (Ed. Ala-Nissilä: Veroja tulee roppakaupalla!) Ei ole poppakonsteja tässä suhteessa.

Ed. Pekkarinen, te kaipasitte myöskin moraalikeskustelua, ja syyttävä sormenne osoitti minusta erityisesti allekirjoittanutta. Onkohan tässä nyt käynyt niin, että tässä maassa on vaikea kestää rikkautta tai että houkutus käyttää katkeruutta politiikantekovälineenä alkaa ylittyä? Kyllä vielä lotto-, jääkiekko- ja autoilumiljonäärit kestettiin, mutta optiomiljonäärejä käytetään katkeruuden kautta politiikan teon välineenä. Sitä te teette, ed. Pekkarinen, tietoisesti ja tarkoituksellisesti.

Minä haluaisin esittää teille toisen kysymyksen. Kun yritätte jatkuvasti väittää, että hallitus on suosinut jollain tavalla optioasioita, (Ed. Pekkarinen: Minä en sanonut sanaakaan siitä!) kertokaa, missä kohdassa, kertokaa, missä kohdassa näin on käynyt! (Ed. Kallis: Valtionyhtiöissä!) Totta on, että valtio ei ole kieltänyt optioitten käyttöä lailla eikä ole myöskään säätänyt tulojen ylärajaa tähän maahan, mutta mitään muuta moitittavaa minusta ei voitaisi esittää.

Totta on kyllä se, että esitin eduskunnalle hivenen vaikeutettavaksi, aika paljonkin itse asiassa, niin kuin jälkeenpäin paljastui, sellaista mahdollisuutta, että mennään optiot purkamaan vielä edullisemman verotuksen maahan. Myönnän, että tuo esitys taisi olla virheellinen, mutta keskusta oli mukana korjaamassa sen niin, että se on yhä yhtä helppoa, siis käydä niitä paljon parjattuja suuroptioita ulkomaillakin purkamassa suhteellisen lyhyellä oleskeluajalla. (Ed. Pekkarinen: Minä en puhunut mitään siitä!) Varmasti sekin on aivan oikein. (Ed. Pekkarinen: Minä voin vastata, vaikka en puhunut sanaakaan siitä!) Luulen, että sellaisia tekoja hallitukselta ei taida löytyä, mutta on erinomaisen helppo tietysti antaa sellainen kuva, että tämä on sitä moraalitonta toimintaa, jota hallitus harjoittaa. Kyllähän te viittasitte moraalikysymyksiin. Te viittasitte myös kirkon kritiikkiin. Käytitte sitäkin politiikan välineenä. Mennään siihen.

Viime kesänä esittelin hallitukselle ja hallitus sittemmin budjetin yhteydessä eduskunnalle tuloveron alennusta koskevan esityksen, jota sitäkin on moitittu kovin epäsosiaaliseksi. Tuo hallituksen esittämä, valtiovarainministeriöstä lähtöisin oleva esitys painottaa voimakkaasti pienituloisia ansiotulonsaajia. Se on selkeä painotus siihen suuntaan ja herätti myöskin kritiikkiä siellä yläpäässä siitä, miksi kaikkia ei kohdella samalla tavalla. Mutta siitä huolimatta näin hallitus esitti. Se aiheutti jossain määrin kritiikkiä opposition ja kirkonkin taholta.

Mutta nyt tulopolitiikan yhteydessä tehtiin sellainen veronalennusesitys, joka on tasaprosentti kaikille. Luulen, että se onkin oikeampi. Voi olla, että tulopolitiikan yhteydessä syntyi parempi sopimus. Siitä ei ole kuulunut kritiikin sanaa, ei keneltäkään. Ilmeisesti keskusta hyväksyy sellaisen veronalennuksen, joka ei painotu niin voimakkaasti pienituloisiin, kun on samalla miellytettävä tulopolitiikan osapuolia. En tiedä. (Ed. Ala-Nissilä: Emme hyväksy! — Ed. I. Kanerva: Hyvä pointti!)

Arvoisa puhemies! Käytän hyvin lyhyen puheenvuoron, koska ne yksittäiset menokohdat, joista muutoksia tullaan esittämään, on jo moneen kertaan puitu. Tuo 600 miljoonan lisäys aiheuttaa sen, että tosiasiassa menojen määrä alkaa olla 5 miljardia suurempi kuin kuluvan vuoden budjetissa, ja erityisen huolestuttava ilmiö on siinä, että kun kaiken kaikkiaan otetaan pois se, mitä kyetään säästämään työttömyyden vähentymisen ja korkomenojen alentumisen vuoksi, varsinaisia menoja lisätään lähes 7—8 miljardia markkaa. Vielä kerran joudun toteamaan, että tällä tiellä ei voi olla jatkoa, että kumulatiivisesti joka vuosi lisättäisiin tuollainen määrä. Meillä ei ole ehdotonta varmuutta siitä, että sellaisia poikkeuksellisia verotuloja, joita tänä vuonna on nautittu, välttämättä tulee jatkossa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän niitä, jotka haluavat vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta. Ed. Pekkarinen aloittaa, ja vastauspuheenvuoron pituus 1 minuutti.

[12] **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En puhunut sanaakaan optioista. Haukuitte väärää puuta näiltä osin.

Puhuin sen sijaan siitä huolesta, jonka ovat lausuneet ääneen julki muun muassa piispat, papit, tutkijat jnp. Ministeri Niinistö, te ilmeisesti ette ole huomannut sitä, että todellakin maassa on paljon niitä, joilla on todellista hätää jokapäiväisen selviytymisensä kanssa. Niitä ovat työttömät, niitä ovat monet lapsiperheet jnp. Tämä on arkitodellisuutta. Tämä on menestyksen toinen puoli. Näistä ihmisistä kannoin huolta. Vaikka te kuinka uhkailette millä, ette te saa minua taipumaan siinä, ettenkö lausuisi toistekin ääneen saman huolen, minkä piispat, tutkijat ja monet muut sanovat. Olen ehdottomasti sillä kannalla, että valtion tehtävänä on mennä heikompien puolelle silloin, kun heikommat tukea tarvitsevat.

Mitä tulee vielä siihen, mistä rahaa erilaisiin menoihin, kerron kunnallisten palvelujen rahoittamisen tarpeet. Olemme esittäneet budjetissa, että sen, mitä veroratkaisuissa kunnilta valtio ottaa, sen verran pitäisi tulla tuoretta rahaa ja että toisekseen kuntien kesken suoritetaan järjellistä tasausta, niin että kuntalainen, asui hän Suomussalmella tai Helsingissä tai Espoossa, (Puhemies koputtaa) ainakin periaatteessa voisi olla edes kutakuinkin tasavertaisessa asemassa niiden palveluiden saannin suhteen, jotka palvelut yhteiskunta on hänelle luvannut ja perustuslakikin periaatteessa hänelle taannut.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

Puhuja: Arvoisa puhemies! Kun ministeri vastaa kymmenen, niin on vähän vaikeata kertoa tässä ajassa.

Ensimmäinen varapuhemies: Ministeri vastaa minuutin!

[13] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te ette kertonut, mistä sitä rahaa otettaisiin. Te kerroitte, että kunnille pitäisi tulla ilmeisesti valtiolta, mutta mistä valtio sen ottaa? Ei tämä ole mikään rahapaja. Ei täältä synny sellaisenaan vain rahaa. (Välihuutoja eduskunnasta) Jostain se on otettava. Keneltä se otettaisiin?

Olen täysin samaa mieltä siitä, että on syytä kantaa huolta heikompiosaisista, ja juuri siihen tähdätään, kun valtion velkaantumista yritetään estää, jotta silloin, kun ajat heikkenevät, jolloinka nimenomaan huonossa asemassa olevat joutuvat helposti vielä huonompaan asemaan, kyettäisiin vastaamaan esimerkiksi ottamalla velkaa. Mutta tänään sitä ei voida ottaa, niin kuin te esitätte.

[14] **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö, miten te tähtäätte niiden heikoimpien huomioimiseen? Te olette äskettäin esimerkiksi heittänyt tuhansia ihmisiä kokonaan pois alimman sairauspäivärahajärjestelmän piiristä vaille minkäänlaista tukea. Kerron yhden ammattikunnan, ketkä edustavat tätä joukkoa: omaishoitajat, joista olemme tämän syksyn aikana paljon puhuneet. Te heidät jätitte ilman penninkään sairauspäivärahaa sinä päivänä, jos sattuvat sairastumaan.

Mitä tulee äskeiseen esimerkkiin kuntataloudesta: Olemme sanoneet, että ehta uutta rahaa valtiolta pitää tulla noin 400 miljoonaa markkaa kuntatalouteen ja muilta osin ne palveluiden tasavertaistamiset, mitä me esitämme. Me esitämme, että kuntakentän sisällä olevia huikeita eroja tasaamalla, vaikkapa Salo versus joku muu paikkakunta, osin myös näiden keinojen kautta tasavertaisemmat edellytykset rahoitetaan. Tässä yksi esimerkki siitä, mikä löytyy suoraan myös meidän vastalauseestamme.

[15] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siis valtiolta otettaisiin. Mutta mistä valtio ottaa, sitä te ette halua kertoa. Kaksi on tietä: lisätä velkaa tai kiristää verotusta.

Kun edelleen yritätte luoda kuvaa, että hallitus kohtelee jotenkin epäoikeudenmukaisesti, moraalittomasti ihmisryhmiä, kehotan teitä miettimään, mitkä ovat ne kaksi ihmisryhmää, jotka eduskunnan päätöksillä, tämänvuotisilla ratkaisuilla asettuvat selvästi parempaan asemaan kuin mitkään muut ihmisryhmät, eduskunnan omilla ratkaisuilla, ei hallituksen ratkaisuilla, sellaisilla eduskunnan ratkaisuilla, joissa te olette olleet täysin rinnoin mukana. Tarkoitan tällä sitä, että veronalennukset tulevat kohdistumaan kaksinkertaisina hyvätuloisille eläkeläisille. Sitten tarkoitan sitä toista ratkaisua, jonka suhteen olemme jo käyneet varmasti riittävästi keskusteluja.

Saattaa olla, että molemmat ovat aivan oikein ja oikeutettuja, (Ed. Pekkarinen: Mikä se toinen ratkaisu on? Ministeri kertoo sen ääneen, jos kerran mieli tekee!) — palkankorotusratkaisu — mutta ne poikkeavat yleisestä linjasta molemmat. (Puhemies koputtaa) Eikö se ole objektiivinen totuus? Sitä minä vain haluan sanoa. Voi olla, että ratkaisut ovat aivan oikein, mutta objektiivinen totuus on poikkeava.

[16] **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee ministerin mieliteemaan, minä uskon, että hän kysyy siitä asiasta ryhmänjohtaja Zyskowiczilta ja oman ryhmänsä ed. Ihamäeltä, joka on kansliatoimikunnan jäsen.

Mitä tulee vielä eläkeratkaisuun, arvoisa ministeri, te ja teidän joukkonne teitte äsken, vähän aikaa sitten, historiallisen ratkaisun. Te lakkautitte kokonaan kansaneläkejärjestelmän keskeisen rungon, taivutitte poikki sen puun, joka on ollut koko suomalaisen sosiaaliturvajärjestelmän erittäin tärkeä pilari. Maaliskuun 1. päivänä te viette viimeisen 92 markkaa kuukaudessa kansaneläkkeen pohjaosaa 336 521 eläkeläiseltä, väärämielinen teko, joka koskee sellaisia ihmisiä, joiden eläkepalkka tämän päivän rahassa on noin 10 000—13 000 markkaa. Eivät ne ole, ministeri, mitään rikkaita henkilöitä.

Mitä tulee vielä kysymykseenne siitä, millä rahalla se äskeinen kuntaesimerkki hoidetaan. Joko niin, että velkaa maksetaan takaisin vähemmän, tai niin, että niistä yksityistämistuloista, mitä on tullut ja tulee jatkossakin, niistä se 400 miljoonaa rahoitetaan. Ministeri, hyvällä omallatunnolla seisomme sen vaateen puolesta, minkä äsken teille kerroin.

[17] **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veronkevennysten mitoituksen ohella velanmaksun optimaalinen taso täytyy myöskin ottaa huomioon, kun otetaan huomioon hallitusohjelman kokonaisuus: sosiaalinen, oikeudenmukainen tulonjako, vähimmäistoimeentuloturva ja myöskin kansallinen ja kansainvälinen kilpailukyky koulutuksen ja elinkeinoelämän kehitysedellytysten osalta. Tässä suhteessa se, mitä eduskunta on tehnyt, on kyllä todella marginaalisen vähän. Loppujen lopuksi olemme joutuneet korjaamaan samoja, vuoden takaisia pieniä lisäyksiämme uudestaan budjettiin, koska ne eivät olleet hallituksen talousarvioesityksessä. Itse asiassa muutokset, mitä tälle vuodelle tehtiin, olivat 3 prosenttia talousarvion jälkeen tulleesta tuloverokertymän lisäyksestä. Se on mittasuhde. Tältä osin tässä on tunnettu kovaa vastuuta velanhoidon ja valtiontalouden vakauden ja puskurin kunnossapidosta.

Mutta haluan kiinnittää huomiota siihen, että budjettivaltaan ei voi kuulua, kuten Valtiontilintarkastajat toteavat, tämän tyyppinen tuloennusteiden järjestelmällinen harhaisuus, että 15 pro-

senttia nousevat tuloveroennusteet hallituksen ilmeisesti huonon dokumentoinnin ja järjestelmän takia. Elikkä vaikka omaisuuden myyntituloja on vaikea arvioida, kiinnitän nyt vakavasti huomiota Valtiontilintarkastajien lailla siihen, että eduskunta edellyttää budjetin täydellisyysperiaatteen osalta, että koko budjettivaltaa käytetään myös tulojen osalta, koska hallitusohjelman ja myös kehysmietinnön keväisiä painotuksia sosiaalisten epäkohtien osalta pitäisi pystyä paremmin, nopeammin hoitamaan.

[18] **Jorma Vokkolainen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiontalous on siinä kunnossa, että se kestää tällä hetkellä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten toimeentulon korjaamisen. Ei se heilauta budjettia sinne eikä tänne. Sitä inhimillistä oikeudenmukaisuutta tarvitaan hallitukselta. Toivon mukaan tulevissa kehysneuvotteluissa tulee myös esille se, mitä omassa ryhmäpuheenvuorossani sanoin.

Sen verran, ministeri Niinistö, optioihin, että on pientä mallia, esimerkiksi valtionyhtiö Sonera, jossa valtio hyväksyi toimet, jossa tällainen optiojärjestelmä hyväksyttiin valtion tytäryhtiölle. Missään muissa valtionyhtiöissä ei ole näin menetelty. Se on minusta jollain tavalla periaatteellinen virhe.

[19] **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki antanee kuitenkin arvoa myös sille, että budjettiesityksessä oli jo otettu huomioon niitä toivomuksia, joita täällä esitettiin kehyskäsittelyn yhteydessä. Ellei niitä olisi otettu huomioon, summa taitaisi olla nyt huomattavasti suurempi. En ollenkaan halua sanoa sitä, että tämä 600 miljoonaa nyt olisi mikään ratkaiseva erä, ei todellakaan, mutta minua huolestuttaa vakavasti se kehitys, jossa väistämättä nyt ollaan. Se paineisto, niin kuin täälläkin on kuultu, ei suinkaan kohdistu vain heikoimmassa asemassa olevien aseman parantamiseen, vaan oikeastaan kaikki pääluokat ovat nyt käydyissä puheenvuoroissa tulleet esille lisätarvitsijoina, jos summaa nämä puheenvuorot. Se on ongelmallista, jos kaikkialle pannaan lisää.

Ed. Pekkarinen, ei minun tarvitse käydä kyselemässä missään. Minä vaan totesin objektiivisia tosiasioita. Eikö niitä saa täällä todeta? Keskusta on täysin rinnoin ollut niissä ratkaisuissa mukana. Niillä ei ehkä ole valtiontaloudellista merkitystä, sitä en väitä, mutta ne ovat mielipiteenilmaisuja olleet.

[20] **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietenkin oikein, että valtiovarainministeri on huolestunut rahanmenosta. Kun hän totesi, että 7 miljardilla markalla on lisätty menoja, se pitää paikkansa, mutta lisäys on vaan kohdistettu niin, että ne rahat eivät paranna niitten kaikkein huonoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa.

Kun te kysyitte, mistä valtio ottaisi rahaa, ette ainakaan kristillistä liittoa voi syyttää siitä, että se olisi ollut vastuuton. Me olemme sanoneet, että veroastetta ei tarvitse alentaa niin paljon kuin hallitus esittää. Alennetaan 0,2 prosenttia vähemmän. Se merkitsee 1,5 miljardia. Olemme myöskin sanoneet, mistä se 1,5 miljardia otetaan. Vuonna 97 oli luovutusvoittoja esimerkiksi 7 miljardia, viime vuonna oli 17 miljardia. Jos nostetaan siinä veroprosenttia esimerkiksi 29:stä 50:een, tulee aika monta sataa miljoonaa, joita voidaan käyttää, eikä siitä ole vahinkoa oikeastaan kenellekään. (Puhemies koputtaa) Nämä luovutusvoitot, 17 miljardia, ovat nimenomaan luonnollisten henkilöiden luovutusvoittoa, joissa pääomatuloveroprosentti 29 pätee.

Toinen on ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Kallis, minuutti on ylittynyt!

Puhuja: ... monta kertaa mainostettu pörssivero.

[21] **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime viikolla kävi ilmi, että ministeri Niinistö ei eduskuntaryhmänsä kokouksessa ollut kuunnellut, mitä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Dromberg oli sanonut yliopistojen kehittämislaista. Tämän keskustelun jälkeen en yhtään sitä ihmettele, koska ei hän ollut kuunnellut sen paremmin ed. Pekkarisenkaan puheenvuoroa, koska ei ed. Pekkarinen puhunut mitään optioasioista, vaan ne olivat ihan toiset edustajat.

Minä ihmettelen, mistä syystä ministeri Niinistö koettaa kiihdyttää itseään raivoon nyt eduskunnan tekemillä lisäyksillä. Vaikka menotaso on jonkin verran noussut, velanlyhennysvauhti on aivan huima, hyvä että valtiokonttori saa kustannustehokkaasti käytettyä nämä kaikki rahat ja

ylijäämä on huippuluokkaa Euroopassa. Kuitenkin meillä on perusteltuja menotarpeita, esimerkiksi juuri yliopistot ja perustutkimus. Jos emme sinne panosta, meidän tulevaisuuden kasvumme hiipuu. Uusia innovaatioita ei tule. Työvoimakapeikot pahenevat. Kyllä hallituksen pitäisi minusta kokonaisuus ottaa huomioon eikä tarkastella vain pelkästään jääräpäisesti joskus vuosi pari sitten asetettua menotasoa.

22 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun eduskunnassa on keskusteltu, onko eduskunta renki ja hallitus isäntä vai hallitus isäntä ja hallitus renki, teen kysymyksen ministeri Niinistölle. Eduskuntahan hyväksyi 98 yksimielisesti ponnen, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus lopetetaan, mikäli Suomella menee taloudellisesti hyvin. Kysyn teiltä, arvoisa ministeri: Minkä takia hallitus tässä asiassa ei toteuttanut eduskunnan tahtoa?

23 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sillä hallituksella ei tainnut jäädä siihen aikaa. 99 oli uudet vaalit.

Ed. Aula, kun minun moraaliani epäillään, minulla on oikeus varmaan puolustautua. En minä mitenkään hiilly, mutta näissä kahdessa kysymyksessä ainakin eduskunta otti toisen kannan kuin hallitus esityksissään, eikä kovin paljon muista tulonjakokysymyksistä ole erimielisyyttä täällä ollutkaan. Sen vuoksi minä vain ne lausuin. Ne ovat objektiivisia tosiasioita. Jos minun moraalini sen vuoksi tuomitaan huonoksi, ei sille sitten mitään mahda.

24 **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onnittelen ministeri Niinistöä siitä, että te ette käyttänyt sanaa jakopolitiikka, joka kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa tuli tavattoman vastenmielisellä tavalla esille. Te puhuitte kyllä vakavasta varoituksesta, mikä on ihan oikein, valtiovarainministerin pitääkin puhua tässä tyylilajissa. Mutta te olette siinä asiassa väärässä, kun te sanotte näin, että haetaan varaa kantaa huolta vähempiosaisista sitten joskus. Me ainakin täällä vasemmalla näemme sillä tavalla, että se ihminen, joka on leipäjonossa, voi pahoin eri syistä, tarvitsee yhteiskunnan tuen ja avun tässä ja nyt. Hänellä ei ole aikaa odottaa viisi, kuusi tai kahdeksan vuotta. Sen takia me haluamme yhteiskunnan kipupisteisiin oikeasti rahaa tässä ja nyt. Tämä tämmöisenä periaatteellisena puheenvuorona aika yleisellä tasolla, missä ministeri nyt puhuu ja jakaa näitä varoituksia. Aivan niin kuin ed. Rajamäki sanoi ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Gustafsson, minuutti on mennyt jo!

Puhuja: ... budjetin verotulot ovat nyt sen verran suuret, että voisimme pikkasen sydämellisemmällä, oikeudenmukaisella otteella huomioida yhteiskunnan vähäosaisia myöskin nyt niin päivärahojen muodossa kuin ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Gustafsson, minuutti on valitettavasti täyttynyt ja ylittynytkin jo!

Puhuja: ... jakamalla työtä paremmin.

25 **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän on niin, että hallitus esittää ja eduskunta hyväksyy tai hylkää. Korkeakoululaki ja myöskin valtion palkkarahat ovat hälyttäviä esimerkkejä siitä, että eduskunnan ja hallituksen roolit ovat vaihtuneet, samoin kuin se henki, mikä ministerin puheesta ilmenee. Korkeakoululain kohtalo on ehkäpä vain jäävuoren huippu vakavammasta ongelmasta, eli suomalaisessa parlamentarismissa on häntä alkanut heiluttaa koiraa.

Toinen saman kaltainen kädenvääntö on käyty valtion palkkarahojen budjetoinnista. Eduskunnan toistuva selkeä tahto ei millään ollut mennä jakeluun valtiovarainministeriössä. Lopulta taitaa mennä. Kuitenkin isoja ongelmia on ollut valtion henkilöstössä, suorastaan koirakoulumainen tunnelma ollut, kun ei ole rahaa, niin ei ole rahaa, kun sitä ei ollut valtion palkankorotuksiin riittävästi budjetoitu. Keskusta lähtee siitä, että eduskunnan budjettivaltaa ja budjetin täydellisyysperiaatetta pitää kunnioittaa niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina. Kysymys on, ministeri Niinistö, kansanvallasta.

26 **Sakari Smeds /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin rohkaista hallitusta ja ministeri Niinistöä perehtymään kristillisen liiton vastalauseeseen. Siellä on vastaus niihin tärkeisiin kysymyksiin, joita ministeri Niinistö esitti. Keneltä rahaa, te kysyitte. Olemme esittäneet,

että esimerkiksi spekulatiivisten myyntivoittojen verotusta voitaisiin nykyisestä hiukan tiukentaa. Olemme myös esittäneet, että tuloverojen kevennykset voitaisiin toteuttaa hallituksen vaihtoehtoon nähden hiukan maltillisemmin.

Mutta olemme myös, arvoisa ministeri, esittäneet, mihin näin saatava liikkumavara käytettäisiin. Olemme esimerkiksi esittäneet, että elintarvikkeiden arvonlisäveroa tulisi laskea, jolloin kasvun hedelmät koituisivat kaikkien kansalaisryhmien hyväksi, myös työttömien ja pienituloisten ihmisten hyväksi. Olemme myös esittäneet kevyempää perheverotusta, jossa kotien hoivatyölle annettaisiin uutta arvostusta. Kysyn, eikö suomalainen yhteiskunta juuri nyt hyvin kipeästi tarvitsisi toimenpiteitä, joissa perheitä tuettaisiin.

27 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson, olen täällä useaan otteeseen todennut, että kun kaikkia menoja halutaan lisätä, sehän tässä on ongelma. (Ed. Gustafsson: Ei kaikkia!) — Kyllä puheenvuoroista, joita tänään on kuultu, ja monista yksittäisistä jo yksinäänkin kävi ilmi, että lähes kaikki pääluokat ovat lisäystarpeen alaisina.

Tuosta 7 miljardista markasta, jota nyt käsitellään, vain hyvin vähäinen osa kohdistuu vähäosaisten tilanteen parantamiseen. Tämä pitää täysin paikkansa. Olen valmis tekemään milloin tahansa sellaisen esityksen, jos siinä vain pysyttäisiin, että esimerkiksi ensi vuoden kehyksissä korotettaisiin vain niitä määrärahoja, jotka kohdistuvat kaikkein vähäosaisimmille. (Ed. Kallis: Tehdään näin! — Ed. Pekkarinen: Hyvä!) Mutta tekin olitte jo kannattamassa innokkaina sitä, että korkeakouluille tulee jackpot ensi keväänä. (Ed. Gustafsson: Se on tulevaisuusinvestointi!) — Mutta kun täällä on niitä nyt monta, niin se juuri ilmeisesti ahdistaa kaikkein eniten niitä, joitten pitäisi saada yhteiskunnalta apua, ja ahdistaa vielä jyrkemmin sitten, jos joudutaan joskus leikkauksiin. Tämä on se logiikka, jota minä haluaisin tähän keskusteluun tuoda.

28 **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aula totesi, että tässä talossa ei kuunnella. Olen siitä samaa mieltä. Mutta tässä talossa ei ilmeisesti myöskään lueta.

Hämmästelen sitä, että valtiovarainvaliokunta ei ollut sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä noukkinut vaatimusta siitä, että sosiaali- ja terveyspuolen valtionosuuksien tasokorotus on viimeistään 2002 toteutettava, samoin vähimmäisturvan tasokorotus. Ne ovat juuri näitä kysymyksiä, joista tässä keskustellaan.

Kun ministeri Niinistö antoi vakavan varoituksen taas vuodelle 2002, niin taas ei pidä jatkaa sitä keskustelua, etteikö vaihtoehtoja olisi. Suurin sosiaalipoliittinen linjanveto on nyt tehty sillä, että vedetään 12 miljardin markan veronhuojennukset. Sen jälkeen jää meille kovin vähän keskusteltavaa tässä salissa. Nämä ovat nuppineulan kokoisia asioita kohta nämä kaikki muut, joskin sinänsä tärkeitä. Vaihtoehtoja rahan hankkimiseen on, ministeri Niinistö. Wahlroosin miljardillakin olisi saatu aika paljon aikaan sosiaali- ja terveyspuolella.

29 **Pirkko Peltomo /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotenkin tuntuu, että ei tosiaankaan kuunnella eikä lueta. Minusta ministeri Niinistö antoi aivan oivan lupauksen siitä, että kun valmistellaan budjettia vuodelle 2002, ovat vuorossa kaikkein heikko-osaisimmat ja huolehditaan heidän selviytymismahdollisuuksistaan. Tämä on hyvä lupaus, ja toivon, että ministerinä kannustatte hallitusta nimenomaan siihen suuntaan, että perusturvan varassa olevia autetaan ja heille tulee lisää rahaa vuoden 2002 budjettiin.

Nimittäin tutkija Matti Heikkilä Stakesista on sanonut: "Jotta hyvinvointivaltio pääsisi häpeäpilkustaan, tarvittaisiin jokin seuraavista: voimakas taloudellinen kiihoke kunnille, ehdottomat lakinormit tai lakisääteisen perusturvan selkeä, joskin maltillinen tasokorotus. Perusturvan, lähinnä työmarkkinatuen, korotus olisi ainoa tehokas tie."

30 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan siitä, mihin valiokunnan puheenjohtaja Vehkaoja pääsi, koska tämä on valiokunnassa yksimielisesti asetettu linja. Me haluamme kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tilannetta parantaa nimenomaan ensisijaisia etuuksia parantamalla.

Ed. Vehkaoja sanoi, että nyt kaikki menee verohelpotuksiin. Näin on linjattu, mutta verohelpotuksiakin voidaan käyttää erittäin hyvin pienituloisten toimeentulon parantamisen välineenä: poistamalla verot pienistä tuloista, myöskin kunnallisverot, alentamalla ruuan arvonlisäveroa.

Löytyy keinoja, jotka auttavat nimenomaan heikoimmassa asemassa olevia selviytymään. Me odotamme, että ministeri Niinistö tuo seuraavan vuoden budjetin tältä pohjalta, ja ensi vuoden budjettiakin on varmaan vielä hyvä korjailla jossain vaiheessa.

31 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Veronalennuskeskusteluun haluaisin vain muistuttaa siitä, että sillä on myös yhtymiä työllisyyteen ja hallitus on pitänyt niitä tärkeinä. Sen vuoksi hallituksen esitys on todellakin noudatellut muun muassa ed. Stenius-Kaukosen vaatimaa linjaa: verotettavan tulon alarajaa on tuntuvasti korotettu.

Ed. Peltomo, jos vielä voisitte kohdaltanne luvata, että te ette ainakaan kannata mitään muita lisäyksiä, niin meillä on sopimus.

32 **Kari Rajamäki /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja otti esille perustellusti sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden jälkeenjääneisyyden. Sosiaali- ja työjaoston ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössähän tätä on käsitelty terveydenhuollon kriisiytymisen kautta. Tähän myöskin sosialidemokraattisen puolueen eduskuntaryhmän näkökulmasta toin vaatimuksen valtionosuuden tarkistamisesta vuoden 2002 talousarvion yhteydessä.

Tällä hetkellähän varjoainekuvaus- ja monissa muissa erikoissairaanhoidon jonoissa alkaa tilanne olla kestämätön. Opetustoimen lailla tätä asiaa on uudelleen arvioitava. Jos tässä köyhien ja heikossa asemassa olevien ystävyys testataan valtiovarainministerin osalta, niin pidättyvyyttä rupeaa löytymään yhdeltä sun toiselta monien asioiden osalta. Tämä on nyt se asia, johon yhteiskunnan pitää vastata. Tilannetta ei voida kansallisen häpeänkään kannalta kauan enää katsella. Tässä suhteessa on syytä lähteä toimenpiteisiin myöskin hallituksen piirissä.

33 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vehkaojalle: Kyllä yritimme nimenomaan saada lisäystä terveystoimen valtionosuuksiin ja vähimmäisturvaan — olemme lukeneet — mutta emme saaneet esitystä läpi. Olemme tehneet siitä oman väliinputoajapaketin. Jos käsitin oikein ministeri Niinistön lausuman, hän olisi valmis tukemaan tällaista, joka kohdistuu nimenomaan heikoimmassa asemassa oleviin. Tämä kohdistuu ja odotamme kyllä tukea.

Tietääkö ministeri Niinistö, että meillä on myöskin terveyspuolella suuria puutteita? Eilisessä Turun Sanomissa osoitettiin, että vanhukset priorisoidaan jonon hännille. He odottavat leikkausta kovissa kivuissa monta päivää. Leikkausryhmiä puuttuu, ja vanhukset auttamatta ovat jonon hännillä. Terveydenhuolto on nyt niin kovassa kriisissä, että me todella tarvitsemme panostusta kansalaisten terveyteen, oli sitten Suomen tilanne mikä tahansa, ja olen ymmärtänyt, että se on nyt parempi kuin koskaan historiansa aikana.

34 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Me ymmärrämme kaikki sen, että ministeri Niinistö vartioi valtion kassaa, ja siinä mielessä tietysti jotenkin on ymmärrettävää, että hän toimii niin kuin toimii. Ehkä kuitenkin jotenkin vaikuttaa myöskin siltä, että ministeri Niinistö on pyrkimässä Guinnessin ennätyskirjaan kaikkien aikojen kireintä talouspolitiikkaa noudattavana valtiovarainministerinä.

Ministeri Niinistö, minä otan pari lukua. Tämän vuoden budjetissa oli tarkoitus lyhentää valtionvelkaa 4,9 miljardia markkaa. Sitä lyhennetään kaiken kaikkiaan 28,3 miljardia markkaa. Ministeri Niinistö, se on lähes kuusinkertainen määrä siihen nähden, mitä budjetissa luvattiin. Olette aivan oikeassa siinä, että myöskin menojen lisäyksiä tapahtuu, mutta myöskin voimme todeta sen, että pääsemme alle 50 prosentin bruttokansantuoteosuuteen valtionvelan osalta jo nyt, keskellä vaalikautta. Se oli koko vaalikauden tavoite. Ministeri Niinistö, oletteko te pyrkimässä Guinnessin kirjaan näin kireällä talouspolitiikalla?

35 **Irja Tulonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafsson totesi, että kokoomuksen eduskuntaryhmän puheenvuorossa käytettiin hänelle epämiellyttävää sanaa jakopolitiikka. Tämä on suora lainaus pääministeri Lipposen puheesta muutama viikko sitten, jossa hän totesi teidän eduskuntaryhmänne halua ja toiveita. Olemme sen sieltä lainanneet.

Mitä tulee sosiaali- ja terveydenhuollon tilaan, on aivan selvä asia, että kunnilla on ollut ongelmia varsinkin erikoissairaanhoidon rahoituksessa. Toteaisin kuitenkin, että ensi vuoden budjetissa on ihan selkeitä, hyviä parannuksia:

valtionosuuksia tulee lisää, lastenpsykiatriaan tulee lisää rahaa, historiallinen suuri hammashuollon uudistus, kahden vuoden päästä kaikki suomalaiset ovat hammashuollon sairausvakuutuksen piirissä. Minusta on aina hyvä muistuttaa myöskin siitä, että tätä hyvää, mikä meillä on vuosia jatkunut, on odotettavissa. (Puhemies koputtaa) Mitä tulee korkeakoulurahoitukseen, en pidä sitä jakopolitiikkana, mutta se on kyllä satsaus tulevaisuuteen.

36 **Jouko Jääskeläinen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö, annoitte täällä myrskyvaroituksen, että ensi syksynä tulee uusia esityksiä. Me odotamme niitä lämpimästi.

Haluaisimme juuri ilmapiiriä parantaa yhteiskunnassa niin, ettei syntyisi sitä asetelmaa, että toiset kokevat, että me menestymme, ja toisilla ei ole mahdollisuuksia menestyä. Siksi olemme nämä ehdotuksemme pörssiverosta ja pikavoittojen verotuksesta tehneet, että olisi taloudellista liikkumavaraa juuri heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asioiden hoitamiseksi. Me todella mielenkiinnolla odotamme ensi vuoden puolta, kun ne eivät nyt vielä toteutuneet.

Toinen asia, johon haluan vielä puuttua, jota ed. Smeds ja myöskin ed. Tulonen käsittelivät, on niiden perheiden tilanne, joissa tehdään hoivatyötä. Ministeri Niinistö, odotamme todella, että niitä perheitä, joissa tehdään hoivatyötä, myöskin muistetaan, kun te ensi vuonna näitä uusia ehdotuksia mietitte.

37 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo, minä olen hyvin vaatimaton ihminen ja minulla on monta hyvää syytä siihen. En siis pyri Guinnessin ennätysten kirjaan.

Se, mistä minä tunnen huolta, on jatkuvuus. Itse asiassa luulen, että aika monilla meistä, jotka olimme jo 80-luvulla mukana politiikassa, olisi aihetta mennä vähän itseemme, kuinka paljon sillä toiminnalla syvennettiin itse asiassa yhteiskunnan lamaa ja kuinka paljon aiheutettiin ehkä ylimääräisiäkin kärsimyksiä, koska silloin rakennettiin menopohjaa, joka ei kestänyt eikä olisi kestänyt ilman erityislamaakaan.

Minulla vain ei ole sellaista ehdotonta luottamusta, että juuri tällaiset ajat jatkuvat. Jos näin olisi, että siihen voisi uskoa, niin tämähän on erinomaista kulkua ja voitaisiin todellakin ajatella väljempääkin olemista, mutta tulojen muodostus on mennyt yhä satunnaisemmaksi. Ensi vuoden tulot on varovaisesti arvioitu, mutta me tiedämme tarkkaan, että tänä vuonna on kertynyt ainakin 7—10 miljardia aivan satunnaiseriä. Jokin yhtiö on tehnyt suuren päätöksen, josta tulee miljarditolkulla veroa. Mikä takaa, että ensi vuonna tehdään samanlaisia?

38 **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Niinistö on varmasti siinä oikeassa, että 80-luvun lopun virheistä kannattaa ottaa nyt oppia, ilman muuta. Mutta ei niin tarvitse olla eikä saakaan mielestäni olla, että tänä päivänä, kun yhteiskuntaa rakennetaan, huolehdittaisiin vain niiden selviytymisestä, joilla ennestään asiat ovat paremmalla tolalla.

Ministeri Niinistö, te jos kuka tiedätte, että siitä kansantulon kakun lisästä, joka on kasvanut, kiitos siitä, viime vuosien aikaan, pieni vähemmistö on todella napannut aivan ylivoimaisen leijonanosan. Merkittävä osa kansalaisista ei ole saanut juuri minkäänlaista lisää sen leivän jatkeeksi, joka heillä oli esimerkiksi vuonna 95 tai 96. Joidenkin, aika monenkin, kohdalla on käynyt jopa toisin päin. Tässä suhteessa tarvittaisiin sellaista yhteiskuntapolitiikkaa, joka innostaa yrittämään ja tekemään, mutta samalla pitää huolta hivenen heikommastakin. (Puhemies koputtaa) Siinä te ette ole onnistuneet. Siihen täällä puheenvuorossani äsken viittasin.

39 **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Niinistölle: Onhan selvää, että verohuojennuksia käytetään, juuri niin kuin sanoitte, moneen tarkoitukseen, eikä niitä ole täällä vastustettu kautta linjan juuri tästä syystä.

Kysymys on mittasuhteista. Kuten itsekin totesitte, ja täällä ovat monet todenneet, sosiaali- ja terveyspuolella — myös vähimmäisturvan tason huomioon ottaen — kysymys on loppujen lopuksi joistakin sadoista miljoonista markoista, joihin ei varmastikaan tässä kokonaisuudessa voida enää viitata ja väittää, etteikö niitä olisi mahdollisuus hoitaa.

Minusta on erittäin hyvä, että tätä keskustelua käydään tässä salissa nyt jo myös vuotta 2002 ajatellen, koska nyt kehyskeskustelut alkavat käynnistyä. Siinä mielessä esitän nyt vielä kysymyksen muodossa valtiovarainvaliokunnassa is-

tuville, miten voi olla mahdollista ja onko tulkittava näin, että siellä on suorastaan vastustettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan ajatusta, (Puhemies koputtaa) että juuri kehyskeskustelujen varalle olisi esitetty ponsi hallitukselle tasokorotusten aikaansaamiseksi vuodeksi 2002.

40 **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse olen tyytyväinen siitä, että ministeri Niinistö hiukan koettaa välillä koskettaa myös kansanedustajan omaatuntoa tässä eduskunnan palkkioasiassa. Totean, että paradoksaalisesti homma lähti liikkeelle tässä talossa ed. Esko Ahon Yhdysvaltain opintomatkan myötä. (Naurua)

Edelleenkin, samalla tavalla katson, että ylimääräisen savamaksun poistamisen kyseenalaistaminen ei ole oikein, kansaneläkkeen tasokorotus on alkua, pitää päästä pidemmälle. Aivan oikein, kuten ed. Vokkolainen totesi, valtiontalous antaa mahdollisuuden helpottaa niiden asemaa, jotka ovat kaikkein heikoimmassa asemassa.

41 **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella toivoisi, että ed. Tiusanenkin pysyisi asiassa, kun hän täällä käyttää puheenvuoroja. (Eduskunnasta: Suunnilleen!) — Edes suunnilleen.

Mutta, arvoisa puhemies, täällä on yhteiskunnallisesti monenlaista jakopolitiikkaa. Ensin on siinä mielessä tärkeä todeta, että jos valtionvelan lyhentämisvauhti tässä tilanteessa hidastuu miljardilla ja sillä hoidetaan köyhän asiaa, se ei valtiontaloutta mitenkään romuta. Tämä on fakta. Mutta nyt tässä uudessa taloudessa näitä verotuloja tulee todella, niitä tulee kuin suokuokalla. Ministeri Niinistö, teidän kotikuntannekin Salo saa yhtä paljon yhteisöverotuottoja kuin koko Kainuun maakunta. Jos ei tällaistakaan voida ottaa huomioon peruspalvelujen turvaamisessa mitenkään, niin kyllä se on sinällään varsin outo asia. Suomessa on nyt mahdollista lyhentää EU:n kärkimaiden vauhtia valtionvelkaa. Meidän on mahdollista antaa järkevät veronkevennykset, joista keskusta puhui ennen vaaleja. Mutta meillä on mahdollista myös hoitaa yhteiskunnan pahimpia epäkohtia tässä tilanteessa, niin kuin keskusta vastalauseessaan esittää.

42 **Mikko Elo /sd** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ministeri Niinistö on usein täällä viitannut kymmenen vuotta sitten vallinneeseen tilanteeseen, 1980-luvun lopun tilanteeseen. Olen myös ministeri Niinistön aikana pari kertaa todennut sen, että on ainakin kaksi suurta eroa.

Ensimmäinen on vaihtotaseen tilanne. Meillä on valtava vaihtotaseen ylijäämä, ennätysmäinen, ja joka vuosi se lisääntyy. Meillä oli aivan päinvastainen tilanne: vaihtotaseen alijäämä kasvoi kasvamistaan. Nykyinen tilannehan tarkoittaa, että me kansakuntana rikastumme joka vuosi merkittävästi.

Toinen on tietysti se, että meillä oli silloin vahva markka, joka esti viennin. Meillä on tällä hetkellä suhteellisen heikko euro, joka edistää meidän vientiämme.

Ministeri Niinistö: Ei edes kohtuudella voi sanoa, että näitä kahta tilannetta voisi verrata toisiinsa. Sanoisin ihan lopuksi, että vaikka ministeri Niinistö vaatimattomana miehenä ei halua Guinnessin kirjaan, haluan kyllä todeta — ja uskon, että edustan monen muun kansanedustajan näkemystä — että arvostan sitä, että ministeri Niinistöllä on osaamista, paneutumista näihin asioihin, ja myös sitä, että hän osallistuu meidän kanssamme tähän väittelyyn ja keskusteluun. Minä annan arvoa sille.

43 **Jyrki Katainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä kun verotuksen alentamisesta on keskusteltu, se valitettavan usein koetaan ikään kuin tulonsiirronomaiseksi talouspolitiikan välineeksi. Jakopolitiikan ja veronkevennysten ero on siinä, että veronkevennyksissä valtiovalta ei osoita, mihinkä kansalaisen raha pitää pistää. Veronkevennys on minun mielestäni varsin hieno osoitus siitä, että valtiovallalla on halua varautua tulevaan, varautua myös siihen tulevaan taantumaan, joka meillä on edessä. Nimenomaan tuloveron kevennykset ovat keskeinen instrumentti siinä, että pystymme oikaisemaan ja tervehdyttämään taloutemme perusteita, saamaan lisää työllisyyttä ja varmistamaan, että Suomi säilyy kilpailukykyisenä myös huippuosaajien piirissä.

Täällä on tuotu esiin, että valtiovarainministeriö ei ole kuunnellut herkällä korvalla eduskunnan menolisäyspaineita. Minusta ministeri Niinistönkin esiin tuoma priorisointi on varsin mallikas esimerkki. Minkä takia emme voi nyt sopia täällä keskenämme, (Puhemies koputtaa) että yhtenä vuonna pistetään kaikki lisäykset yhteen kohtaan ja seuraavana vuonna, jos on tarvis, johonkin toiseen kohtaan, (Puhemies koputtaa)

eikä niin kuin tänä vuonna, että 3—4 miljardia pyydetään joka paikkaan.

44 **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaisin vielä valtiovarainministeri Niinistön lupaukseen, että vuonna 2002 poistetaan köyhyys Suomesta. Se on merkittävä lupaus, siitä pitää pitää kiinni, (Naurua) varsinkin kun hallitusohjelmassa on maininta, että köyhyys poistetaan Suomesta. Nyt olisi viimeinen aika ruveta sitä toteuttamaan.

Mielestäni ei ole oikein, että näille 2 000 markan ihmisille, jotka ovat tämän maan todellisia köyhiä, tarjotaan vain markkaa ja neljää markkaa päivässä. Täällä on tehty kaiken näköisiä välikysymyksiä, mutta yhtään välikysymystä ei ole tehty näiden peruspäivärahalla olevien ihmisten puolesta, jotka ovat tämän maan todellisia köyhiä. Siinäkin on vähän arvostelemisen varaa opposition suuntaan.

45 **Liisa Jaakonsaari /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä näen saman vaaran, mikä oli kymmenen vuotta sitten, erityisesti, kun kuuntelin ed. Ala-Nissilän puheenvuoroa, joka oli täsmälleen samanlainen kuin itse käytin kymmenen vuotta sitten. Se oli virhe, jonka pystyn tunnustamaan. Sen takia minusta täytyy nyt varoa, ettei tehdä samoja virheitä. Se on idiotismia. Uusien virheitten tekeminen edustaa sentään luovuutta, mutta vanhojen virheitten tekeminen on kyllä tyhmää.

Sen takia minusta on erittäin tärkeää se, mistä täällä tuli jo jonkinlainen yhteisymmärrys, että keskitytään kehysneuvotteluissa köyhyyden ja syrjäytymisen estämiseen. Oikeasti keskitytään siihen ja käydään se arvokeskustelu ja laaditaan sellainen ohjelma. Huomasin muuten, että Nizzan huippukokouksen johtopäätöksetkin edellyttävät, että vuoteen 2002 mennessä jokaisen EU-maan täytyy tehdä köyhyyden ja syrjäytymisen vastainen ohjelma. Tehdään näin.

Mutta se keskustelu on todellakin vähän eri tasoista kuin se, että nähdään kaikki asiat nyt kohteena. Minusta jakopolitiikka on ihan oikein, mutta se, että yksipuolisesti kiinnitetään huomio jakamiseen, on väärin. Kakkua pitää leipoa ja kasvattaa, (Puhemies koputtaa) jotta sitä voitaisiin jakaa. Sen takia esimerkiksi veronalennukset ovat kakun leipomisen ja kasvattamisen kannalta erittäin olennaisia.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Jaakonsaari, minuutti on pahasti jo ylittynyt!

46 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kangas, olette tainnut lukea saman novellin koulussa aikanaan kuin minäkin. Sen ydin on jokin tällainen, että aamulla saatu pienen pieni kiiski vain oli illalla suuren suuri hauki. Niin näyttää nyt puolessa tunnissa käyneen minun puheenvuorolleni.

Mutta oikeastaan ed. Jaakonsaari ilmaisi varsin selvästi sen, mihin minäkin olisin valmis. Jos voidaan keskittyä, niin varmaan voidaan palata asiaan, mutta silloin ei voida kaikkea ottaa, ed. Ala-Nissilä, pöydälle. Kun minä nyt ajattelen, mitkä ovat teidän syvimmät moitteenne hallitukselle olleet, niin bensiinin hintaahan olisi pitänyt alentaa, ei näköjään enää kylläkään — nyt puhutaan vain dieselin hinnasta — kun se on itsestään alentunut. Nyt pitäisi antaa korkeakouluille. Varmaan pitäisi, mutta ei voida keskittyä kaikkeen. Se ei ole keskittymistä, vaan se on sitten koko systeemin purkamista.

Ed. Elo, ei olekaan sama tilanne, mutta nyt on siinä mielessä ongelmallinen tilanne, että kansantalous on rikas, mutta valtio köyhä. Kymmenen vuotta sitten taisi olla täsmälleen lähes päinvastoin. Tämä on se syvä ongelma, (Puhemies koputtaa) johon mahdollisesti sitten joudutaan. Se koskettelee nimittäin paljon välittömämmin ihmisiä, jos valtio on köyhä ja sattuu tulemaan lama. (Ed. Elo: Valtio rikastuu!) — No, sitä tässä yritetään, sitä yritetään.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Minuutti on kulunut!

Puhuja: Ed. Tiusanen, en esitä mitään arvoarvostelmia, esitin vain objektiivisia faktoja.

47 **Pekka Kuosmanen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tieliikenteeltä vuosittain kerätään noin 30 miljardia markkaa rahaa ja Tielaitos saa vain vähän yli 4 miljardia vuosittain. Pääteillä on paljon pahoja pullonkauloja, joista teollisuus ja elinkeinoelämä ovat erittäin kiinnostuneita aikakustannusten ja onnettomuuskustannusten takia. Kohta tänä päivänä

Suomessa elinkeinoelämä osittain pysähtyy sen takia, että meillä ei ole kunnollisia pääteitä. Kysyn ministeriltä: Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy tämän suhteen?

48 **Mikko Kuoppa /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on edelleenkin voimakkaasta noususuhdanteesta ja talouskasvusta huolimatta kymmeniätuhansia ihmisiä pakotettu riittämättömän sosiaaliturvan johdosta leipäjonoihin. Mielestäni tämä on tämän yhteiskunnan suuri häpeä ja se pitäisi pystyä poistamaan ja siihen varmasti on taloudelliset mahdollisuudet, jos vain poliittista halua löytyy. Köyhyys aiheutuu pääsääntöisesti työttömyydestä ja sairaudesta. Ne ovat ne kaksi asiaa, jotka pääsääntöisesti sen aiheuttavat. Näihin peruskysymyksiin pitäisi puuttua. Mielestäni ministeri Niinistö antoi jonkin verran lupauksiakin, että erityisesti työttömyyden aiheuttamaan köyhyyteen puututaan, ja toivottavasti siihen pystytään puuttumaan. Se on meillä vasemmistolla ainakin ykkösaihe, että jos ihmisille ei pystytä tarjoamaan työtä, niin heille tarjotaan kumminkin siedettävä toimeentulo.

49 **Pekka Nousiainen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun pyysin vastauspuheenvuoron, keskustelussa olivat sosiaali- ja terveyspalvelut ja kuntien ongelmat palvelujen tuotannossa. Nyt keskustelu on elänyt sen jälkeen: täällä on jo syntynyt sopimuksia köyhyyden poistamisesta 2002 ja perusturvan korottamisesta, ja sama näyttää olevan myöskin kuntatalouden osalta, että sekä hallitus että valtiovarainvaliokunta vannovat selvitysmies Pekkarisen selvityksen nimiin ja myöskin ratkaisut kuntatalouteen tulisi saada vuonna 2002. Muistuttaisin siitä, että nyt 2001 olisi ollut helpompi hoitaa kuntatalous kuntoon, koska lainsäädännölliset edellytykset antaa sekä tasotarkistukset että indeksitarkistukset täysimääräisinä olisivat olleet olemassa. Näin olisi kevennetty paineita vuodelle 2002. Nämä ongelmat olisivat ensi vuonna jo vähäisemmät.

50 **Matti Huutola /vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämähän tuntuu ihan hyvältä, kun näyttää siltä, että vuoden 2002 budjetista on jo laajasti sovittu sekä opposition että hallituspuolueitten edustajien kesken. Näyttää aika hyvältä tuo ensi vuosi. (Ed. Vehkaoja: Näin sen pitää ollakin!) Valtiovarainministeri Niinistö puheenvuorossaan äsken totesi, että kansantalous kasvaa ja valtio köyhtyy, tai ei ainakaan rikastu. Nyt kun on todettu, että ostovoima kasvaa muutoinkin, niin eikö nyt tässä tilanteessa näinkin voimakas veroale, mikä nyt on toteutettu, ole hiukan ristiriidassa muun kehityksen kanssa? Kyllä nyt olisi ollut ehkä jo syytä pitää pienempi maltti verojen alennustahdissa.

51 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Niinistö totesi sanatarkasti, että oppositio vaatii, että "nyt pitäisi antaa korkeakouluille". Kyllä todellakin pitäisi antaa. Eikö ministeri tiedä, että opiskelijamäärä yliopistoissa on kasvanut 3 400:lla vuosittain viime vuosina ja opiskelijamäärän kasvuun ja näihin tehtävien lisäyksiin suhteutettuna määrärahat pienenevät? Kuluvaankin vuoteen verrattuna ensi vuonna pienenevät. Yliopistot eivät selviä. Sen takia juuri pitäisi antaa korkeakouluille, jos kerran me vaadimme niiltä myöskin tuloksia. Mehän voimme tietenkin tehdä sen, että tavoitteet lasketaan alas, silloinhan ne määrärahat riittävät, tai siirrytään kirjatentteihin tai massaluentoihin, vähennetään kontaktiopetusta, jolloin opetuksen laatu laskee. Sitähän voidaan tehdä kuinka halvalla tahansa, mutta tähänkö meillä on varaa Suomessa sivistysvaltiona?

52 **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitän valtiovarainministeriä, että on täällä selkärankaisesti puolustanut hallituksen yksimielisiä esityksiä, mitä on tehty. Kauppa- ja teollisuusministeri ja myöskin opetusministeri tulivat istumaan eduskunnan penkkiin ja ihan hyvä näin. Muistan aina valtiovarainministeri Ahti Pekkalan, kuinka surkean näköisenä hän totesi, kun hän esitteli budjettia, että kaikkea ei voida toteuttaa, mitä te haluatte. Ehkä se tyyli menisi vähän paremmalla tavalla kansanedustajien päihin.

Meillä syntyy tähän valtakuntaan käsite "pekkarointi" jostakin syystä. Minä en sitä nimitystä keksinyt, vaan se syntyi jostakin. Jotenkin on sellainen tunne, että se on vallallaan tällä hetkellä tässä salissa oikein perusteellisesti: lisää rahaa valtion palkkoihin, kunnille, eläkeläisille, veteraaneille, teihin, korkeakouluihin, Puolustusvoimille, polttoaineverot alas, lapsille, maatalouteen, terveydenhoitoon, vanhuksille, kouluihin, aikuiskoulutukseen, huumeisiin, poliisille, yrittä-

jille, aluepoliittisiin toimenpiteisiin, (Ed. Jaakonsaari: Kehitysapuun!) kehitysapuun, kaikkeen mahdolliseen lisää rahaa.

Jos syntyy sopu vuoden 2002 budjetista, niin kuin näyttäisi, se merkitsee, (Puhemies koputtaa) että ei yhtä ainutta tietä, ei yhtä ainutta siltaa rakennettaisi esimerkiksi Keski-Suomeen, yhtä ainutta koulurakennusta ei rakenneta sinne, kaikki pannaan vähempiosaisiin.

53 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio vaati asennemuutosta, hallituspuolueiden kansanedustajat vaativat toimenpiteitä, toimeentulon parantamista heikoimmassa asemassa oleville, palvelujen parantamista, ja näihin tarvitaan rahaa. Raha pitää kohdentaa oikeisiin paikkoihin. Väärä säästäminen tulee kalliiksi. Kun oikein kohdennetaan varat, ne ovat ihmisten hyvinvoinnin kannalta parempia ratkaisuja ja niiden myötä myöskin saadaan niitä kissain ja koirain kanssa tavoiteltuja säästöjä. Jakopolitiikasta puhutaan vaan ihan avoimesti mutta nimitetään kaikkea jakopolitiikaksi, kun rahaa jaetaan.

Kokoomuksen ed. Kantalainen vaati juuri, että jakopolitiikan aika on ohi. Hän tarkoitti sitä, että heikommassa asemassa oleville ei saa antaa rahaa mutta niille, joilla ennestään on paljon, pitää antaa vieläkin. Tällaista jakopolitiikkaa me vastustamme mutta me vaadimme sitä, että todella heikommassa asemassa olevista huolehditaan. (Puhemies koputtaa)

Ministeri Niinistö, te sanoitte, että hallitus on keventänyt pienten tulojen verotusta. Aivan totta valtionverossa, mutta me puhumme nyt kunnallisverosta, koska pienituloiset maksavat kunnallisveroja. (Puhemies koputtaa) Tämä pitää kunnille sitten korvata.

54 **Matti Saarinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tiukka budjettipolitiikka on perusteltua, koska nyt on tehtävä tilaa mahdollisesti huonompien aikojen varalle. Eräänä osoituksena tästä on mielestäni sekin, että keskustan muutosesitykset budjettiin ovat alle 2 miljardia markkaa eli päälinja hyväksytään. Ollaan marginaalissa jopa keskustan budjettilisäysten osalta.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään ottanut vastuuta ja neuvotteluissa hallituksen kanssa tinkinyt puolet tavoitteistaan. Sinne eivät ole sitten mahtuneet ed. Vehkaojankaan tärkeinä pitämät asiat. (Välihuuto) — Kyllä, mutta niin kuin sanottu, paljon jouduttiin antamaan periksi. — Tilanne on nyt parempi kuin viime vuonna eduskunnan budjettivallan kannalta.

Jakopolitiikasta puhutaan jotenkin halventavasti. Kaikkihan jaetaan. Kysymys on vain, että ensin velkojat ottavat päältä pois omansa ja sitten jaetaan sen mukaan kuin voimasuhteet ja mielipiteet niin edellyttävät. Kysymys on: kenelle jaetaan ja missä määrin?

Hallituksen suunnalle: Tulojen arviointiin vähän tarkkuutta! Miljarditolkulla heittävät tuloarviot.

55 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huutolalle veronalennuksista: Tietenkin esittämänne kysymys on aivan aiheellinen. Se oli muuten vielä aiheellisempi ehkä kesällä kuin juuri nyt. Nimittäin syksyn mittaan on käynyt ilmi, että asennebarometrit kertovat, että kotitalouksia ja yrityksiä myöten odotukset ovat vähän heikentyneet. Sehän on ikävä asia, mutta avoimesti myönnän, että taitaa olla siinä mielessä hallituksen esityksellä tuuria, että se taitaakin sattua parempaan saumaan eli rohkaisemaan tavallaan asenteita ikään kuin torjuntavoitoksi vuodenvaihteeseen.

Sellainen valitettava tosiasia vain täytyy tiedostaa, että suomalaiset maksavat veroa tuntuvasti enemmän kuin muut eurooppalaiset, jopa aivan huippuluokkaa. Sellainenkin tosiasia kai tulee vastaan vielä, että progressio meillä onkin sitten maailman kireintä tasoa. Nämä ovat vain aika kovia poikkeamia siitä, miten muualla asioita hoidetaan.

56 **Tapio Karjalainen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kysymystä ministeri Niinistölle. Äskeiseen puheenvuoroonne viitaten kysyn edelleen: Kun haette mahdollisia torjuttavia virheitä, näettekö, että väärin mitoitettu, ylimitoitettu ja vääriin suhdanteisiin ajoitettu veroale oli syyllinen silloin kymmenen vuotta sitten ja saattaa olla syyllinen myös nyt?

Toinen kysymys hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksesta: Kulkeeko ajattelunne niin, että hyvinvointiyhteiskunta on kansantaloudellinen rasite, jota pidetään yllä vain, jos on varaa, vai onko se mahdollisesti tuotannontekijä vähintään siinä mielessä kuin veroale?

[57] **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sekä oppositio että hallitus ovat nyt löytäneet toisensa ja ovat harvinaisen yksimielisiä siitä, miten ensi vuonna tulisi menetellä. Mutta ensi vuoden budjettia ei ole lyöty lukkoon. Me voimme tehdä korjauksen jo tänä päivänä, tässä kuussa. Miksi pitkittää köyhien kärsimystä? Mehän voimme tehdä sen tänä vuonna jo, kun kristillisellä liitolla on valmis rahoitus siihen. Ei kai kukaan voi väittää, ettei olisi realistista korostaa pikavoittojen verotusta jonkin verran ja palauttaa pörssivero. Siinä meillä on rahat juuri näihin kohteisiin, joista nyt on puhuttu. Minä pelkään, että jos ei nyt korjata, nämä jäävät vain puheitten tasolle. Ensi vuonna tässä kuussa puhutaan ihan samaa ja lykätään se seuraavalle vuodelle. Tehdään se korjaus nyt. Hyväksykää sitten äänestyksessä meidän esityksemme!

[58] **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että Nizzan ilmapiiri ja ilmasto ovat tehneet hyvää ministeri Niinistölle. Ehkä on tullut seurusteltua myöskin pääministeri Lipposen ja ulkoministeri Tuomiojan kanssa, koska pääministeri, SDP:n puheenjohtaja Lipponenhan ilmoitti viikko sitten, että myöskin sosialidemokraateille on tärkeää käydä voimaperäisemmin meidän köyhyysongelmaamme kiinni.

Sitten oli yksi ehkä epätarkkuus ministeri Niinistöllä. En tiedä, teittekö sen tahallanne, kun viittasitte mielestäni vähän vanhaan luokkayhteiskunta-ajatteluun, että jos sivistysvaliokunta on halunnut yliopiston perusvoimavaroja vahvistettavan, se olisi jotenkin pois tavallaan lapsilta ja nuorilta, heidän tulevaisuudeltaan. Itse näen, että yhteiskunnallamme on varaa hoitaa sekä yliopiston perusvoimavarat että köyhyysongelmamme. Ne mahtuvat suuruusluokaltaan 2—3 miljardin markan rahasummaan. (Puhemies koputtaa) Ed. Elo jo totesi muun muassa sen, miten esimerkiksi valtionvelkaa on lyhennetty nyt 28 miljardia markkaa, mikä sinällään on arvokasta ja tärkeää. Se osoittaa kuitenkin liikkumatilaa, (Puhemies koputtaa) jota tärkeitten asioitten hoitamisessa on.

[59] **Irja Tulonen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Useassa puheenvuorossa on vaadittu, että pitäisi tehdä erillinen köyhyyden ja syrjäytymisen estävä ohjelma. Sehän on hallitusohjelmassa. Mielestäni se on joka ainoaan budjettiin sisäänkirjoitettu. Onko se sitten tarpeeksi? Ei varmasti ole. Itse olen sitä mieltä, että tällainen ohjelma kirjoitettuna on eettisesti ja kansantaloudellisesti todella järkevää. Jos ajatellaan, keitä on leipäjonossa tai ketkä ovat vaarassa syrjäytyä, ne ovat todella työttömät ja sairaat. Miten työttömyyttä parannetaan? Tullaan sitten siihen, että yrityksille täytyy luoda mahdollisuudet palkata lisää henkilökuntaa. Kaikki tiedämme, mihin se johtaa.

Toinen asia on sitten se, miten saadaan todella syrjäytyneet vielä työelämään. Me yritämme nyt kuntouttavalla työohjelmalla. Isot rahasummat ovat kiinnitettyinä ensi vuoden talousarvioon. Katsotaan, päästäänkö sillä sitten eteenpäin.

Sairaus on toinen asia, jota kaikkea emme voi torjua. Toteaisin kuitenkin, että Suomessa sairauksien ennaltaehkäisy vauvasta vaariin on todella korkeaa eurooppalaista laatua.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Tulonen, minuutti on jo ylittynyt!

Puhuja: Pidetään ainakin siitä kiinni, mutta kaikillehan me emme voi mitään.

[60] **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen, niin kuin monta kertaa aikaisemminkin, te olette tälläkin kertaa oikeassa. Jakopolitiikkaa tapahtuu kaiken aikaa. Isolla kauhalla jaetaan niille, joilla eniten on. Joka vuonna viime vuosien aikaan kymmenien miljardien lisäkasvusta valtaosa on mennyt niille, jotka ennestään voivat vahvasti ja hyvin. Kun ylipäänsä auraat tietä vahvemmille, olet hyvissä kirjoissa, mutta, ed. Stenius-Kaukonen, jos te puolustatte heikompia, te saatte juuri näiltä teidän hallituskumppaneiltanne, joita täällä istuu, joista muun muassa äsken eräs käytti puheenvuoron, aina silloin leimakirveen niskaanne. Teitä lyödään joka kerta silloin, jos puolustatte heikompaa. Näin valitettavasti on.

[61] **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta yliopistojen voimavarojen turvaaminen ja pienituloisten asian ajaminen eivät ole ristiriidassa. Jos päästämme yliopistomme rapautumaan, rikkaat ja hyvätuloiset aina löytävät laadukkaat koulutuspaikkansa vaikka ulkomailta. Valtion on verotuloillaan turvattava se, että meillä on kotimaasta saa-

tavana mahdollisimman laadukas ja hyvä koulutus kaikille sosiaaliryhmille.

Mitä tulee veronkevennyksiin, olen ministerin kanssa samaa mieltä siitä, että veronkevennysten ajoitus voi nyt ollakin suhdannetilanteen kannalta oikeastaan sattumalta ihan oikea. Mutta jos ajatellaan työttömyyden ja köyhyyden asiaa, jatkossa veronkevennyksiin tulisi sisällyttää myös työnantajamaksujen alentaminen pienipalkkaisilta ja työvaltaisilta aloilta, koska se olisi tehokkaampi yhdistelmä työllisyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden edistämisessä kuin pelkästään tuloveron alentaminen.

62 **Leea Hiltunen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siinä vaiheessa, kun pyysin puheenvuoron, ministeri Niinistö toi esille sen, että todella kaikkia toivomuksia ei voida toteuttaa, ja herätti myös kysymyksen siitä, mistä rahaa otetaan menolisäyksiin, mitä täällä on esitetty, ja kysyi sitä, onko vaikea kestää rikkautta. Keskustelun jälkeen haluaisin vielä kysyä, mikä estää, ettei näitä kohtia, missä on selvästi osoitettu sosiaaliset epäoikeudenmukaisuudet ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon puolella, lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen kohdalla ja kuntien muidenkin palvelujen kohdalla ja erityisesti tietysti vähimmäisperusturvalla toimeentulevien henkilöiden kohdalla ihan perusselviytymisessä, voida nyt korjata. Ei ole kysymys, niin kuin sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja on tuonut esille, kovin isoista markkamääristä, muutamista sadoista miljoonista. (Puhemies koputtaa) Mikä on perusta ajoitukselle, että niitä pitäisi siirtää vuodelle 2002, kun meillä on nyt valtiontalous (Puhemies koputtaa) hyvässä kunnossa ja kuitenkin näyttää ainakin tämän keskustelun pohjalta selkeästi olevan korjaustahtoa?

63 **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei valtiontalous ole hyvässä kunnossa. Meillä on enemmän velkaa kuin koskaan aikaisemmin lukuun ottamassa ehkä viime vuotta. Olemme huonommassa asemassa siinä mielessä. Menothan lisääntyvät nyt, niin kuin totesin, lähes 7 miljardia markkaa. Näköjään välttämättömiä tarpeita on kovin paljon, ja täällä lista vain tuntuu pidentyvän.

Ed. Karjalainen, en usko, että ylimittainen veroale sinänsä kymmenen vuotta sitten kovin paljoa vaikutti — sehän oli spesiaaliolosuhteisiin perustuva lama — mutta saattoi antaa jonkin aikaa ennen lamaa hiukan valheellisen kuvan kysynnästä ja syvensi erityisesti joidenkuiden ihmisten kohdalla vaikutuksia, koska omaisuusarvot lähtivät epäilemättä osin veronalennusten vuoksi kiipeämään.

Minä näen hyvinvointiyhteiskunnan ehkä vähän toisin kuin te. Ei se ole tärkeintä, että hoidetaan kaikki mahdolliset asiat, mutta se on kyllä tärkeää, että on turvaverkko. Minusta se on ensimmäinen mittari hyvinvointiyhteiskunnalle ja sitten vasta hoidettaisiin kaikki, mitä ajateltavissa on.

Kun tänä päivänä menee kuntiin kuuntelemaan, minkälaisia hankkeita siellä on, tarkoitus on hoitaa aika laaja-alaisesti asioita. (Puhemies koputtaa) Luulen, että juuri tällaisella priorisoinnilla voitaisiin löytää hyvinvointiyhteiskunnan keskeisimmälle osalle, sille että on turvaverkko, enemmän sisältöä kuin juuri tänä päivänä on.

En, ed. Gustafsson, näe, että sivistykseltä tässä otettaisiin pois, mutta juuri johtuen tästä ahtaasta raamituksesta ja siitä, että meillä koulutuspuoleen käytetään kyllä enemmän rahaa kuin keskimäärin saman tyyppisissä maissa, ehkä kohdennuskysymyksistäkin voitaisiin siellä puhua. Mutta kun paineita on joka puolelta, niin tarkoitin lähinnä, mikä priorisoidaan ensimmäiseksi. (Puhemies koputtaa) Esimerkiksi keskustan lista on niin pitkä, ettei ed. Mäki-Hakola saanut sitä oikein minuutissa lueteltua, vaikka nopeasti puhuikin, ja ed. Aula pani sen vielä paremmaksi omassa puheenvuorossaan. Työnantajan sosiaaliturvamaksut tulivat lisäksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Nyt alkavassa keskustelun osassa, joka käydään nopeatahtisena keskusteluna, ennakolta varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 7 minuuttia. Todella kehotan edustajia pysymään annetussa ajassa!

64 **Reijo Kallio /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen kansantaloudella menee tällä hetkellä kohtuullisen hyvin. Kansantuote kasvaa edelleen ripeästi, tuotanto tunkeutuu uusille korkean teknologian aloille, työmarkkinoilla vallitsee saavutetun tulopoliittisen kokonaisratkaisun jälkeen vakaa tila.

Näyttääkin siltä, että Lipposen hallituskausille ominainen pitkäjänteinen taloudenpito jatkuu. Tuloksia on myös syntynyt. 1990-luvun alku-

vuosien aallonpohjasta bruttokansantuote on kasvanut yli kolmanneksen, työttömien määrä on vähentynyt alle puoleen ja toimeentulotuensaajien määrä on laskenut huipustaan yli sadallatuhannella.

Suomen, niin kuin muidenkin Emu-maiden, taloudet ovat saaneet hyvää työntöapua heikosta eurosta. Suomi olisi tosin ilman tätä apuakin kyllä pärjännyt. Vuoden 1999 alusta tämän vuoden syksyyn euron kurssi suhteessa dollariin heikkeni noin neljänneksellä. Aivan viime aikoina on tosin ollut havaittavissa euron pienehköä vahvistumista. Mitä enemmän markkinat vakuuttuvat siitä, että kasvun hidastuminen USA:ssa on kotitalouksien velkaantumisen ja paisuvan vaihtotaseen vuoksi vääjäämättä edessä, sitä varmemmin euro alkaa vahvistua. Täytyy vain toivoa, että tämä kehitys tapahtuu hallitusti.

Miten ensi vuoden budjettiesitys tukee Suomen myönteistä kehitystä? Yksi taloutemme peruspilareita on julkisen sektorin tasapaino. Suomen niin kuin muidenkin Emu-maiden on huolehdittava riittävästä julkissektorin puskurista, jotta taantuman uhatessa finanssipolitiikalla on pelivaraa, ja ensi sijassa tämä puskuri on rakennettava valtiontalouteen. Tässä mielessä ensi vuoden budjetti puolustaa paikkaansa. Mittavista veronkevennyksistä ja kohtuullisesta menojen lisäyksistä huolimatta valtionvelkaa kyetään tuntuvasti lyhentämään.

Ennusteiden mukaan meidän julkisen taloutemme haavoittuvuus vähenee tulevien vuosien aikana. Vuoteen 2004 mennessä julkisen sektorin bruttovelka on alenemassa noin 20 prosenttiin ja valtionvelkakin 30 prosentin tuntumaan bruttokansantuotteesta. Valtionvelan arviointi on tehty sillä oletuksella, että jo nyt päätettyjen valtion omaisuuden myyntien lisäksi ei toteuteta uusia yksityistämisiä. Siis nyt arvioiden julkisen talouden tasapaino on neljän vuoden kuluessa hyvä. Tämä, totta vie, on tarpeen sekä lamansietokykymme että vuosikymmenen lopulla alkavien väestön ikääntymisestä aiheutuvien menopaineiden vuoksi.

Yritystemme kilpailukyky on ollut hyvä, mikä on näkynyt suomalaisten tuotteiden vilkkaana vientikysyntänä. Kilpailukykyymme liittyen jotkut henkilöt ja tahot asettavat aina silloin tällöin Suomen laajan julkisen sektorin kyseenalaiseksi. Näiltä ideologisesti virittyneiltä arvioitsijoilta jää kuitenkin huomaamatta, että monet vahvoista kilpailukykytekijöistämme ovat itse asiassa perustuneet isoon julkiseen sektoriin ja sen allokaatiopäätöksiin. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka koulutus- ja tutkimuspanostuksemme sekä viestintäjärjestelmämme. Suomi on menestynyt tällä strategialla, joku toinen maa taas jollakin muulla.

Erityisesti Suomi on menestynyt ja menestyy parhaillaankin hyvin kilpailussa uutuustuotteista ja teknisistä keksinnöistä. Kansallista innovaatiojärjestelmäämme me kykenemme ylläpitämään ja sitä vahvistamaan vain huolehtimalla koulutuksen ja tutkimuksen perusrahoituksesta. Oman erityishaasteensa tuo yliopistojen perusvoimavarojen vajeen korjaaminen kuluvan vaalikauden aikana. Tutkimusrahoituksemme pitäminen riittävän korkealla tasolla edellyttää, kuten valtiovarainvaliokuntakin toteaa, että osa valtion omaisuuden myyntituloista suunnataan tutkimukseen ja koulutukseen.

Eräs keskeinen kansakuntamme tavoite on työllisyysasteen nostaminen. Vaikka työllisyysaste on viime vuosina vakaasti kohonnut, kaikissa ikäryhmissä me olemme vielä reilusti vuoden 1989 tason alapuolella. Työllisyysasteen nostaminen on tärkeää monella tavalla. Se vähentää sosiaalista syrjäytymistä ja turvaa julkisten palveluiden rahoitusta. Se on kestävä tapa varautua ikärakenteen muutoksen tuomiin haasteisiin. Mitä enemmän työllisyysastetta kyetään nostamaan koko maassa, sitä vähemmän tarvitaan alueiden välisiä tulonsiirtoja.

Budjetin veroratkaisut ovat työllisyysasteen nostoa tukevia. Verokiilan alentaminen tuloveroja ja sosiaaliturvamaksuja alentamalla on oikeaoppinen toimenpide. Myös veronkevennysten kohdennus on perusteltu. Pieni kysymysmerkkini liittyy veronkevennysten tasoon. Mutta jos taloudellinen kehitys jatkuu odotetun kaltaisena, niistäkin selvitään. Vaikka veroratkaisujen ja tulopolitiikan kytkeminen voi olla ongelmallista, pidän perusteltuna, että tätä mahdollisuutta on käytetty hyväksi. Näin me saimme tulopoliittisen kokonaisratkaisun, joka mahdollistaa vakaan ja pitkäjänteisen talouspolitiikan jatkamisen ja säilyttää myös kilpailukykymme.

Mutta vaikka työllisyysasteemme kohoaa hyvää vauhtia, työttömyysasteemme laskee varsin verkkaisesti. Kuluvanakin vuonna meillä on jatkunut se aiemmillekin vuosille tyypillinen piirre, että työvoiman tarjonta kasvaa voimakkaasti. Tämä on sinänsä hyvä asia. Kehitys on kuitenkin samalla merkinnyt sitä, että työllisyyden lisäyksestä suuri osa on kohdistunut työvoiman ulko-

puolelta tuleville ja työttömät ovat jääneet uusista työtilaisuuksista paljolti paitsi. Tämä näkyykin meillä työttömyyden pitkänä kestona. Kerran pitkäaikaistyöttömäksi joutuneen työttömyys kestää pitkään.

Aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä onkin perustellusti kohdennettu ja myös jatkossa kohdennetaan entistä enemmän juuri pitkäaikaistyöttömille ja henkilöille, joilla on suuri riski joutua sellaisiksi. Ensi syksynä käynnistettävä kuntouttava työtoiminta toivon mukaan osoittautuu odotustensa mukaiseksi.

Arvoisa rouva puhemies! Ensi vuoden budjettiesitys on peruslinjoiltaan oikean suuntainen ja tukee myönteisen kehityksen jatkumista. Siihen sisältyy myös monia hyviä yksityiskohtia. Valtiovarainvaliokunnan tekemät menolisäykset muun muassa kansaneläkkeen tasokorotukseen, eläkkeensaajien savamaksun esitettyä suurempaan alentamiseen, lasten- ja nuortenpsykiatriaan, homekouluihin ja tienpidon perusrahoitukseen ovat selviä parannuksia hallituksen esitykseen ja toteuttavat erinomaisella tavalla sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tavoitteita. Näillä lisäyksillä kyetään parantamaan pahimpia, osittain lamavuosina syntyneitä epäkohtia, ja lisäysten suuruus on niin marginaalinen, että sillä ei vaaranneta valtiontalouden tasapainoa millään muotoa.

65 **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalous tulee olemaan mitä suurimmalla todennäköisyydellä lähivuosina reilusti ylijäämäinen. Me pystymme lyhentämään velkaa EU-maiden kärkivauhtia yli hallitusohjelman tavoitteiden, alentamaan suunnitelmallisesti veroja, mutta myös korjaamaan yhteiskunnan pahimpia epäkohtia.

Kasvusta huolimatta Suomessa on erityisiä rakenneongelmia edelleen: epätasainen aluekehitys, korkea pitkäaikaistyöttömyys ja samanaikaisesti vaikea koulutetun työvoiman saantiongelmakin paikoitellen. Kun me elämme kohta jo kahdeksatta kasvun vuotta, ei tällaisena aikana saisi enää syntyä uusia pitkäaikaistyöttömiä, niin kuin tapahtuu. Pitäisi voida tehdä ja voitaisiin tehdä enemmän yrittäjyyden, työllistämisen, työllistymisen ja osaamisen hyväksi.

Keskustan talousarviovastalauseen keskeinen sanoma on se, että ensi vuoden talousarvio pitäisi korjata tasapuolisemmaksi, turvallisemmaksi ja koko Suomen tulevaisuudenuskoa lisääväksi. Veronkevennysvaran me olisimme kohdistaneet toisin. Tuloverolain yhteydessä esitimme jo veronkevennysten painottamista enemmän pienituloisiin, ansiotulovähennysten parantamista, työmatkavähennyksen parantamista sekä muun muassa niin sanotun pakkopääomatulo-ongelman ratkaisemista viljelijöiden ja yrittäjien osalta. Veronkevennysvaran sisällä tulisi jatkossa mielestäni välttämättä huomioida kohonneet polttoainekustannukset, joista dieselpolttoöljyn tilanne on pahin ilmeisesti jatkossakin. Sitten on myöskin tarve alentaa asteittain elintarvikkeiden arvonlisäveroa.

Keskusta on nostanut myöskin selkeästi esille yhden tulonsaajan perheiden ongelman verotuksessa ja sosiaalipolitiikan kokonaisuudessa. Tälle pitäisi voida tehdä jotakin. Kunnallisvaalien viesti oli hyvin selkeä parempien palveluiden ja niiden laadun puolesta. Valiokunnan mietintö ei tuo parannusta, viesti ei ole mennyt perille. Katsomme, että kuntien mahdollisuuksia palkata lisää työntekijöitä vanhustenhuoltoon ja terveyspalveluihin sekä kouluihin ja päiväkoteihin pitää parantaa. Samalla on lievitettävä kuntien välistä, koko ajan kasvavaa eriarvoistumista. Perheille pitää antaa enemmän valinnanmahdollisuuksia myös palvelujen järjestämisessä.

Nyt kun Jukka Pekkarisen työt vain odottavat eikä ensi vuonna saada mitään konkreettista aikaan, on välttämätöntä, että harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia nostetaan siitä, mitä budjetissa on. Kuntien välillä voidaan myöskin tasoittaa tilannetta. Ei tarvita valtiota mukaan, koska tiedämme, että verotulokertymä heittelee hyvin voimakkaasti uuden talouden oloissa. Juuri tämä uusi talous pitäisikin paremmin ottaa huomioon, kun valtiontaloutta hoidetaan.

Tulopoliittinen ratkaisu on hyvä asia. Mutta on tärkeätä muistaa, että tupopöydässä eivät ole kaikki edustettuina. Siellä eivät ole eläkeläiset, yrittäjät, perheenäidit, viljelijät, omaa työtään tekevät ja pienet yrittäjät.

Erityisesti, arvoisa puhemies, haluan nostaa esille maatalouden viljelijäväestön tulokehityksen, joka on palkansaajien tulokehitykseen nähden ollut jo monta vuotta aivan kohtuuton. Tilannetta on vaikeuttanut erityisesti kustannusten nousu viime vuoden syyskuusta tämän vuoden syyskuuhun 8,2 prosenttia, lähimmillään 800 miljoonaa markkaa. Hallitusohjelma jo sinällään leikkasi kansallista tukea siitä, mitä sovittiin, kun EU:hun mentiin, mutta hallitusohjelmankin ta-

solla on tehty kaksi leikkausta, vuonna 2000 budjetissa 67 miljoonaa markkaa ja ensi vuonna 50 miljoonaa markkaa. Talousarvioon ei myöskään hyväksytty maatalousministeriön esittämää tulokorjausta, 170:tä miljoonaa markkaa. Nämä määrärahat, yhteensä 287 miljoonaa markkaa, sekä vero- ja sosiaalipoliittiset toimet pitäisi välttämättä nyt toteuttaa, mikäli halutaan kotimainen elintarviketuotanto turvata tulevaisuuteen ja tehdä oikeutta myöskin viljelijäväestölle.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tulen yliopiston määrärahoihin, budjetin käsittelyyn ja hallituksen ja eduskunnan rooleihin. Mielestäni korkeakoululain käsittely ja myöskin valtion palkkarahojen, palkankorotusten, käsittely ovat hälyttäviä esimerkkejä. Olemme saaneet seurata omituista näytelmää, kun hallitus päätti yllättäen peruuttaa esityksensä korkeakoulujen kehittämislaiksi; näin siitä huolimatta, että tuo lakiesitys oli sekä sivistysvaliokunnassa että suuressa salissa jo kertaalleen yksimielisesti hyväksytty. Mutta korkeakoululain kohtalo on ehkä vain jäävuoren huippu paljon vakavammasta ilmiöstä suomalaisessa parlamentarismissa: häntä on alkanut heiluttaa koiraa. Se on esimerkki siitä, mitä tapahtuu, jos hallitus ummistaa silmänsä ja korvansa eduskunnan toistuvilta ja perustelluilta toiveilta, joita tässäkin asiassa on esitetty.

Toinen saman kaltainen kädenvääntö on käyty valtion palkkarahoista budjetoinnissa. Eduskunnan selkeän tahdon toteuttamisen sijasta palkankorotusten budjetoinnissa vain vetkuteltiin. Tunnelma valtion henkilöstön osalta oli mielestäni syystäkin vähän koulukoiramainen. Lopulta näyttää siltä, että ensi vuoden talousarviossa saadaan budjettiin toivottavasti lisätalousarviossa se, mikä tupopöydässä sovitaan. Valtionkin pitää pitää sanastaan kiinni, ja tiedämme valtion työntekijöiden vaikean tilanteen.

Parlamentarismiin kuuluu, että hallitus tekee esitykset, jotka eduskunta halutessaan hyväksyy tai hylkää. Näissä kahdessa konkreettisessa asiassa, jotka mainitsin, ja monessa muussakin asiassa, näyttää hieman käyneen toisin. Eduskunta on esittänyt, mutta hallitus on hylännyt. Keskusta lähtee siitä, että eduskunnan budjettivaltaa ja budjetin täydellisyysperiaatetta on kunnioitettava sekä huonoina että paranevina taloudellisina aikoina. Kysymyshän on kansanvallan perusteista.

Tulemme esittämään hallitukselle epäluottamuslausetta liittyen yliopisto-opetuksen ja perustutkimuksen rahoitukseen. Keskustaa ei kiinnosta, kuka mahdollisesti on informoinut väärin tai ehkä jopa huijannut jotakin kesken lain valmistelun tai käsittelyn. Olemme huolissamme siitä, miten korkeimmasta opetuksesta, tutkimuksesta, osaamisesta ja sitä kautta maamme kilpailukyvystä voidaan huolehtia ja kuinka luottamus tälle tärkeälle sektorille saadaan palautettua. Hallituksen päätös peruuttaa yliopistojen kehittämislain käsittely eduskunnassa jätti lopulta yliopistojen rahoituksen vuodesta 2000 eteenpäin tyhjän päälle. Vanha korkeakoulujen kehittämislaki on voimassa kuluvan vuoden loppuun, mutta uuden ajankohdasta tai sisällöstä ei ole varmaa tietoa. Hallitus on tässä suhteessa siis epäonnistunut, ja, arvoisa puhemies, uusien teknologioiden ja sosiaalisen innovaation synty ehtyy, jos vapaaseen perustutkimukseen ei riitä varoja eikä yliopistoille voida kasvavan opiskelijamäärän tilanteessa turvata perusrahoitusta. Keskusta lähtee siitä, että tässä suhteessa pitää punnita hallituksen luottamus.

66 **Tuija Nurmi /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme nyt hallituksen esitystä valtion talousarvioksi vuodelle 2001 kokonaisuudessaan. Ensi vuoden budjetin käsittely on nyt loppusuoralla. Kuinka hyväksi se muodostuu, selviää, kun aikaa on kulunut riittävästi. Vasta sitten näemme, teimmekö oikeat ratkaisut. Itse olen joutunut tekemään kompromisseja ja alistumaan enemmistön tahtoon, koska uskon, että se on oikea tie toimia demokratiassa.

Kuntien talous ja siihen liittyvät asiat puhuttavat. En puutu niihin tällä kertaa, koska me kaikki odotamme Pekkarisen selvitystä ja ehdotuksia. Samoin poliisin määrärahoihin en puutu tällä kertaa, koska tulemme saamaan ministeri Itälältä selvityksen asiasta.

Positiivista on, että eläkkeensaajien ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu vuoteen 2003 mennessä. Silti eläkkeensaajien asioita on vielä korjattava, muun muassa kahteen kertaan leikattu kansaneläkkeen pohjaosa. Siitä saamme ratkaisuehdotuksen pikapuoliin.

Myönteistä on, että Rajavartiolaitoksemme saa lisämäärärahoja. Maallamme on velvollisuus pitää EU:n ulkoraja, itärajamme, turvallisena. Uudet rajanylityspaikat ja lisääntynyt rajanylitystoiminta vaativat asianmukaiset toimintaedellytykset. Tullilla ja Rajavartiolaitoksella on oltava kunnon työolosuhteet, ja tarkoitan tällä riittä-

västi henkilökuntaa ja työvälineitä mukaan lukien huumekoirat. Näin voimme ehkäistä esimerkiksi huumeiden tuonnin maahamme. Parasta huumeiden vastustustyötä on estää huumeiden saapuminen maahamme. Hyvää budjetissa on myös se, että saimme lisätyiksi resursseja rikosuhritoimintaan.

Koulujen ja muiden julkisten rakennusten home- ja kosteusvauriot tekevät budjettiin ison loven. Toivottavasti näihin korjauksiin saadaan selkeä linja ja rahoitussuunnitelma. Se, että kosteusvauriot hoidetaan niin sanotusti työsuojelun kautta, on surullista varsinkin, kun ajatellaan, että elämme 2000-lukua.

Vielä on paljon tärkeitä asioita hoitamatta. Sosiaali- ja terveydenhoito sekä perhepolitiikka vaativat vieläkin terävöittämistä. Mainitsen tässä muun muassa kotivanhemman eläkkeen, johon liittyy myös hoitovapaalta kertyvä eläke, kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien parantamisen, koululaisten iltapäivähoidon lakisääteistämisen jne. Yhteiskunnan päätöksenteon tulee olla sellaista, että ihmiset edelleenkin haluavat perustaa perheen ja saada lapsia. Tämä on ihmisen luonnonmukainen vietti.

Myös väestön ikääntyminen on huomioitava päätöksenteossa. Muun muassa lainsäädännön on turvattava palvelut ja turvallinen kaavoitus sekä rakentaminen, jotta ikäihmiset voivat elää mahdollisimman pitkään kotonaan. Tähän liittyen on huolehdittava, että ikäihmiset, mukaan lukien sotiemme veteraanit, pääsevät vuosittain kuntoutukseen.

Edelleen paljon on tehtävä autoverotuksen suhteen, jotta se saadaan alennetuksi. Tutkimukset puoltavat uusien autojen hankkimista, jotta elinympäristömme saastuminen, joka aiheutuu vanhojen autojen käytöstä, ei jatkuisi. Suomalaisten on saatava ajaa turvallisilla autoilla, ja uudet autot ovat turvallisempia kuin vanhat autot.

Myös peruskoulutus eli yleissivistävä koulutus tarvitsee lisää rahaa koulutuksen kehittämistä varten. On tultava muutos, jottei viestejä siitä, että lapset eivät saa matematiikan lisätehtäväkirjoja eivätkä riittävästi kyniä, tule kenenkään korviin. Tällä hetkellä on näin. Onko sitten ihme, jos matematiikan osaajia ei löydy riittävästi? Onko ihme, että opettajapula uhkaa?

Mikä on se huoltovarmuuden taso, jonka haluamme säilyttää? Suomesta on loppunut tulitikkuteollisuus ja akkuteollisuus, infuusionesteitä ei jatkossa enää tuoteta, ja tämä budjetti, ellei lisäbudjettia tule, lopettaa ruutiteollisuuden. EU ei aio lähteä yhteisen puolustusvälineteollisuuden luomiseen. Toivottavasti sotaa ei koskaan enää tule. Meidän täytyy muistaa, että manner-Eurooppaan nähden olemme kuin saari. Miten aiomme kriisiaikana turvata esimerkiksi infuusiotuotannon eli suonensisäisten nesteiden saatavuuden? Meillä ei ole enää omaa suonen sisään annettavien nesteiden tuotantoa. Puolustusvoimille ja itsenäisyyteemme vaikuttaville tahoille on taattava riittävät resurssit ylläpitää maallamme uskottava puolustus. Tämän osoittaa tänään julkaistu tutkimus tuloksineen.

Kaiken kaikkiaan budjetti on hyvä, vaikka, kuten mainittu, monet asiat tarvitsevat vielä huomiota ja parannuksia. Suunta, että velkaa lyhennetään, on oikea. Vaarana on kuitenkin, että esimerkiksi tiestömme ja rautatiet jäävät rapistumaan. Koska Päijät-Häme on kaunis ja elinkelpoinen alue, toivon, että mahdollisimman pian saamme Lahteen oikoradan ja Lahti—Heinola-moottoritien kuntoon.

Yksin nämä uudistukset eivät riitä alentamaan työttömyyttä. Eduskunnan on omalta osaltaan oltava mukana muokkaamassa asenteita siihen suuntaan, että ihmiset palvelevat mielellään toinen toisiaan. Tältä pohjalta osa työllistyy ammatinharjoittajina tai yrittäjinä, osa virkamiehinä. Lisäksi tarvitaan esimerkiksi verotuksen uudistamista; muun muassa alueellisia verohelpotuksia tulee vakavasti harkita. Ihmisten on saatava elää kotiseudullaan, kaikilla ei tarvitse olla pakkoa muuttaa taajamiin. Siksi lainsäädäntöön on löydyttävä luovuutta ja joustavuutta.

[67] **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Käymme keskustelua tärkeästä asiasta, jolla mitataan poliittista vastuuta kaikista suomalaisista. Omassa puheenvuorossani puutun muutamaan kokonaisuuteen, joista on otettava todellinen vastuu.

Vuoden 2001 talousarviossa on oltava selvä painotus eläkeläisten, työttömien, köyhyysohjelman ja vuokralaisten ja yleisesti asumiskustannusten suuntaan sekä vastuullinen linjaus tulevasta energiaratkaisusta ja vakaampi polttoaineiden hintojen kehitys. Samoin suomalaisen tiestön kunto vaatii pikaisia toimenpiteitä. Eläkeläiset joutuivat maksumiehiksi kovina aikoina. Eläkeläiset ovat aiheellisesti olleet tyytymättömiä asemaansa. Nyt taloudessa on liikkumatilaa enemmän ja hyvinvoinnin pitää tuntua myös elä-

keläisten lompakossa. Kansaneläkkeeseen pitää saada kunnon tasokorotus: 100 markkaa tuntuisi kohtuulliselta eikä 200 markkaakaan olisi liikaa. Eläkeläisten kurittamisen pitää loppua ja ylimääräiset raippaverot poistaa. Eläkeläisille pitää järjestää lisää maksuttomia palveluja.

Työttömyys on edelleen vaikea ongelma. Rahaa tarvitaan erityisesti nuorten työttömien koulutukseen, jotta nuorisotyöttömyys pystytään katkaisemaan ajoissa. Työttömyysputki ja vastaavat järjestelyt ovat parempi vaihtoehto 55—60-vuotiaille kuin kohta muutenkin eläkkeelle siirtyvien väkisin kouluttaminen.

Työllisyyden lisääminen vaatii koulutuksen tehostamista. Ammattikorkeakoulu, oppisopimus ja työssäoppiminen ovat hyviä vaihtoehtoja nuorille. Näistä on tehtävä väylä normaaliin työntekoon ja avoimille työmarkkinoille. Kuntien pitää saada korvaus niille aiheutuvista ylimääräisistä kustannuksista — tämähän mainitaan hallitusohjelmassakin. Työttömyys saa uusia muotoja ja työttömyysturva vaatii sen mukaista kehittämistä. Peruspäivärahan pitäisi olla lähempänä 200:aa markkaa kuin se on tänä päivänä.

Köyhyysohjelman toteuttaminen on tärkeä haaste. Vasemmistoliiton vaatimuksesta köyhyysohjelma saatiin mukaan hallitusohjelmaan. Olemme tehneet sen eteen lujasti töitä, mutta edenneet hitaasti. Köyhyysohjelmaa ei ole hoidettu kunnolla, vaan siihen pitää saada lisää rahaa. Sen pitäisi olla kaikille ylpeyden aihe, että onnistutaan poistamaan köyhyys Suomesta. Uskon ainakin ja toivon, että tämä olisi tärkeä asia muillekin kuin vasemmistoliitolle. Valtionvelkaa ei voi aina käyttää tekosyynä. Nyt täällä on tänään näytetty köyhille valoa. Ministeri Niinistö lupasi, että vuonna 2002 köyhyysohjelmaan tullaan satsaamaan rahaa. Toivottavasti ministeri Niinistö on sanansa mittainen, kun tehdään budjettia vuodelle 2002.

Vuokralaisista voisi puhua pitkään, mutta totean lyhyesti, että varsinkin kasvukeskuksissa vuokrat ovat korkeat eikä asunnon saanti ole helppoa, koska kohtuuhintaisia asuntoja ei ole riittävästi. Suomessa asumiskustannukset ovat kohtuuttoman korkeat. Muuttoliikkeen vaikutuksesta suuret kaupunkikeskukset ovat kasvaneet voimakkaasti koko viime vuosikymmenen ajan, ja sama suunta näkyy jatkuvan. Kiinteistöjen verotus siirtyy kaikkeen asumiseen, joten se paisuttaa asumiskustannuksia entisestään. Asumiskustannukset kokonaisuutena ovat pilvissä, ja ihmiset asuvat ahtaasti ja epämukavasti korkeiden hintojen takia.

Energiaratkaisu ja polttoaineiden verotus puhuttaa eduskuntaa paljon. Energiaverotus on kohonnut kohtuuttomalle tasolle. Korkea verotus vähentää esimerkiksi turpeen käyttöä ratkaisevasti. Moni maamme turvesuo on jouduttu tämän takia sulkemaan. Kuitenkin turve on uusiutuva luonnonvara, jota Suomesta löytyy, ja meillä on uudenlaista teknologiaa turpeen hyödyntämiseksi. Turpeen ympäristöhaitat on kyetty minimoimaan. On muistettava, että puu ja turve eivät ole toisiaan pois sulkevia, vaan toisiaan täydentäviä vaihtoehtoja. Energiaratkaisuissa on tärkeää ottaa huomioon ympäristötekijät, siis energian tuottamisen puhtaus ja saasteettomuus sekä kilpailukykyinen hinta. Energiaratkaisulla on turvattava teollisuuden ja kotitalouksien riittävä energian saanti.

Polttoaineiden hinnat ovat viime päivinä hieman laskeneet, mikä on hyvä asia. Korkeat hinnat johtuvat korkeasta verotuksesta ja korkeista maailmanmarkkinahinnoista, koska harvat Opec-maat sanelevat hinnat, mutta osansa on myös heikolla eurolla. Kuluttajahinnan ja maailmanmarkkinahinnan välisiä eroja pitäisi tasoittaa tasausjärjestelmällä hintojen pitämiseksi vakaampina. Kuljetus- ym. elinkeinoille, joissa jatkuvasti kuluu polttoaineita, voitaisiin lisätä tukea yritysten toiminnan vahvistamiseksi. Erityisesti haja-asutusalueilla tätä pitäisi vakavasti harkita aluepoliittisena keinona.

Tiehankkeisiin pitää ohjata nykyistä enemmän varoja. Rahaa on kansantaloudessa enemmän kuin koskaan, ja kuitenkin paikoitellen tiestön kunto on lähes kehitysmaitten tasoa. Valtatie 4, joka menee läpi Suomen, on päässyt huonoon kuntoon, ja tässä puhutaan jo turvallisuudesta. Tärkeänä kulkuväylänä Nelostie pitäisi ottaa erityisrahoituksen piiriin. Se on kiistatta yksi valtasuoni suomalaisessa talouselämässä. Myös alempiasteinen tiestö on päässyt huonoon kuntoon. Varsinkin kun on tällainen leuto talvi eikä ole tullut routaa, raskaiden tukkirekkojen myötä kylätiet ovat menneet huonoon kuntoon. Tiehankkeisiin panostaminen on panostamista tulevaisuuteen.

68 **Klaus Bremer /r:** Arvoisa puhemies! Valtion talousarvion kohdalla on käynyt kiusallisen selväksi, että nykyinen tapa, jossa jokainen ministeriö fiksoituu maksimoimaan omat tulonsa,

on toivottoman vanhentunut. Miinusmerkkisistä seurannaisvaikutuksista ei ole tarkkaa tietoa.

Valtion ensi vuoden budjetilla ei ole vieläkään eduskunnalle antaa arvioita tuloruoppauksen kustannusvaikutuksista. Se on edesvastuutonta. Että eduskunta ei osaa kustannusarviota vaatia, on surullinen osoitus kansantalousosaamisesta. Mikään tulo ei tule ilman kuluja; henkiinjäämisen perusedellytys on itsensä työllistäjälläkin, että osaa tuloarvion kohdalla arvioida oikein myös syntyvät menot. Valtion kohdalla yhden ministeriön tulohimot aiheuttavat menoja muiden ministeriöiden talouteen, mutta niistä viis, kun ei eduskuntakaan välitä tietää. Tämä johtaa kaikkein pahimpaan: kansaa on verotettava kaiken varalta yläkanttiin joka asiassa.

Esimerkki polttoaineverotuksesta selventää asiaa. Kun veroa kiristetään kansalta viimeisen päälle, on samantekevää, paljonko kuljetusyrityksiä menee konkurssiin, paljonko valtio menettää yritysten ja työnantajien maksamia verotuloja ja palkkaveroja, kuinka paljon maa menettää kansainvälistä kilpailukykyä ja kuinka paljon valtio joutuu maksamaan konkursseista johtuvia työttömyyskorvauksia jne. Kun vain kiristetään riittävästi veroja, niin kestäähän niillä maksaa kaiken maailman menojakin, on juristin taloushallintaa.

Valtion harjoittamalla tulorahastuksella ei ole mitään tekemistä tehokkaan, nykyaikaisen taloushallinnon kanssa. Tämä on kivikautta, jossa elämme. Kenellä oikein on kokonaisvastuu kansantaloudesta? Onko se ministeri Niinistöllä vai rahakirstun valvoja Sailaksella, vai kenellä se loppujen lopuksi on?

Puhemies! Ministeriöiden pahasti ontuva yhteistyö kostautuu tehottomuutena ja moninkertaistuvina kustannuksina. Tässä yksi esimerkki uusien työpaikkojen syntymistä estävästä toiminnasta:

Pääkaupunkiseudulla 50 000 yrityksen kasvun ja uusien työpaikkojen pahin este on ammattitaitoisen työvoiman puute. Päävastuu ammatillisesta peruskoulutuksesta on opetusministeriön noin 320 oppilaitoksella ja työministeriön noin 5 000 ammattikoulutuskurssilla vuosittain. Ammattiin valmistuminen edellyttää pakollista työharjoittelua. Kummallakaan ministeriöllä ei kuitenkaan ole keskitettyä, selkeää informaatiota esimerkiksi netissä siitä, minkä alan ammattikoulutettavia on missä ja milläkin ehdoilla tarjolla yrityksille työharjoitteluun. Vastaavasti työharjoittelijoille ei ole osoitettu selvää, suoraa kanavaa yritysmaailmaan, mistä hakea työharjoittelupaikkoja. Ammattitaitoinen tarjonta ei löydä kysyntää, yritysten ammattitaitokysyntä ei löydä tarjontaa. Kumpikin ministeriö vain mennä tuhertaa omia ratojaan kuin hullukuriset perheet konsanaan.

Kuka on vastuussa ministeriöiden välisen kansantalouteen vaikuttavan yhteistyön kehittämisestä: Ministeri Niinistökö se on vai Sailas, vai kuka se on?

Puhemies! Että jaksaakin suomalaisia naurattaa hölmöläisten tarinoissa se oman oksan sahaaja, mutta on valtion yritystouhuilu juuri yhtä hölmöä. Se näet kilpailee siitä, miten tehokkaimmin ajetaan omia rahoittajia konkurssiin ja toimeentuloluukuille. Tämän päivän uutisissa valtion liikelaitosuudistusta johtavan kansliapäällikkö Korpelan kruununjalokiveksi mainittu Ilmailulaitos esiintyy valtionsyyttäjän syyteharkinnan kohteena lahjusten otosta. Tein samasta asiasta eduskuntakyselyn jo heinäkuussa 1997 ja sain hallitukselta ala-arvoisen vastauksen. Se kuitenkin osoittaa kalliiksi koituvaa liiketoimintamoraalia, jolla valtion liikelaitostoimintaa pyöritetään.

Maamme korkein ilmailuviranomainen on liikelaitoksensa renki, asuu liikelaitoksen suojissa, on liikelaitoksen palkkaama, kustantama ja hallitsema. Ilmailuviranomaisensa avulla liikelaitos on johdonmukaisesti ajanut alansa yksityisiä yrityksiä konkursseihin ja työttömyyteen valloittaakseen niiden liiketoimet. Kun sitten liikelaitos näyttää voittoa, se palkitsee kätyrinsä ilmailuviranomaisen ylimääräisillä palkkabonuksilla liikevoitosta. Tämähän on täysin siivotonta.

Samalla todelliset tulokset puhuvat surullista kieltä liikelaitostetun Ilmailulaitoksen kansantaloudellisista saavutuksista. Liikennelentäjäkoulutuksen tökerö kaappausyritys on tähän asti maksanut veronmaksajille liki miljardi markkaa. Jatkuva lennonjohtajakriisi on tullut maksamaan veronmaksajille jo kolmisensataa miljoonaa. Helsingin lennonjohtovarustuksen fiaskot maksavat ilmailullemme kymmeniä miljoonia vuodessa. Samalla Ilmailulaitos on tuhonnut Suomen ilmailuelinkeinon niin, ettei kotimaisen keräilyliikenteen ja rahtiliikenteen suorittajiksi löydy enää kuin ulkomaisia yrityksiä jne. Nämäkin virkamiestason talousharrastelun tappiot maksaa lopulta aina kuluttaja eli Suomen kansa.

Toinen samanlainen on liikelaitostettu Tielaitos. Ensin se sai huomenlahjaksi yli miljardin edestä tuliterää uutta velatonta kalustoa ja kansalta pakkolunastettuja soravarantoja pitkin koko tieverkostoa. Näillä se lähtee kilpailemaan yleensä korviaan myöten velkaantuneita yksityisiä maanrakennusurakoitsijoita vastaan. Se räätälöi itse kilpailtavat urakat, se kilpailee niistä, ja lopuksi se itse valitsee urakkakilpailun voittajan. Se on sikasiistiä! Sillä ajetaan yksityisiä kilpailijoita jonossa konkurssiin ja toimeentuloluukuille ja harmaaseen talouteen. Tällaisella toiminnalla ei ole mitään tekemistä vastuuntuntoisen talouspolitiikan harjoittamisen saati reilun kilpailun kanssa.

Kuka on vastuussa? Itseään vastuuntuntoiseksi kansantalouden hoitajaksi nimittävä entinen budjettipäällikkö, kansliapäällikkö Korpela? Kyllä, mutta on joku hänenkin yläpuolellaan. Onko se ministeri Niinistö vai kirstunhoitaja Sailas?

Puhemies! Myös valtiovarainministeri Niinistö ja pääministeri Lipponen mielellään puolustavat päätöksiä vastuuntuntoisen valtiontalouden hoitajan velvollisuudella. Silti he samanaikaisesti ovat ajamassa miljardiurakalla markkoja Vuosaaren satamaan, jonka perustamispäätökseen johtavissa selvityksissä on todella miljardien edestä virheitä. Toinen, mihin kaadetaan rahaa, on valtion ilmailuammattioppilaitos.

Arvoisa puhemies! Valtion tulo- ja menoarvion teko kaipaa kipeästi tehostamista nykyajan vaatimukset täyttäväksi, mutta se ei riitä. Valtion kassakirstun ylimmiksi vartijoiksi pitää saada kansainvälisen talouskilpailun koulimia talousasiantuntijoita juristien ja virkamieslähtöisten teoreetikkojen tilalle. Ei voi olla oikein, että vuodesta toiseen jatketaan valtiontalouden hoitoa motolla: Kyllä kansa maksaa!

69 **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Käyty keskustelu ensi vuoden talousarviosta osoitti varsin selkeästi, että tyytymättömyyttä tässä salissa esiintyy niin vasemmalla kuin oikealla puolella. Huomasin, että kaikki, niin oppositio kuin hallitus kuin myös valtiovarainministeri Niinistö, olivat sitä mieltä, että ensi vuonna tulisi tehdä ne korjaukset, jotka saattaisivat tämän päivän yhteiskunnan kaikkein huonoimmassa asemassa olevien ihmisten aseman paremmaksi. Käydyssä debatissa kysyin monta kertaa: Miksi ei tänä vuonna korjata, miksi lykätään se ensi vuodelle?

Siitä, että on esiintynyt tyytymättömyyttä, on tietenkin se luonnollinen seuraus, että silloin syntyy myös vaihtoehtobudjetti. Kristillinen liitto ei ole tyytyväinen ensi vuoden talousarvioesitykseen, ja sen takia olemme tehneet muutoksia siihen. Olen pannut merkille, että kun budjettia on moitittu, kaikissa ryhmissä on kiinnitetty huomiota juuri niihin kohtiin, mihin me esitämme selkeää muutosta. Me emme esitä muutosta sen takia, että opposition tulee tehdä muutoksia ja muutosesityksiä hallituksen esityksiin, vaan sen takia, että me olemme huomanneet, me olemme nähneet, mitkä ovat suurimmat ongelmat tämän päivän yhteiskunnassa ja kun niihin ei ole esitetty ratkaisua, niin me esitämme ratkaisun niihin.

Se että me esimerkiksi haluamme kohdentaa veronkevennyksiä aivan toisella lailla kuin hallitus esittää, ei siis johdu siitä, että pitää olla vastaehdotus. Me esitimme tämän jo viime keväänä ennen kuin hallitus teki esityksensä. Jo viime keväänä korostimme monessa puheenvuorossa, että ensi vuonna tulisi keskittää verohelpotukset elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseen ja myöskin polttonesteiden veron alentamiseen.

Miksi elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseen? Siitä yksinkertaisesta syystä, että silloin veronkevennys on saman suuruinen kaikille kansalaisille. Ne väitteet, että veronalennus menisi välittäjien, välikäsien taskuun, ovat tyhjiä väitteitä ilman minkäänlaista näyttöä. Me olemme melko vakuuttuneita siitä, että valtaosa tuollaisesta veronkevennyksestä menee todella kuluttajien taskuun, kuluttajien hyödyksi. Jos välittäjien, välikäsien taskuun jää pieni osa, se otetaan silloin takaisin yhteisöveron kautta, lähes kolmannes tuodaan sillä tavalla takaisin valtion kassaan. Kun me tiedämme, että monet lapsiperheet ovat tänä päivänä jääneet jälkeen, elintarvikkeiden arvonlisäveroalennus palvelisi tätä ryhmää kaikkein parhaiten.

Kun viime keväänä koko eduskunta moitti polttonesteiden hintojen nousua ja piti erityisen tärkeänä niitä alentaa ja kun hinnat olivat kesän aikana jonkin verran laskeneet, niin silloin hallituksen taholta esitettiin, että nyt ei tarvitse alentaa, nythän hinnat ovat jo alentuneet niin paljon ja yhtä paljon kuin oppositio keväällä 2000 vaati. Ei kristillinen liitto koskaan ole vaatinut, että hintoja pitäisi alentaa. Olemme esittäneet, että veroa tulisi alentaa, ja on otettava huomioon, että

hinnat Suomessa ovat tänä päivänä kuitenkin selvästi korkeammalla tasolla kuin muissa maissa. Jos Suomi alentaisi polttonesteiden veroa Euroopan keskitasolle, sillä ei olisi pienintäkään merkitystä raakaöljyn maailmanmarkkinahintaan. Minä en voi ymmärtää, miten se, jos pieni Suomi tulee samalle tasolle kuin muut maat, vaikuttaisi maailmanmarkkinoiden hintoihin. Sitä se ei tee.

Arvoisa rouva puhemies! Me olemme monta kertaa puhuneet siitä, millä tavalla me rahoittaisimme sitä 1,5 miljardia markkaa, mitä esitämme lisäyksiä menopuolelle. Pörssivero on toinen ja toinen on pikavoittojen ankarampi verottaminen. En lähde perustelemaan enkä esittämään yksityiskohtia, miten tämä toteutettaisiin. Totean vain, että pörssiveroa peritään muualla maailmassa, ainakin muutamassa maassa. Pikavoittoja verotetaan ankarasti myöskin muutamassa EU-maassa, emmekä me näe mitään estettä sille, että samaan siirryttäisiin Suomessa. Kun sen tekisimme, silloin myöskin kassaan tulisi tuo vaadittu 1,5—1,6 miljardia markkaa, joka voitaisiin käyttää eläkeläisten, lapsiperheiden, maatalousväestön ja myöskin kuntien aseman parantamiseen. Näistä kaikista tulemme tekemään muutosesityksiä.

[70] **Seppo Kääriäinen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Johtoa budjettiajatuksiin saa itseltään pääministeriltä puheenjohtaja Lipposelta. Hän pohti taannoin SDP:n vaalitappioista aiheutuvia uusia linjauksia ja tuli siihen tulokseen, että — tämä on melko suora siteeraus — "politiikkaa on parannettava" ja että "palataan jakopolitiikkaan". SDP siis haikailee jakopolitiikkaa. Kokoomuksellehan, kuten tänäänkin täällä on kuultu terävästi, jakopolitiikka on melkeinpä poliittinen kirosana, jonka se hyvin mielellään liittää keskusteluissa vasemmistoon ja myös keskustaan. Kun kokoomus ajaa huomattaviakin tuloveron kevennyksiä hyväpalkkaisimmille, sitä se ei pidä jakopolitiikkana.

Politiikka ja budjetin teko on ollut ja tulee aina olemaan jakopolitiikkaa. Ylipäätään budjetti ja politiikka on jakamista etenkin silloin, kun asiaa tarkastellaan kansalaisen näkökulmasta. Totta kai politiikka on muutakin. Oikea kysymys kuuluukin: Miten yhdessä aikaansaatu, yhdessä kyhäelty, yhteinen hyvä, kuten veronkevennykset, tulonsiirrot ja palvelut, jaetaan eri väestöryhmien kesken ja eri alueilla asuville ihmisille? Millaista yhteiskuntaa tällä jakamisella, jakopolitiikalla, tavoitellaan? Tämä on se oikea kysymys. Kasvatetaanko eroja ja huono-osaisuutta vai palataanko uudelleen oikeudenmukaisuuden tielle?

Täällä on jo useaan kertaan ajeltu piispojen rattailla. Minäkin ajan lyhyen matkaa. Piispa Huotari sanoi, kuten muistamme, itsenäisyyspäivän saarnassaan, että kansakuntaa on hoidettava niin kuin kotia eikä niin kuin bisnesyritystä, bisnestä. Hänen kollegansa Helsingistä totesi seuraavana aamuna verraten yhteiskuntaa junaan, että junan viimeisessä vaunussa voidaan huonosti. Näiden piispojen viesti on sama, siis se, että huono-osaisuuden kasvu ja kasautuminen huolestuttavat. Sille täytyy tehdä jotakin. Se on politiikan, siis tässä ja nyt -politiikan, kaikkein tärkein tehtävä tänä sijoituskapitalismin ja sen sellaisen riemuaikoina. Se on politiikan tärkein tehtävä. Tämä asetelmahan on historiallinen asetelma juuri sen takia, että Suomi nyt elää rikkainta aikaansa, ja se suunta näkyy vain jatkuvan, mutta sitten samalla tuloerot ovat suurimmillaan, niin kuin täällä on viitattukin, 30 vuoteen. Tästä on todistusaineistoa löydettävissä esimerkiksi tohtori, professori Jäntin tutkimuksista.

Sitten tullaankin hallituspolitiikkaan. Sen voi kiteyttää siihen, että hallitus, rohkenen sanoa, aika pitkällekin yllättävästi oikeistohenkinen hallitus, jota Lipponen johtaa, joko antaa erojen revetä tai sitten vauhdittaa omalla politiikallaan eriarvoistumis- ja hajaantumiskehitystä yhteiskunnassa. Tätä taustaa vasten ensi vuoden budjetti on pettymys. Pienet, sinällään ihan hyvät korjaukset eduskuntakäsittelyssä budjettiin eivät peruslinjaa muuksi muuta. Huono-osaisuuden kasautuminen ja eriarvoistuminen jatkuvat. Yhteiskuntajunan viimeisimmässä hytissä voidaan pahoin. Joutuu sanomaan, että ihmisten kunnallisvaaleissa ilmaisemalle viestille, toiveelle suunnanmuutoksesta, ei ole riittävää vastinetta ensi vuoden budjetissa.

Emeritusprofessori Jouko Paunio kysyy tulevaisuusvaliokunnan julkaisemassa kirjasessa — oliko sen nimi "Kokeneet viisaat" vai mikä, siihen suuntaan kuitenkin — onko hyvinvointivaltiostamme aikaa myöten jäljellä vain hatara suojaverkko, jonka tarkoituksena on jarruttaa huono-osaisten putoamista absoluuttiseen köyhyyteen. Se on aika oikea kysymyksenasettelu.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen jäljiltä on kypsymässä aika hankala perintöpesä. Tämäkin täytyy sanoa ilman mitään syyttelevää sormea. Menopuolella miljarditarpeet vaikutta-

vat pahemmilta kuin haastavilta. Tässä viittaan asiantuntijoitten kuulemiseen eri valiokunnissa, varsinkin valtiovarainvaliokunnassa. Eli kuntien peruspalvelujen parantaminen, koulujen ja muiden julkisten rakennusten homevaurioituminen, yliopistojen vaatimukset, tiestön rappeutuminen ja Puolustusvoimien yllättävät menotarpeet yhdessä ovat kova paikka. Se on miljardien potti, mistä on kysymys. Lisäksi tulevat muut oikeudenmukaisuuden kannalta tärkeät uudistukset: eläkekorjaukset, perhepolitiikan vaateet, elintarviketalous, aluepolitiikan terästämiset ja asuntoasiat. Tämä on näköala. Onko Lipposen hallituksella suunnitelmia ottaa hallintaan tämä tulevaisuuden näköala, jossa on kysymys todellakin suurista miljarditarpeista ja samalla aivan välttämättömiksi käyvistä ja käyneistä oikeudenmukaisuutta lisäävistä uudistuksista? Onko tämä näköala hallinnassa? Umpikujahan tästä tulee ilman toimeen tarttumista ja ilman sitä, että asiat pannaan tärkeysjärjestykseen.

[71] **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun valtiovarainministeri alkusyksystä toi hallituksen esityksen ensi vuoden budjetista, todettiin jo silloin yleisesti, että esitys on suhteellisen tyydyttävä. Yllättävänä pidettiin veronkevennysten suurta määrää, jopa suurempia kevennyksiä kuin oppositio esitti. Nyt on tyydytyksellä tältä osin todettava, että ansiotulojen verotus kevenee noin 6 miljardilla markalla samoin kuin palkkatulon veroaste alenee, mikä epäilemättä tietää kansalaisten ostovoiman paranemista.

Valiokuntakäsittely talousarvion osalta on ollut tiivistä. Luonnollista on myös se, että ennen kaikkea oppositio on esittänyt budjettiin roimasti lisäyksiä, vaikka velkamme edelleen on lähes 400 miljardin luokkaa, josta maksamme jo korkomenoja noin 25 miljardia markkaa vuodessa. Välistä vain on tuntunut, että kokoomus on saanut turhankin paljon kantaa vastuuta valtiontalouden tervehdyttämisestä. Nyt hyvinäkin aikoina velan lyhennykset muodostavat budjetista arviolta vain noin 15 miljardia markkaa.

On luonnollista, että eri kansalaisryhmät ovat edelleen varsin aktiivisia tuomaan esiin epäkohtia. Yliopistoväki on kantanut huolta korkeakoulutuksen rahoituksen turvaamisesta. Palkansaajat ovat taas painottaneet, että palkkatulojen verotus on edelleen mitä korkeinta eurooppalaisen mittatason mukaan, kuten myöskin valtiovarainministerimme hetki sitten totesi.

Varsin aktiivisia ovat olleet eläkeläiset tuomaan esiin niitä epäkohtia ja säästötoimenpiteitä, joita heihin kohdistui etenkin 90-luvun alkupuoliskolla. Erityisen tuohtuneita he ovat olleet itseensä kohdistuneesta ylimääräisestä sairausvakuutusmaksusta, joka vielä tälläkin hetkellä on korkeampi kuin palkansaajilla. Onneksi epäkohtaan on tulossa lähinnä kokoomuksen aloitteesta parannus. Ero poistuu kokonaan tämän vaalikauden aikana. Samoin yli sataantuhanteen eläkeläiseen kohdistuva niin sanottu kaksinkertaisen kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus on korjattava ensi tilassa. Olen keskustellut toki lukuisten eläkeläisten kanssa, ja on ilomielin todettava, että he ymmärtävät asian vastuullisesti myös meidän kannaltamme eivätkä hyväksy joidenkin populistista toimintaa tässä tärkeässä asiassa.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta myös kunnallispolitiikassa mukana olleena, että talouden kuntoon saattaminen ja kunnossa pitäminen kunnissa vaatii tänä päivänä päättäjiltä erityistä vastuullisuutta. Valiokunta toteaa, että kunnallistalous vahvistuu ensi vuonna edelleen ja että myös valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta edelleen. Toisaalta etenkin pienissä kunnissa viestit ovat aivan päinvastaisia. Eri kuntien taloudellinen kehitys poikkeaakin suuresti toisistaan.

Oman maakuntani Keski-Suomen osalta on todettava, että esimerkiksi Jyväskylän seudulla menee hyvin, kun työpaikkoja lisääntyy, vaikka kunnat velkaantuvatkin, kun taas maakunnan pohjoiset kunnat taistelevat olemassaolostaan. On selvää, että kuntien on entistä enemmän pohdittava keskinäistä yhteistyötään ja otettava huomioon myöskin kuntaliitoksen mahdollisuudet. On toisaalta hyvä, että valtiovallan taholta harkinnanvaraisten avustusten määrää on voitu nostaa enemmän kuin hallitus esitti.

Samassa yhteydessä on todettava muitakin puutteita, mitä maaseudulla ja Keski-Suomessa on herättänyt esimerkiksi tiemäärärahojen kehitys. Valiokuntakäsittelyn aikana toki yksityisteiden avustuksiin tuli hivenen lisää, mutta taas toisaalta on todettava, että tiemäärärahojen kehittämis- ja työllisyysrahoitus on pudonnut ainakin Keski-Suomessa käytännössä nollaan. Maakunnan nykyinen tierahoitus on teiden pituuteen ja liikennesuoritteisiin nähden selvästi liian alhainen, mikä koetaankin epäoikeudenmukaisena.

Arvoisa puhemies! Kun itse olen valtiovarainvaliokunnassa työskennellyt turvallisuus- ja puolustusjaostossa, olen nähnyt sen huolen, minkä

puolustushallinnon määrärahataso nykyisellään on aikaansaanut. Erityisen huolestuttavaa on ennen kaikkea kotimaisen puolustusvälineteollisuuden alasajaminen, mikä väistämättä murentaa puolustuksemme taloudellista ja sotilaallista perustaa. Ilman merkittäviä kehittämistoimenpiteitä ei ole mahdollista päästä siihen, että vuonna 2003 vähintään puolet materiaalihankinnoista kohdistuisi kotimaahan. Tätähän niin sanotussa Mattsonin työryhmän mietinnössä elokuussa edellytettiin, ja se on myöskin hallituksen esittämä tavoite. Asiantuntijat ovat todenneet, ettei alan teollisuuden tiedossa ole yhtään toimikunnan suosituksissa esitettyä toimenpidettä, mikä olisi toteutunut tai mitä olisi alettu toteuttaa.

Asiantuntijat totesivat myöskin, että välttämätön lisämäärärahatarve puolustusmateriaalihankintoihin olisi ollut 290 miljoonaa markkaa. Me esitimme 90 miljoonaa markkaa lisää budjettiin. Se kuitenkin poistettiin viimeistä penniä myöten valiokuntakäsittelyssä. Mikäli asiaa ei voida lisäbudjetilla korjata, se tietää väistämättä puolustusvälineteollisuutemme alasajoa, mitä harva täällä olevista edustajista tahtonee.

Toki parannuksia valiokuntakäsittelyssä saatiin aikaan. On hyvä, että muun muassa Rajavartiolaitoksen ongelmat ymmärretään. Mikäli emme pysty riittävän tehokkaasti toimimaan itäisellä rajalla, se voi aikaansaada meillä huomattavia taloudellisiakin vaikeuksia. Rajavalvontaa ja rajavartiostoja on lisättävä nimenomaan itärajalla, siksi voimakkaasti rajan toisella puolella on vastaavan henkilöstön määrää vähennetty, eikä työmotivaatiokaan välttämättä siellä ole enää paras mahdollinen.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä pienestä yksittäisestä seikasta valtion budjettissa.

Tänä päivänä puhutaan paljon kansalaisten oikeusturvasta ja siitä, että kaikilla kansalaisilla olisi mahdollisuus hoitaa asioitaan eri oikeusasteissa. Maksuttoman oikeudenkäynnin kulut syystä tai toisesta nousevat nyt jo lähelle 200 miljoonaa markkaa. Asiaa ei suinkaan helpota uusi oikeudenkäyntimenettely ja esimerkiksi hovioikeudessa tapahtuva suullinen käsittely, mitä asiamiehet joskus turhankin helposti haluavat.

Rikoksen uhrin asemasta taas ei niinkään kanneta huolta. Valtiohan tukee Rikosuhripäivystyksen toimintaa muutamalla sadallatuhannella markalla, mihin nyt hivenen saatiin korjausta. On syytä pohtia, onko vahinkoa kärsineen asema tässä maassa lainkaan niin hyvä ja turvattu kuin esimerkiksi vuodesta toiseen rikoksia tekevän ja asianajajan palveluja käyttävän asia.

Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että Rikosuhripäivystys saadaan valtion kustantamaksi pysyväksi valtakunnalliseksi palveluksi. Nyt kuitenkin esimerkiksi Keski-Suomen aluetoimiston toiminta on lakkautettu ja lakkauttaminen uhkaa myös kahta muuta aluetoimistoa. Myös rikoksen uhrien tulisi olla yhdenvertaisessa asemassa asuinpaikkakunnasta riippumatta.

72 **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden pelastamistalkoita on käyty vuosia. Valtiontalous on nyt kyllä hallinnassa. Velkaantuminen ei jatku, päinvastoin yksinomaan vuoden 2001 budjetissa vähennetään valtionvelkaa 14 583 miljoonaa markkaa. Kuluvan vuoden viimeisessä lisäbudjetissa vähennettiin samoin valtionvelkaa runsaalla 6 000 miljoonalla markalla. Tänään valtiovarainministeri tosin oli tässä mielestäni ovelalla tavalla vähän eri mieltä. Hän sanoi, että valtiontalous ei ole koskaan ollut niin huonossa kunnossa kuin tänä vuonna ehkä viime vuotta lukuunottamatta.

Puhemies! Nyt alkavat tämän yhteiskunnan pelastamistalkoot. Hyvinvointiyhteiskunnan syöjät ovat liikkeellä. Jotkut heistä ovat pukeutuneet joulupukin asuun: on partaa ja komea olemus, leppeä ulkomuoto ja sujuva hymy, punaistakin on ainakin menneisyydessä. Tällaiset nallewahlroosit kuten myös omalla tavalla kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö Erkki Virtanen ovat pienentämässä valtion budjettia ja ulkoistamassa yhteiskunnan omaisuutta ja myös valtion rahat niin sanotusti yksityisiin käsiin. Tuon ravintoketjun päässä ovat juuri sellaiset investointipankkiirit kuin Wahlroos ja erilaiset kuponginleikkaajat.

Menettäjinä olisivat vanhainkoteja ja vanhusten hoitolaitoksia tarvitsevat, sairaaloita ja hoitoa tarvitsevat, päivähoitoa, neuvoloita, toimivia leikkaus- ja synnytyssaleja tarvitsevat ihmiset. Kärsijinä olisivat pientä eläkettä saavat, kalliita lääkkeitä käyttävät, usein vanhemmat Suomen kansalaiset, jotka ovat tämän maan rakentaneet. He ovatkin tosin jo kärsineet. Aivan kuten Björn Wahlroos toteaa: alasajo on jo alkanut. Kuitenkin tämä joulupukkimainen Nalle Wahlroos haluaa vain jyrkentää syöksyä ja saada lisää kierrettä.

Erityisinä kärsijöinä ovat nyt tällä hetkellä nuoret. Yhteiskunnan lisääntyvän paineen alla

kasvava huumeongelma on tästä pahin esimerkki. (Ed. Nepponen: Se ei ainakaan Nallen syytä ole!) Epäviihtyvyys ja vieraantuminen johtavat huumeiden käyttöön. Ensimmäinen askel huumausaineiden helvettiin — tässä on yksi syy, ed. Nepponen — on tupakanpoltto. Sen terveyttä tuhoavat vaikutukset ovat niin nuorisossa kuin koko väestössä omaa huippuluokkaansa. Alkoholikuolemia on vuositasolla satoja, huumekuolemia on noin 90, mutta siinäkin on jokainen liikaa.

Valtion budjetissa tulee ja tulisi osoittaa tarvittavat rahat huumeiden vastaiseen taisteluun. Poliisitoimi ja jo tapahtuneen vahingon korvaaminen, psykiatrinen sairaanhoito esimerkiksi, ovat tietysti tärkeitä. Tarvitsemme entistä enemmän ehkäiseviä toimenpiteitä, toimenpiteitä kouluissa, kouluterveydenhoidon kehittämistä, terveydenhoidon, poliisin, nuorisotoimen, tullin, sosiaalitoimen yhteistyötä. Tätä kuitenkaan nyt käsittelyssä oleva budjetti ei kylliksi mahdollista.

Ympäristönsuojelun pääluokkaa valtiovarainvaliokunta on parantanut ja kehittänyt. Erityisesti kansalaisjärjestöjen tukeminen ja Itämeren ongelmien pohdinta ovat myönteistä. Valiokunta esittää tuen lisäämistä kansalaisjärjestöille, muttei ympäristövaliokunnan painottamalle Itämeren ongelmalle, tämän meren ja erityisesti Suomenlahden saastumiselle ja Primorskin eli Koiviston öljysataman mukanaan tuomalle ympäristöuhalle.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta käsitteli kyllä mietinnössään monitoimialusta, joka pystyy murtamaan myös jäätä. Tämä kemikaali- ja öljytuhon torjuntaan erikoistunut alus on ympäristövaliokunnan lausunnossa mainittu. Kuitenkaan valtiovarainvaliokunta ei ehdottanut tähän rahoitusta.

Erityisen kummallista on vuoden 2001 budjetissa esitetty ympäristöllisesti kestävän ja uuden, siis uusiutuvia energialähteitä käyttävän, energiatuotannon tuen vähentäminen. Tukea esitettiin vähennettäväksi 30 miljoonalla markalla. Valtiovarainvaliokunta on tässä osassa kuitenkin tehnyt hyvää työtä sikäli, että se on lisännyt energiatukeen 10 miljoonaa markkaa.

Lopuksi, arvoisa puhemies, sairaanhoito on, kuten tänäänkin on todettu, ollut säästökohteena vuosia. Erityissairaanhoito on ollut erityisen säästön kohteena. Sairaaloiden toimintaa uhkaavat erilaiset ongelmat. Yksi tärkeimmistä on se, että tällä hetkellä on jo erittäin vaikeata saada lääkäreitä sairaaloihin työhön. Tällä tavalla, jos näin edetään, on pian mahdotonta saada julkiselle sektorille lääkäreiden ohella myös muuta koulutettua henkilökuntaa työskentelemään. Kuitenkin juuri julkiset sairaalat hoitavat ja tulevat myös vastaisuudessa hoitamaan vaikeat sairaudet, ne sairaudet, jotka edellyttävät tehohoitoja, suuria leikkauksia jne.

73 **Margareta Pietikäinen /r:** Fru talman! I mitt anförande vill jag belysa några aspekter på lärarsituationen, universitetens finansiering och finansieringen av skolbyggen och skolsaneringar.

Puheenvuorossani haluan valaista joitakin opettajatilanteeseen, yliopistojen rahoitukseen ja koulurakennusten rahoitukseen ja korjaamiseen liittyviä näkökohtia.

Lärarbristen är oroväckande i hela Finland. Antalet obehöriga lärare såväl i grundskolan, gymnasiet som inom specialundervisningen är alarmerande stort och tenderar att öka, ifall situationen inte åtgärdas målmedvetet för att öka antalet studieplatser inom lärarutbildningen. Andelen formellt obehöriga lärare är i de finlandssvenska skolorna så gott som dubbelt större än i de finska. Statsutskottet har i sitt betänkande beaktat den katastrofala situationen i de svenskspråkiga skolorna med hänvisning till kulturutskottets uttalande och föreslår ett tilläggsanslag om 500 000 mark för utvecklande av den svenskspråkiga lärarutbildningen. Det här är bra men ändå inte tillräckligt.

Avtalet mellan undervisningsministeriet och åtta universitet om att utbilda lärare enligt ett program med en budget om 111 miljoner mark är också en välkommen kraftåtgärd. Faktum är dock att antagligen kommer inte ens detta att räcka till, så det gäller att hoppas på en fortsättning i senare budgetar för den snedvridning vi har och det underskott av behöriga lärare som i dag är ett faktum och ytterligare hotar att öka i framtiden. Det här måste rättas till. Stora finansiella satsningar på lärarutbildningen behövs alltså fortsättningsvis, vilket jag också efterlyst i en budgetmotion.

Toinen hyvin ajankohtainen huolenaihe on yliopistojen rahoitus. Koulutuspolitiikkamme korkeat tavoitteet sopivat hyvin huonosti nykypäivän todellisuuteen. Hallitusohjelma puhuu

voimavarojen lisäämisestä koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehittelyyn ja lupaa turvata yliopistojen perusrahoituksen kehittämisen lainsäädännöllä. Yliopistoja on kehitettävä siten, että ne voivat vastata korkeatasoisesta opetuksesta, tutkijakoulutuksesta ja tieteellisestä tutkimuksesta.

Yliopistojen perusrahoitus on itse asiassa kehityksestä jäljessä. Vuosina 1991—1999 opiskelijakohtaiset määrärahat ovat vähentyneet 13 prosenttia ja 30 prosenttia suhteessa maisterin- ja tohtorintutkintojen määrään. Korkeakouluopiskeluun osallistuvien nuorten prosentuaalinen osuus maassamme on yksi Oecd-maiden korkeimmista. Maisterintutkintojen määrä kasvoi 90-luvulla 41 prosenttia, suoritettujen tohtorintutkintojen määrä 122 prosenttia, uusien opiskelijoiden määrä 18 prosenttia ja opiskelijoiden kokonaismäärä 31 prosenttia.

Yliopistojen tehtäviä laajennetaan koko ajan. Kansainvälinen yhteistyö, avoimen yliopiston kehittäminen, vaatimukset tiettyjen alojen, muun muassa tekniikan ja luonnontieteiden, opettajien koulutuksen lisäämisestä vaativat resursseja. Pettävä rahoitus uhkaa jarruttaa kehitystä ja jopa ajaa alas toiminnan, jota harjoitetaan yliopistoissamme. Valtiovarainvaliokunnan 38 miljoonan markan lisäys on askel oikeaan suuntaan, jotta yliopistojen perusvoimavarojen vajetta pystyttäisiin korjaamaan. Eduskunnan mukaan asia on hoidettava kuluvalla vaalikaudella.

On selvää, ettei tämä yksistään korjaa vajetta, jonka kanssa yliopistot joutuvat elämään. Mutta sen sijaan on hyvin myönteistä, että uuteen kehittämislakiin kohdistuva työ jatkuu ja tavoitteena on sen valmistuminen ennen budjettiraamikäsittelyn alkamista eli ennen maaliskuuta. Merkittävänä edistysaskeleena pidän myöskin sitä, että lainvalmistelutyö tulee tapahtumaan kolmikantayhteistyönä sivistysvaliokunnan, opetusministeriön ja yliopistojen välillä.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag lyfta fram vikten av rådiga åtgärder för säkrandet av funktionsdugliga skolbyggnader. Behovet av att anlägga och bygga om lokaliteter inom utbildningsväsendet är akut, inte minst på grund av de mögelskador som tyvärr hela tiden kommer i dagen. Det här har också kulturutskottet och finansutskottet insett, det behövs alltså anläggningar och ombyggnation. Renovering behövs för att byggnadsparken börjar vara gammal och sliten och de tekniska systemen föråldrade. Förändringarna inom utbildningen kräver funktionella omställningar. Det ökade elevantalet på flera håll i tillväxtcentra kräver tilläggsutrymmen. Inom yrkesutbildningen och yrkeshögskolorna växer IT-områdena kraftigt, vilket också kräver att nya lokaler byggs. På grund av det ovanstående ökas anslaget för skolbyggande och skolsaneringar i budgeten med 30 miljoner mark. Till följd av detta höjs också bevillningsfullmakten för statsandelar och bevillningsfullmakten under den tid projektet genomförs med 45 miljoner mark vardera — positiva inslag i budgeten.

Jag vill avsluta med att konstatera att en satsning på utbildning är en av de bästa satsningarna inför framtiden vi kan göra i vårt land.

74 **Opetusministeri Maija Rask:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. M. Pietikäinen kertoi täysin keskittyvänsä sivistyspuolen asioihin, ajattelin, että käytän lyhyen puheenvuoron vastatakseni hänelle. Pääviestini on, että olen hänen kanssaan täysin samaa mieltä näistä asioista ja ongelmista, jotka hän toi esille.

Opettajapula on uhkaamassa, ja opetusministeriössä on varauduttu asian asialliseen hoitamiseen. Jo kuluvan vuoden tulosneuvotteluissa opettajankoulutusta antavien yliopistojen kanssa kaikki yliopistot saivat ne aloituspaikat, mitä ne tahtoivat, koska opettajankin kouluttamiseen menee huomattavan pitkä aika. On varmasti niin, etteivät nämäkään toimenpiteet riitä. Tätä asiaa täytyy edelleen katsoa ja lisärahoitusta olla esittämässä. Myös ruotsinkielisten opettajien tilanteeseen on syytä paneutua. Opettajakysymyksessä on kuitenkin tällä hetkellä se tilanne, että opettajatilanne tiedetään Suomenmaassa, voi sanoa, kaikkein parhaiten aloista. Meillä on Opepro-selvitys, joka käsittää 2 500 sivua. Voi sanoa, että tiedämme todella hyvin, mikä on opettajatilanne. Erityisopettajista on kaikkein suurin pula.

On tietysti tärkeää, että opettajapulaa ei paikata pelkästään kouluttamalla uusia opettajia, vaan tärkeää on myös jo niiden työssäolevien motivoituneiden opettajien, jotka ovat epäpäteviä, pätevöittäminen opettajantyöhön.

Haluan lyhyesti todeta yliopistojen rahoituksesta. Meidän on varmaankin aivan turha kilpailla sillä, kumpi meistä on enemmän huolissaan, eduskunta vai hallitus, yliopistojen rahoituksesta. Me kaikki olemme huolissamme yliopistojen perusrahoituksen tarpeesta. Haluan tässä yhteydessä todeta sen, että kehittämislain käsittelyssä

eduskunnassa en ollut kertaakaan kuultavana sivistysvaliokunnassa, kun tätä asiaa käsiteltiin. Silloin kun korkeakoulujen kehittämislakia lähdettiin ministeriöstä viemään eteenpäin, oli kysymys valtion tämän vuoden budjetista. Silloin opetusministeriön esityksenä on ollut 300 miljoonaa markkaa vuosille 2001, 2002 ja 2003. Mutta sen jälkeen kun asiasta on päästy yksimielisyyteen hallituksen kanssa, en ole näihin lukuihin enää palannut, koska pidän erityisen tärkeänä, että hallituksen yksimielinen esitys on se, jota minä opetusministerinä puolustan.

Minusta oli valitettavaa, että tilanne on se, mikä se tänään on, eli meillä ei ole kehittämislakia hyväksyttynä ensi vuodelle, koska lakiesitys oli kuitenkin huomattavasti parempi kuin nyt voimassa oleva lakiesitys sen tähden, että se oli viideksi vuodeksi suunniteltu, siinä otettiin huomioon palkkojen kehitys ja myös tutkintotavoitteiden vaikutus yliopistojen rahoitukseen. Se, että se vedettiin pois, johtuu siitä, että hallituspuolueiden ryhmyrit ovat jos eivät nyt viikkotolkulla kuitenkin useita päiviä neuvotelleet siitä, minkä verran rahaa lisätään ensi vuoden talousarvioon. Tultiin yhteisymmärrykseen 400 miljoonasta ja myöhemmin 600 miljoonasta markasta. Se 800 miljoonaa markkaa, jonka eduskunta, sivistysvaliokunta, lisäsi vuodelle 2002, olisi pahimmassa tapauksessa tarkoittanut sitä, että se joudutaan ottamaan opetusministeriön budjetin raamien sisältä, enkä minä usko, että sivistysvaliokunta sitä halusi ja tarkoitti. Jos ajatellaan esimerkiksi sitä, mitä ed. Margareta Pietikäinen puhui äsken koulurakentamisesta, ne rahat ovat niin vähissä, että niistä ei voi osoittaa rahoitusta yliopistoille.

Kehittämislakityö jatkuu, ja minusta on hyvä, että se jatkuu. Siitä huolimatta on niin, että hallitus on tietysti se, joka antaa esitykset, ja eduskunta ne käsittelee. Mutta jo tällä viikolla käymme sivistysvaliokunnan jäsenten kanssa läpi sitä, mitkä ovat sivistysvaliokunnan tarpeet kehittämislain sisällön suhteen. Tämä on poikkeuksellista, mutta minusta se on oikea tie tässä tilanteessa. Se on selvää, että kaikki me olemme yksimielisiä siitä, että yliopistot ovat rahansa ansainneet ja tarvitsevat ne, koska Suomen pärjääminen maailmalla on kiinni siitä, että meillä on kilpailukykyinen ja osaava nuori väki, joka voi hakeutua työelämään.

Koulurakentamisen, ed. Pietikäinen, otitte esille. Se on tärkeä asia. Tällä hetkellä yhteen neljäsosaan välttämättömistä esitetyistä hankkeista voimme antaa valtion rahaa. Se ei ole paljon. Eduskunta lisäsi 30 miljoonaa markkaa, niin kuin eduskunta teki viime vuonnakin. Voin kertoa, että sillä 30 miljoonalla markalla viime vuonna korjattiin 11 koulua. Ilman eduskunnan myötävaikutusta sitä ei olisi tapahtunut, ja nyt meillä on tämä sama rahasumma olemassa, joka on aivan välttämätön.

75 **Margareta Pietikäinen /r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ensinnäkin iloinen, että ministeri Rask näin eduskunnan edessä vahvisti, että kehittämislakia nyt kehitetään eteenpäin ja tämä tapahtuu myöskin sivistysvaliokunnan kanssa yhteistyössä.

Toiseksi haluaisin kysyä ministeri Raskin käsitystä vielä opettajatilanteesta. Nythän julkisuudessa on todettu, että tällä hetkellä opettajien saanti on kiinni myöskin siitä, että asuntoja ei ole, koulukuraattoreja, koulupsykologeja, koulunkäyntiavustajia on liian vähän.

Miten ministeri näkee, millä tavalla voitaisiin lisätä opettajauran houkuttelevuutta?

76 **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopistojen kehittämislain suhteen olen jäänyt ihmettelemään sitä, mistä syystä ei viime keväänä talousarviokehysneuvottelujen yhteydessä hallitus vakavasti paneutunut yliopistojen voimavaraongelmaan ja ottanut sitä mukaan budjettikehyksiin. Sen jälkeenhän, kun sitä ei ollut kehyksissä, kävi niin, että se oli täysin budjettiriihen varassa ja yliopistoille olisi pitänyt tulla jostakin ulkopuolelta rahoitusta. Yliopistot kävivät kuitenkin tulosneuvottelunsa siinä luulossa, että opetusministeriön kaavailema kehittämislakiesitys tulisi eduskuntaan. Budjettiriihessä kävikin niin, että tänne tuli vain oikeastaan sellainen kehittämislain luuranko. Ei välttämättä, arvoisa ministeri, ollut niin, että se olisi olennaisesti ollut parempi kuin nykyinen. Nykyisessäkin on palkkakehitys otettu huomioon, mutta eduskunnassa ollut luurankolaki olisi johtanut siihen, että tutkintotavoitteiden kehitys olisi otettu huomioon vasta vuosien päästä. Sitten varmaan vuoden 2004 jälkeen se olisi ollut yliopistoille parempi kuin nykyinen kehittämislaki.

Olennaista olisi nyt se, että hallitus vihdoinkin paneutuisi asiaan (Puhemies koputtaa) ja kuuntelisi toisiaan ja ottaisi todesta ne tiedot, joi-

ta yliopistoilta ja niiden rehtoreilta on välittynyt jo pitkän aikaa.

77 **Opetusministeri Maija Rask:** Arvoisa puhemies! Opettajien saantikysymykseen, ed. M. Pietikäinen: Hallitus ja eduskunta eivät pysty vaikuttamaan opettajien palkkoihin, joiden korottaminen saattaisi olla yksi keino, mutta opetuksen yksikköhintojen vähittäinen palauttaminen leikkausta edeltävälle tasolle on kuitenkin yksi niistä toimenpiteistä, joilla on mahdollista puuttua juuri niihin asioihin, niihin epäkohtiin, joita te mainitsitte liittyen esimerkiksi oppilashuoltokysymyksiin. Minusta on hyvin tärkeää ajatella ja huomioida se, että jos nyt tulopoliittinen ratkaisu syntyy sellaisena kuin se syntyy, opetuksen yksikköhintojen palauttaminen leikkausta edeltävälle tasolle nopeutuu huomattavasti. Ensi vuonna on luvassa 800 miljoonaa markkaa ja seuraavana vuonna tulee loppuosa, mikä on minusta hyvä vastaus koulujen hädänalaiseen tilanteeseen. Tietysti on ihan selvää, että kuntienhan ei tarvitse rahoja käyttää koulutukseen, jos eivät halua, mutta uskon siihen, että kuntapäättäjät viisaasti näin päättävät.

Ed. Aulalle haluan todeta sen, että yliopistojen kehittämislakihan on vähimmäislaki. Se turvaa vain vähimmäistason, eikä ole mitään estettä sille, että jos hallituksessa niin päätetään, lisärahoitusta osoitetaan yliopistoille. Näinhän esimerkiksi kevään tulevaisuuspaketissa, joka on kolmelle vuodelle suunnattu, 999 miljoonasta markasta 750 miljoonaa markkaa menee suoraan yliopistoille. Yliopistojen rehtoreiden ja opetusministeriön kanssa on sovittu tulostavoitteista vuosille 2001—2003. Budjettikirjassa lukee "keskimäärin". Luulen, että se voi olla yksi asia, johon ehkä tulevissa neuvotteluissa voisimme tarttua.

Jos yliopistojen rehtorit ovat luulleet, että kun näin tehdään, niin sitten tapahtuu, se on aika valitettavaa, sillä aika rankkaa on tämä budjettipolitiikka. Ei tässä voida luulojen perässä olla, vaan vasta sitten, kun budjetti on hyväksytty, asiat ovat totta. Kaikki päätöksetkin tehdään ehdollisina edellyttäen, että budjetti hyväksytään.

Minä en kyllä hyväksy sitä käsitystä, että tämä nyt olisi mikään luuranko, koska pidemmällä tähtäyksellä kuitenkin se, mitä on sovittu siitä, että tutkintotavoitteet vaikuttavat yliopistojen rahoitukseen, on hyvä asia. Se on parempi asia kuin se, että vain pelkät palkat huomioidaan.

78 **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti: Jos siis, arvoisa opetusministeri, on niin, että yliopistojen ei olisi pitänyt tehdä tulossopimuksia siinä luulossa, että nämä rahat tulevat, esitän retorisen kysymyksen, tulisiko niiden yliopistojen, jotka eivät ole vielä allekirjoittaneet tulossopimuksia, joihin sisältyvät 26 prosentin tutkintomäärien korotukset, olla allekirjoittamatta nämä sopimukset, koska tämähän olisi ainoa looginen seuraus siitä, että kehittämislaki ei ole voimassa eikä ole tiedossa tutkintomäärien korotuksia vastaavaa rahoitusta. Jos valtio on näin epävarma sopimuskumppani, se ei ole kovin hyvä isäntä yliopistoille eikä se minusta lupaa kovin myönteistä meidän yliopistojemme ja tieteen tulevaisuuden työn kannalta.

79 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Vietimme hiljattain itsenäisyysjuhlaa perinteisin menoin ja saamme edelleen iloita vapaasta maasta ja kaikesta siitä hyvästä työstä, mitä Suomen eteen on tehty erityisesti menneinä vuosikymmeninä. Toivon kuitenkin henkilökohtaisesti hyvin vilpittömästi, että tulevina itsenäisyyspäivinä ei enää olisi tarvetta järjestää köyhille ja asunnottomille toritapahtumia, itsenäisyysjuhlia torilla. Eikö leipäjonoja saada hoidettua ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla ja toimenpiteillä, joilla olennaisesti vähennetään toimeentulotuen tarvetta maassamme, aikana jolloin Suomi on rikkaimmillaan?

Etla on ennustanut, että talouskasvu jatkuu tulevinakin vuosina. Viime päivien uutiset ovat jo osoittaneet, että eurokin hitaasti vahvistuu. Pieneksi uhaksi nousee heikon euron myötä vientiyhtiöidemme huipputason kilpailukyvyn pieni aleneminen. Tämä on tiedostettava, jotta työllisyydessä ei koettaisi takaiskuja. Olihan vuonna 1999 työttömänä — en puhu pitkäaikaistyöttömistä vaan työttömyyden kokeneista ihmisistä vuoden aikana — 670 000. Niin sanottu laaja työttömyysaste oli viime vuonna lähes 20 prosenttia. Näistä ihmisistä ja muiden pienituloisten ihmisten arjen sujuvuudesta meidän tulee kantaa erityistä huolta.

Ilolla panin työhuoneessani merkille sen keskustelun, jota käytiin siitä painopisteestä, että ensi vuosi olisi hallituksen politiikassa todellakin köyhien ihmisten asioiden kuntoon saattamisen vuosi. (Ed. Gustafsson: Jopa ministeri Niinistö!) — Jopa ministeri Niinistö antoi ymmär-

tää, että näin voisi olla, ja ymmärrän, että hallituksen, erityisesti vasemmistopuolueiden, taholta on painetta ja opposition puolelta on ollut jo pitkään painetta, että tähän suuntaan lähdettäisiin vihdoinkin tekemään tässä maassa.

Tulo- ja varallisuuserot ovat viime vuosina maassamme kasvanet hurjaa vauhtia. Todella pienituloiset saavat satasia, suurituloisille kannetaan tonneja lisää vuodessa. Varakkain kymmenes omistaa noin 40 prosenttia kotitalouksien varallisuudesta. Luku, joka kuvaa, paljonko vähävaraisin kymmenes omistaa, onkin niin pieni, ettei sitä oikein ilman suurennuslasia voi edes havaita. Hallituksen verolinja yhdessä tupon kassa vain lisää tätä eriarvoistumista. Kuilu pienituloisten ja keskituloisten välillä kasvaa. Markkamääräisesti vielä rajummin se kasvaa pieni- ja keskituloisten ja suurituloisten välillä. Veronmaksajien tilaston mukaan ostovoimaa tulee ensi vuonna lisää pienituloisille noin 200 markkaa, keskituloisille runsaat 280 markkaa mutta suurituloisille lähes 440 markkaa kuukaudessa. Tämä haarukka on liian iso ja pitkällä tähtäimellä johtaa epävarmuuden ja eriarvoisuuden lisääntymiseen maassamme ja siitä nouseviin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Talouden liikkumavarasta kohdistetaankin nyt hallituksen toimesta liian suuri pala sinne, missä jo menee hyvin.

Linja on toki ollut selvä jo muutamia vuosia, mutta tätä linjaa olisikin muutettava suosimaan työllistymistä, pienituloisia ihmisiä, perheitä samalla varautuen ikääntyvien ihmisten tarpeiden tyydyttämiseen. Veronkevennysvarasta olisi osan voinut kohdentaa hyvinvointipalveluihin, joita lapset ja seniorikansalaiset erityisesti tarvitsevat, dieselpolttoaineen hinnan alentamiseen sekä liikenteen pahimpien pullonkaulojen korjausten aloittamiseen. Tällaisiahan ovat muun muassa E18-tie, Valtatie 8:n Raision kohta sekä Lahden ja Tampereen vaatimat liikenneratkaisut.

Valiokunta on kiinnittänyt huomiota moneen merkittävään seikkaan, kuten kansallisen puolustuskyvyn ylläpitämiseen, perustienpitoon, maa- ja puutarhatalouteen ja rautateiden tasoristeysten poistoon, omaishoitoon ja hoitohenkilökunnan jaksamiseen. Hyvä niin, ja toivottavasti tulevaisuudessa näissä asioissa saadaan konkreettisia toimenpiteitä aikaiseksi.

Lopuksi poimin kuitenkin yhden mielenkiintoisen lauseen, johon myös valiokunnan puheenjohtaja ed. Aula viittasi: "Eduskunta edellyttää, että suhdannetilanteen vaikutus otetaan eduskunnan lisärakennuksen rakentamisen käynnistämistä koskevaa päätöstä tehtäessä huomioon."

Kuka tai ketkä arvioivat tämän asian? Onko tähän maahan tulossa uusi suhdannemittari, joka näkyy tämän talon lähellä? Valtiovarainministeriön virkamiehetkö vai valtiovarainministeri yksin tai yhdessä veroministerin kanssa tulevat arvioimaan tämän asian? Niinkö? Lause on hyvin mielenkiintoinen, mutta ei sen arvoinen, että se on vietävä jonkin asteisten uhkauksien voimalla läpi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

80 **Klaus Hellberg /sd:** Arvoisa puhemies! Suomen kansantaloudella menee tällä hetkellä varsin hyvin. Vaikka arviot osoittavat, että kansantalous jossain määrin heikkenee ensi vuonna, niin kuitenkin taloudellinen tilanne tulee jatkumaan myönteisesti edelleen. Lipposen ensimmäisen ja toisen hallituksen pitkäjänteinen talouspolitiikka on monessa mielessä kantanut myönteistä hedelmää. Yksi tämän talouspolitiikan kulmakiviähän on ollut luottamuksellinen yhteistyö työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tämän seurauksena on aikaansaatu kaksi laajaa tulopoliittista ratkaisua, ja nyt sitten näinä päivinä, ilmeisesti huomenna, ovat neuvottelut edenneet siihen pisteeseen, että kolmas laaja kaksivuotinen sopimus syntyy.

Mutta kehitys ei kuitenkaan kaikilta osiltaan ole mielestäni tyydyttävä, puhumattakaan kiitettävästä. Työttömyys on alentunut liian hitaasti. Meillä on tänä päivänä aivan liian paljon työttömiä keskuudessamme. Tähän kyllä täytyy jatkossa panostaa entisestään. On selvää, että vaaditaan huomattavasti enemmän työtä, jotta ne työttömät, varsinkin pitkäaikaistyöttömät, jotka edelleenkin ovat keskuudessamme, saadaan työllistettyä. Monilla on erilaisia ongelmia, joita varten myös hallitusohjelmassa ja myös talousarviossa koetetaan ratkaisuja löytää.

Meillä on todella myös aivan liian paljon ihmisiä, jotka ovat syrjäytyneet normaalin yhteiskunnan rattaista. On paljon perheitä, joissa voidaan erittäin huonosti. Laman seuraukset ovat olleet monelle erittäin kielteisiä. Monet lapset näis-

sä perheissä elävät syrjäytymisuhan keskellä. Siksi hallitusohjelmassa mainitut toimenpiteet köyhien ja syrjäytyneiden olojen helpottamiseksi on mahdollisimman hyvin pantava toimeen ja myös toteutettava. Ei riitä, että eduskunnan aikoinaan esille nostamaa lasten ja nuorten psykiatriseen hoitoon suunnattua ylimääräistä tukea jatketaan. Täytyy myös muilta osin entistä pontevammin ponnistella, että syrjäytyneet ihmiset ja varsinkin lapset pääsisivät yhteiskuntaan paremmin kiinni. Meidän on edelleen tehtävä työtä hyvinvointiyhteiskunnan perustan ja palveluiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi.

Eduskunta on talousarviota käsitellessään tehnyt myös parannuksia hallituksen esitykseen. Puutun tässä nyt yhteen pakettiin, joka on sikäli hyvä, että tämä eläkepaketti tuo nyt vihdoin monen vuoden jälkeen eläkeläisille selvän nettotulojen lisäyksen. Esko Ahon hallituksen käyttöön ottamasta korotetusta sairausvakuutusmaksusta päästään vihdoin eroon. Eläkkeensaajien korotetun sairausvakuutusmaksun poistaminen on ollut sosialidemokraattien kärkitavoitteita vuosikausia. Tämä tavoiteasetteluhan näkyy myös tämän syksyisissä kansanedustajiemme lakialoitteessa.

Olemme tyytyväisiä siihen, että poliittinen vatvominen voidaan nyt lopettaa ja eläkkeensaajan sairausvakuutusmaksu saadaan tältä osin tasaveroiseksi palkansaajien kanssa. Eläkkeensaajia koskevan sairausvakuutusmaksun alentaminen yhdistettynä yleisiin tuloveronkevennyksiin, indeksikorotuksiin ja kansaneläkkeen tasokorotukseen nostaa käteenjäävää eläketuloa kaikissa tuloluokissa.

Tuloveron kevennyshän on varsin suuri. Se koskee suurta osaa nimenomaan työssäolevia ihmisiä. Se antaa lisää ostovoimaa ihmisille. Toivottavasti se vaikuttaa myös työttömyyteen sikäli, että saamme uusia työpaikkoja. Se on nyt erittäin tärkeää.

Kansaneläkkeen tasokorotuksen aikaistaminen hallitusohjelman mukaisesta aikataulusta ja korottaminen 70 markkaa sekä lapsikorotuksen leikkauksen peruminen ovat olleet sosiaalisesti oikeita ratkaisuja. Ne vahvistavat etenkin pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa. Tämä tasokorotushan on ensimmäinen 16 vuoteen, joten tällä korotuksella kurotaan vain osittain kiinni vuosien aikana syntynyttä jälkeenjääneisyyttä.

Kansaneläkkeen niin kuin ylipäätään ensisijaisten vähimmäisetuuksien korottamiseen sekä pohjaosan niin sanottuun kaksinkertaiseen leikkaukseen on, kuten eduskunta edellyttää, valmisteltava kompensaatioesitys vuoden 2001 aikana. Se, että kaksinkertaiseen pohjaosan leikkaukseen ei ole saatu esitystä vuosien varrella, on mielestäni kyllä ollut hallituksen eräänlainen häpeä. Olisi pitänyt jo huomattavasti aikaisemmin tuoda jonkinlainen esitys siitä, miten kompensoidaan pohjaosan kaksinkertainen leikkaus. Nyt eduskunta sitten edellyttää, että hallitus tämän kompensaatioesityksen tuo, ja jo on aikakin. Toivotaan. Se koskee yli 120 000:ta ihmistä, jotka toivottavasti tämän kompensaatioesityksen myötä saavat korvauksen sille selkeälle vääryydelle, jonka kohteeksi ovat joutuneet.

81 **Mari Kiviniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden tulo- ja menoarviosta päätetään sangen suotuisten talousodotusten olosuhteissa. Useita vuosia jatkuneen vahvan talouskasvun ennustetaan jatkuvan myös ensi vuonna, hieman nykyistä maltillisempana mutta kuitenkin selkeän positiivisena. Vaikka yllätyksiin, erityisesti USA:ssa ja osakemarkkinoilla vaaniviin, pitääkin varautua, voi ensi vuoteen valtiontaloudellisessa mielessä suhtautua melko levollisin mielin. Vahva kasvu on mahdollistanut valtiontalouden tasapainottamisen ja ennakoitua reippaammankin valtionvelan lyhentämisen.

Hallitus on kuitenkin epäonnistunut tasaisen aluekehityksen luomisessa, eriarvoistumisen estämisessä ja työttömyyden moninaisten ongelmien poistamisessa. Täsmäaseita näihin ongelmakohtiin ei tähänkään budjettiin sisälly. Hallitus jatkaa edelleen välinpitämättömyyttä yhteiskunnan epäkohtia kohtaan. Piittamattomuus todellisuudesta on kuitenkin erityisen hämmästyttävää kunnallisvaalien tuloksen valossa. Kansa ilmaisi silloin selvästi tahtonsa tasokkaiden peruspalveluiden puolesta. Valtiovarainvaliokunta olisi halutessaan voinut selkeästi korjata peruspalveluiden tasoa varaamalla kuntien palveluiden rahoitukseen enemmän varoja.

Tasokorotukset pystytään rahoittamaan ohjaamalla odotettua suuremmat verotuotot kansan tahdon mukaisesti peruspalveluihin. Kunnille on tarjottava nykyistä paremmat edellytykset työntekijöiden palkkaamiseen niin vanhusten- ja terveydenhoitoon kuin kouluihin ja päiväkoteihinkin. Se on helpoin tapa parantaa palvelujen laatua. Myös valinnanmahdollisuuksia yhteiskunnan palveluissa tarvitaan entistä enemmän. Keskustahan esittää vastalauseessaan perinteiseen

tapaan, että lasten kotihoidon tuen tasoa nostettaisiin. Näin tarjottaisiin perheille todellisia vaihtoehtoja lastenhoidossa.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on viime vuosien tapaan tehnyt hallituksen budjettiesitykseen myös tarpeellisia korjauksia. Tyytyväinen voi olla valiokunnan linjauksiin KTM:n hallinnonalan, teknologian, yrittäjyys- ja pk-politiikan sekä kansainvälistymisen osalta. Toki puutteitakin on. Muun muassa kasvukeskusten ulkopuolisten alueiden osaamistason kohottamiseen ja yleensäkin yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukemiseen varoja tarvitaan valiokunnan mietinnössä esitettyä enemmän.

Hallituksen energiapolitiikan ailahtelevuutta ja linjanpuutetta osoittaa puolestaan se, että valiokunta joutui lisäämään kotimaisiin energialähteisiin kohdistettavaa tukea. Sitä olisi kuitenkin pitänyt lisätä valiokunnan mietinnössä esitettyä 10:tä miljoonaa markkaa enemmän eli kauppa- ja teollisuusjaoston osoittama 30 miljoonaa markkaa. Suomella olisi halutessaan mahdollisuus kulkea uusiutuvien energianlähteiden hyödyntämisessä nykyistä selvemmin kehityksen kärjessä. Tämän pitäisi silloin näkyä myös valtion budjeteissa. Mutta hallitus haluaa kuitenkin mieluummin pitää vanhanaikaista ydinvoimaoptiota auki.

Toinen tarpeellinen yksityiskohtamuutos kyseisellä hallinnonalalla koskee kuljetustukea. Valtiovarainvaliokunta esittää, ettei tukea lakkauteta vaan sitä edelleen maksettaisiin. Tästä asiastahan päätettiin jo viime viikolla, kun laki asiasta hyväksyttiin. On kyllä ollut erityisen ikävä seurata asian ympärillä käytyä näytelmää taas tänäkin syksynä. Eduskunnan selkeä enemmistö on viime vuosina halunnut kuljetustuen jatkuvan. Se on ollut hyvä, toimiva ja tarpeellinen täsmätuki, jota kannattaa edelleenkin jatkaa. Olisi ollut hyvä, jos laki kuljetustuesta olisi saatu voimaan kuusivuotisena, kuten yli sadan kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa vaadittiin. Kuusivuotisuus olisi ollut perusteltua siksi, että nyt yksivuotisella lailla jälleen kerran asetetaan yrittäjät kohtuuttoman epävarmaan asemaan. Tuen jatkuvuudesta ei ole monen vuoden epävarmuuden jälkeen vielä ensi vuoden aikanakaan tietoa.

Tällainen menettely on ollut monessa suhteessa epäedullinen. Epävarmuus tuen jatkumisesta mitätöi sen vaikutukset yritysten sijoittumiseen, mutta tuen kustannukset säilyvät vuodesta toiseen. Tuen jatkon suhteen pitäisikin tehdä pitempiaikainen linjanveto vähän samaan tapaan kuin Ruotsissa, jossa asiasta on päätetty vuoden 2006 loppuun asti. Se olisi pitänyt tehdä jo nyt. Tuen tason pitäisi myös olla nykyistä korkeampi, jotta saavutettaisiin todellisia alueellisia vaikutuksia ja pienennettäisiin hallinnoinnin vaatimaa osuutta tuen kokonaiskustannuksista.

On hyvä, että valtiovarainvaliokunta lausumassaan edellyttää selvitettävän, onko laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta säädettävissä pysyvänä vai voidaanko kuljetustuki korvata muulla järjestelmällä. Tätä samaa lausumaa keskusta yritti saada hyväksyttäväksi jo talousvaliokunnassa lain hyväksymisen yhteydessä. Silloin se ei hallituspuolueiden kansanedustajille käynyt. Hyvä, että käy nyt.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä yhtyä niihin puheenvuoroihin, joissa on kannettu huolta Suomen tulevaisuudesta osaamisen yhteiskuntana. Hallitus ei patisteluista huolimatta ole kyennyt turvaamaan yliopisto- ja perustutkimuksen rahoitusta. Tämä on vaarassa heikentää opetuksen laatua ja pitkittää opiskelijoiden opintoja. Pitkällä tähtäimellä vaarassa on innovaatioiden synty ja koko suomalaisen yhteiskunnan menestys. Myös muun koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tason on oltava riittävä. Ammatillisen lisäkoulutuksen määrärahathan ovat puolittuneet vuodesta 97. Rahoitus on selvästi alijäämäinen koulutustarpeeseen nähden. Lisäbudjetin sijaan korjaus rahoitusvajeeseen olisikin ehdottomasti pitänyt tehdä jo nyt.

82 **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa puhemies! Kuten täällä äskenkin todettiin, talouskasvu jatkuu myönteisenä ja se antaa edellytykset edelleen suunnata varoja velkojen lyhennyksiin, mikä on oikea suunta, koska sitä myöten saamme väljyyttä budjettiin ja myöskin voimme laskea veroja merkittävässä määrin. Erityisenä toivomuksena on tietenkin, että tämä näkyisi myöskin työllisyyden parantumisena, johon on edelleen panostettava.

Tänään saimme päätökseen eläkkeensaajien osalta tunteita herättäneen pohjaosan poistamisen. Monen osalta se varmasti tuntui kipeältä, mutta sen kanssa on tehty niin paljon propagandaa, että kun nyt se päätös on tullut, voidaan keskittyä moneen oleellisempaan asiaan eläkkeensaajien etujen parantamisessa, mitä nyt juuri tuo tullessaan se, että on myöskin syntynyt yhteinen

tahto sille, että ylimääräinen sairausvakuutusmaksu poistuu. Tämän sekä verojen alennuksen ja kansaneläkkeen tasokorotuksen myötä eläkkeensaajien käteenjäävä tulo tulee merkittävästi paranemaan ensi vuoden aikana.

Kiinnittäisin kuitenkin huomiota erääseen asiaan, joka liittyy eläkkeensaajiin. Se liittyy nimenomaan sotiemme veteraaneihin, joiden keski-ikä on jo yli 80 vuotta. Heidän toimintakykynsä heikkenee, ellei omatoimista selviytymistä tueta tehokkaasti. Riittävä, asianmukainen ja ennen kaikkea säännöllisesti tapahtuva kuntoutus turvaisi ja edistäisi ikääntyneiden veteraanien kykyä selviytyä päivittäistoiminnoista kotioloissa omin avuin ja mahdollisimman pitkään. Samalla vähenisi kalliin laitoshoidon tarve. Näin ollen olisin odottanut, että tähän olisi voitu suunnata varoja, sillä on aika irvokasta, että toisen kuolema on toisen leipä. Onneksi määrärahataso kuitenkin pysyy ennallaan ja näin yhä useampi veteraani pääsee kuntoutuksen pariin. Tavoitteena tietenkin pitäisi olla vuosittainen kuntoutus.

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään ja ratkaisuissaan osoittanut perusinfraan, tiestömme ja myöskin rautateiden, kunnossapitoon lisää varoja reilut 100 miljoonaa markkaa. Se on hyvä suunta, mutta vielä riittämätön. Myöskin myönteisenä on todettava, että yksityisteiden rahoitukseen tulee lisää 7 miljoonaa. Erityisesti tämän syksyn ja alkutalven, jos sitä talveksi voidaan sanoa, kosteat olosuhteet ovat aiheuttaneet tuntuvia vaurioita yksityisteillemme, joiden kautta pääosa puutavarasta kulkee tehtaille. Merkit ovat selvät. Kun itsekin viikonloppuna yritin omalla henkilöautolla liikkua, pohja ravahti kiinni vähän väliä.

Valiokunta on myöskin aivan ansiokkaasti kiinnittänyt huomiota merkittäviin hankkeisiin, joista osaltani totean Lahti—Heinola-moottoritien saamisen kuntoon, Kerava—Lahti-oikoradan ja monet muut, mutta lisää tarvitaan panostusta.

Opetuksen osalta toteaisin todella ilahduttavana, että vihdoin viimein paljon puhutun veikkausvoittovarojen jaon osalta on päästy siihen, että kirjastomäärärahoihin voidaan osoittaa budjettivaroja 20 miljoonaa, joka summa on sitten veikkausvoittovaroista käytettävissä liikunnan tarpeisiin, joita on todella paljon.

Täällä on kannettu huolta yliopistojen rahoituksesta. Se on, kuten ministeri totesi, meidän kaikkien yhteinen huoli. Itse suuntaisin myöskin huolta ammattikorkeakouluihimme, juuri niihin ammattikorkeakouluihin, jotka sijaitsevat maakunnissa, missä ei ole omaa tiedekorkeakoulua. Siellä näillä on erityinen merkitys osaamisen ja alueellisen innovaatiokehityksen kannalta. Tasapainoinen alueellinen kehittäminen sekä alueiden omaehtoisen kehityksen edistäminen vaatisivat näiden ammattikorkeakoulujen erityistä tukemista. Juuri soveltavan tutkimuksen vahvistamiseen kohdistettu panos olisi suunnattavissa sitten aluekehitykseen ja turvaamassa myöskin kilpailukykyisen maakunnan edistämisen. Toivottavasti nyt, kun aluekehitykseen suunnataan varoja jatkossa, sitä kautta voidaan myöskin suunnata varoja juuri näiden maakuntien ammattikorkeakouluihin, joissa ei ole omaa tiedekorkeakoulua.

Valtiovarainvaliokunta on myöskin suunnannut huolensa meidän puolustuksemme rakenteisiin, mutta se on näkyvissä vain tekstissä, sen sijaan ei tule ilmi panostuksena. Puolustussuunnittelu ja Puolustusvoimien kehittäminen edellyttävät pitkäjänteistä toteuttamista. Meillä on ollut tavoitteena toteuttaa vuonna 97 laaditun puolustuspoliittisen selonteon mukaista linjausta Puolustusvoimien toiminnan tehostamiseksi. Tämä kuitenkin käytännössä kutistuu menojen leikkauksiin, sillä nyt hyväksyttävänä olevassa budjetissa on lähes 400 miljoonaa markkaa vähemmän kuin puolustusministeriö on esittänyt ja noin 600 miljoonaa vähemmän kuin puolustuspoliittisessa selonteossa on lähtökohdaksi suunniteltu. Kun otetaan huomioon rahan arvon heikkeneminen, me puhumme miljardin vajeesta. Erityisesti leikkaus laskee kotimaisen puolustustarviteteollisuuden tilauskantaa ja siellä uhkaa muun muassa strategisesti tärkeän ruutiteollisuuden tulevaisuutta.

Myös toimintamenojen leikkaus noin 40 miljoonalla markalla tuntuu merkittävästi Puolustusvoimien jokapäiväisessä toiminnassa. Varusmiesten maastovuorokausissa ei päästä tulostavoitteiden mukaisiin määriin, kalliit Hornetit joutuvat seisomaan lentokentällä, ja monta muuta toimintaa joudutaan merkittävästi supistamaan. Siksi on olemassa uhka, mihin valtiovarainvaliokunta viittaa, ettemme tällä menokehyksellä pysty pitämään riittävää kansallista puolustusta. Kun tähän peilaamme tänä päivänä julkistettua tutkimusta, jossa lähes puolet tutkimukseen osallistuneista kansalaisista edellytti, että puolustusmäärärahoja tulisi korottaa, siihen on

selkeä tarve ja uskon, että se tulee merkittävästi esiin puolustuspoliittisen selonteon tarkistuksen yhteydessä.

83 **Christina Gestrin /r:** Värderade talman! I remissdebatten för budgeten lyfte jag bland annat upp behovet av att höja bevillningsfullmakterna för förnybara energiformer till samma nivå som i årets budget.

I budgetpropositionen föreslogts det att bevillningsfullmakten skulle skäras ner med 30 miljoner mark jämfört med innevarande år. Detta förslag har mottagits med bestörtning på många håll och konkret lett till att vissa planerade projekt inte kunnat påbörjas.

Arvoisa puhemies! Yleisesti ottaen uusiutuvien energiamuotojen investointituki on hyvin tärkeää, jotta nämä tekniikat pysyisivät mukana kansainvälisessä kehityksessä ja jotta niillä olisi tässä nopeassa kehitysvaiheessa mahdollisuus selviytyä Suomen markkinoilla. Myös ehdotus uusien energiamuotojen suureksi demonstraatiohankkeeksi poistettiin kauppa- ja teollisuusministeriön alkuperäisestä budjettiehdotuksesta, ja tähän on myös syytä palata vuoden 2002 budjetissa. Jos uusiutuvien energiamuotojen tukea leikataan, tämä merkitsee, että esimerkiksi tuulivoimahankkeilla ei ole mahdollisuutta edetä suunnitellussa laajuudessa.

Hallitus on viimeksi vuosi sitten päättänyt, että uusien energiamuotojen käyttö kaksinkertaistetaan vuoteen 2010 mennessä. Tätä tavoitetta ei voida saavuttaa pelkästään lisäämällä biomassan käyttöä, vaan myös muita uusia energiatekniikoita on käytettävä täydentämään uusiutuvien energiamuotojen palettia.

Suomella on perusteellista osaamista tuotekehityksessä sekä biomassan, tuulivoiman että energiansäästön osalta. Panostamalla nyt määrätietoisesti näihin teemme mahdolliseksi sen, että tämä sektori on myös tulevaisuudessa maailmanmarkkinoiden huipputasoa. Ala kasvaa globaalisesti katsottuna nopeimmin kaikista aloista.

Eduskunnan budjettikäsittelyssä on nyt sovittu energiatukimomentin korjaamisesta nostamalla momentin loppusummaa 10 miljoonalla markalla. Tämä on merkittävä signaali ulospäin, ja on tärkeää, että markkinat voivat luottaa siihen, että päätöksentekijät todella haluavat edistää uusiutuvia energiamuotoja pitkällä tähtäimellä.

Korjaus jäi kuitenkin puolitiehen, kun myöntämisvaltuus jää 20 miljoonaa markkaa tämänvuotista pienemmäksi ja kun koko lisäys suunnataan jo ensi vuodelle. Projektien kannalta olisi ollut järkevämpää nostaa myöntämisvaltuutta enemmän ja samalla jakaa raha useammalle vuodelle. On mahdollista, että ensi vuoden aikana uusia projekteja ei ehditä aloittaa ja saattaa päätökseen 21 miljoonan markan arvosta, jolloin osa rahasta saattaa jäädä käyttämättä.

Tulevien vuosien kannalta on erityisen tärkeää, että momentin määräraha pidetään vähintään ensi vuoden tasolla ja sitä jopa mieluummin korotetaan kuin vähennetään.

Barnpsykiatrin har under riksdagsbehandlingen fått ett tillskott på 45 miljoner mark så att detta öronmärkta moment är lika stort som i årets budget. Svenska riksdagsgruppen har betonat vikten av att mentalvården i hela landet utvecklas. Det finns stora brister inom barnpsykiatrin, men också inom vuxenpsykiatrin. Psykiska problem är den vanligaste orsaken till att människor pensioneras i förtid. Utredningar som gjorts har visat att det finns brister inom mentalvården på alla plan.

Enligt svenska riksdagsgruppens uppfattning är 70 miljoner en liten summa för att avhjälpa alla brister, men i alla fall ett viktigt tillskott. Vi är nöjda över att pengarna reserverats på ett eget moment. Tillägget på 10 miljoner mark för att uppgöra rehabiliteringsplaner för långtidsarbetslösa, som är i behov av många olika stödformer för att hållas med i det aktiva samhället, är också välkommet och nära förknippat med mentalvården.

Den svenskspråkiga lärarutbildningen får enligt riksdagens budgetförslag ett tillskott på en halv miljon mark. Lärarbristen tilltar som bäst i hela landet och är särskilt stor i svenska skolor i södra Finland. För att råda bot på lärarbristen har man sedan några år utlokaliserat en del av klasslärarutbildningen från Österbotten till Helsingfors. Det är viktigt att den här utlokaliseringen får en fortsättning och att allt fler lärare allmänt taget utbildas under de närmaste åren, både på svenska och på finska.

Ylipäänsäkin on syytä tarkistaa julkisen sektorin henkilöstötilannetta. Lähimpien kymmenen vuoden aikana 50 000 sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevää henkilöä siirtyy eläkkeelle.

Tämä on lähes neljännes nykyään sektorilla työssä olevista. Panostukset henkilöstöön sekä opetustoimessa että sosiaali- ja terveyssektorilla ovat täysin välttämättömiä, jotta emme lähiaikoina joutuisi suuren työvoimapulan eteen julkisella sektorilla. Tästä on merkkejä jo nähtävissä eräillä puolilla maata.

För personer som bor utanför tätorterna är det lägre vägnätets skick ett problem. Riksdagen ökade stödet för väghållningen med betoning på det lägre vägnätet. På många håll i Nyland är vägarna mer eller mindre oframkomliga på grund av slitage och brister i väghållningen. Det finns ett stort behov av att reparera vägar och detta bör tilläggsanslagen användas till. Det måste vara möjligt att ta sig fram på vägarna i glesbygden och det är det inte överallt i dag.

Värderade talman! Riksdagen höjer budgeten med drygt 600 miljoner mark jämfört med regeringens förslag. Vi har nu råd att rätta till en del brister bland annat inom basservicen, vilket är nödvändigt. Det enda viktiga är att återbetalningen på statsskulden fortsättningsvis prioriteras högt och att vi även i fortsättningen är försiktiga med att öka anslagen så att vi garanterar en hållbar ekonomisk utveckling också på sikt.

84 **Ulla Juurola /sd:** Arvoisa puhemies! Vuosi 2001 tulee olemaan valtiontaloudessa hyvä vuosi. Valtionvelkaa pystytään lyhentämään. Inflaatioarvio 1,8 prosenttia saattaa jopa toteutua öljyn hinnan alentumisen vuoksi. Uudistuksiakin toimeenpannaan, kuten esikoulun täysimääräinen toimeenpano ja hammashuollon laajennus. Talouskasvu ennakoidaan edelleen hyväksi. Kansalaiset saavat tulonlisäystä, ainakin lähes kaikki, palkankorotusten, verohelpotusten, savamaksun alennuksen, kansaneläkkeen pohjaosan korotuksen ja inflaatiotarkistusten vuoksi. Mikäli ihmisten onnellisuus riippuu rahasta, lähes kaikki suomalaiset ovat siis piirun verran onnellisempia kuin vuonna 2000.

Viime päivinä ja tänäkin päivänä eduskunnassa on puhuttu paljon tuloerojen kasvusta. Erityisesti on oltu huolissaan kaikkein pienituloisimpien kansalaisten toimeentulosta, joiden elämäntilannetta verohelpotukset eivät juurikaan paranna. Asia on kipeä. Sitä ei mitenkään voi muuksi muuttaa. Valtiovarainvaliokunnan verojaosto kuuli muun muassa Stakesin asiantuntijaa verolakia käsiteltäessä. Hänenkin asiantuntijuuteensa viitaten olen sitä mieltä, että kaikkein pienituloisimpia eivät auta muut kuin sosiaaliturvan parannustoimenpiteet, mikäli esimerkiksi pitkäaikaistyötön ei yksinkertaisesti enää kelpaa työmarkkinoille.

Verojaostossa esitettiin parannuskeinoksi pienituloisten osalta myös ansiotulovähennyksen ulottamista kaikkiin tuloihin. Minusta tämä ei ole oikea keino. Vaikka Lahden kaupungissa työttömyys on parantunut pahimmasta laman syöveristä, 39,5 prosentista, tuloverojen tuotto ei ole juurikaan noussut. Tähän ei ole löydetty muuta selitystä kuin se, että ihmiset työllistyvät niin pienipalkkaisiin töihin tai osa-aikatöihin, että verotettava tulo ei juurikaan nouse. Minusta on hyvä, että työssäkäyvät hyötyvät työssä käymisestä edes ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen verran, koituuhan työssä käymisestä myöskin menoja.

Täällä salissa on ratkaisuksi esitetty myös, että verottoman tulon ylärajaa nostettaisiin valtionverotuksessa edelleen ja kunnallisverotukseen sovellettaisiin samat säännöt. Minusta tämäkään ratkaisu ei ole siinä mielessä hyvä, että kaikki veroratkaisut myöskin verotuksen alapäässä kohdentuvat myös hyvätuloisiin. Siispä kohdennetuilla sosiaaliturvan parannuksilla voitaisiin mielestäni hoitaa paremmin pienituloisten asemaa.

Vaikka olenkin sitä mieltä, että köyhyyttä ei voi ratkaista pelkästään rahalla, on ensi kevään kehysneuvotteluissa otettava huomioon työmarkkinatuen ja peruspäivärahan korotukset, koska tällöin nousevat myös ansiosidonnaiset työttömyyspäivärahat.

Uusi ulosottolaki, josta esitys tullee ensi syksynä, tulee toivottavasti auttamaan laman aikana ylivelkaantuneita. Kuntouttava työtoiminta taas toivottavasti auttaa pitkäaikaistyöttömiä. Tämän lisäksi köyhyyden kysymys on monisyinen. Se on usein ihmissuhdeongelmista, alkoholin väärinkäytöstä jne. johtuva olotila. Näissä viimeksi mainituissa kaikki ennalta ehkäisevät toimenpiteet ja muutokset ihmisten elämäasenteissa voisivat ennalta ehkäistä köyhyyteen joutumista. Kaikkein tärkeintä tietysti kuitenkin on työllisyyden parantuminen.

Eläkepolitiikka on yhtä vaikea kysymys. Eduskunta elää mielellään tässä päivässä. Pitkän tähtäyksen näkemykset eivät useinkaan ole mieluisia. Eläkepolitiikalla pitää tähdätä 30—40 vuoden päähän ja silloisten eläkkeiden maksuun. Vasta tänä vuonna eläkeyhtiöt sekä TELin että

Kuntien eläkevakuutuksen osalta ovat esittäneet, että sen jälkeenkin, kun 1,1 miljoonan eläkeläisen sijasta maassamme on 1,5 miljoonaa eläkeläistä, palkkasidonnaiset eläkemaksut voisivat jäädä noin 30 prosenttiin palkkakuluista.

Tänä vuonna syntyy pienin ikäluokka sataan vuoteen. Juuri tämä ikäluokka on parhaassa työiässä 30 vuoden jälkeen. Eli juuri he ovat myös parhaassa iässä maksamaan eläkemaksuja, kun me olemme eläkkeellä. Luulen, että lapsemme ja lapsenlapsemme ovat iloisia siitä, että näiden palkkaperusteisten maksujen lisäksi ei ole maksettavana esimerkiksi täysimääräisiä kansaneläkemaksuja. Jos maksut nousevat yli 30 prosentin, työpaikkoja ei synny. Minä ainakin haluaisin, että myös lapsenlapsillani olisi mahdollisuus tehdä työtä Suomessa. Siis jotain järkeä pitkällä aikavälillä on ollut vihatussa pohjaosan leikkauksessakin, vaikka leikkaukset olisivatkin voineet lähteä korkeammalta tasolta, esimerkiksi 6 000—7 000 markan eläkkeistä. Paljolta me hallituspuolueiden edustajat olisimme säästyneet myöskin, jos tätä pohjaosaa ei olisi leikattu nykyisistä eläkkeistä.

Tuloerojen kasvuun tarvitaan kaksi päätä: ylin tuloluokka, ylin kymmenes, missä pääomatulot ovat merkittävät ja lisäävät myöskin pääasiassa tuloeroja. Pääomaveron alhaisuudesta on ollut huolissaan ainoastaan vasemmisto. Tämän voisi keskustakin muistaa, kun puhuu tuloeroista. Tässä ryhmässä ovat muun muassa osake-, optio- ja osinkotulojen lisäksi metsänmyyntitulot, jotka viime vuosina ovat olleet merkittävät.

Täällä käytiin äsken melkoinen debatti köyhien auttamisesta. Tuntui siltä, että asia voitaisiin helpostikin ratkaista. Minä en usko siihen, vaikka ministeri Niinistökin tästä asiasta puhui. Perustelen sitä kahdella syyllä.

Ensinnäkin kun SDP otti muutamia viikkoja sitten painopistealueikseen työllisyyden parantamisen, köyhyyden ongelmiin puuttumisen ja palvelujen parantamisen, kuuntelin samana päivänä kokoomuksen puheenjohtajan radiohaastattelua, jossa hän hyvin kitkerästi totesi, ettei ollut tiennytkään, että Lipponen on näin kovilla. (Puhemies koputtaa) Samaa jakopolitiikan negatiivisuutta on ollut tänään kokoomuksen puheenvuoroissa, joissa on sanottu muun muassa, että juuri tästä johtuen budjettikäsittelyn aikana SDP:n suunnalta väläytettyyn jakopolitiikkaan ei ole paluuta. (Puhemies koputtaa)

Herra puhemies! Vain yksi perustelu vielä tähän. Kun viikonvaihteessa kävin kaupassa ja luin Sampo-Leonian mainosta "Sampo-Leonia turvanamme" ja luin myöskin uuden valitun johtajan (Puhemies koputtaa) mielipiteitä, voin uskoa, että yhteiskunnalliset näkemykset ovat hyvin toisenlaiset kuin täällä tänään nähdyt.

Toinen varapuhemies: 7 minuuttia 48 sekuntia!

85 **Pehr Löv /r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! Statsbudgeten är ett instrument för riksdagen att visa vad den vill. Innehållet i budgeten återspeglar vår ansvarskänsla för vår framtid. Vårt välfärdssamvete återspeglas i hur vi ordnar det för våra äldre, arbetslösa, psykiskt sjuka, narkomaner och så vidare.

Ansvaret för vår framtida välfärd innebär att vi måste skapa grunderna för en stabil ekonomi som klarar finansieringen av välfärdsservicen. Detta innebär att vi bejakar marknadsekonomin, men med socialt ansvar. Det måste löna sig att hålla företagen kvar i Finland. Vi måste hålla kvar vår utbildade arbetskraft, förlusten av intellektuellt kapital blir dyr redan i kort perspektiv. Vi måste konkurrera med hyggliga löner och rimliga skatter för att näringslivet på sikt skall kunna generera välfärd till alla medborgare i Finland. Den sociala tryggheten och avsaknaden av korruption gör att Finland suger till sig företag trots att vi har en relativt hög skattegrad för att finansiera välfärd också för dem som har slutfört sin insats för välfärdsstaten.

Nästa års skattesänkningar och nu löneuppgörelsen är på gränsen till vad som kan uppfattas som solidariskt mot behövande grupper i samhället. Det är därför viktigt att riksdagen i sina beslut tar ett social ansvar och det har vi exempel på i nästa års budget. Det är självklart att oppositionen bjuder över men samtidigt skall vi komma ihåg att sköter vi inte om att statsskulden nu under ekonomisk uppgång amorteras saknar vi all buffert vid nästa lågkonjunktur. Tyvärr är oppositionens alternativbudgetar inte trovärdiga, de skulle försämra Finlands konkurrenskraft och möjligheter till gynnsam utveckling med tanke på en hållbar välfärd i framtiden.

Jag skall lite närmare beröra mitt eget ansvarsområde inom social- och hälsovårdssektorn. Den offentliga tandvården utvidgas till att gälla alla senast i slutet att 2002. Kommunerna får en nödvändig övergångstid på sig. I och med denna re-

form har Finland avlägsnat en skamfläck i vår välfärdsservice. Munnens hälsa har stor betydelse för hela människans välbefinnande och många har tyvärr på grund av bristande resurser missskött sina tänder och sitt tandkött. Nu när kommunerna blir skyldiga att ordna tandvård åt alla kan folkhälsolagens förpliktelser fyllas också när det gäller jämlikhetsdimensionen. Det är mycket bra att riksdagen godkände utskottets förslag om att alla åldersgrupper skulle tas med i lagen på paragrafnivå redan nu så att ingen behöver känna sig osäker om denna service i framtiden.

Folkpensionen har inte nivåförhöjts på femton år och regeringen tog därför in en förhöjning på 50 mark redan nästa år. Enligt riksdagens beslut kommer nivån att korrigeras uppåt till 70 mark per månad nästa år. Trots att nettoeffekten tack vare indexkorrigeringen är cirka 170 mark per månad för dem som får de extra pensionerna har vi nog framför oss ytterligare en korrigering av dessa låga pensioner. Pensionärernas sjukförsäkringsavgift kan också sänkas mer än i regeringens förslag, d.v.s. med 0,5 penni. Den extra förhöjningen skall helt avlägsnas under riksdagsperioden; 0,8 penni 2002, 0,4 penni bort 2003. Vår riksdagsgrupp hade prioriterat en ännu högre förhöjning av folkpensionen men vi måste leva med den här kompromissen och trygga livskvaliteten genom god social- och hälsovårdsservice i övrigt.

Finlands relativt goda ekonomi tycks fortsätta, så i nästa omgång får vi nog komma ihåg barnfamiljerna på ett synligare sätt. Vi väntar bland annat med spänning på barnbidragsarbetsgruppens resultat. Jag är nu i varje fall mycket nöjd över att anslaget för barn- och ungdomspsykiatrin utökades med 45 miljoner öronmärkta markor. Med denna insats fokuserar vi ett stort behov och väcker de kommuner som inte har tagit sitt ansvar. Dessa extra statspengar kan inte fortsätta, men för att täcka en initial kostnad vid uppdateringen av ett svagt system kan de definitivt försvaras. Den normstyrande förordning som regeringen utfärdar ger förhoppningsvis ett förväntat resultat. Effekterna av denna förordning kommer att vara riktgivande för eventuellt bruk av samma instrument inom andra sektorer, där staten ser brister i servicestrukturen.

I samband med dessa beslut tog utskottet ett viktigt principbeslut om att i snabb ordning begära en utredning om vårdkostnadstakets effekter och de kostnader som självrisken för resor och vård innebär för patienterna. Tyvärr är patienternas egen andel av vårdkostnaderna i Finland hög i jämförelse med de övriga nordiska länderna.

Budgeten innehåller 10 miljoner mark för program för nya regioncentra. Dessa är mycket angelägna program i avsikt att förbättra livskvaliteten i regionerna och motverka flyttningsrörelsen. Summan nästa år är liten precis som finansutskottet konstaterade och följdriktigt lade till 15 miljoner mark. Vi måste alla ta ansvar för att dessa program får tillräckliga anslag i kommande budgetar. Jag ser detta projekt som en positiv öppning till en aktivare regionpolitik.

Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvio on osoitus vastuuntuntevasta politiikasta. Nyt parannetaan eläkeläisten elämänlaatua, tarjotaan hammashuoltopalvelut kaikille ja samalla kuitenkin lyhennetään valtion lainaa tulevaisuutta ajatellen.

86 **Markku Laukkanen /kesk:** Arvoisa puhemies! Budjetin palautekeskustelu näyttää kuvaavan Suomen poliittisen keskustelun tilaa. Mitäpä muuta näin laaja hallituspohja voi tehdäkään kuin hyristä yksituumaisuuttaan! Ministeri Raskille annan kiitoksen siitä, että hän ylipäätään vaivautuu olemaan paikalla, toivottavasti myöskin sitten pääluokkakeskustelussa, jolloin varmasti pureudutaan vähän tarkemmin yksityiskohtiin. Omalta osaltani aion tehdä niin erityisesti kauppa- ja teollisuusministeriön ja ympäristöministeriön kysymyksissä.

Herra puhemies! Tällä hetkellä me tarvitsemme ennen muuta kokonaisvaltaista käsitystä Suomen tilanteesta, sen ymmärtämistä, me tarvitsemme vision, jossa on samaan aikaan aineksia vahvasta talouden kasvusta, hyvästä kilpailukyvystä, menestyvistä yrityksistä, vaurastuvista kansalaisista, mutta samalla yhteisvastuun tunnetta ja tietoisuutta ennen muuta sosiaalisen ja alueellisen eriarvoisuuden syvenevästä problematiikasta. Tällä hetkellä meillä on tilaa ja ennen muuta meillä on tarvetta oikeudenmukaiseen ja yhteisvastuuseen perustuvalle politiikalle ja sen tekijöille. Se on oikeastaan keskeisin ensi vuoden tulo- ja menoarvion heikkous: sellaista politiikkaa tästä on vaikea löytää. On hyvä taas palauttaa mieliin John Vikströmin sanat: "Emme saa tyytyä hätäapuun ja ruokapalveluun." On hyvä palauttaa mieliin piispojen Voitto Huotarin ja Eero Huovisen puheenvuorot, joissa he kantoi-

vat vakavaa huolta siitä, kuka tässä yhteiskunnassa välittää vielä kaikkein heikoimmista ja niistä vaateista myöskin, rakenteellisista uudistuksista, joiden korjaamisen kautta tasavertaisuutta yhteiskuntaan hyvän talouskasvun aikana voidaan aidosti luoda.

Puhemies! Palautin mieliin tässä myöskin viime kevään kehyskeskustelun aikaiset kysymykset. Eduskuntahan määritteli tuolloin painopisteiksi ensi vuoden tulo- ja menoarvion osalta työttömyyden, kasvavan köyhyyden ja syrjäytymisen, lasten ja nuorten ongelmat, terveyspalvelujen saatavuuden, koulutuksen ja tutkimuksen sekä ikääntyvän väestön ongelmat. Eduskunta tunnisti myöskin mielestäni tuolloin hyväksymässään mietinnössä maamme tämänhetkisen pääongelman, siis sosiaalisen ja alueellisen kahtiajaon ongelman, joka edelleenkin syvenee, vaikka kansantalous kasvaa kohisten. Nyt tuntuukin siltä, että niin kuin monesti ennenkin tälläkin kertaa hallitus pyyhkii näillä eduskunnan lausumilla pöytää aivan samalla tavalla kuin on käynyt monien eduskunnan yksimielisesti hyväksymien lausumien kanssa. Puuttuu valmiutta sitoutua eduskunnan esiin nostamien ongelma-alueiden korjaamiseen. Siksi me tarvitsemmekin nyt sellaisia tekoja ja siksi nyt on suhdannepoliittisesti oikea aika toimia ja tehdä sellaisia päätöksiä, joilla näihin pulmiin aidosti tartutaan.

Olen kuunnellut tänään monen hallituspuolueen kansanedustajan tuskailevan tänään tehtyä kansaneläkkeen pohjaratkaisua. Näin vain on: sekin syntyi. Sitä on nyt turha parahdella, kyse on vain ollut siitä, minkälaiseen politiikkaan hallituspuolueiden edustajat ovat tälläkin vaalikaudella olleet valmiita sitoutumaan. Täällä joku sanoi, että eläkeläisten kysymyksellä tehdään propagandaa. Kyllä se on erittäin myönteistä propagandaa, jos esille tuodaan myöskin eläkeläisten ongelmia. Täällä juuri äsken ed. Juurola todisti aivan oikein, että tätä kysymystä olisi pitänyt lähestyä koko eläkejärjestelmän, siis kansaneläkejärjestelmän ja työeläkejärjestelmän yhteensovitettavuuden ja kokonaisuuden, kannalta. Kansalaiset arvostavat perusturvaa, kansalaiset arvostavat palveluja, siitä olemme saaneet vastikään käydyissä kunnallisvaaleissa erittäin selvän viestin.

Puhemies! Muuttoliikkeestä otan yhden esimerkin. Kotimaakunnastani Kymenlaaksosta tänä vuonna muuttaa pois 1 500 ihmistä. Se on lähes yksi prosentti maakunnan väestöstä, arvatenkin nuorta, hyvin koulutettua väkeä, joka lähtee työn tai opiskelujen perässä. Kymmenessä vuodessa tämä merkitsee 15 000:ta ihmistä. Sama prosenttiosuus siirrettynä Helsinkiin merkitsisi 6 000:ta ihmistä vuodessa, 60 000:ta ihmistä kymmenessä vuodessa. Ymmärrämme hyvin, minkälaista vaikutusta tämä aiheuttaa maakuntiin. Se aiheuttaa valtavaa resurssivajetta. Siitä seuraa vastaavasti valtava osaamisvaje, ja siitä seuraa se peruskysymys, että maakuntien kyky tavallaan rakentaa itse ylös parempaa tulevaisuutta myöskin tällaisen voimakkaan muuttoliikkeen myötä heikkenee. Siksi me tarvitsemme aivan erityyppistä aluepolitiikkaa ja aluepolitiikan välineitä, kuin tähän saakka hallitus on kyennyt tarjoamaan.

On päivänselvää, että yritysten sijoittumispolitiikan kannalta tänä päivänä painavat aivan muut asiat kuin ennen. Enää ei ole kovin suuri merkitys tonteilla tai halleilla tai kunnallistekniikalla. Nyt yritykset kaipaavat innovatiivista ympäristöä. Ne tarvitsevat samoin ajattelevia ihmisiä ja ennen muuta myöskin perheen, päiväkodin, koulutuksen kannalta sellaisia peruspalveluja, joiden tuottaminen tällaisissa negatiivisen kasvun maakunnissa tänä päivänä vaarantuu. Tämä on kertakaikkiaan otettava vakavasti.

Sitkeä pitkäaikaistyöttömyys ja epätasapainoinen aluekehitys ovatkin aiheuttaneet ikään kuin eräänlaisen negatiivisen kierteen, joka omalta osaltaan on ollut lisäämässä valtion ja kuntien talouksien menoja ja pahentaa sitten myöskin eräissä kasvukeskuksissa ylikuumentumisen pesäkkeitä, mistä pahimpana esimerkkinä täytyy tietysti mainita Helsingin seudun asuntopolitiikan ongelmat. Tässähän hallitus on epäonnistunut täydellisesti. On tuotettu kaikenlaista paperia toisensa jälkeen, mutta kaikkein tärkein tässä tuottamisessa puuttuu: asunnot.

Herra puhemies! Taloutemme ja vientiteollisuutemme tämänhetkinen hyvin vahva kilpailukykyhän perustuu ennen muuta euron ja sen myötä tietysti markan devalvoitumiseen jopa 30 prosentilla suhteessa dollariin. Seuraukset dollarin tulevasta heikentymisestä ja euron vahvistumisesta puolestaan — tästähän on jo nyt merkkejä olemassa — voivat Suomen kannalta olla hyvinkin dramaattisia, jos hallitus ei pysty nopeasti mihinkään yritystoimintaa vahvistaviin rakenteellisiin uudistuksiin. (Puhemies koputtaa) Vihreiden ryhmäpuhuja täällä tänään halusi nähdä

tämän pulman pelkästään imago-ongelmana. Sellainenhan se ei missään tapauksessa ole.

Kuten sanottu, herra puhemies, budjetin tarkempaan tarkasteluun sitten pääluokkakohtaisessa käsittelyssä.

87 **Pirkko Peltomo /sd:** Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan vastausta hallituksen ensi vuoden budjettiesitykseen eli budjettimietintöä on voitu valmistella suotuisissa olosuhteissa. Kansantalous on jatkunut vahvalla kasvu-uralla ja valtiontalous on pitkästä aikaa muuttunut lievästi ylijäämäiseksi. Velkakuormaa on kuitenkin edelleen lähes 400 miljardia markkaa, mitä emme voi unohtaa. Vienti kasvaa ripeästi ja kauppataseen ylijäämä on suurempi kuin osattiin ennakoida. Suomen talouden kasvuodotuksia lisäävät Nokian vahvat näkymät seuraavalle kolmelle vuodelle. Euron vahvistunut kurssi ja raakaöljyn markkinahinnan lasku pitänevät inflaation kurissa. Myös työmarkkinoilla syntynyt tuporatkaisu on vahva osoitus siitä, että palkansaajajärjestöt kantavat oman vastuunsa pitkäjänteisestä ja vakaasta taloudesta, kansalaisten ostovoiman, kilpailukyvyn ja työllisyyden parantamisesta. Tulevat päivät näyttävät, kuinka kattava ratkaisu euro-Suomeen syntyy. Finanssi- ja tulopolitiikka yhdessä ovat menestyksemme perusta tulevaisuudessakin.

Arvoisa puhemies! Vaikka talous kasvaa ja työllisyys paranee, kaikki kansalaiset eivät ole päässeet nauttimaan kasvun lihavista vuosista ja kilpailukyvyn hedelmistä. Kaikki eivät rikastu osakkeita ostamalla ja myymällä, eivätkä edes kovalla työllä. Tuloerot ovat lamavuosien jälkeen kääntyneet kasvuun. Tulonjaon osalta on nähtävissä erityisesti pitkäaikaistyöttömiä ja myös eräiltä osin yksinhuoltajia ja eläkkeensaajia koskeva toimeentulon suhteellinen heikkeneminen.

Suuri ongelmamme on siis edelleen työttömyys. Jäljellä on työttömyyden kova ydin. Alueelliset erotkin ovat melko suuria. Valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työjaostossa kiinnitimme huolta jälleen kerran siihen, että eräissä työvoimapiireissä osa työllisyysmäärärahoista on jäänyt käyttämättä ja joillakin vaikeilla työttömyysalueilla rahat ovat loppuneet kesken. Työttömyyden hoidon ja määrärahojen tehokkaan käytön kannalta jatkopäätökset ovat usein tulleet liian myöhään, jotta ne olisi voitu panna täytäntöön ja työllistää pitkäaikaistyöttömiä. Korostin valiokunnassa sitä, että te-keskusten työvoimaosastoille vuodelle 2001 osoitettujen määrärahojen riittävyys pitää selvittää jo ensi vuonna toukokuun loppuun mennessä. Määrärahatarve on arvioitava tuolloin uudelleen, jotta rahat saadaan tehokkaaseen käyttöön.

Budjetin lähetekeskustelussa aiemmin syksyllä painotin, ettei palkkaperusteisia työllisyysmäärärahoja pidä leikata juustohöylällä, koska esimerkiksi Satakunnassa, erityisesti Porissa, työttömyyden aleneminen ei ole kulkenut samaan tahtiin kuin valtakunnassa keskimäärin. Käytyjen tulosneuvottelujen jälkeen voimme olla tyytyväisiä, että viesti on mennyt perille ja työministeriössä on tarkasteltu työllisyysmäärärahojen jakoperusteita uudella tavalla. Mietinnössä korostamme myös, että työllisyysmäärärahojen jakoperusteet tulee määritellä jo talousarvioesityksen perusteluissa.

Arvoisa puhemies! Pitkäaikaistyöttömien joukossa on henkilöitä, joiden työllistäminen tehokkaillakaan toimenpiteillä ei ole käytännössä mahdollista. Eräiden arvioiden mukaan pitkäaikaistyöttömistä olisi 10—15 prosenttia henkilöitä, jotka perusteellisen tutkimuksen jälkeen voisivat päästä eläkkeelle. Inhimilliseltä kannalta on tärkeää, että eläkkeeseen oikeutetut henkilöt saavat eläke-etuudet ja että he eivät joudu olemaan työttöminä työnhakijoina. Olen tyytyväinen siihen, että valtiovarain sosiaali- ja työjaostossa löytyi yksimielisyys asiasta. Valiokunta lisäsi 10 miljoonaa markkaa pitkäaikaistyöttömien eläkeedellytysten selvittämiseen niin sanotun Taipaleen-mallin mukaisesti. Tämä on vasta aloitusmääräraha, hanke vaatii jatkoa seuraavissa budjeteissa.

Herra puhemies! Mietinnössä kiinnitetään jo toistamiseen huomiota Kelan rahoituksen turvaamiseen. Valiokunta painottaa, että valtion pitää maksaa jo heti vuoden alussa takuusuorituksesta 40 prosenttia. Näin Kelan maksuvalmius olisi paremmalla pohjalla eikä maksuvalmiussuorituksia tarvittaisi joka kuukausi.

Eläkepaketin myönteisiin asioihin kuuluvat ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poisto tällä vaalikaudella, kansaneläkkeen 70 markan tasokorotus, lapsikorotuksen leikkauksen peruminen, indeksikorotukset ja tuloveron kevennykset. Näillä toimilla vahvistetaan etenkin pienituloisten eläkkeensaajien toimeentuloa.

Sosiaali- ja työjaostossa kiinnitimme lisäksi erityistä huomiota terveydenhuollon henkilökun-

nan riittävyyteen, työssäjaksamiseen ja puutteellisiin johtamiskäytäntöihin työyhteisöissä. Lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden järjestämiseen lisäsimme 45 miljoonaa markkaa, jotta aloitetut projektit voidaan hoitaa loppuun. Vanhustenhoitoon sekä omaishoitajien asemaan tarvitaan parannuksia. Edellytämme, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä kokonaisuudessaan parannetaan.

Herra puhemies! Valtioneuvoston periaatepäätös huumausainepolitiikan tehostamisesta on tärkeä avaus. Päätöksen toimeenpano tarvitsee myös resurssit. Kokonaisuudessaan hallituksen lisäpanostus huumeiden vastaisessa työssä on noin 60 miljoonaa markkaa, kun otetaan huomioon myös mahdollisuudet käyttää Veikkauksen voittovaroja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa. Valiokunta päätti tulouttaa Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta 80 miljoonaa markkaa ehdotettua enemmän. Ennalta ehkäisevässä työssä kouluterveydenhuollon asemaa tulee vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kasvatti budjettia hyvin maltillisesti, noin 600 miljoonaa markkaa. Lisäykset kohdistuivat pääosin arjen kipupisteiden korjauksiin. Korjattavaa toki jäi vielä runsaasti tulevillekin vuosille. Mielestäni perusturvan varassa olevia on autettava. Se tarkoittaa, että työmarkkina-, peruspäiväraha- ja toimeentulotuen varassa elävien asemaa on helpotettava syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisemiseksi. Tämän paketin valmistelua on jatkettava niin, että vuoden 2002 budjettiin on esittää konkreettisia ehdotuksia.

88 **Mirja Ryynänen /kesk:** Arvoisa puhemies! Puutun puheenvuorossani vain yhteen osa-alueeseen, nimittäin alueelliseen kehittämiseen. Hallitushan on ollut syksyn mittaan tällä alueella varsin aktiivinen tuottamalla sinänsä ihan hyviä selvityksiä ja periaatepäätöksiä. Myös monet julkisuuteen annetut ministerilausunnot ovat olleet toiveita herättäviä, toiveita suunnanmuutoksesta, jolla kehitystä todella lähdettäisiin ohjaamaan alueellisesti tasapainoisempaan suuntaan. Kaikilla tahoillahan kuitenkin myönnetään alueellisen epätasapainon suuret ongelmat ja kova hinta sekä ruuhkautuvilla että luovuttavilla alueilla. Tämä varmasti on kaikille selvää.

Valitettavasti budjetin valossa on todettava, että toiveissa suunnanmuutoksesta on jouduttu pettymään. Valiokuntakäsittelyssä on vähän lisäystä saatu uusien aluekeskusten perustamiseen alkuperäisessä esityksessä olleeseen ihan mitättömään määrärahaan ja tietysti kuljetustuki on jälleen kerran palautettu, tämä näytelmä uusittu — ja siinäpä kaikki. Suuria rahoitus- ja kehittämistarpeita jää siis odottamaan, niin lisäbudjetteja kuin seuraavia talousarvioesityksiä. Monilla alueilla on kuitenkin aiheellinen pelko siitä, että ennen kurki kuolee ennen kuin suo sulaa, eli konkreettisilla toimilla olisi jo kiire. Jos kärjistyvää kehitystä hillitsee ainoastaan kasvukeskusten työvoima- ja asuntopula, korjausliike on liian hidas ja liian kallis. EU-alueen suurimmat alueelliset kehityserot ja vähäisimmät aluekehitysresurssit ovat yhdessä erittäin tuhoisa yhtälö.

Hallitus on näyttävästi markkinoinut uusia keväällä perustettavia aluekeskuksia ratkaisuna keskittymiskierteen näivettämille alueille. Sinänsähän tavoite useampien keskusten luomisesta on kannatettava. Selvää on myöskin se, ettei alueellisia keskuksia synny ylhäältäpäin hallinnon määräyksillä eikä edes valiokunnan lisäämällä pienellä siemenrahalla, vaan lisää keskuksia syntyy edellytyksiä luomalla. Silloin tarvitaan laajaa koko aluepoliittisten toimien kirjoa, siis kansallisen aluepolitiikan palauttamista. Varmaa on nyt, että alueellisista vetureista tulee imureita, jotka imevät ympäröivän alueen ennestäänkin niukat voimavarat uuteen keskukseen. Lisäksi kova keskinäinen kilpailu voi heikentää yhteistyömahdollisuuksia, resursseja tuhlataan päällekkäisten ohjelmien tekemiseen. On ihan selvää, että koko tähän maahan tarvitaan eriasteisten osaamiskeskusten kattava verkosto.

Esimerkiksi Itä-Suomessa on tärkeää, ettei aluekeskusten kehittäminen jää vain tavoite 1 -rahoituksen varaan, sillä silloinhan ei synny mitään tarvittavaa lisäarvoa. Kansallisen aluepolitiikan vahvistumisen pitäisi näkyä niin liikenneväylien kehittämisessä, tietoyhteiskunnan verkostot mukaan lukien, kuin palvelurakenteitten parantamisessa ja myöskin ykköstukialueilla. Erityisen tärkeää on nyt nykyistä vahvemmin panostaa osaamiseen ja soveltavan tutkimuksen vahvistamiseen. Perusvoimavarat on tietysti vielä hoidettava kuntoon erikseen ja on panostettava yrittämiseen. Se on kaikissa puheenvuoroissa, lähes kaikissa puheenvuoroissa, jo tullut monta kertaa esille. Itä-Suomen korkeakoulujen aloituspaikkoja, tutkintomääriä, on lisättävä ja yritysrahoitusta on vahvistettava.

Tasaisempaan aluekehitykseen pitäisi pyrkiä muun muassa seuraavilla keinoilla: turvaamalla peruspalvelut; ottamalla alueellinen näkökulma huomioon kuntien valtionosuus- ja verotulojen tasausjärjestelmien kehittämisessä; vahvistamalla osaamista heikommin menestyneillä alueilla muun muassa osaamiskeskusohjelmien avulla sekä tiede- ja ammattikorkeakoulujen voimavaroilla; turvaamalla liikenne- ja tietoliikenneyhteydet kehitysongelmista kärsiville alueille; turvaamalla alueellisten kehittämisohjelmien tehokkuus; siirtämällä päätösvaltaa edelleen keskushallinnosta aluetasolle, lisäämällä aluepolitiikan voimavaroja; suuntaamalla tutkimus- ja kehittämistukea heikommin kehittyneille alueille; ja selvittämällä uusien keinojen, erityisesti verokannustimien mahdollisuudet.

Arvoisa puhemies! Tämä luettelo on suoraan talousneuvoston työryhmän hallitukselle tekemästä selvityksestä. Ikävä kyllä, tästä budjetista vielä konkreettiset esitykset ja määrärahat näitten tavoitteitten toteuttamiseksi puuttuvat. Vahva ja tehokas aluepolitiikka tukee talouden kasvua, yritystoimintaa, työllisyyttä. Se parantaa rakennetun pääomakannan hyväksikäyttöä, se ei siis ole valtiontalouden rasite, vaan kokonaistaloudellisesti erittäin kannattava sijoitus. Toivottavasti vielä budjettikäsittelyssä saadaan muutoksia aikaan niin, että nämä tavoitteet näkyvät konkreettisina lukuina eduskunnan hyväksymässä budjetissa.

[89] **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Tästä talousarviosta on mukava puhua, sillä niin moni saa siinä jotain. Se sisältää selviä parannuksia väestölle. Arvostan myös hallituksen taloudenpidon lähtökohtaa, pyrkimystä valtionvelan reippaaseen lyhentämiseen. Valtionvelan korkojen muodossa oleva budjetin vuotuinen syömähammas on syytä saada kutistettua, ja tähän on jo lupaavasti päästykin. Kun vielä tänä vuonna valtionvelan hoito oli budjettimenojen toiseksi suurin erä, on se ennakkoarvion mukaan vuonna 2001 enää neljänneksi suurin. Korkomenojen supistuminen tuo väljyyttä maamme taloudenpitoon sitten, kun taloudella ei mene enää niin hyvin kuin nyt. Selvää on, että myös talouden nousukiitoa seuraa tasaisemman vauhdin vaihe, ja joskus tullaan vääjäämättä alaskinpäin.

Jotta tavoitteeseen, velan lyhentämiseen, päästäisiin, on hyvänkin talouskasvun aikana kukkaron naruista pidettävä kiinni. Tärkeää on kuitenkin, että velanmaksu ja siinä samalla verojen alennus pidetään tasapainossa meidän suomalaisten yhteisesti toivoman hyvinvointiyhteiskunnan ja kaikkien saatavilla olevien palveluiden säilyttämisen kanssa. Vaikka siis hallituksen periaatteen hyväksynkin ja pidän sitä oikeana enkä halua olla luomassa maahan uusia pysyviä menopajatsoja, katson, että nyt tehtävät parannukset ovat paikallaan. Itse asiassa olisin sallinut laajempiakin täydennyksiä, senkin uhalla, että ennätysvauhtinen velanmaksu olisi hieman hidastunut.

Jo tässä yhteydessä haluan kuitenkin kritisoida mielestäni velanmaksuun liittyvää valtion omistusosuuden nopeaa pienennyssuunnitelmaan joissain keskeisissä perinteisissä valtionyhtiöissä. Ihmettelen, pitääkö kaikki todella panna vanhan sanonnan mukaan lihoiksi ja mitä sitten myydään ja syödään, kun viimeiset siemenperunatkin on popsittu.

Tästä talousarviosta nostan esiin joitain kohtia pysytellen omien valiokuntieni toimialueella. Haluan ennen muuta mainita myönteisinä eläkkeensaajiin kohdistuneet toimenpiteet. Suurin kiitos myönteisestä tilanteesta kuuluu eduskunnalle, joka korjasi selkeästi hallituksen esitystä alkuperäisestä. Sosialidemokraattien pitkään ajama eläkeläisten korotettu sairausvakuutusmaksu alenee suunniteltua enemmän, ja, mikä tärkeintä, korotusosa poistuu vaatimuksemme mukaan kuluvan eduskuntakauden aikana.

Tyytyväisyydellä totean myös kansaneläkkeen tasokorotuksen aikaistamisen ja korottamisen. Toimenpide kohdistuu aivan oikeaan väestönosaan, kaikkein pienimmillä tuloilla toimeentuleviin eläkkeensaajiin. Kaiken kaikkiaan sinällään vastenmielisestä kansaneläkkeen pohjaosan leikkauksen jatkosta huolimatta eri toimenpiteet tuovat jokaisen eläkeläisen käteen kohtuullisen lisäsumman. Kelan tuoreiden laskelmien mukaan kuukausittaista nettonousua tulee alimmillaan 159 markasta ylöspäin reiluun 400 markkaan. Tilanne toteutuu täysimääräisenä 1.6. jälkeen. Temppuun ei siis saa jäädä kiinni, vaan tärkeintä on, että myös eläkkeensaajien ostovoima kasvaa ja että selkeät epäoikeudenmukaisuudet, kuten edellä mainittu Ahon hallituksen ajan savaraippavero, poistetaan.

Toinen epäoikeudenmukaisuus, niin sanottu kaksinkertainen pohjaosaleikkaus, on myös hoidettava kuntoon. Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki asiasta tiukan ponnen, jonka toteutumista

valvotaan. Kompensaatioesitys ja siitä ratkaisu vaaditaan tehtäväksi vuoden 2001 aikana.

Sosiaali- ja terveyssektorilta nostaisin myönteisenä esiin myös vihdoinkin aikaansaadun julkisesti tuetun hammashuollon ulottamisen asteittain koko väestöön. Tärkeää tässä vain on, ettei laajennusta toteuteta jo hoitoa saavilta vieden tai yhä enemmän omavastuita lisäten.

Lasten ja nuorten psykiatrisen hoidon tänä vuonna aloitetut projektit turvataan, kuten me sosialidemokraatit edellytimmekin. Tosin tälle nimenomaiselle alueelle olisi toivonut lisärahoitusta. Tarvetta on paljon tarjottua enemmän.

Myös lapsiperheille, erityisesti yksinhuoltajille, soisin suunnattavan selkeitä parannustoimenpiteitä, mutta toivottavasti niiden vuoro on viimeistään vuoden kuluttua.

Liikenteen puolelta haluan ilmaista huoleni tiestön kunnon ja yleensä infran kunnon rappeutumisesta. Tiestön kunnossa pysyminen on tässä pitkien välimatkojen harvaanasutussa maassa elintärkeää paitsi maamme asukkaille myös maamme elinkeinoelämälle. Erityisesti harmittelen Pirkanmaalle ja koko maakunnan kautta pohjoiseen Etelä-Pohjanmaalle ja ylemmäs suuntautuvalle liikenteelle tärkeän niin sanotun Tampereen läntisen kehätien puuttumista tästä talousarviosta. Tarpeellinen ja liikennetaloudellisesti erittäin kannattava hanke olisi syytä saada mahdollisimman pian vireille.

Hallituksen linjaukset tietäen haluan kuitenkin vielä, jälleen kerran, kysyä, missä on elintarvikkeiden arvonlisäveron alennus. Se olisi mielestäni nimenomaan kaikkein oikeudenmukaisin tapa jakaa mahdollista jakovaraa. Toivon, että hallituksella on tahtoa ja uskallusta tälle asialle jo lähitulevaisuudessa.

Viimeisenä kohtana puutun eduskunnan suunniteltuun lisärakennukseen, jolle esitetään määrärahoja. Vielä tässä vaiheessa ei jo vuosien takainen eduskuntatalon ulkopuolisena muotoutunut mielipiteeni ole muuksi muuttunut eikä lisärakennuksen järjellisyys ole minulle vielä kirkastunut, mutta tutkiskelen asiaa lisää ja toivon, että valiokunnan ponteen, joka puuttuu suhdannetilanteen huomioon ottamiseen, suhtaudutaan suurella vakavuudella.

90 **Mika Lintilä /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Suomen valtiontalous on viime vuosina elänyt erittäin vahvan kasvun aikaa, eikä viitteitä kasvun dramaattisesta muutoksesta ole näkyvissä. Yli Euroopan keskiarvon oleva inflaatio ei vielä ole mikään suuri ongelma. Mikäli inflaation kehitys kuitenkin jatkuu pitempään, muodostaa se ongelman työn yksikkökustannuksen nousuna ja tätä kautta kilpailukyvyn heikentymisenä. Tämä inflaatiouhka tulee tiedostaa ja pyrkiä toimenpiteisiin sen purkamiseksi. Tällä toimenpiteellä me turvaamme työpaikkojen säilymisen Suomessa ja torjumme niiden siirtymistä halvemman työvoiman maihin.

Valtion kassa on vahvistunut verotuotto-oletusten ylittymisellä sekä myös varsin huomattavilla valtion omaisuuden myynnistä saaduilla tuloilla, joiden kaltaisiin myynteihin myös jatkossa hallitus on hakemassa oikeuksia. Oletettavaa onkin, että myös ensi vuonna valtio tulee saamaan varsin huomattavaa tuottoa valtion omaisuuden myynnistä.

Edellä mainitut valtion kassaa vahvistavat tekijät ovat antaneet mahdollisuuden niiden epäkohtien korjaamiseen, joita laman aikana ja sen jälkeen on aiheutunut. Keskeinen kysymys on se, kuinka suuri on liikkumavara, jonka puitteissa voimme liikkua, vaarantamatta valtiontalouden vakaata kehitystä.

Hallitus on aivan oikein ottanut yhdeksi pääkohdakseen henkilöverotuksen alentamisen lähemmäksi eurooppalaista keskitasoa. Myös työhön kohdistuvaa verotusta tulee pyrkiä keventämään työllisyysasteen ylös saamiseksi. Hyvin keskeinen kaikkia koskettava linjaus on valtionvelan määrän alentaminen järjestelmällisesti. Kaikki edellä luetellut toimenpiteet ovat sekä erittäin kannatettavia että valtiontalouden kehityksen kannalta välttämättömiä.

Seikka, jota kuitenkin kritisoin ja jota haluaisin kyseenalaistaa, on se, eikö taloudellista liikkumavaraa olisi voinut kohdistaa noin 1,5 miljardia yhteiskunnan keskeisten kriisikohtien lieventämiseen ilman, että kokonaisuus kestävän taloudenpidon kannalta olisi siitä vaarantunut. Oliko verotuksen kevennysmäärä oikea ja onko Suomen valtiolle valtiona ratkaisevaa lyhentää valtionvelkaa EU:n kärkitahtia? Kun näitä näkökohtia verrataan suurimmassa hädässä olevien tilanteeseen, en voi olla tyytyväinen nyt käsittelyssä olevan budjetin lopputulokseen valtion kakun jakamisen kohdentamisesta.

Arvoisa puhemies! Budjetin ehkäpä suurimpana ongelma-alueena voidaan pitää kuntien tarjoamien palvelujen vaarantamista. Hallitus ei ole ainakaan budjetin osalta huomioinut kansalta tu-

levaa selvää viestiä, joka sisältyy kunnallisvaalien tulokseen. Kansa haluaa säilyttää kunnalliset palvelut siten, että ne ovat kaikkien saatavissa asuinkunnasta ja henkilökohtaisesta varallisuudesta riippumatta.

Tänäkin päivänä olemme saaneet kuulla erityisesti salin vasemmalta laidalta vahvoja puheenvuoroja palveluiden ylläpitämisen puolesta ja niiden turvaamisesta. Samaa linjaa noudatti myös pääministeri Lipposen puhe puoluevaltuustossa. Valitettavaa vain on, että budjetissa näitä linjauksia ei näy, vaikka sosialidemokraatit johtava hallituspuolue onkin.

Alueellinen ja sosiaalinen eriarvoistuminen ovat seikkoja, joista me keskustassa olemme hallitusta niin usein muistuttaneet, että vaikutelma soimaan jääneestä levystä ei varmaankaan ole väärä. Me aiomme kuitenkin jatkossakin muistuttaa hallitusta eriarvoistumista aiheuttavista epäkohdista ja vaatia niihin kohdistuvia parannustoimenpiteitä. Vielä toistaiseksi hallitus ei ole antanut meille syytä levyn vaihtamiseen. Seikat, joihin keskusta on vaatinut parannuksia, koskettavat juuri heikoimmassa asemassa olevia sekä niitä, jotka joutuvat päivittäin toimessaan kohtaamaan ongelmia, jotka ovat seurausta esimerkiksi puutteellisesta terveyden- ja vanhustenhuollosta tai vaikkapa koulutiloista.

Vetoaminen siihen, että nyt ei ole resursseja eikä oikea aika sosiaalisten ongelmien hoitamiseen, on varsin ontuva. Mikä sitten on parempi aika puuttua näihin ongelmiin kuin vahvan taloudellisen kasvun aika? Kahdeksan vuotta Euroopan talouskasvun kärjessä ovat antaneet tiettyä liikkumavaraa valtion budjettiin, kuten jo aiemmin totesin. Kyse onkin lähinnä siitä, mitkä tekijät määrittelevät arvot, joiden mukaan toimitaan ja budjetti rakennetaan. Väistämättä tulee mieleen, että hallituksella on jäänyt lama-ajan politiikan vaihde päälle eikä se ole pystynyt muuttamaan politiikkaansa taloudellisen kehityksen mukaan. Ymmärrän erittäin hyvin tiukan valtiontalouden ylläpidon merkityksen mutta en sitä, että valtiontalouden hoidossa pyritään yritysmaailman tyyliseen tuloksentekoon, kun lähtökohtana kuitenkin pitäisi olla yksilö ja hänen oikeuksiensa turvaaminen.

Keskustan eduskuntaryhmä on tehnyt osaltaan omat esityksensä niistä keskeisistä kohdista, joihin me vaadimme omassa vastalauseessamme muutoksia. Näitä muutoksia tukien me voimme paikata niitä pahimpia epäkohtia, joita käsittelyssä oleva budjetti sisältää. Näistä muutoksista pääluokittain käytävässä keskustelussa lisää.

[91] **Pertti Mäki-Hakola /kok:** Arvoisa herra puhemies! Luin juuri Palvelutyönantajien kommentteja ajalta, jolloin budjettiesitys oli annettu ja oli tuoreeltaan luettavissa. Kommentti oli: budjetti luo hyvät lähtökohdat. Näin todella on. Budjetti luo hyvät lähtökohdat.

Tässä tilanteessa, kun valtiolla on edelleen velkaa lähes 400 miljardia markkaa, hallituksen budjettiesityksestä, jota valtiovarainvaliokunta on vielä parantanut, on todettava, että yllättävän paljon myönteistä budjetista löytyy monelle elämänalalle. Pari suurta, merkittävää peruspilaria sisältyy budjettiesitykseen.

Hallitus ja eduskunta ovat ottamassa vastuuta tulevaisuudesta lähtemällä merkittävällä panostuksella lyhentämään valtionvelkaa. On hyvä, että olemme ottamassa vastuun siinä mielessä, ettei kaikkea velkarasitusta siirretä lastemme maksettavaksi.

Toinen todella merkittävä asiakokonaisuus on verotuksessa tehtävät helpotukset. On upeaa, että olemme myönteisellä tavalla vaikuttamassa veroratkaisujen myötä työn tarjontaan, palkansaajien ja eläkeläisten veroasteeseen ja kotitalouksien ostovoimaan.

Oppositio on yllättävästi kritisoinut hallituspuolueita liiankin suurista verohelpotuksista. Tuntuu siltä, että oppositiossa on ollut pallo hukassa jo pitemmän aikaa. Viime keväänä puhuttiin suurella äänellä asiasta toisin päin. Silloin esillä olleet veronkevennykset olivat täysin riittämättömät. Sitten he itse huomasivat lopulta esittäneensä vähemmän, ja nyt niitä annetaankin liikaa.

Tuloveroasteen huomattavan alentamisen lisäksi esitys sisältää muun muassa kotitaloustyön verovähennyksen laajentamisen koko maahan, perheyritysten sukupolvenvaihdoksien edellytyksiä parannetaan jne. Elinkeinonharjoittajille annetaan oikeus vähentää työmatkasta aiheutuvat kustannukset saman tasoisina kuin palkansaajat vähentävät. Pitkään hiertänyt asia saadaan vihdoin linjakkaasti kuntoon.

Oppositio on valjastanut eläkeläiset hyvin alastomalla tavalla oppositiopolitiikkansa vankkureihin. Tosiasia kuitenkin on, että nyt otetaan pitkästä aikaa myönteinen askel eläkeläisten aseman parantamiseksi. Eläkeläisille on luvassa 1,7

miljardin markan potti vuodelle 2001. On tasokorotusta, indeksitarkistuksia, ja ne sinällään merkitsevät automaattisia lisäyksiä muun muassa leskeneläkkeisiin, ylimääräisiin rintamalisiin, luopumistukiin, sukupolvenvaihdoseläkkeisiin jne. Eläkeläisten ylimääräisen sairausvakuutusmaksun poistamisesta on tehty hallituspuolueiden välillä sopimus, nimenomaan hallituspuolueiden välillä, jonka mukaisesti nyt lähdetään liikkeelle. Nyt tehdään eikä huudeta. Moni muukin budjetissa oleva kohta koituu myös eläkeläisväestön eduksi.

Herra puhemies! Budjetti on täynnä hyvin myönteisiä asioita. On hammashuoltoparannuksia, on köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisemispakettia, on lasten ja nuorten psykiatriseen kuntoutukseen rahaa, tierahat ovat lisääntymässä, on panostusta tulevaisuuteen, osaamiseen, kehittämistyöhön. Budjetti on todella myönteinen signaali kansalaisille, että nyt on aika tehdä työtä ja yrittää. Uskon, että viimeistään silloin, kun palkansaajat ja eläkeläiset näkevät lompakossaan veronkevennysten vaikutukset, opposition markkinoilla kupla puhkeaa. Kansalaiset tulevat ensi vuonna myönteisellä tavalla huomaamaan, että hallituksen toimenpiteet ovat konkreettisia ja tuntuvia monella puolella. Kansalaiset huomaavat, että hallitus tekee eikä vain huuda sontatunkion päällä. Huomattava on, että kaiken tämän positiivisen ohella hallitus kuitenkin kantaa vastuunsa talouden tasapainoisesta kehityksestä. Ei ole intouduttu liiallisuuksiin vaan parannusten mitoitus on tehty hyvin hallitulla tavalla.

Arvoisa puhemies! Kun täällä on tämänkin vuoden ja varsinkin tämän syksyn ajan kuunnellut opposition puheenvuoroja, joissa järjestään esitetään lisää rahaa kaikkiin mahdollisiin asioihin, on voinut vain siunata sitä, että onneksi tuolla politiikalla ei olla hallituksessa. Tuolla politiikalla oltaisiin lähdössä syvään syöksyyn ja lisävelkaantumiseen tässä tasavallassa.

Helpointa mutta samalla myös helppohintaisinta politiikkaa on luvata kaikille mahdollisille tahoille kaikkea mahdollista hyvää. On mukava olla mukava mies tai nainen. On mukava olla mukava kansanedustaja ja olla samaa mieltä kaikkien kanssa, jotka osaavat pyytää — ja annettaisiin, vaikkeivät pyytäisikään.

Herra puhemies! Epäkohtia toki jää, mutta maailmaa ja maata ei saada valmiiksi yhtenä vuonna eikä liene tarkoituskaan. Uskon Suomen kansan näkevän opposition löysien puheiden läpi ja erottavan oleellisen epäolennaisesta. Totean, että hallitus on antanut erittäin hyvän budjettiesityksen, jota eduskunnan valtiovarainvaliokunta omalta osaltaan on vielä parantanut. Tiedän, että se tulee tämän muotoisena myöskin tässä eduskunnassa vastuullisesti hyväksyttyä.

92 **Liisa Hyssälä /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakola kiitti, kuinka eläkeläiset nyt tästä budjetista hyötyvät. Hän mainitsi indeksikorotukset. Haluan huomauttaa, ed. Mäki-Hakola, että ne tulevat kyllä kaikille ja ne vaan takaavat sitä, että ostovoima säilyy, että eivät nämä mitään erityisiä eläkeläisten etujen parantamisia ole vaan ovat normaaleja indeksitarkistuksia. Mutta te, ed. Mäki-Hakola, unohditte kokonaan sen, että juuri tänään tämänpäiväisellä päätöksellä eläkeläisiltä vietiin 370 miljoonaa markkaa, kun ensi vuonna viimeinenkin osio kansaneläkkeen pohjaosasta poistuu. Tämä taktikoiden joka kerta jätetään sanomatta. Kansaneläkeläisethän jäävät vielä kuitenkin tässä toistasataa miljoonaa markkaa häviölle laskutavasta riippumatta, aivan sama, mitenpäin laskette. Nämä ovat juuri pienituloisia eläkeläisiä 5 000 markan kahta puolta, eivät ole isoja eläkkeitä, joista nyt leikataan.

Sen jälkeen totean, että eläkeläiset kuuluvat juuri siihen osaan, joka on, riippuen tietenkin eläkkeen määrästä, yleensä pienituloisia. Heidät on juuri unohdettu ensi vuoden budjetissa. On aivan selvää, että sellainen todellisuus, johon köyhyys ja syrjäytyminen kuuluvat, ei tunnu kiinnostavan hallitusta lainkaan. Ilmeisesti jonkinlaista omantunnon pesuvettä tänään kuultiin valtiovarainministerin ja hallituspuolueiden edustajien puheista. En ymmärrä, miten he nyt ovat tällaisia myöhäisherännäisiä, että he tähän liittyvät.

Meillä on kuitenkin optiomiljonäärien ja miljardien, joita tietenkin tässä yhteiskunnassa jo heitellään sinne tänne myöskin veronalennuksiin, todellisuuden rinnalla toinen todellisuus, josta piispa Eero Huovinen lausui pari viikkoa sitten, kun Kirkon nälkätyöryhmä kokoontui. Hän lausui: "Hallitus näyttää siis pitävän huolta siitä, että yhteiskuntajunan veturi pysyy hyvässä kunnossa. Viimeiset vaunut näyttävät kuitenkin kulkevan yhä kitkaisemmin. Osa niistä uhkaa jopa suistua raiteiltaan. Nyt tarvitsemme sekä hyviä veturimiehiä että kaikista matkustajista huolehtivia konduktöörejä. Ei ole onnellista, jos ve-

turissa ei tiedetä, mitä junan häntäpäässä tapahtuu." — Ja näin on.

Keskusta on kantanut huolta vähimmäisturvasta hyvin monella tavalla. Niinpä ensi vuoden budjetissa olemme tehneet lausumaehdotuksen väliinputoajapaketiksi. Toivomme sille todellakin nyt laajaa kannatusta ottaen huomioon tämänpäiväiset puheet tässä salissa. Me vaadimme, että sosiaaliturvan väliinputoajien asema selvitetään, parannetaan. Kysymyksessä on kansaneläkkeen lapsikorotusten palauttaminen, vähimmäisäitiyspäivärahan korottaminen, sehän on 60 markkaa, kun työttömien päivärahakin on yli 120 markkaa, vähimmäissairauspäivärahan palauttaminen. Se on erittäin suuri sosiaalipoliittinen juttu. Esimerkiksi Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa on selvitetty, että yli 30 000 viljelijää jää sairausvakuutuksen päivärahan ulkopuolelle, koska heidän ansiotulonsa jäävät alle 5 390 markan vuodessa, joten sairausajan turva ei koske heitä. Näitä väliinputoajia ovat muun muassa myös omaishoitajat, kotona hoito- ja hoivatyötä tekevät. Tämä on erittäin suuri puute ja aiheuttaa köyhyyttä varmasti näissä perheissä sairaustapausten sattuessa.

Samaten työmarkkinatuen tarveharkinnan poistaminen puolison osalta, omaishoitajien aseman parantaminen muun muassa verotuksellisesti, vapaapäiviä lisäämällä ja tukipalveluja parantamalla ja opiskelijoiden asumislisän ympärivuotistaminen sekä myöskin muiden kansalaisten toimeentulon aukkojen korjaaminen sisältyvät meidän väliinputoajapakettiimme. Tämä on todella asia, josta kannamme huolta, ja siitä kaikki edustajat pääsevät myöskin äänestämään.

Mitä tulee terveyspoliittisiin asioihin, juuri eilen saimme lukea sanomalehdestä, kuinka vanhustenhoitoa priorisoidaan. Keskussairaalassa vanhus oli neljänä päivänä aamulla varustettu leikkaukseen ja hän oli ollut syömättä ja juomatta esilääkityksessä, kunnes leikkaussalin ovelta oli taas kipattu takaisin, koska oli kiireellisempiä potilaita, ja vanhuksella oli todella kovat kivut. Tämä on tätä päivää, tässä tapauksessa murtumapotilaitten kohdalla. Leikkaustiimi puuttuu. Tämä on vain yksi esimerkki siitä, miten meidän hyvinvointivaltiomme palvelut ovat rapautuneet. Niihin ei todellakaan tässä budjetissa kiinnitetä huomiota. Tulemme esittämään siihen määrärahaa nimenomaan, jotta kunnat pystyvät terveyspalveluja ylläpitämään. Kansalaisten terveyden täytyy olla varmasti jo lainsäätäjän erityissuojeluksessa.

Arvoisa puhemies! Menojen lisäykset esimerkiksi juuri terveyteen, sosiaaliturvaan, sijoitettuna, myöskin tuovat takaisin. Terveet ihmiset ovat tämän kansakunnan voimavara, osaavat, sivistyneet ihmiset samoin kansakunnan voimavara. He tuottavat tälle maalle vaurautta. Sen takia olenkin sitä mieltä, että sivistys- ja koulutusasia olisi saatava paremmalle tolalle. Nythän yliopistot on jätetty suorastaan tyhjän päälle, vaikka hyvin tiedettiin tämä miljardivaje, joka niitten budjeteissa on. Olin hämmästynyt opetusministeri Raskin tämän päivän tekstistä täällä salissa. Tuntuu ihan kuin hän ei tietäisi, mistä hän puhuu, kun hän puhuu yliopiston keväisistä tulosneuvotteluista.

93 **Pertti Mäki-Hakola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huomasin taas, että keskustan politiikka on ihan samanlaista kuin aikaisemmin. Unohdetaan kaikki tosiasiat, mitä on, ja väitetään mustavalkoisiksi. Erittäin ikävää oli huomata se, että eläkeläisten lisäksi nyt näköjään piispat ja papitkin on valjastettu kepun oppositiovankkureihin. Se on todella valitettavaa. Se ei varmaankaan ole kenenkään kannalta positiivista valjastaa kirkko opposition yksisilmäistä politiikkaa tekemään. Häipyy kirkonmiestenkin uskottavuus, varsinkin kun hallitus on lähdössä liikkeelle tekemään positiivisia muutoksia asioihin ja meillä on selkeitä paketteja, joiden mukaan edetään.

Tässä on ihan sama tilanne kuin se, että pitkin vuotta on puhuttu kiinteistöveron tulemisesta maa- ja metsätalousmaahan. On väitetty sitä toteutuneeksi tosiasiaksi, eikä mitään tällaista päätöstä ole olemassakaan. Nämä ovat täyttä — ei varmaan saa sanoa valehtelua — totuuden kiertämistä nämä opposition puheet jatkuvasti.

Maamiehen sairausajan turvan osalta sosiaali- ja terveysministeri Perho on jo lähtenyt toimenpiteisiin, joilla tämä epäkohta poistetaan.

94 **Liisa Hyssälä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on lähdössä liikkeelläe — tämä puhehan on aivan outoa. Junahan on jo tältä osin mennyt. Te olette poistaneet minimisairauspäivärahan. Siitä on täällä äänestetty. Nyt olisi syytä se palauttaa. Ei tässä sen kummemmin ole kirkonmiehiä otettu apuun, mutta on selvää, että yhteiskunnassa kirkko ja sen Nälkätyö-

ryhmä on viime vuosina esittänyt varmasti köyhyydestä ja syrjäytymisestä merkittävimmät kannanotot. Keskusta on niihin joka kerta, kun ne ovat tulleet julkisuuteen, tarttunut, ja nyt haluamme myös olla esittämässä niitä. Niitten mielipiteitten takana on laaja kansalaisliike.

95 **Marjukka Karttunen-Raiskio /kok:** Arvoisa herra puhemies! Tämä talousarvioesitys perustuu hyvin kauan jatkuneeseen talouskasvuun, vastuulliseen talouspolitiikkaan ja suotuisiin talousnäkymiin lähitulevaisuudessakin. Meillä on viime vuosikymmenien ajan jatkunut niin sanottu jakopolitiikka erilaisten hallituskokoonpanojen aikana. Tämän jakopolitiikan laskua olemme maksaneet 90-luvun puoliväliin saakka. Velkaa meillä on tälläkin hetkellä enemmän kuin valtion vuotuinen budjetti. Valtionvelan määrä tämän vuoden lopussa on noin 388 miljardia ja vuoden 2001 lopussa noin 370 miljardia edelleenkin. Tärkein tehtävämme edelleenkin ilman muuta on valtionvelan lyhentäminen. Sitä kautta saamme todellista jakovaraa, koska vaikka taloudessa nyt menee hyvin, meidän tulee varustautua huonoihin aikoihin. Niitä varmasti jossain vaiheessa taas on edessä.

Opposition puolesta on kuitenkin nähty haluja palata menneen ajan jakopolitiikkaan. Tulevaan budjettiin oppositio on halunnut tehdä lisäyksiä melkein 2 miljardia. Näin ei mielestäni mitenkään tehdä parempaa tulevaisuutta vaan pikemminkin lykätään ongelmia eikä auteta tulevia sukupolvia. On ihan oikein kysyä, onko tämä nuorison mielestä oikein.

Verotuksemme on tällä hetkellä maailman korkeimpia, eikä työnteko suinkaan ole tällä hetkellä sen tähden kannattavaa. Mutta kun jotain hyvää on aina annettava, tuntuvin keino kaikille on kuitenkin tuloverojen alentaminen, jota tässä budjetissa tehdään noin 6,4 miljardilla markalla. Palkkatulon veronalennus tulee olemaan noin 1,5 prosenttia keskimäärin.

Opposition puolesta on kuulunut jo, että väärin jaettu, että tämä ale tulisikin siirtää ruoan arvonlisäveroon, bensaveroon, mutta silloin on vaarassa käydä niin, että kun laitetaan ripaus sinne ja tänne ja tuonne, alennus ei tunnukaan missään. Sen tähden on oikein keskittää tämä jakovara kaikille tasaisesti palkkaveron alentamiseen. Alennusta ei suinkaan tule antaa vain alennuksen vuoksi vaan siksi, että voisimme myös vähentää rakenteellista työttömyyttä ja tehdä työntekoa kannattavaksi. Onhan, totta kai, tarkoitus, niin kuin ed. Hyssälä sanoi, että ostovoima säilyy, koska sillä meidän elinkeinomme pysyvät hyvässä vireessä ja voimme torjua huonompia aikoja.

Hyviä uudistuksia on ministeri Maija Perhon aktiivinen sosiaalipolitiikka, joka on rakenteellista työttömyyttä koskeva kokonaisuudistus, jolla vähäosaisia kansalaisia autetaan takaisin työuralle ja normaaliin elämään. Aktiivisen sosiaalipolitiikan tarkoitus on auttaa nimenomaan pitkäaikaistyöttömiä ja syrjäytymisvaarassa olevia. Tässä keskitytään toimenpiteisiin, joilla parannetaan työvoimahallinnon ja sosiaalihuollon edellytyksiä auttaa näitä henkilöitä yksilöllisillä toimenpiteillä.

Aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan kuuluu nimenomaan kuntouttava työtoiminta, jotta voi osallistua ja kokea mielekästä toimintaa. Muistan omasta kokemuksestani, että kun on muutaman viikon sairastanut vakavasti ja joutunut olemaan kotona yksinään, tuntuu siltä, että maailma pyörii oikein hyvin tuolla ulkona, vaikkei itse osallistukaan. Sen tähden on ensiarvoisen tärkeää, että pitkäaikaistyötön pääsee työelämään, pääsee kuulumaan johonkin, olemaan jäsenenä työyhteisössä. Valtio panostaa aktiiviseen sosiaalipolitiikkaan noin 210 miljoonaa markkaa vuodessa ja kunnat 180 miljoonaa.

Meillä on suuri ongelma edessä, kun väestömme ikääntyy, väestökehitys kääntyy päälaelleen. Tänä vuonna meille syntyy ennätysvähän vauvoja, 55 000. Näin vähän vauvoja Suomen valtioon on syntynyt viimeksi 130 vuotta sitten. Kuka maksaa meidän eläkkeemme? Miten Suomi pysyy teknologian huippumaana? Mistä tulevat meidän tulevaisuuden osaajamme? Meidän on todellakin kohta pohdittava siirtolaispolitiikkaa. Olen usein täällä paasannut siitä, että meidän pitää jatkaa edelleenkin keinoja, jotta voitaisiin auttaa naisia yhdistämään työ ja perhe, koska tänä päivänä useat naiset haluavat molemmat. Kotityön tukimalli on hyvä esimerkki. Tämän kaltaisia malleja, kuten vaihtoehtoja päivähoitoon, tulee löytää lisää. Ensisynnyttäjien keskiikä on yli 29 vuotta.

Suurin osa vuoden 2001 budjetin lisäyksistä kohdistuu eläkeläisiin. Kaikkien hallituspuolueiden yhteinen tahtohan oli eläkeläisten etujen nostaminen noin 2 miljardilla. Kaikilla veroja maksavilla eläkeläisillä käteenjäävä tulo nousee ylimääräisen savamaksun alentamisen ja verotau-

lukkoon tehtyjen veronalennusten johdosta. Jos vaikka eläke on noin 5 000 markkaa, netto kasvaa 340 markkaa kuukaudessa.

Seuraavaksi haluankin kiinnittää huomion lapsiperheisiin. 90-luvulla lapsiperheet menettivät eniten. Tällä hetkellä lapsiperheet asuvat ahtaiten ja ajavat huonoimmilla autoilla. 90-luvulla lapsiperheiden verovähennykset korvattiin osittain lapsilisien korotuksella. Kotihoidon tukea leikattiin tuntuvasti ja päivähoitomaksutkin mullistettiin. Jotta syntyy lisää lapsia, seuraavaksi katse lapsiperheisiin.

Budjetissa kiinnitetään myös huomiota nuorten pahoinvointiin, huumeongelmaan ja sen ennaltaehkäisyyn. Tämä näkyy esimerkiksi mielenterveyspalveluihin panostamisena. Poliisin määrärahoja vuoteen 2001 verrattuna lisättiin 91 miljoonaa. Tässä otteita, joihin olen kiinnittänyt huomiota budjetissa. Mielestäni tämä budjetti on hyvä.

96 **Inkeri Kerola /kesk:** Arvoisa puhemies! Tänään on tuomittu pannaan toinenkin politiikan laji, nimittäin jakopolitiikka. Viimeisen vuoden aikana aluepolitiikka on eliminoitu suomalaisen politiikan sanakirjasta. Itse aion kuitenkin käsitellä molempia, en nimeltä, mutta asiasisältönsä puolesta.

Tulevan vuoden budjetti lupaa rahoitusta kitsaasti niihin kohteisiin, joista poliitikoilla — hallitusrintamaan kuuluvillakin — on tapana käydä keskustelua vaalien alla ja erikoisesti vaalien alla. Näin oli nytkin. Vaikka olemmekin yhtä mieltä siitä, että suurentelu valtion varojen jakamisella ei ole tätä päivää, jotakin enemmän jäin kuitenkin odottamaan. Olisin toivonut, että ensi vuoden ylijäämästä olisi kohtuullisesti suunnattu myös niihin tarpeisiin, joita syksyn mittaan on aiheellisesti pidetty pinnalla tämän salin keskusteluissa riippumatta siitä, ovatko puhujat istuneet hallitusriveissä vaiko eivät. Muutamiin suurempiin linjauksiin, jotka ovat osaltaan tukemassa sekä elinkeinoelämää että elämää yleensä, on syytä puuttua nimenomaisesti liian vähäisten resurssien ja näköalattomuudenkin vuoksi.

Tarkasteltaessa osaamisperustan linjauksia on todettava, että on vaikea hahmottaa, mihin suunnataan lähivuosien koulutuksen ja tutkimuksen kärjet. Huolimatta korkealentoisista suunnitelmista olemme nyt tosiasiain edessä.

Erityisenä uhkakuvana näen perusopetuksen ja yleissivistävän opetuksen pienentyneet resurssit, joiden palauttaminen normaalitasolle tekisi teollisuudenkin vaatiman oppimisen pohjan turvatuksi. Se kattaa oppimisedellytyksiltään niin tasokkaat kuin heikommatkin oppilaat. Vain vahvan pohjan omaavalla oppimistaustalla varustettu yksilö menestyy tulevien vuosien kilpakenttien kalkkiviivoilla. Siksi on syytä keskittyä palauttamaan perusopetus resursseineen leikkauksia edeltäneelle tasolle. Nyt on aika katsoa itse asiaan, ei suunnaten tuliperäisiä nuolia kuntiin päin.

Seuraavalle tasolle mentäessä on varauduttava selkiytymättömien ja puutteellisten tavoitteiden seurauksiin esimerkiksi yliopistotasolla, jossa uhkana on ammattitaitoisen opetus- ja tutkimushenkilöstön pakeneminen ulkomaisiin työkohteisiin, mikä puolestaan edesauttaa torsojen oppituolien syntymistä. Niiden jalattomuus alkaa liiankin pian näkyä teollisuudessa, kansainvälisessä kilpailussa ja tietotaidon romahtamisena.

Määrärahojen summittainen ripottelu ei kaikessa näennäisyydessään voi kattaa määrätietoista tieteen tekemistä, elinikäisistä oppimistavoitteista puhumattakaan. Näin on esimerkiksi ammatillisen lisäkoulutuksen ja yliopistokoulutuksen kohdalla. Onkin syytä tarkistaa paitsi kurssia myös sen vaatimia resursseja. Tästä olemme useaan otteeseen saaneet viestejä myös käytännön työssä toimijoilta.

Yritysten ja teollisuuden toimintaedellytysten tukeminen valtion taholta ei saa olla pelkkää lakien säätämistä. Se on myös liikenneyhteyksien turvaamista kaikkiin Suomen osiin käsittäen perustienpidon, meriväylien ja rataosuuksien tasapuolisen kehittämisen. Se on palveluihin panostamista ei pelkästään uusia tehtäviä ja virkoja kunnille sanktioimalla vaan osoittamalla määrärahat turvallisesta asuinympäristöstä huolehtivalle poliisikunnalle esimerkiksi. Se ulottuu myös aina perheisiin, jotka haluavat vammaisilleen, lapsilleen ja vanhuksilleen vaihtoehtoisia hoitomuotoja, myös kotona tapahtuen taloudellisesti kannattavana hoitona.

Se, minkä satsaamme ihmisen tasapainoisen elämän tukemiseen, näkyy työelämässä välittömästi. (Ed. Takkula: Näin on!) Koulutuksen laatu ja elämän laatu yhdessä yritteliäisyyden kanssa eivät nouse muualta kuin kansallisista alkulähteistämme. (Ed. Ala-Nissilä: Hyvin sanottu!) Niihin on mahdollisuus vaikuttaa siis vain kansallisin varoin, niin kuin ed. Ala-Nissiläkin

nyökkäilee. Nyt on siihen mahdollisuus. Suhdanteet antavat nyt myöten.

Ministeri Niinistön ilmaus turvaverkosta ei ole vain ilmaus lastemme ja nuortemme tulevaisuuden vakuutena, sille on tilausta joka päivä, mutta varsinkin tänään.

97 **Arto Seppälä /sd:** (Ed. Ala-Nissilä: Puolustaako ed. A. Seppälä hallitusta?) — Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilä, totta kai!

Arvoisa puhemies! Nuorten päihdeongelma on räjähtänyt käsiin jo aikoja sitten. Nyt budjetissa on osoitettu lisää varoja ehkäisevään huumetyöhön. Tämä on merkittävä askel, ja toivottavasti samaan suuntaan jatketaan tulevina vuosina. Yleisesti tunnettu totuus, että ennaltaehkäisy tulee aina edullisemmaksi kuin korjaava työ, unohtui lamavuosien aikana. Jatkossa tässä tulee pitää kirkkaana mielessä, jotta vuosikymmenen alun virheitä ei enää tulevaisuudessa tehdä uudelleen. Korjaavaa työtä joudutaan tekemään kuitenkin, ja on hyvä, että lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden järjestämiseen on erikseen osoitettuja varoja. Näiden kaikkein huonoimmassa asemassa olevien lasten asia on viime kädessä hoidettava eduskunnan ohjauksella, jos kunnat eivät sitä oma-aloitteisesti halua tai voi hoitaa. Ongelmallista on, että lähivuosina on varoja osoitettava sekä ehkäisevään että korjaavaan työhön, mutta nyt tämä on sitä satoa, mitä vuosikymmenen alussa kylvettiin karsimalla rajusti ehkäisevän työn varoja.

Ennalta ehkäisevää työtä on myös runsas ja monipuolinen suomalainen kansalaisjärjestö- ja liikuntatoimi. Erittäin hyvä käänne parempaan suuntaan on nyt vihdoinkin otettu siirrettäessä kirjastojen rahoitusta tulevaksi sieltä, mistä kuuluukin, eli budjetista. Näin vapautuvat veikkausvoittovarat saadaan käyttöön liikunta- ja nuorisokasvatustyöhön sekä taiteen edistämiseen. Nyt tehdystä linjanmuutoksesta on pidettävä kiinni tulevinakin vuosina ja veikkausvoittovarat käytettävä niiden varsinaisten edunsaajien tukemiseen.

Kuntien tulee ensi vuoden syyskuusta alkaen ensimmäisen kerran järjestää kuntouttavaa työtoimintaa. On ollut epäilyjä, että kunnille maksettava korvaus on liian pieni. Valiokunnassa tähän on tehty korotus, mikä on hyvä. Kun kyseessä on uusi järjestelmä, tulee seurata, että korvaus on riittävän suuri, ja tarvittaessa tulee olla valmiuksia nostaa korvausta. Emme kai halua vesittää asettamaamme lakia sillä, että emme varmista kuntien kykyä suoriutua velvoitteistaan?

Omaishoitajien tilanteeseen on hyvä kiinnittää huomiota nyt, kun vanhenevia ihmisiä on yhä enemmän. Yhteiskunnallisesti kysymys on merkittävä, sillä vanhusten määrän lisääntyessä lisääntyy myös muun muassa kotipalveluiden ja kotisairaanhoidon sekä laitoshoidon tarve. Vanhukselle olisi kuitenkin viihtyvyyden ja henkisen vireyden säilymisen kannalta tärkeää, että hän voisi elää kotonaan mahdollisimman pitkään. Omaishoito on tähän yksi keino, ja siksi omaishoitajien huonoon asemaan pitää puuttua ja on hyvä, että valiokuntakin on tämän mietinnössään huomioinut.

Pelastushelikopterien ansiosta on tänäkin vuonna moni ihminen säilynyt hengissä. Niiden toimintaa koskevat ratkaisut tulee tehdä mahdollisimman nopeasti. Järjestelmä kaipaa selkiyttämistä, ja nykyisin hyväntekeväisyysvaroin toimivat pelastushelikopterit tulisi saada vakituisemman ja vakaamman rahoituksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Aluekeskuksien vahvistaminen on tärkeää koko maata ajatellen. Aluekeskuksiin tulee valtion antaa riittävästi tukea alkuvaiheessa. Muutamien kasvukeskusten varaan rakentaminen ei ole Suomelle viisas ratkaisu, vaan hyvinvointia on jaettava laajemmalle. Erityisesti tuen tarpeessa ovat seutukunnat, joilla ei ole omaa yliopistoa tai muuta vahvaa korkeakoulua.

Etelä-Savon maakunnan myönteisen kehityksen kannalta on ollut tärkeää säilyttää säännöllinen lentoliikenne Mikkelistä. Halu eduskunnassa taata hyvä alueellinen kehitys on selkeä, ja yhtenä osoituksena siitä on Mikkelin ja myös Seinäjoen reittilentoliikenteen valtionavun korottaminen 90 prosenttiin. Jatkossakin tulee lentoliikennettä tukea. Lentoliikenteen merkitys on koko ajan kasvava, ja siksi sen turvaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Alueellinen kuljetustuki on ollut jo pitkään kiistanaihe. Olisi jo korkea aika saada järjestelmä vakinaistettua. Kuljetustuki on osa sitä kokonaisuutta, jolla varmistetaan alueellinen kehitys ja työpaikkojen säilyminen heikomminkin menestyvillä paikkakunnilla. On hämmästyttävää, ettei sen tulevaisuudesta saada sovittua kuin vuodeksi kerrallaan.

Tiehankkeiden osalta on jo aikakin saada työlistalle ruuhkainen ja tukkoinen Lahti—Heinolaväli. Asiassa tulisi edetä rivakasti ja saada työt

pian käyntiin. Tämän tiehankkeen toteuttaminen vahvistaisi maakuntaa omalta osaltaan.

Vesistöjen kunto on maassamme yksi tärkeimpiä ympäristöasioita. Puhtaan veden saanti ja jätevesien puhdistus pitää varmistaa muun muassa hyvällä vesistörakentamisella ja siihen pitää panostaa. Tämä osaltaan vaikuttaa positiivisesti työllisyyteen myös alueilla, joilla työllistyminen muuten on hankalampaa kuin kasvukeskuksissa. Ympäristöön panostaminen on tulevaisuuteen panostamista ja jatkossa tuleekin entistä enemmän hakea työllistämismahdollisuuksia tältä sektorilta.

Valtiovarainvaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota Pidä Saaristo Siistinä ry:n toimintaan ja avustukseen. Järjestöjen työn jälki on erinomaista kansalaisten joukossa. Palvelut ovat todella edullisia ja myöskin kansalaisnäkökulmasta katsoen lähellä käyttäjätahoja.

Arvoisa puhemies! Valtion henkilökunnan palkkaamiseen on varattava budjetissa riittävästi varoja jo sen valmisteluvaiheessa. (Ed. Takkula: Hyvin sanottu!) Meidän tehtävämme on osoittaa henkilöstölle, että arvostamme sen työtä ja että työt jatkuvat, varaamalla riittävästi varoja palkkojen maksuun. Määräaikaisten työsuhteiden sijaan tulee solmia vakituisia työsuhteita, ja henkilöstöä on palkattava riittävästi.

[98] **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Kun käsittelemme vuoden 2001 talousarviota, taloudellinen tilanne maassa on hyvä, bruttokansantuote kasvaa 4—5 prosenttia, inflaatio on alhainen ja polttoaineiden hintojen alentuminen on edelleen alentamassa inflatorista kehitystä. Hallitus aikanaan hyvään taloudelliseen kehitykseen viitaten saattoi esitellä yli kehyksen menevän budjettiehdotuksen, ja toisaalta myöskin valtiovarainvaliokunta on kasvattanut budjettiesitystä noin 600 miljoonalla markalla.

Hallituksen tavoitteena budjetin osalta on ollut jatkaa tiukkaa finanssipolitiikkaa ja pyrkiä lainoja lyhentämään mahdollisimman nopeassa tahdissa. Lisäksi hallitus on ollut uskollinen ajatukselleen alentaa tuloverotusta ja hillitä Pääkaupunkiseudun taloudellista ylikuumenemista. Lainojen lyhennyksiin onkin ensi vuoden budjetissa 14,5 miljardia markkaa ja tuloveron kevennyksiin on varattu 6,5 miljardia markkaa. Budjetti jatkaa ylijäämäisten budjettien linjaa.

Arvoisa puhemies! Tämän päivän yhteiskunnalliset ongelmat, kuten täällä on jo todettu, ovat suuri työttömyys, erityisesti pitkäaikaistyöttömyys, perusturvan varassa elävien heikko toimeentulo, syrjäytyminen ja eriarvoisuuden kasvaminen. Lisäksi yhteiskunnassamme vahva rakennemuutos jatkuu ja muuttoliike Itä- ja Pohjois-Suomesta kasvukeskuksiin on hyvin voimakasta. Näihin ongelmakysymyksiin budjettiehdotus ei vastaa. Tämä budjetti jatkaa eriarvoistavaa kasvukeskuspolitiikkaa eikä korjaa laman aikana hyvinvointiyhteiskunnan perusteissa tehtyjä leikkauksia.

Kun valtiontalous on vakaa, tulisi kaikin keinoin pyrkiä yhteiskuntaa normalisoimaan ja palauttamaan se palvelujärjestelmä, jonka varaan meillä suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu. Täällä itse asiassa on syntynyt tänä päivänä eduskunnan ja hallituksen välillä sopimus siitä, että heikommassa asemassa olevien toimeentuloa vahvistetaan vuoden 2002 budjetissa, ja toisaalta siitä, että yliopistojen rahoitus tullaan hoitamaan kuntoon.

Mutta kuinka on käynyt peruspalvelujen? Itse asiassa täällä on hyvin monissa puheenvuoroissa syyllistetty kuntia, että ne eivät ole huolehtineet niille laeissa säädetyistä tehtävistä. Kuitenkin meidän on muistettava, että kuntien valtionosuuksia on 90-luvulla leikattu kaiken kaikkiaan noin 25 miljardia markkaa eli yhteensä noin 5 000 markkaa per asukas. Tämä tietää sitä, että kunnat ovat joutuneet monessa tilanteessa hyvin vaikeaan taloudelliseen asemaan. Vaikka valtiovarainvaliokunta toteaakin, että kuntatalous keskimäärin vahvistuu noin 560 miljoonalla markalla, niin samassa yhteydessä todetaan, että kuntien taloudellinen kehitys poikkeaa maakunnittain, kuntatyypeittäin ja kuntakoon mukaan hyvin voimakkaasti. Erityisesti vaikeuksissa ovat maaseutuvaltaiset pienet kunnat.

Lisäksi valiokunta kiinnittää huomiota arvonlisäverokäytännön muuttamiseen ja takaisinperintäjärjestelmästä luopumiseen. Se on erittäin hyvä asia, mutta mikäli hallitus olisi halunnut laittaa kuntapalvelut ja kuntien talouden kuntoon, olisi ollut mahdollista toimia lain mukaisesti ja maksaa kunnille tasotarkistukset ja indeksitarkistukset täysimääräisesti sen sijaan, että on leikattu harkinnanvaraisista rahoitusavustuksista ja lisätty kuntien vastuuta oppisopimuskoulutuksesta ja kuntouttavasta työtoiminnasta. Vaikka ed. A. Seppälä totesi, että valiokunta korotti kunnille kuntouttavasta työtoiminnasta tulevaa korvausta, niin tuo korotus on toki varsin riittä-

mätön, sillä keskimäärin on todettu, että vaikuttava kuntouttava työtoiminta vaatii vähintäänkin noin 220 markan päiväkustannuksen, ja nyt nuo kustannusperusteet valtionosuuksien ja -korvausten perustaksi on laskettu 120 markan mukaisesti. On hyvä, että asiaa tullaan seuraamaan, ja kuten perustuslakivaliokuntakin totesi, asiaan on palattava, mikäli kustannusperusteissa on havaittavissa virheellisyyttä, ja korjattava valtionosuusperusteet.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden osalta täällä on hyvin paljon jääty odottamaan selvitysmies Pekkarisen mietinnön valmistumista. Siinä mielessä on kohtuutonta, että monet kunnat joutuvat nyt tekemään edelleen alijäämäisiä tilinpäätöksiä ja keräämään taseisiinsa alijäämiä ja vasta vuonna 2002 tai sen jälkeen pääsevät ehkä parempaan tilanteeseen. Minusta kuntatalous ja peruspalvelut ovat keskeinen kysymys aluepolitiikan saralla ja toisaalta ihmisten hyvinvoinnin tasaisen jakautumisen kannalta koko maassa. Siinä mielessä pidän tätä kysymystä erittäin tärkeänä.

Arvoisa puhemies! Muutama sana aluepolitiikasta. Hallitus haluaa, että koko maata, kaupunkeja ja maakuntia, kehitetään samalla tavalla. Kuitenkin on selvästi nähtävissä, että kasvukeskuspolitiikka, jonka vastapainoksi rakennetaan aluekeskuksia, (Puhemies koputtaa) ei tule vastaamaan tähän haasteeseen, vaan siihen on haettava myöskin muita keinoja.

99 **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä yleiskeskustelussa käytän enemmän periaatteellisen puheenvuoron ja palaan sitten hallinnonaloittain käytävässä budjettikeskustelussa muutaman hallinnonalan erityiskysymyksiin.

Nimittäin viime vuosien erittäin vahva talouskasvu on merkinnyt sitä, että olemme pystyneet tietyillä alueilla hyödyntämään tämän avoimen talouden mahdollisuuksia poikkeuksellisella tavalla. Tästä esimerkkejä ovat muun muassa Nokian ja Soneran menestys, ehkä toisena tai kolmantena ulottuvuutena metsäteollisuuden erinomainen menestys, joka on ennen kaikkea pohjautunut euron kurssikehitykseen, euron ja dollarin suhteeseen, joka on luonut poikkeuksellisen lähtökohdan nimenomaan dollaripohjaiselle kaupankäynnille.

Samanaikaisesti on realisoitunut tiettyjä uhkia suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuuden kannalta. Niistä mainitsen muutaman. Ensinnäkin on työttömyysongelma, johon hallitus ei ole löytänyt ratkaisuja, riittäviä ratkaisuja vielä tämänkään vuoden eikä ensi vuoden budjetin osalta. Ennen kaikkea ongelmia ovat pitkäaikaistyöttömyyden venyminen ja toisaalta valitettavan korkeana pysyvä nuorisotyöttömyys, josta hämmästyttävän vähän kaiken kaikkiaan me puhumme ja hämmästyttävän vähän haemme siihen todellisia ratkaisuja.

Uusi kansantauti, työuupumus, on sinällään ilmiö, joka on meillä aivan liian vähällä sivuutettu ja jonka olemus on nimenomaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisessa yhteiskunnassa rakentunut. Ongelmia ovat myös väestön alueellinen jakaantuminen, väestön varsin nopea ikääntyminen tämän vuosituhannen alkuvuosikymmeninä ja alhainen syntyvyys. Eräässä aikaisemmassa puheenvuorossa jo todettiin, että tänä vuonna syntyvyys tulee olemaan alhaisemmalla tasolla kuin yli 130 vuoteen.

Sen, millä tavalla lähivuosina nämä avautuneet mahdollisuudet mutta myös uhkat ja ongelmat ratkaistaan tehokkaammin, pitäisi olla meidän yhteiskuntapolitiikkamme ja siitä käytävän keskustelun polttopisteessä avoimemmin ja rehellisemmin. Miten me löydämme sellaisen näköalan, jonka varassa näitä ratkaisuja tehdään? En malta olla, arvoisa puhemies, pysähtymättä myös siihen, miten luomme suomalaiselle yhteiskunnalle sellaista yhteistä tulevaisuudenkuvaa, joka yhdistää erilaisia poliittisia ideologioita, poliittisia mielipiteitä ja suuntaa ajatteluamme näitten polttavien yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisemiseen.

Nostan omalta puoleltani keskusteluun näkemyksen, jota ajattelen jollakin tavalla keskustelua suuntaavana näkemyksenä. Jos me ajattelemme sitä, että tulevan vuosikymmenen aikana nämä edellä mainitut ongelmat vahvistuvat, jos me jatkamme tätä politiikan linjaa, mitä Paavo Lipposen toinen hallituskin on jatkanut, niin tätä vastaan nimenomaan tarvitaan sellaista kokonaisnäkemystä, joka suuntaa meidän ajatteluenergiaamme ehkä syvällisemmin ei vain seurauksiin vaan ennen kaikkea syy—seuraus-suhteiden hahmottamiseen ja jäsentämiseen ja avaa uudella tavalla ratkaisuja. Pelkistän käsitykseni Suomen tulevaisuudesta yhteen lauseeseen: verkostoitunut Suomi tuottaa ennakkoluulottomalla yhteistyöllä ihmiselämän, luonnon ja yhteiskunnallisen eheyden kannalta suuriarvoisinta osaamista maailmassa.

Täältä tulen näkökulmaan, jota haluan ehkä erityisalueena tarkastella tässä puheenvuorossa vielä lyhyesti: Mitä todella merkitsee se, että olemme siirtyneet osaamisintensiiviseen yhteiskuntaan? Mitä merkitsee se, että yhteiskuntapolitiikalla luomme riittävän painotuksen koko elinikäisen oppimisen mahdollisuuksiin ja luomme sellaiset osaamisen välittäjämekanismit, jotka todella mahdollistavat myös alueellisesti tasapainoisen kehityksen?

Minusta on ollut erittäin merkille pantavaa viime viikkoina käydyissä keskusteluissa, jotka ovat liittyneet lähinnä budjettilakeihin, se, millä tavalla koko tässä koulutuksen arvoketjussa jo perusopetuksesta, peruskoulutuksesta, lähtien meillä on kaikesta huolimatta, vaikka olemme rakentuneet vaurauden osalta merkittävällä tavalla, perusresursseista huutava pula. Jos me aiomme tämän osaamisen yhteiskunnan vahvuuden säilyttää, meidän pitäisi nykyistä selvästi avoimemmin tarkastella, mitä voimavaroja aivan oikein meidän koulutuskokonaisuutemme edellyttää todella peruskoulusta korkeakouluopetukseen ja myös aikuiskoulutukseen asti. Minusta tämä on tulevien vuosien budjettipolitiikan ja jo ensi vuodenkin osalta yksi tärkeimpiä kysymyksiä.

Toisena asiana, arvoisa puhemies, haluan tarkastella valtion ja kuntien suhdetta ja vastuukysymystä. Nimittäin minusta on selvästi nähtävissä se, että meillä alueellisesta kehityksestä valtio vetäytyy. Meille jäävät EU-ohjelmat, kuntien vastuu, jossa on esimerkkinä muun muassa tietoliikennepolitiikka, mutta valtio kilpailun vääristämisen nimissä vetäytyy omasta vastuustaan. (Puhemies koputtaa) Minusta tämä näkyy selvästi myös tulevan vuoden budjetissa.

[100] **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Vuoden 2001 valtion budjettia on voitu rakentaa hyvien merkkien alla. Kansantalous kasvaa edelleen voimakkaasti. Se on kasvanut jo seitsemän vuotta ja ensi vuonnakin todennäköisesti kasvaa noin 4 prosentin luokkaa. Tänä vuonna budjetti on ylijäämäinen noin 28,5 miljardia markkaa. Ensi vuoden osalta arvio on 14,5 miljardia markkaa. Tämä kaiken kaikkiaan tuo väljyyttä aikaa myöden budjettitalouteen, koska tästähän jo tulee merkittävät korkomenojen säästöt.

Valtiokonttorille on annettu aika vapaat kädet toimia valtion lainapotin hoitajana. Se saa ottaa 60 miljardia markkaa lainaa ilman eduskunnan eri päätöstä. Nyt on syytä pitää kuitenkin silmällä Valtiokonttorin toimia erityisesti vanhojen lainojen konvertointien osalta, koska siellä, jos missä, voidaan tehdä vääränlaisiakin ratkaisuja. On tietenkin syytä arvioida jo tehdyt ratkaisut näin jälkikäteen, koska jälkiviisaus on se paras viisaus.

Arvoisa puhemies! Kunnallisvaalien alla puhuttiin, samoin kuin presidentinvaalien alla, voimakkaasti hyvinvointivaltiosta ja hyvinvointivaltion kohtalosta. Edustajat niin kuin kunnallisvaaliehdokkaatkin antoivat lupauksia hyvinvointiyhteiskunnan perusteiden lujittamisesta. Äänestäjille jäi vahvat odotukset. Tänä päivänä on lupausten täyttämisen aika. Laaja joukko odottaa lupausten täyttämistä, mutta tämä budjettiesitys ei kuitenkaan täytä heidän odotuksiaan.

Eläkeläiset saavat pienen korotuksen. Viljelijäväestö jää tyhjän päälle odottamaan vuoden 2001 lisäbudjettia. On erikoista lainsäädäntöä ja budjettitaloutta, että jo budjettimietinnöissä lähdetään lausumissa siitä, että vuoden ensimmäisiin lisäbudjetteihin tarvitaan rahaa. Meillä olisi näin ylijäämäisen budjettikauden aikana mahdollisuus tehdä oikean mittaisia budjetteja niin, että todelliset tarpeet tulevat huomioiduiksi.

Yleensäkin pienituloisten toimeentulon edellytykset edelleen heikkenevät. Miksi heikkenevät? Vuokrat nousevat, asumiskustannukset yleensä. Mistä taas tämä johtuu? Se johtuu vääränlaisesta talouspolitiikasta. Jos hallitus olisi suostunut opposition vaatimuksiin polttonesteiden valmisteveron alentamisesta, ei näihin kohdistunutta korotuspainetta olisi lähtenyt liikkeelle. Vaikka polttonesteiden hinnat nyt halpenevatkin, suinkaan korotusesityksiä ja -vaatimuksia ei enää peruta, joten tässä on myös aimo sysäys ylimääräiselle inflaatiolle. Yleisesti ottaen inflaatio nostaa kustannuksia.

Inflaation kasvuun oman apunsa ja lisänsä tuo euron devalvoituminen. Euro nostaa euroalueen ulkopuolelta tuotavien tavaroiden ja palveluiden hintoja, toisaalta tietenkin sitten turvaa sisämarkkinoilla yritysten kilpailuetuja. Tulevaisuudessa onkin kysymys siitä, kyetäänkö tekemään riittävän viisasta talouspolitiikkaa, jotta työllisyys euron vahvistuessakin säilyy.

Hallituksen veropolitiikka antaa meille suurituloisille lisää rahaa käteen, mutta pienituloiset eivät juurikaan veronalennuksista hyödy. Keskusta on esittänyt oikeudenmukaisempaa veronalennusta, joka kohtelisi kansalaisia oikeu-

denmukaisemmin ja nimenomaan niin, että pienituloisetkin siitä hyötyisivät. Elintarvikkeiden arvonlisävero olisi ja on tähän ihan oikea ratkaisu. Kilpailu pitää huolen siitä, että veronalennus menee suoraan kuluttajille eikä jää välikäsien haltuun.

Suomalaisessa yhteiskunnassa on paljon pahoinvointia. On puhuttu, että pitäisi lapsiasiamiehiä ja perheministeriöitä perustaa. Kysymys on kuitenkin siitä, että meidän on vahvistettava perheiden asemaa. Millä sitä vahvistetaan? Työllisyyttä parantamalla ja jo syntyneisiin ongelmiin voimakkaasti puuttumalla. Huumausaineongelma ja yleensä päihdeongelmat ovat sellaisia, joihin on kohdennettava lisää voimavaroja. Aikuiset on saatava ottamaan elämästä kunnon ote, jotta heillä on mahdollisuus ohjata myös lapsiaan paremmalle tielle.

Kuntatalouden keskiarvoisuudesta ministerit ovat vakuuttaneet, että se on kunnossa. Toivottavasti selvitysmies Pekkarisen paperi todella toteuttaa keskiarvoisuuden, niin että kunnat voivat hoitaa asiansa.

Yhteiskunnan jatkuvan kehittymisen ehto ovat tasapainoiset ihmiset sekä koulutus, joka kohtaa kysynnän. Koulutuksen tuottajille pitää myös turvata toimintaympäristö. En voi ymmärtää opetusministeri Raskin kannanottoa yliopistojen rahoituksesta. Hän siunasi epäjohdonmukaisen linjan, ja varmaan siitä jatkossa syntyy paljon keskustelua.

Jotta kansantalous kasvaisi myös jatkossa, (Puhemies koputtaa) on maakunnista pidettävä parempaa huolta. Liikenneyhteydet on saatava toimivammiksi, ja erityisesti varsinaissuomalaisena kannan huolta koko yhteiskunnankin kannalta tärkeästä E18-tiestä. (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Meillä on varaa lunastaa vaaleissa antamamme lupaukset ihmisille työllisyyden parantamisesta ja yleensäkin paremmasta huomisesta.

101 **Susanna Huovinen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Viime viikkoina on eduskunnan käytävillä käynyt hälinä ja hyörinä. Mieleen tulevat ne lapsuuden sadut, joissa kuvataan kiireistä joulunalusaikaa joulupukin pajassa. Erotukseksi joulupukin pajan meiningistä eduskunta ei valitettavasti pääse päättämään, kuinka paljon kiltimpiä suomalaiset ovat olleet viime vuoteen verrattuna ja kuinka paljon enemmän lahjoja he ansaitsisivat edellisvuoteen nähden. Meidän tehtävämme on saada tulojen ja menojen alle jäävät summat vastaamaan toisiaan päättäessämme vuoden 2001 talousarviosta.

Hyvä taloudenhoito ja työllisyyden parantaminen ovat parasta politiikkaa täällä äsken mainitun hyvinvointiyhteiskunnan perusteiden turvaamisessa. Hyvinvointiyhteiskunnan perusteiden turvaaminen saati talousarvion tekeminen ei ole ollenkaan helppo tehtävä. Sen me kansanedustajat saamme kuulla lähes aina tavatessamme kansalaisia, jotka kertovat omista huolistaan ja murheistaan. Voiko erilaisia ihmisryhmiä asettaa vertailuasemaan? Kenen asia on tärkein ja kiireellisin? Huomioidaanko suurimmalla lahjasäkillä niitä, jotka äänekkäimmin vaativat omien asioidensa ajamista? Entä kuka puhuu tulevien sukupolvien suulla?

Jokainen, joka kuvittelee kansanedustajan työtä helpoksi, erehtyy. Me emme ole joulupukkeja eikä meillä ole pohjatonta lahjasäkkiä kainalossamme. Emme tee vaikeita päätöksiä typeryyttämme tai ilkeyttämme, vaan yritämme parhaamme mukaan vahtia kokonaisuutta. Samalla yritämme myös pitää huolta siitä, ettei sekään lahjan odottaja, joka ei saa suutaan pukin sylissä auki, jää kokonaan ilman tarvitsemaansa pakettia. (Ed. Takkula: Keskusta saa suun auki!)

Oppositio, ed. Takkula, voi hallituspuolueista poiketen olla aina joulupukin roolissa. Sen lahjasäkki kun on varsinainen ihmepussi, josta lahjoja löytyy kaikille runsain mitoin. Tuo säkki on tosin kuvitteellinen, ja juuri siksi siitä riittää niin paljon jaettavaa.

Hallituksen joulusäkki on kuitenkin rajallinen. Kun pohja tulee vastaan, sinne kurkkiminen ja kaivelu ei auta. Lahjojen suuruuteen ja painavuuteen pitää tietysti aina kiinnittää tarkasti huomiota, mutta jos lahjan odottajia on paljon, ei kaikkea annettavaa kai voida yhteen lahjakääröön kääräistä. (Ed. Ala-Nissilä: Onko hallituksella lahjoja ollenkaan?)

Eduskunnassa on tehty paljon työtä, kuunneltu satoja asiantuntijoita ja tutkittu valtavia asiakirjapinoja, jotta tiedettäisiin, kuka näitä lahjoja sitten erityisesti tarvitsee. (Ed. Väistö: Mikä on tulos?) Silti lahjansaajia on hyvin vaikea asettaa tärkeysjärjestykseen.

Tässä budjetissa suuri paketti menee kaikille veronmaksajille, kun tuloverotus kevenee. Myös eläkeläiset saavat lahjapaketin, johon kuuluu kansaneläkkeen tasokorotus ja savamaksun poistoaikataulu. (Ed. Takkula: Ja pohjaosan poisto!)

Sen lisäksi pitää muistaa valtion tuloveroasteikon alarajan nosto, joka koskee 125 000:ta eläkkeensaajaa. Paketteja saavat myös yliopistot, homekoulut, hammashuolto ja lastenpsykiatria.

Tärkeänä pakettina tulevaisuuden kannalta pidän sitä, että valiokunta ehdottaa lisää rahaa uusiutuvien energialähteiden energiatukeen. Silti isompaa satsausta tähän tulevaisuuden kannalta tärkeään asiaan olisi tarvittu. Uskon kuitenkin, että asiaan palataan viimeistään Kansallisen ilmasto-ohjelman käsittelyn yhteydessä. Uudet energiamuodot kun eivät pääse markkinoille ilman tukijärjestelmiä, ja niiden tukemiselle on paljon perusteita.

Kiitokset valiokunta ansaitsee myös lisätuestaan liikuntakasvatustyön tukemiseen, koska monet yhteiskuntamme sosiaalisista ongelmista, joihin täällä viitattiin, ja myös perheiden ongelmista, olisivat kenties ratkaistavissa ennalta ehkäisevällä työllä ja mielekkäällä harrastustoiminnalla.

Lahjarahoja joudutaan laittamaan kohtuuttomasti myös edellisellä vuosikymmenellä ostetuista lahjoista jääneiden velkojen maksamiseen. Oppositio heiluu kuvitteellisen pussukkansa kanssa ja lupaa enemmän, paljon enemmän lahjoja kaikille. Uskokoon ken haluaa. Itse luulen, ettei oppositiossa olisi tämän parempaa tärkeysjärjestyslistaa osattu laatia. (Ed. Ala-Nissilä: Me antaisimme köyhillekin jotain!)

Lisätoivomuksena pukin listalle ehkä seuraavan budjetin valmisteluun toivoisin lisäpohdintaan kehitysyhteistyömäärärahan nostamisen viimeinkin YK:n suosittelemalle tasolle. Hyvinvoivan Suomen olisi kyettävä antamaan murunen omastaan maailman köyhimmille. Tämän sanon, arvoisa herra puhemies, sillä tiedolla, ettei nicaragualaiselle ystävälleni tule joulua tai paketteja lainkaan. Aika ja voimat kuluvat tuossa hirmumyrskyn runtelemassa maassa päivittäisen toimeentulon hankkimiseen ja myrskyn pelon voittamiseen. Tähän nähden, arvoisat edustajakollegat, tässä salissa meidän kaikkien esittämät vaatimukset ja toiveet tuntuvat joskus aika hurjilta.

102 **Hannu Takkula /kesk:** Arvoisa puhemies! Poikkean hiukan ennalta laatimastani puheesta. Käytän tätä yhteyttä myös vastauspuheenvuorona ed. Huoviselle, joka juuri äsken puhui välillä ansiokkaasti ja välillä vähemmän ansiokkaasti opposition joulusäkistä näin jouluisissa tunnelmissa.

Ensimmäiseksi kehitysyhteistyöhön, mihin hän kaipasi lisää rahoja ja resursseja. Lähden siitä liikkeelle. On totta, että sisaremme ja veljemme myös kaukana maailmalla tarvitsevat tukeamme. Keskusta on, oppositio on linjakkaasti, myös kristilliset siinä mukana, myös ulkoasiainvaliokunnassa kantanut huolta mietinnöissä ja muissa, että Suomi todellakin kantaisi oman vastuunsa kehitysyhteistyöstä. Tämä olisi ollut mahdollista, jos keskustan talouspoliittinen linja olisi otettu käyttöön tämän hallituksen alkumetreiltä lähtien. Nyt jo on nähtävissä se, että joululahjarahat, mistä ed. Huovinen puhui, kaikki ne talousarvioaloitteet, mitä keskusta on tehnyt, on moneen kertaan laskettu ja ynnätty hallituspuolueitten laskutaitoisten edustajien toimesta. Laskuissa on päästy kokonaiseen 2 miljardiin. Kun sitten on katsottu tuottopuolta, mikä on myös keskustalaisten arvioima, onhan näin, että valtiovarainvaliokunnassa keskustan johdolla tehdään arvokasta ja ansiokasta työtä, on todettu, että tuottopuoli on 3 miljardia. Elikkä siinä on vielä miljardin säkkiin varaa.

Arvoisa ed. Huovinen! Niin kuin me kaikki tiedämme, jos nämä 2 miljardin täsmäkohteet, mitä keskusta on esittänyt, toteutuisivat, kyllä joulu avautuisi paljon paljon parempana moneen pirttiin aitovierille ja teille eri puolilla tätä Suomenniemeä. Ihmiset kokisivat, että todellakin he elävät arvokasta, ihmisarvoista elämää, eikä niin, että täällä kansanedustajat aliarvioivat heidät. Kyllä kansalaiset tuntevat oman tilansa.

Arvoisa puhemies! Meidänkin on tunnettava oma tilamme. Meidän on nähtävä ne talouden realiteetit ja resurssit, minkä rajoissa me toimimme, ja nähtävä se, että hyvinvointia tulee jakaa myöskin vähempiosaisille, ei ainoastaan siellä kaukomailla, mihin ed. Huovinen viittasi, vaan myös kotimaassa. Senpä vuoksi nyt pitäisikin meidän miettiä tuota keltaista kirjaa lukiessamme kahta asiaa: tässä ja nyt olevaa tilannetta. Kaikista puheenvuoroista eri puolilta yhteiskuntaa, jopa vanhan arvostamani kenraalin suusta tulee viestiä: älkää jakako tätä maata kahtia. Minä kysyn, ed. Huovinen, niin teiltä kuin muilta hallituspuolueitten edustajilta: Mitkä lääkkeet tämä budjetti antaa siihen, mitkä konkreettiset täsmätoimet, että maa ei jakaudu kahtia? Mistä ne löytyvät?

Valitettavasti me joudumme toteamaan tässä, että kun keskustan kirkas talouspoliittinen linja ei ole ollut käytössä, mitä oppositio on ilmaiseksi tarjonnut, sitä on myöskin kristillisten puolelta ed. Bjarne Kalliksen suulla monta kertaa tarjottu, mutta kun ei ole otettu neuvoista vaaria, niin valitettavasti joulu ei avaudu, ei edes valkoisena, vaan mustana myöskin monessa muussa merkityksessä tälle maalle tänä vuonna. Tulevaisuuden ja toivon näköala puuttuu. Teidän joukoissanne on syvästi arvostamani edustaja — arvostan muitakin edustajia luonnollisesti — ed. Ilkka Taipale, joka muutamassa yhteydessä on hyvin puhunut loppuunpalamisesta ja burn outista. Hän on sanonut, että kun ei ole tulevaisuuden toivoa, kun ei ole päämäärää eikä tavoitetta, tällaista tapahtuu.

Arvoisa puhemies! Tässä juuri nähdään se. Hallituksen budjettiesityksellä ei ole tavoitetta eikä päämäärää. Se hallinnoi ja hallinnoi ilman, että se vetää visioita suomalaiseen yhteiskuntapolitiikkaan, ilman, että se katsoo tulevaisuuteen, miten tulevat sukupolvet voivat edelleen elää ja asua tässä maassa ja minkälaisia mahdollisuuksia heille annetaan oman elämänsä perustamiseen ja rakentamiseen. Kun visiot puuttuvat ja päämäärät puuttuvat, ei se ole kumma, että täällä yksi ja toinen loppuun palaa ja paikallaan polkee. Sen vuoksi, arvoisa ed. Huovinen ja hyvät hallituspuolueitten edustajat: Tunnustetaan se tosiasia, että hallitus on tullut tiensä päähän ja tämä kansa ja tämä maa ansaitsee parempaa talouspolitiikkaa. Se ansaitsee, ei mitään väärää jakopolitiikkaa, vaan sellaista politiikkaa, mikä huomioi myöskin vähempiosaiset ja mikä ennen kaikkea tasoittaa alueellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden.

Arvoisa puhemies! Kuljetustuesta, niin tärkeää kuin se meille Lappiin onkin, voisin sanoa, että se kuljetustuki, mitä viime vuosina on saatu hallituksen toimesta, on ollut konkreettisesti sitä, että joka viikko linja-autollinen ihmisiä on lähtenyt, heitä on kuljetettu tänne etelään etelän työpaikkojen perään. Se kuljetustuki, mitä nyt tulee teollisille yrityksille, on pieni muru. Se on meille henkisesti tosin tärkeä asia, merkittävä asia, mutta me emme niinkään huuda tuen perään, vaan me huudamme työn perään, että ne mahdollisuudet, mitä meillä luonnostaan on, niitä voidaan ottaa käyttöön. Siihen löytyy jälleen oppositiosta veropoliittisia ynnä muita porkkanoita, joilla näitä asioita voidaan viedä eteenpäin.

Puoluetuesta toteaisin sen verran, että minun mielestäni se ei ole linjassa yleisen toiminnan kanssa. Hallitus esittää lisää puoluetukea, mutta samalla se on eri järjestöiltä karsimassa toimintamäärärahoja pois, pienentämässä pienentämässä toimintamäärärahoja. Kyllä me tiedämme kulttuuri- ja urheiluelämääkin seuranneena tämän. Lähtökohta on se, että tuottakaa itse toimintanne, hoitakaa sellaisia rahoitusmuotoja, miten saatte toiminnan kannattavaksi. Kyllä täytyy sanoa, että kun henkitoreissaan hallitus on, se yrittää erilaisille poliittisille ohjelmilleen vielä saada valtion kautta painatusapua ja lisää rahaa, jotta voitaisiin sitä evankeliumia, mikä tässä ajassa ei enää toimi, saada vietyä eteenpäin.

Toinen hallituksen suuri hanke on eduskunnan lisärakennus tällä hetkellä. Siihenkin on pakko sanoa: ei tässä suhdannepoliittisessa tilanteessa. En usko, että oppositio tulee vastuullisena päättäjänä ja vastuullisina edustajina hyväksymään sellaista hanketta. Meidän on muulla tavalla ratkaistava näitä ongelmia ja katsottava niin, että vasta sen jälkeen — mistä aloitin, siihen myös lopetan — kun olemme voineet kantaa oman vastuumme heikoimmassa asemassa olevista veljistämme ja sisaristamme tässä maassa ja miksei siellä maailmallakin, sen jälkeen voimme siirtyä tällaisiin asioihin, jotka eivät ole ainakaan opposition poliittisen esityslistan kärjessä. (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme tulevaisuuden ja toivon näköalaa. Valitettavasti hallituksen budjettikirja ei sitä meille anna.

[103] **Susanna Huovinen / sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhteen minuuttiin on vaikea tiivistää kaikkea sitä, minkälaisia ajatuksia ed. Takkulan puheenvuoro minussa herätti, mutta erittäin kiitollinen olen siitä, että minun oma mielikuviin pohjautuva puheeni aiheutti näin runsaan tulvan erilaisia ajatuksia ed. Takkulalta.

Haluan sanoa sen verran, kun aluepolitiikkaan viitattiin, että mikään ylhäältä annettu käsky tai komento ei toimi tässä uudessa aluepolitiikassa. Hallitus on tämän, toisin kuin oppositio ilmeisesti, sisäistänyt. (Ed. Väistö: Raha auttaa!) Kun täällä nyt vaaditaan realismiin pohjautuvaa talouspolitiikkaa, toivoisi sitä myös realismin pohjalta oppositiolta. Kyllä ne laskelmat, joita on esitetty, taitaa olla laadittu kohtalaisen joulunodotustunnelmissa.

Se ed. Takkulan huomio, että järjestöiltä oltaisiin viemässä nyt puoluetuen kustannuksella, ei pidä alkuunkaan paikkaansa. Nimenomaan järjestöille muun muassa liikuntapuolen kautta tulee lisää rahaa, (Puhemies koputtaa) ja puoluetuki, niin kuin tiedämme, on ennen kaikkea demokratian kannalta ensiarvoisen tärkeää.

104 **Hannu Takkula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Huovisella on sukujuuria Lapissa, Ranualla, voi sanoa, että hänen puheensa oli ikään kuin ajatuksien Simojoki. Se herätti erilaisia ajatuksia, ja oli pakko niihin myöskin puheessa puuttua.

Aluepolitiikka-sana on vanhaa sosialidemokraattista käytäntöä. Me puhumme keskustassa ja oppositiossa alueiden strategiasta, mikä lähtee siitä, että eri alueilla olevat mahdollisuudet otetaan käyttöön. (Ed. Huovinen: Alueet itse ottavat!) — Alueet itse ottavat strategiat käyttöön, kun te vain annatte niille mahdollisuuden, (Ed. Huovinen: Mehän annamme!) mutta teidän toimintamallinne on viime vuosina ollut niin keskittävä, ettei se ole antanut mahdollisuutta.

Puoluetuesta sanoisin, että ymmärrän, että sosialidemokraattina puolustatte sitä, mutta se onkin teidän kunnia- ja kuningasajatuksenne. Valitettavasti en voi siihen yhtyä.

105 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Ihan aluksi: Ei voi olla ihailematta ed. Takkulan näyttelijänlahjoja ja tuota hurmosta. Oli erittäin miellyttävää kuunnella hänen puhettaan, ja aika meni todella kuin siivillä. Useimmiten nämä puheenvuorot ovat varsin kuivakiskoisia. Edelleen ed. Takkulalle: Oppositio usein näkee asiat liian mustavalkoisina. Toivoisi, että hiukan enemmän olisi ollut tuossa puheenvuorossa realismia. Se siitä.

Vajaassa 7 minuutissa ei voi puuttua kuin muutamaan asiaan. Ensinnäkin eläkepaketista. Tämä kokonaispaketti ei ratkaise kansaneläkkeen edelleenkin huomattavaa jälkeenjääneisyyttä työeläkkeisiin verrattuna, se on myönnettävä, mutta jotakin se kuitenkin on. Eläkkeensaajien vähimmäistoimeentulon turvaamiseksi on välttämätöntä, että kansaneläkkeen täyden määrän korottamista jatketaan edelleen.

Täällä on moneen kertaan todettu tästä eläkepaketista, että se sisältää kansaneläkkeen tasokorotuksen, ylimääräisen sava-maksun poistamisen tällä vaalikaudella ja kansaneläkkeen lapsikorotuksen leikkauksen pysäyttämisen. On hyvä, että samalla pikaisesti selvitetään ne perusteet, joilla myös myönnetään lapsikorotukset niille, joilla tällä hetkellä ei korotuksia ole. Vielä tässä esityksessä on erittäin tärkeää se, että hallituksella on velvoite etsiä toteuttamiskelpoinen vaihtoehto niin sanotun pohjaosan kaksinkertaisen leikkauksen kompensoimiseksi.

Kun arvioidaan tätä mittavaa veroratkaisua kokonaisuutena, toistan, minkä olen aiemminkin todennut, ehkä useammankin kerran: Mielestäni on hyvä, että tämä veroratkaisu painottuu pienituloisiin. Edelleen olen kuitenkin sitä mieltä, että osa näistä rahoista, runsaasta 6 miljardista, olisi pitänyt käyttää eri kipupisteiden poistamiseen, tasa-arvoisuuden lisäämiseen ja pahoinvoinnin vähentämiseen yhteiskunnastamme. Me hyvätuloiset kyllä jaksamme maksaa nykyisenkin tasoiset veromme.

Perustienpitoon ollaan lisäämässä 95 miljoonaa markkaa. Valiokunnan mietinnössä on tämä esitys. On hyvä, että lisäys on siellä esitetty, vaikka kyseessä oleva summa ei vastaa edes kustannustason nousua. Selviä merkkejä perustieverkon rapautumisesta on jo tällä hetkellä nähtävissä, ja kunnollinen tiestö, liikenneväylien kunto, on tietysti ehdoton edellytys paikkakunnan elinkeinokehityksen kannalta.

Edelleen valtionapua yksityisteiden kunnossapitoon ja parantamiseen esitetään lisättäväksi 7 miljoonalla markalla. Uskon, että tämä aallonpohja, joka näissä valtionavuissa on ollut, on ohitettu ja suunta on myös tulevina vuosina ylöspäin. Yksityisteiden elinkeinopoliittista merkitystä ei kukaan kieltäne. Myös asutusta on vielä ja toivottavasti jatkossakin erittäin paljon yksityisteiden vaikutusalueella.

Mietinnössä käsitellään myös omaishoitajien asemaa. Jokainen tiedämme, että omaishoitajilla on todella eriarvoinen asema riippuen paikkakunnasta, millä alueella asutaan. Omaishoidon tuen myöntämisperusteiden kirjavuus on myös suurta, ja kyseinen omaishoidon tarve lisääntyy koko ajan yhteiskunnassamme. Valiokunta on liittänyt mietintöön lausumaehdotuksen, joka lupaa, että omaishoidon asemaa lainsäädännössä kehitetään ja omaishoidon edellytyksiä parannetaan. Henkilökohtaisesti olisin toivonut jo tässä vaiheessa konkreettisempia esityksiä. Omaishoitajat tekevät todella arvokasta, ihmisläheistä työtä.

On myös tyydytyksellä todettava lisäpanostus huumeiden torjuntaan. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen huumausainepolitiikan tehostamisesta. Muun muassa nuorten huumekokeilujen yleisyys on kaksinkertaistunut viiden viime vuoden aikana. Nyt tarvitaan jo olemassa olevien palvelujen laadukkaamman yhteistyön ohella kiireesti lisää resursseja uusien palvelujen järjestämiseen.

Arvoisa puhemies! Budjettiesityksessä on monia puutteita. Puutun pariin hyvin lyhyesti vielä lopuksi. Ensinnäkin tietysti olisin toivonut, että sotainvalidien ja heidän puolisoidensa, rintamaveteraanien, kuntoutustoimintaan olisi määrärahaa lisätty, koska keski-ikä nousee ja tarve kuntoutukseen joka tapauksessa lisääntyy.

Toinen asia: Rajavartiolaitoksen määrärahathan edelleen vähenevät. Hallituksen Rajavartiolaitokselle esittämä nettomääräraha ensi vuodelle oli noin 14 miljoonaa markkaa Rajavartiolaitoksen esittämää summaa pienempi. Nyt valtiovarainvaliokunta esittää 10 miljoonan markan lisäystä tähän. Näin ollen toimintamenot jäävät 4 miljoonaa auki. Rajavartiolaitoksen ensi vuoden talousarvioesitys sisälsi jo valmiiksi 60 henkilön vähentämisen vuoden 99 tasosta. Tämä vajaus, joka on jäämässä, tarkoittaa vielä 20 henkilön vähennystä. Koko 90-luvun pienentyneeseen henkilövahvuuteen Rajavartiolaitos on joutunut sopeuttamaan toimintaansa, ja nämä vuosittain toistuneet määrärahojen leikkaukset ovat suhteellisesti voimakkaammin valitettavasti vaikuttaneet, ja tulevat vaikuttamaan myös ensi vuonna, näin uskon, Pohjois-Karjalassa, Kainuussa ja Lapissa, juuri niillä alueilla, joissa myös työttömyys on erittäin suurta.

Rajavalvonnan taso on laskemassa oleellisesti, on jo tänä vuonna laskenut, ja resurssien vähetessä ja rajan ylikulun lisääntyessä rajavalvonnan taso jatkaa laskuaan koko suunnittelukauden. Nyt on kyseenalaista, täyttääkö rajavalvonnan taso kesäkuukausina EU-jäsenyyden edellyttämän minimitason.

Arvoisa puhemies! Muistutan lopuksi, että henkilökustannuksia lisäävät edelleen tulevan virkaehtosopimuksen ja Valpas-ratkaisun tuomat korotukset, (Puhemies koputtaa) jotka on myös kompensoitava Rajavartiolaitokselle täysimääräisinä. Muuten lisäkustannukset joudutaan ottamaan kehyksistä edelleen henkilöstöä vähentämällä.

106 **Osmo Puhakka /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtion tulevan vuoden talousarviota on perusteltua pitää vähintäänkin tyydyttävänä. Velkaa lyhennetään 14,5 miljardilla markalla, tuposidonnaisiin veronkevennyksiin on varattu kuusi miljardia markkaa. Viime viikkojen maailmamarkkinahintaan ja valuuttakurssiin nojaava polttoaineiden hinnanalennus toimii taas inflaatiopainetta alentavasti. Tulevaisuuteen voimme siten suhtautua levollisesti, tästä näkökulmasta katsoen ainakin.

Selkeän särön tunnetilaamme aiheuttaa kuitenkin yliopistojen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoituksen niukkuus. Kun yliopistojärjestelmämme sijoittui taannoin sveitsiläisen Imd-instituutin kansainvälisessä vertailussa ensimmäiselle sijalle eli parhaaksi, tuntuu palkintosijan säilyttäminen epätodennäköiseltä, valtiovarainvaliokunnan esittämästä 38 miljoonan markan lisäerästä huolimatta.

On yleisesti tiedossa se kurjuus, missä opiskelijat joutuvat päivittäin taistelemaan ylisuurissa ryhmissä, supistetun kurssitarjonnan, yleisen oppikirjaniukkuuden ja vähäisen yksilöllisen ohjauksen keskellä, ainoana palautteenaan alituinen motkotus alhaisista tutkintomääristä ja pitkittyneistä opinnoista. Vaikka vinouman korjaaminen edellyttääkin miljardiluokan rahoitusta, on se kansallisen tulevaisuutemme takia kuitenkin välttämätöntä muistaessamme, että yliopistoissa suoritettavalla tieteellisellä tutkimuksella on selkeä linkki kansantalouteemme jo nykyisellään eikä ainoastaan korkean teknologian saralla nyt ja tulevaisuudessa.

Tässäkin salissa on moneen otteeseen vannottu elinikäisen oppimisen puolesta. Se onkin keskeinen lääke siihen rajuun muutokseen, minkä keskellä elinkeinoelämä on, mutta yhtälailla lääke työntekijöiden jaksamiseen. Paineita tähän suuntaan luo myös suurten ikäluokkien lähitulevaisuuteen ajoittuva eläkkeelle siirtyminen. Esimerkiksi riittänee kuljetusala, jonka vuosittainen kuljettaja- ja siten koulutustarve on 2 200. Tätä taustaa vasten ovat valtiovarainvaliokunnan kyseiselle momentille kohdentamat lisäykset toki oikean suuntaiset. On kuitenkin enemmän kuin toivottavaa, että tulevaisuudessa asetettava parlamentaarinen komitea linjaa ammatillisen lisäkoulutuksen tavoitteet sekä osoittaa niiden saavuttamiseksi välttämättömän rahoituksen.

Eräs tulevaisuuteen mutta ennen kaikkea nykyisyyteen ratkaisevalla tavalla vaikuttava tekijä

on tieverkosto ja sen kunto. Varsinkin yksityisteiden kokemat leikkaukset ovat päässeet oikeaan valoonsa kuluneen sateisen syksyn aikana. Eräiden paperitehtaiden kohdalla on puhuttu muutaman tunnin varmuusvarastoista. Tämän takia onkin tervehdittävä tyydytyksellä valtiovarainvaliokunnan esittämää 7 miljoonan markan lisäystä yksityisteiden momentille. On kuitenkin epäiltävissä, että teiden kunto on siinä määrin huono, että tulevissa lisätalousarvioissa ensi vuonna on vakavasti puututtava kyseiseen rahoitukseen. Niin yksityis- kuin valtatieverkostotkin ovat keskeisen tärkeässä asemassa niin asumisen kuin teollisen tuotannonkin kannalta. Tässä mielessä olisinkin tarkistamassa ja siten korottamassa Valtatie 6:n rahoitusta Koskenkylän ja Kouvolan välillä niin, että turvallisuustekijät huomioitaisiin riittävällä vakavuudella. On näet syytä muistaa, että kyseisellä tiellä kulkee erittäin paljon teollisuudelle keskeisen tärkeitä, vaarallisia nestekuljetuksia.

Valtiovarainvaliokunta kantaa perusteltua huolta hoitotyön nykytasosta. Konkreettisena osoituksena tästä on lasten- ja nuortenpsykiatrialle kohdennettu 45 miljoonan markan määräraha. Niin keskeisen tärkeä kuin määräraha onkin, on selkeästi muistettava, että se kohdentuu vain ongelman seuraamuksiin todellisten syiden pysyessä ennallaan. Pureutuminen lasten ja nuorten ongelmiin edellyttää kokonaisvaltaista toimintaa kodin ja koulun sekä koulunkäynnin ja vapaa-ajan välillä. Varsin perusteltuja ovat tässäkin keskustelussa olleet ne puheenvuorot, jotka ovat kiinnittäneet vakavaa huomiota työttömyyteen, mutta yhtä lailla maaseudun tyhjentymiseen syrjäytymisen ja sen kertautumisen eräänä kaikkein keskeisimpänä syynä.

Valiokunnan vanhustenhoitoa ja omaishoitajia koskeviin lausumaehdotuksiin on myös helppo yhtyä. En kuitenkaan usko olevani väärässä epäillessäni koko hoitohenkilökunnan väsyneen jo pitkään velloneeseen keskusteluun hoidon tasosta, koska mitään konkreettista ei kuitenkaan ole tapahtunut. Lausumaehdotusten sijaan tarvitaan selkeitä taloudellisia panostuksia hoitohenkilökunnan määrään niin sairaaloissa kuin vanhainkodeissakin. Omaishoitajien kohdalla on keskeisen tärkeää, että hoitosopimustekstit muuttuvat niin ikään sanoista todellisuudeksi. Aivan erityisesti näin pitää tapahtua omaishoitajien vapaa-aikajärjestelyjen kohdalla. Ei kukaan tule suostumaan tähän yhteiskunnalle erittäin edulliseen hoitomuotoon, mikäli omaishoitajille ei kyetä takaamaan vapaa- tai loma-aikana kunnollista sijaista muusta kuin hänen omasta pussistaan maksettua.

Valiokunnan mietintö puhuu erittäin kauniisti Mustialan arboretumista Elimäellä, joka täyttää kahden vuoden kuluttua sata vuotta. Tänä aikana siellä on tehty erittäin arvokasta tutkimustyötä ulkomaisten puulajien sopeuttamiseksi Suomeen.

Arvoisa puhemies! Kun on olemassa tutkimustietoa metsien viilentävästä vaikutuksesta maapallon lämpötilaan sekä puuston käyttäytymisestä eri lämpövyöhykkeillä, olisi odottanut valiokunnalta konkreettisen selkeää määrärahan osoitusta erityisesti Elimäen Mustialan mutta myös muillekin maamme arboretumeille.

107 **Katri Komi /kesk:** Arvoisa puhemies! "Kaikki suuret asiat keksitään monta kertaa ja monella tavalla. Mitään ei ole lopullisesti löydetty. Elämä kuluu odottaessamme huomista." Näin sanotaan aforismissa ja näin voitaneen todeta puheeni jälkeenkin.

Aivan kuten viimevuotisessa budjettivastalauseessaan keskusta totesi, voidaan todeta nytkin: Muuttoliike on meillä yhä ylikiihtynyttä ja aluekehitys on jakautunut kahtia. Sitkeä pitkäaikaistyöttömyys ja sen aiheuttamat köyhyysongelmat tuntuvat Suomessa edelleen. Julkisten palvelujen huononeva laatu ja palvelujen käyttäjien eriarvoistuminen oli jälleen alkusyksystä kuuma puheenaihe. Selvää on, etteivät hallitusohjelman lupaukset ole muuttuneet teoiksi.

Budjettimietinnön tekstistä löytyy tältäkin vuodelta hyvää sanallista panosta maamme kehitykseen, mutta taloudellisia resursseja ei edelleenkään tunnu löytyvän riittävästi. Koulujen korjausrakentamiseen, kansaneläkkeen tasokorotukseen, tiemäärärahoihin, uusiutuvan kotimaisen energian tukeen sekä ympäristötöihin tulleet muutokset ovat riittämättömiä. Aikuisten ammatillista lisäkoulutusta koskevat lisäykset olisi pitänyt saada jo varsinaiseen talousarvioon. Veronkevennykset olisivat voineet olla vielä täsmällisempiä ja hillitä tuloerojen kasvua, saada aikaan tasapainoista aluekehitystä sekä parantaa työllisyyttä.

Hyvinvointipalvelujen laadun ja saatavuuden eriarvoistuminen on pysäytettävä mahdollisimman nopeasti ja kuntien palveluiden rahoitusjärjestelmä on korjattava paremmin taloudellisia

eroja tasaavaksi. Julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen muotojen on tuettava kaikkien alueiden osaamista ja innovointia sekä näiden kaupallistamista entistä paremmin myös kansainvälisillä markkinoilla. Yritysten kykyä hyödyntää näitä rahoitusmalleja on parannettava pienimmissäkin kunnissa.

Arvoisa puhemies! Kotimaisen ruoan saatavuus pitää turvata, eikä kuluttajien luottamuksen säilyttämistä saa maksattaa maatalousyrittäjillä. Bse-taudin tarkastustoiminnassa tarvittava määräraha on nostettava todellisia tarpeita vastaavaksi. Maatalouden kansallinen tuki on merkittävä osa maatalouden tukijärjestelmää. Sen avulla voidaan korjata niitä ongelmia, joita EU:n yhteinen maatalouspolitiikka jättää eri alueille ja eri tuotantosuunnille. Maatalouden kansalliseen tukeen kohdistuneet leikkaukset tältä ja ensi vuodelta onkin palautettava, ja sekään ei riitä, ovathan kustannukset kohonneet yli 8 prosenttia, huomattavasti yleistä kustannustason nousua enemmän.

Näinä aikoina, jolloin yhteiskunnassa turvataan ansiokehitys, viljelijöiden palkka pienenee, jos sitä on ollutkaan. Valtion talousarvioesityksessä kevennetään kyllä ansiotulojen verotusta. Ansiotulojen verohelpotukset eivät kuitenkaan auta pienituloisia maatalousyrittäjiä. Näin siksi, että nykyisin yritystuloa koskee pakollinen jako pääoma- ja ansiotulo-osuuksiin nettovarallisuuden perusteella.

Eduskunta hyväksyi joulukuussa 1999 ponnen, jonka mukaan jo viime keväänä piti selvittää toimenpiteet, joilla pääomatulon laskentaa voitaisiin korjata silloin, kun pääomatulona verottaminen johtaa ansiotulon verotusta ankarampaan lopputulokseen. Kun pääomatulona verotettavaa osuutta säädettiin, oli myös pääomatuloveroprosentti alhaisempi. On monia viljelijöitä, joiden ansiotulon osuus jää pieneksi tai sitä ei jää lainkaan, kun tulosta määritellään ensin pääomatulon osuus. Olisiko paljon vaadittu, jos todettaisiin, että maatalousyrittäjäkin on palkkansa ansainnut? Sama tulottomuus johtaa tätä nykyä myös siihen, että niin yrittäjä kuin maatalousyrittäjäkin voi jäädä kokonaan ilman sairauspäivärahaa sairastuttuaan.

Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on toki hyviäkin linjauksia, kuten omais- ja vanhustenhoitoa ja lasten ja nuorten mielenterveyshoitoa koskevat tavoitteet. Näiden toteuttamisen edellytyksenä on kuitenkin kuntien taloudellinen kyky huolehtia asukkaistaan, ja nämä mahdollisuudet tulee turvata kaikissa kunnissa. Paras tapa taata lakisääteisten peruspalvelujen saatavuus on riittävä valtion rahoitusosuus. Valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään: "Tasapainoisesta yleiskuvasta huolimatta kuntien taloustilanteen eriytyminen jatkuu vuonna 2001." Budjettiesitys näyttäisikin suosivan jossain määrin suuria kuntia.

Mahdollisuuksia palkata lisää työntekijöitä kuntien sosiaali-, terveys- ja sivistyssektoreille on tuettava. Päivähoitoratkaisuissa on oltava enemmän todellisia vaihtoehtoja eli kotihoidon tukea on parannettava. Muun muassa vanhemman jäämisellä vapaaehtoisesti hoitamaan lapsia kotiin voidaan todennäköisesti vaikuttaa ennalta ehkäisevästi lapsen ja nuoren myöhempiin ongelmiin.

Mietinnössä on myös korostettu opetustoimen henkilöstökoulutuksen lisämäärärahan käyttöä nimenomaan huumeongelmien tunnistamisen parantamiseen ja kokeilujen ennaltaehkäisyyn. Myös nuorisotyö sai 2 miljoonan markan lisämäärärahan saman ongelman ennaltaehkäisyyn. Koulujen terveydenhoitajien merkitystä huume- ja mielenterveyskysymyksissä ei tule kuitenkaan unohtaa.

Arvoisa puhemies! Vaikka nuorilla on ollut vaikeuksia kiinnostua yhteisestä päätöksenteosta ja muun muassa löytää ehdokastaan menneissä vaaleissa, heitä ei saa unohtaa valtion budjetissa. Yliopistojen perusvoimavarojen vaje on korjattava samalla, kun ammattikorkeakoulujen kehittäminen muistetaan. Asuntopolitiikassa on hyviä linjauksia myös nuorille aikuisille. Aspjärjestelmää on kehitetty, opiskelija-asuntojen tuotantoa luvataan lisätä varsinkin Pääkaupunkiseudulla, asumistukeen hyväksyttävää vuokratasoa korotetaan ja keskituloisten mahdollisuutta päästä valtion tukeman asuntotuotannon piiriin parannetaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi, vaikken olekaan eteläsuomalainen, pidän hyvänä Heurekaan kohdistettua lisämäärärahaa. Kävin itse vähän aikaa sitten Dialogi pimeässä — koe se itse -näyttelyssä ja totesin Heurekan toiminnan tarpeellisuuden taas kerran niin lasten kuin aikuistenkin kasvattajana.

108 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtion ensi vuoden talousarvio on voitu laatia tilanteessa, jossa valtiontalous on vakaa,

talouskasvu vahvaa ja inflaatio kohtuullisella tasolla. Kansantalous onkin tällä hetkellä monilla makrotalouden mittareilla mitattuna vahvempi kuin ehkä koskaan tai ainakaan aikoihin. Valtion talousarvio olisi ja on konkreettinen väline toteuttaa yhteiskuntapolitiikkaa ja aikaansaada ratkaisuja, joilla tasoitetaan yhteiskunnallisia eroja ja luodaan oikeudenmukaisuutta. Tällainen tilanne olisi siis nyt ollut parempi kuin ehkä koskaan aikaisemmin, mutta valitettavasti hallitus ei tätä tilaisuutta käytä hyväkseen.

Vahvasta talouskasvusta, jota on jatkunut seitsemän kahdeksan vuotta, eivät konkreettisesti ole päässeet hyötymään kaikki yhteiskunnan ryhmät ja kaikki alueet. Esimerkiksi palvelualojen ja julkisen sektorin työntekijät eivät ole voineet hyötyä vahvasta talouden ja vientiteollisuuden kasvusta. Nämä alat ovat jääneet myös palkkakehityksessä jälkeen.

Maatalous ei kokonaisuudessaan ole päässyt myöskään hyötymään vahvasta talouskasvusta. Siellä on erityisen vaikeita ongelmia johtuen siitä, että kansallisia tukia on leikattu 90-luvun loppupuolella Lipposen hallituksen toimesta. Maaseutu on myös muutoin joutunut hyvin laajan ja vaikean rakennemuutoksen kohteeksi. Tämä keskittämiskehitys on merkinnyt sitä, että monet voimavarat ovat supistuneet maaseudulta. Hallitus on omilla toimenpiteillään kiihdyttänyt tätä kehitystä, aikaansaanut siis tilanteen, jossa maa keskittyy nopeammin kuin ehkä koskaan aikaisemmin ja sitä kautta osa Suomesta on tyhjenemässä nopealla aikavälillä.

Aiemmin puhuttiin, että keskusta on valjastanut eläkeläiset oppositiopolitiikan taustaksi. Ei näitä eläkeläisiä ole tarvinnut valjastaa. Eläkeläiset ovat aikaa seuraavia aktiivisia ihmisiä. He ovat huomanneet, että heidän ostovoimansa ja toimeentulonsa ei ole seurannut yleistä ansiokehitystä. Siihen on monta perustetta: Ensinnäkin lama-aikana säädetyt rasitteet ovat vielä pitkälle voimassa, sairausvakuutusmaksu ja nyt tänään toteutettu pohjaosan leikkaus. Nämä ovat olleet huonoja päätöksiä, joilla ei ole voitu edistää eläkeläisten toimeentuloa.

Budjetin linja ei siis mielestäni tasoita yhteiskunnallista tasa-arvoa. Olisikin ollut perusteltua, että nyt olisi liikkumavaraa käytetty eri tavalla kuin hallitus esittää. Keskustan esitys 6 miljardin markan veronkevennysliikkumavaran uudelleen kohdentamisesta olisi ollut yksi keino eli ruoan arvonlisäveron alentaminen eurooppalaiselle keskitasolle 17:stä 12 prosenttiin ja polttoaineveron alentaminen. Nämä olisivat merkinneet sitä, että myös vähävaraiset ihmiset ja pohjois- ja itäsuomalaiset olisivat päässeet nykyistä vahvemmin veronalennuksen piiriin. Myöskään perusturvaa ei haluta vahvistaa, ei työttömyysturvaa juurikaan eikä myöskään lapsiperheitten asemaa. Lapsilisät eivät kohoa, vaikka painetta ja tarvetta tähän olisi.

Arvoisa puhemies! Aluekehityksen ongelmat ovat yksi suurimpia yhteiskunnallisia ongelmia. Hallitus on tietoisesti pitänyt kansallisen aluepolitiikan resurssit niukkoina, vähentänyt niitä, ja on enemmänkin keskittynyt kehittämään Suomea sanallisella tasolla. Nyt uutena konstina on keksitty aluekeskukset eli Suomeen nimetään ehkä 30 aluekeskusta sisäministeriön päätöksellä. Tämä on nyt paperilla tehtävää aluekehittämistä. Kuitenkaan mitään konkreettista uutta rahaa aluepolitiikkaan ei osoiteta, vaikka tässäkin voimavaroja löytyisi esimerkiksi valtionyhtiöitten yksityistämisestä saaduista rahoista, joilla voitaisiin aivan oikeasti luoda edellytyksiä koko maan tasapuoliselle kehittämiselle, luoda edellytyksiä yritysten investointien kannattavuuden parantamiseen, liikenneverkoston kehittämiseen koko maassa, yksityisteitten rahoituksen palauttamiseen takavuosien tasolle sekä pitkäaikaisen kuljetustukijärjestelmän rakentamiseen ja voimavarojen lisäämiseen Ruotsin mallin mukaisesti. Näihin olisi siis ollut voimavaroja mutta poliittista tahtoa ei valittavasti ole.

Kotimaisen ruoantuotannon turvaaminen on tärkeä kansallinen strateginen kysymys. Näyttää kuitenkin siltä, että hallituksessa ei ole aitoa tahtoa pitää huolta siitä, että Suomen elintarviketalous säilyisi kilpailukykyisenä myös jatkossa. Maatalouden perustuotannon kannattavuus on heikko, kustannuspaineet ovat korkeat, mutta näihin ei esitetä mitään kunnollisia ratkaisuja. Sukupolvenvaihdosten määrä on riittämätön, ja myös lomitusjärjestelmä kangertaa. Olisi monia myös sosiaalipolitiikan toimia toteutettava, jotta kiinnostus maatalousyrittämiseen paranisi ja sitä kautta ruoantuotannon edellytykset.

Arvoisa puhemies! Kuntapalveluista on paljon puhuttu tässä salissa. Ne ovatkin tärkeä osa suomalaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Nyt vain näyttää siltä, että kuntien väliset erot ovat erittäin voimakkaasti kasvaneet. Tämä on merkinnyt sitä, että osa kunnista on tilanteessa, että ne eivät kykene korkeillakaan verotuksen tasoilla

turvaamaan kuntalaisten kannalta tärkeitä peruspalveluita, terveydenhuollon, vanhustenhuollon ja koulutuksen peruspalveluita. Tässäkin toivoisi, että yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus tulisi esiin ja korostuisi, että meillä löytyisi poliittista tahtoa tasata kuntien välisiä tuloeroja nykyistä paremmin esimerkiksi niin, että valtionosuusjärjestelmän täydennysrajaa nostettaisiin 90:stä 95 prosenttiin ja sitä kautta Suomen hyvinvointia jaettaisiin myös niille kunnille, jotka eivät ole päässeet luontaisista edellytyksistä johtuen talouskasvuun näin vahvasti mukaan.

109 **Paula Lehtomäki /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Viime viikolla Suomessa vietettiin vapaaehtoistyön viikkoa. Tuo juhlaviikko antoi meille kaikille mahdollisuuden jälleen kerran palauttaa mieliimme sen, miten monella yhteiskunnan sektorilla ja miten tärkeää ja vaativaa työtä Suomessa tällä hetkellä tehdään vapaaehtoistyönä. Niin ansiokasta kuin tämä työ onkin, jota hyvin monet ihmiset pyyteettömästi tekevät, tässä salissa on aina muistettava se, että valtiovallan vastuulla on kaikissa tapauksissa kuitenkin huolehtia kansalaisten perustarpeista ja perusturvasta emmekä me voi sitä vastuuta sysätä kenellekään muulle. Me olemme täällä puhuneet paljon ruokajonoista ja muun muassa Pelastusarmeijan työstä. Sinänsä huolestuttavaa on, että muistaakseni ainakin yhden kerran myös valtiovarainministeri Niinistö on täällä todennut, että ehkä nämä tietyt toiminnot pitäisi pysyvästikin antaa juuri tälle vapaaehtoissektorille. Näin ei mielestäni ole, vaan se on tämän talon ja ylipäätään valtiovallan tehtävä.

Kun huolehditaan kansalaisten perustarpeista, tietysti olennaisia kysymyksiä siinä ovat tulonsiirrot ja palvelut, ja kun nyt käsittelemme budjettia vuodelle 2001, voimme kysyä itseltämme ja miksi emme toisiltammekin, miten tämä budjetti vastaa tähän tarpeeseen, tulonsiirtoihin ja palvelutarpeeseen. On tietenkin ilolla pantava merkille, että eläkeläisten asema on tässä eduskunnassa tehdyillä budjettimuutoksilla jonkin verran kohentunut. Mutta se ei ole kohentunut riittävästi, eikä varsinkaan kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten asema ole vielä tässä maassa kovin kehuttava, ja siihen täytyy pystyä jatkossakin panostamaan.

Toinen ryhmä, jota emme voi täällä unohtaa mutta josta puhutaan hyvin usein ja varsinkin nyt, kun itsenäisyyspäivä on vielä tuoreena muistissamme, on sotiemme veteraanit. Olemme joitakin lakialoitteita käsitelleet tässäkin salissa, ja muistan, kuinka puhuttiin siitä, että tämä ja tämä on sellainen iäisyysasia. Mutta sotiemme veteraanien osalta ja heidän asioidensa hoidon osalta meillä ei voi olla iäisyysasioita, sillä ennen kuin huomaammekaan, he kaikki siirtyvät täältä ajasta iäisyyteen, ja sen jälkeen heidän maallinen auttamisensa on mahdotonta. Toivon, että siihen kiinnitetään jatkossa entistäkin enemmän huomiota.

Vaikka meillä Suomessa yleisesti ottaen meneekin hyvin, meillä on kokonainen ikäluokka tai sukupolvi, kuitenkin merkittävä osa nuoria, jotka ovat vaarassa syrjäytyä, ja myöskin työttömyys istuu tässä maassa hyvin sitkeästi. Olen täällä ennenkin puhunut alueellisten työllisyyskokeilujen puolesta ja myöskin pienyrittäjyyden kannustamisen puolesta, ja varmasti näihin aiheisiin vielä pääluokkakohtaisessa keskustelussa palaan.

Kun puhutaan palveluista, puhutaan kunnista, ja tämä talousarvio ei ole kunnille yksinomaan myönteinen. Kuntien tehtävät lisääntyvät merkittävästi ja hyvin isolla osalla kuntia on suuria taloudellisia vaikeuksia täyttää perustehtävänsä. Odotamme mielenkiinnolla selvitysmies Pekkarisen lopullista raporttia ja varsinkin sitä, minkälaisen lakiesityksen muotoon se tullaan pukemaan ennen kuin se tähän taloon tulee.

Tänä päivänä on paljon puhuttu myös korkeakouluista ja niiden rahoituksesta. Perusrahoituksen osalta on keskeistä muistaa, että merkittävää ei ole pelkästään tutkintojen määrä vaan ennen kaikkea myös tutkintojen laatu. Korkeakoulujen rahoitusongelmat ovat johdattaneet meidät keskustelemaan pitkistä opiskeluajoista. Opiskeluaikojen venyminen johtuu nähdäkseni paristakin seikasta.

Ensimmäinen on tietysti opiskelijoiden toimeentulo-ongelmat. Pieni opintoraha johdattaa tekemään töitä, mikä sitten viivästyttää opintoja, joskin toivoisin, että entistä rohkeammin opiskelijat uskaltaisivat ottaa myös opintolainaa.

Toinen ihan merkittävä korkeakoulujen sisäinen asia on se, että sen jälkeen, kun opiskelija on taloon tullut, hän saa erinomaisen vähän ohjausta ja tavallaan perään potkimista opintojen etenemisen suhteen, mikä on omiaan myöskin vaikuttamaan siihen, että opinnot meinaavat vähän sitkaasti edetä. Meidän on muistettava täällä tulonjaon lisäksi myös se, että kansantalouden kakun

leipojista eli juuri osaavista ja opiskelevista ihmisistä on pidettävä erittäin hyvää huolta.

Arvoisa puhemies! Vielä pari sanaa aluekehityksestä, vaikka aion siihen vielä pääluokkakohtaisessa keskustelussa palata. Me olemme aluekehityksen suuriin suuntaviivoihin vaikuttavia tomeria toimenpiteitä odottaneet vuosikausia. Nyt meillä on tulossa aluekeskusohjelma, johon valtiovarainvaliokunta on myönteisenä yllätyksenä lisännyt lisää varoja. Aluekeskusohjelma on hyvä, uusi avaus, mutta sen toteuttamisessa on muistettava, että se ei saa merkitä sitä, että ylhäältäpäin osoitetaan, millä alueilla Suomessa on tulevaisuutta, ja sitten ne loput alueet luokitellaan perspektiivittömiin. Tällaista ylhäältäpäinjaottelua ei saa tehdä.

Valtiovarainvaliokunta korostaa mietinnössään myös muiden alueellisten ohjelmien kuten maaseutuohjelman ja kaupunkiohjelman kehittämistä ja toteuttamista ja aivan oikein paneutuu siellä myös siihen, että keskuksista näitten kehittämistoimenpiteiden heijastusvaikutuksia on pyrittävä laajentamaan entistäkin laajemmalle. Olettaen, että koko maan kehittäminen on yhä hallituksen tavoitteena, tuen kaikkia siihen tähtääviä toimia.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti yleisesti budjetista, ja palaamme varmasti hyvin mielenkiintoisiin teemoihin vielä pääluokkakohtaisessa keskustelussa.

[110] **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kunnallisvaalien jälkeen käynnistyi tässä maassa keskustelu hallituksen harjoittaman politiikan oikeudenmukaisuudesta. Vasemmistopuolueissa vaalitappio sai omantunnon kolkuttamaan ja karvas vaalitappio kirjattiin epäsosiaalisen ja hyvätuloisia suosivan linjan seuraukseksi. Kunnallisvaaleissahan kansalaiset katsoivat, ettei äänestämällä voi vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon. Kansainväliset markkinavoimat ohjaavat kehitystä niin rajusti, että päättäjät näyttävät olevan tällä hetkellä voimattomia. Myös politiikan vaihtoehdottomuus ärsytti kansalaisia, koska liian laaja hallituspohja vie kansalaisten mielenkiinnon äänestämiseen. Miksi äänestää, koska lähes koko kirjoa edustavilla puolueilla kokoomuksesta vasemmistoliittoon ei ole käytännössä politiikassa mitään eroja. Sama linja jatkuu, tapahtui vaaleissa minkälaista kannatuksen siirtymistä tahansa. Näin kansalaiset kunnallisvaalien jälkeen ovat kokeneet.

Arvoisa puhemies! Kun sosialidemokraattisen puolueen puheenjohtajan Paavo Lipposen suusta tuli vaalien jälkeen sana jakopolitiikka, valtiovarainministeri ja monet tiedotusvälineet ärähtivät, että jakopolitiikan aika on peruuttamatta ohitse. Onko jakopolitiikan aika siis ohi, ja mihin hallitusta ja politiikkaa yleensä sitten tarvitaan, jos ei tässä salissa jaettaisi yhteisiä verovaroja oikeudenmukaisella tavalla? Mielestäni on aivan turha leikkiä jakopolitiikka-sanalla nimenomaan negatiivisessa mielessä. Me kaikki poliittiset päättäjät olemme täällä tekemässä nimenomaan jakopolitiikkaa oikealla tavalla ja pyrimme ainakin oikeudenmukaiseen menettelyyn. Jakopolitiikasta onkin tehty suoranainen kirosana, vaikka koko valtion talousarvio ja myös kuntien budjetit ovat pelkkää jakopolitiikkaa. Verotuksella rahoitetaan valtion ja kuntien menoja sekä tasataan ihmisten välisiä tuloeroja. Valtion ja kuntien menojen kohdentaminen on poliittista harkintaa, jossa tulojen jaosta päätetään.

Erityisesti valtiovarainministeriössä ja kokoomuksessa jakopolitiikka tuomitaan. Niin on käynyt myöskin jo tämän päivän aikana tässä salissa. Hallituksen talousarvion suurin jakopoliittinen esitys on kuitenkin lähtöisin näistä samoista kammareista. Tarkoitan tällä miljardien markkojen tuloverohelpotuksia, jotka epäsosiaalisesti kohdistuvat markkamääräisesti suurituloisia suosivasti. Nämä poliittiset veroratkaisut merkitsevät kansalaisten tuloerojen kasvua ja vaikuttavat paljon enemmän kuin ne muutamat kymmenet markat, joita ensi vuonna ollaan esimerkiksi eläkeläisille antamassa. Tämä on todellista kokoomuslaista ja oikeistolaista jakopolitiikkaa, johon vasemmisto ja vihreät ovat myöskin nöyrästi Lipposen toisessa hallituksessa alistuneet.

Arvoisa puhemies! Hallituksen pitäisi markkinataloudessa olla — näin olen ymmärtänyt — tietynlainen erotuomari, joka vastaa siitä, että peli on reilua ja sääntöjä joka suhteessa noudatetaan. Lipposen hallitus näyttää kuitenkin hypänneen valmentajaksi hyvätuloisten vaihtoaitioon, josta se yllyttää pelaajiaan käymään kovin ottein syrjäytyneiden ja pienituloisten joukkueen pelaajien kimppuun. Jääkiekon SM-liigassa moisesta tulisi pitkä pelikielto; näin kai voi todeta.

Arvoisa puhemies! Ehkä sitten aluepolitiikkaan, kun kerran aikaa vielä on. Eikö täällä 7 minuuttia ollut nyt puheaikaa? Koetetaan se käyttää.

Alueellisen kehityksen vääristyminen alkaa olla meille kaikille jo aivan selvää. Siihen täällä jo edelläkin puututtiin. Maakuntien ihmiset ovat vuosien ajan kokeneet ennätykselliseksi kohonneen muuttoliikkeen haitat ja vaatineet asiaan puuttumista. Sitä on myöskin keskustaoppositio tehnyt. Viime aikoina myöskin Pääkaupunkiseudulla ja muissa keskuksissa on laajemmin havahduttu ongelmien edessä. Asuntopula, korkeat vuokrat ja pilviin nousseet asuntojen hinnat sekä vaikeudet saada julkisia palveluita tuntuvat tavallisten ihmisten elämässä. Jos työtä on tarjolla ja peruspalvelut kunnossa, pienemmät keskukset ja maaseutu houkuttelevat yhä suurempaa joukkoa ihmisiä. Tämä kyllä tänään tiedetään.

Yrityksillä alkaa tänä päivänä olla myös suuria vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa keskuksissa. Monet yritykset ovatkin alkaneet katsoa uusin silmin maakuntien tarjoamia mahdollisuuksia. Valitettavasti tässä suhteessa budjetti ei anna riittäviä perusteita tällaiselle asioiden katsomiselle uudella tavalla.

Markkinoiden varassa aluekehityksen tasapainottaminen tapahtuu kuitenkin hitaasti ja voi jäädä kokonaan tapahtumatta, jollei valtiovalta huolehdi perusasioista ja aktiivisesti tue yritystoiminnan edellytysten parantamista maakunnissa. Budjetissa on oikean suuntaisia painotuksia ja korjauksia, mutta ne ovat täysin riittämättömiä, jos me aiomme saada muutoksen tämän maan aluepolitiikkaan ja ennen kaikkea muuttoliikkeeseen. Tämä tiedetään erittäin hyvin keskustan eduskuntaryhmässä. Siksi keskustan valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetty vastalause lähtee siitä, että esimerkiksi maakuntien kehittämisrahaa tulee lisätä ja ennen kaikkea sen tehoa myöskin lisätä eri puolille maakuntaa.

[111] **Niilo Keränen /kesk:** Herra puhemies! Valtion taloussuunnitelma vuodeksi 2001 ansaitsee monelta osin tunnustusta. Merkittävä asia on ennustettu hyvä ja jatkuva talouskasvu, joka tosin tapahtunee hallituksen suunnitelmista huolimatta. Talouskasvusta seurannee edelleen työllisyyden paraneminen valtakunnassa keskimäärin. Merkittävää on myös, että hyvässä talouskasvutilanteessa on valtion menojen kasvu pystytty pitämään jokseenkin kurissa. Useimpien kansalaisten kannalta myönteinen merkitys on myös hallituksen suunnittelemalla veronalennuksella, joka hinaa meidän verotasoamme lähemmäksi muiden Euroopan maiden tasoa.

Keskusta on kuitenkin tekemässä muutamia muutosehdotuksia hallituksen suunnitelmaan. Näihin en nyt yksityiskohtaisesti puutu. Niitä on täällä esitelty jo. Sen sijaan ajattelin tarkastella hallituksen taloussuunnitelmaa ihan omien päännousemieni mukaan, kuten äskettäin edesmennyt Kalle Päätalo sanoisi.

Taloussuunnitelmassa ei näy kovinkaan selkeästi merkkejä siitä, että hallitus haluaisi ohjata valtakunnan kehitystä. Takavuosien hallitusta rakennemuutoksesta on Lipposen kahden hallituksen aikana siirrytty hallitsemattomaan muutokseen. Tilanteessa, jossa maan väestö keskittyy ennennäkemättömällä vauhdilla vain muutamiin kasvukeskuksiin, hallitus seuraa kehitystä kunnioittavasti sivusta ja antaa markkinoiden hoitaa homman. Suunnitelmat aluekeskuksista ovat toki hyvä juttu ja oikean suuntaisia ja niillä saatetaan toki jonkin verran vaikuttaa keskittymiskehitystä vastustavasti, mutta kokonaisuuden kannalta aluekeskustyöhön suunnattavat resurssit ovat varsin olematon ele.

En tässä ryhdy sen enempää neuvomaan hallitusta ja luettelemaan mahdollisia muita vaikutuskeinoja. Hallitus lienee noita ehdotuksia hyvinkin kuullut ja lienee niistä tietoinen. Mutta hallitukselta näyttää puuttuvan näky, visio, kuten ed. Takkula tunti sitten esitteli, visio siitä, millaiseksi se haluaisi kehittää tämän maan asukas- ja väestörakennetta. Kenties hallitus ei haluakaan mitenkään ohjata markkinoiden tekemää kehitystyötä.

Toinen asia on verotus. Hallitus on kohdistanut verohelpotukset yksinomaan tuloveroon. Näin kohdistettuina verohelpotukset auttavat erityisesti suurituloisia. Kuitenkin hallitus mainostaa veronalennusta myös pienituloisiin kohdistuvaksi, ja onhan siinä sellaisiakin elementtejä: valtionverotettavan tulon alarajan nousu, ansiotulovähennys, työmatkavähennykset. Kuitenkaan nyt tehty veronalennus ei tuo mitään niille, joiden tulo on niin pieni, että siitä ei aikaisemminkaan ole mennyt valtionveroa. Kun hallitus samalla kiristää kuntataloutta indeksikorotuksen jaksottamisella, myöskään kunnille ei tule tilaa kunnallisveron alennuksiin.

Nyt esitettyä mallia huomattavasti sosiaalisempi ja tasapainoisempi veronalennustapa olisi ollut kohdistaa osa alennusvarasta pakollisten kulutustavaroitten arvonlisäveroon, siis elintarvikkeisiin ja mahdollisesti muuhunkin tavallisten ihmisten pakosta tarvitsemaan. Polttoaineve-

rotusta tässä ei kai enää uskalla mainitakaan, kun lämmin syksy on osaltaan alentanut hintoja. Lämpimästä syksystä toki voi esittää hallitukselle lämpimät kiitokset.

Kolmanneksi puuttuisin enemmän arvostusasioihin.

Pitkin syksyä ja erityisesti kunnallisvaalien alla käytiin julkisuudessa hyvää keskustelua muun muassa siitä, millainen on vanhustenhuollon tilanteemme. Keskusteltiin jonkin verran myös yleensä maan sosiaali- ja terveydenhuollon tilanteesta, kuten lasten ja nuorten pahoinvoinnista, hoitotyöntekijöitten ylikuormituksesta ja resurssipulasta. Tästä keskustelusta näkyy budjetissa kuitenkin vain pieniä roiskeita eli lastenpsykiatrian vähäinen lisärahoitus. Kuitenkin tämäkin puuttuu vain jo syntyneisiin vaurioihin. Budjetissa ei juuri mitenkään näy se, että ennalta ehkäisevä työ olisi näiltä osin parasta ja säästävintä työtä. Ehkäisevään toimeentulotukeen suunnattu pieni lisäraha on vain kaunis ele.

Budjetti ei tuo uusia korjaavia elementtejä siihen todelliseen pahaan oloon, missä perheet tänä päivänä ovat niin tiukilla, että ne eivät pysty keskittymään perustehtäväänsä eli kasvatustyöhön. Kasvatustyöllähän lapsille annettaisiin mahdollisuus turvalliseen ja tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ylikuormituksen hoitamiseksi budjetissa ei ole mitään. Päinvastoin, sosiaalitoimeen luotu uusi ja sinänsä tarpeellinen ja hyvä instrumentti eli kuntouttava työtoiminta on resursoitu niin niukasti, että se tulee syömään mahdollisuuksia muulta työltä. Sairaanhoidon ja vanhustenhoidon ylikuormitusta ei helpoteta millään tavalla, vaikka luulisi, että valtion nimenomaisessa intressissä olisi puuttuminen kaikkien kansalaisten hätään.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tekemät arvovalinnat näkyvät juuri tässä. Sairaille, vanhoille ja perheille ei ole varaa antaa juuri mitään. Tulonsaajille ja suurituloisille sen sijaan on mahdollista antaa useidenkin satasten lisätulo joka kuukausi. Ymmärrän toki ihan hyvin, että valtiolla on velkaa, jota pitää maksaa pois, jotta joskus tulevaisuudessa olisi mahdollisuus satsata vaikkapa hyvinvointipalveluihin. Ymmärrän senkin erityisesti valtiovarainministerin pelon, että meidän ei pidä luoda menoautomaatteja, jotka vaikuttavat myös tuleviin vuosiin. Menoautomaatteja totisesti ei olekaan luotu. Yksiniittisellä veronalennuksella on kuitenkin luotu jatkuva valtion tulojen vähennysautomaatti, joka taatusti näkyy myös tulevina vuosina.

Arvoisat kuulijat, kun katsotaan, ketkä nyt saavat lisää ja ketkä eivät saa mitään, ei voi tulla muuhun johtopäätökseen kuin siihen, että hallitus on tehnyt tietoisen arvovalinnan, jota ei edes hyvällä tahdolla voi nimittää kovin sosiaaliseksi.

Keskustelun nopeatahtinen osa päättyy.

112 **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa iltaa on jo ehditty kuulla monia mielenkiintoisia asioita. On kuultu kiihkomielisiä hallituksen puolusteluita ja hurmoshenkisiä vastustuspuheenvuoroja ja kaikkea siltä väliltä. Itse kuitenkin aion keskittyä vain yhteen asiaan, joka jostain syystä on jäänyt ehkä hieman vähemmälle huomiolle, mutta josta näkökulmasta puhutaan paljon. Se puhuttaa tavallisia ihmisiä, työvoimaviranomaisia yhtä lailla kuin yrityksiäkin.

Monien juhlapuheiden kestoaihe on viime aikoina ollut koulutus ja sen merkitys yhteiskunnalle nyt ja tulevaisuudessa. Nykyisen hallituksen yksi keskeisiä tavoitteita, aivan oikein, on kaiken tasoisen koulutuksen ja tutkimuksen aseman korostaminen. Käytännössä toimet tuntuvat kuitenkin joskus poikkeavan juhlapuheista.

Ensi vuoden talousarviossa näin tehdään muun muassa ammatillisen ennen kaikkea aikuiskoulutuksen kohdalla. Kolme vuotta sitten ammatilliseen lisäkoulutukseen käytettiin toista miljardia markkaa. Nyt käsittelyssä olevassa valtion ensi vuoden talousarviossa on tuosta jäljellä enää vain vajaat puoli miljardia markkaa. Alennus on ollut melkoisen huima. Lisäksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmää esitetään muutettavaksi. Lääninhallitusten hankintajärjestelmän tilalle esitetään laskennallista valtionosuusjärjestelmää, vaikka edellisestä uudistuksesta on kulunut vasta vähän aikaa. Juuri koulutuksessa, jos missä, luulisi pitkäjännitteisten, toimivien järjestelmien tuovan parhaat tulokset.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen pitäminen riittävän korkealla tasolla on kuitenkin erittäin tärkeää. Sen avulla on mahdollista pitää työikäiset ja työkykyiset mukana työelämässä parhaillaan käynnissä olevan murrosvaiheen aiheuttamissa muuttuvissa olosuhteissa. Myös pitkäaikaistyöttömien aktivoimisessa takaisin työelämään koulutuksella on keskeinen tehtävä.

Omaehtoista ammatillista lisäkoulutusta, jonka tavoitteena on ensisijaisesti työssäkäyvien aikuisten ammatillisen osaamisen parantaminen, on syytä arvostaa ja kaikin keinoin myös edistää. Ammatillinen lisäkoulutus voi olla ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavaa tai ei tutkintoon, suoraan niin sanotusti sorvin ääreen tähtäävää koulutusta. Yritysten ja yhteisöjen henkilöstökoulutusta voidaan toteuttaa ammatillisena lisäkoulutuksena. Tällöin koulutuksen kustannukset pitää voida jakaa yrityksen tai yhteisön ja lääninhallituksen ja valtiovallan kanssa.

Ammatillisessa lisäkoulutuksessa eri alojen ammattilaiset voivat ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan sekä hankkia valmiuksia ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittamiseen. Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on, että opiskelija on valmistuttuaan ammattitaitoinen työntekijä sekä tiedollisesti että taidollisesti; hän osaa ylläpitää ammattitaitoaan omaamalla elinikäisen oppimisen valmiudet; hänellä on jatko-opintokelpoisuus; ammatillisen lisäkoulutuksen avulla hän ylläpitää ja kehittää ammattitaitoaan työelämän muuttuvien vaatimusten mukaisesti.

Toimivan ja tuottavan koulutusjärjestelmän ylläpito ja edelleen kehittäminen on nykyisessä tilanteessa ensiarvoisen tärkeätä. Edelleen jatkuva rakennemuutos maassamme vaatii jatkuvaa sekä nuorten että vanhempien ihmisten koulutusta. Perinteisillä maatalousalueilla varsin riuskaa työvoimaa, miehiä ja naisia, nuoria ja keski-ikäisiä, siirtyy — voidaan kai monessa tapauksessa sanoa: pakon edessä — alkutuotannon tehtävistä heille ennestään lähes täysin tuntemattomille, uusille tuotannon aloille. Ilman koulutusta siirtyminen vaikeutuu tai käy monissa tapauksissa jopa täysin mahdottomaksi. Muutenkin vaikeuksissa olevilla kehitysalueilla koulutuksen supistaminen vie viimeisenkin alueella orastavan toivon kipinän.

Meillä Itä-Suomessa painiskellaan noin yleisesti ottaen edelleenkin suuren työttömyyden aiheuttamien ongelmien kanssa. Samanaikaisesti lukuisat siellä jo olevat yritykset, paradoksaalista kyllä, tuskailevat nykyajan vaatiman ammattitaitoisen työvoiman pulan kanssa. Kun näin on jo siellä olevien yritysten kohdalla, saattaa uusien ja tarpeellisten yritysten sinne hakeutuminen ammattitaitoisen työvoiman pulan pelossa olla varsin kyseenalaista. Monessa tapauksessa se on jopa mahdotonta. Tästä syystä, jos kerran tarkoituksenamme on vakavasti pitää myös ruuhkaisimman Suomen ulkopuolella olevat alueet elinkelpoisina ja toimivina myös tulevaisuudessa, meidän on pidettävä huolta siitä, että vaikka ensi vuosi näyttää käsittelyssämme olevan talousarvion valossa aikuiskoulutuksen kohdalla olevan melkoisen murheellinen, tilanne korjataan ensi tilassa vaikkapa seuraavassa lisätalousarviossa.

113 **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Nyt käsittelyssä olevan, vuoden 2001 budjetin sisältöä voidaan tarkastella siitä näkökulmasta, kuinka se puuttuu yhteiskuntamme kipukohtiin ja miten budjetissa priorisoituu asioitten hoitamisen kiireellisyysjärjestys.

Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa on todettu tähän liittyen, että hallituksen tavoite sosiaalisesti oikeudenmukaisesta ja eheästä Suomesta ei toteudu tämän budjetin myötä. Niin kauan kuin tiedämme, että yhteiskunnassamme köyhien määrä ei vähene, emme voi puhua, että hallituksen köyhyysohjelma on saavuttamassa tavoitteitaan. Budjetin sisältä ei löydy selkeää vastausta pienituloisten ja pieneläkeläisten hyvinvoinnin selkeään lisääntymiseen, koska, niin kuin laskelmista tiedetään, jos ostovoimaa tulee pienituloisille lisää noin 200 markkaa, tämän veronkevennyksen ja näitten esitysten myötä suurituloiselle lisäys on yli 400 markkaa. Tiedämme, että budjetin painopistelinjaus on nyt jo hyvätuloisten puolella. Tämä tarkoittaa, että eriarvoistava kehitys jatkuu.

Voi esittää arvion, että hallitus on siis epäonnistunut sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisyssä ja syrjäytyneiden aseman parantamisessa. Ikävä on todeta, että syrjäytyneiden joukossa on lapsiperheitä ja monella tavalla vaikeuksissa olevia ihmisiä, joiden vaikeat kokemukset elämästä ovat lisäämässä taakkaa ja myös altistamassa vakavillekin sairauksille. Näitä seikkoja emme voi sivuuttaa sanomalla nyt, että meillä on hyvä budjetti eli sellainen, jota ei ole vuosiin ollut. Nyt olisi ollut mahdollisuus kohdentaa varoja sinne, missä ollaan heikommilla, ja tehdä tästä budjetista myös inhimillistä ihmisarvoa korostava budjetti.

Puheenvuoroissa on peräänkuulutettu kokonaisvaltaista käsitystä siitä tilanteesta, missä Suomessa eletään, ja yhteisvastuun tunnetta, joka näkyisi myös budjetissa. Yhdyn näihin ajatuksiin. Tämän budjetin äärellä nousee kysymys, onko tämä lapsiystävällinen, onko tämä perhenäkökulmaa korostava. Jos katsoo ratkaisuja vero-

tuksesta ja myös niistä tuista, mitä lapsille on, voi sanoa, että se ei välttämättä sitä ole. Edelleen on kysyttävä, varmistuuko nyt peruspalvelujen laadukas kehitys vai ollaanko edelleen tilanteessa, jossa kaikki eivät saa tarvitsemaansa hoitoa, eivät pääse hoitoon riittävän ajoissa. Pelkällä retoriikallahan ei asioita ratkaista.

Salissa on käytetty useita puheenvuoroja lasten pahoinvoinnista, vanhusten palvelujen puutteesta, köyhyyskysymyksestä, työttömyysongelmasta. Siis näitä kipupisteitä on moneen kertaan nostettu esille. Nyt niihin ratkaisuja ei selkeästi tässä budjetissa ole. Budjetista on löydettävissä kyllä myönteisiä yksityiskohtia. Näin esimerkiksi kansalaisjärjestöjen toimintaan ollaan esittämässä 100:aa miljoonaa. Tämä on erittäin tärkeää, koska kansalaisjärjestöt tekevät sosiaalista, monta kertaa täsmäkohdennettua työtä juuri vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten kanssa. Samoin siellä on tulossa rahaa rikosuhripäivystystoimintaan, mikä tarkoittaa sitä, että se voi jatkua, ja näin autetaan monta asiaa.

Edelleen myönteistä tietenkin on, että se 45 miljoonaa tulee lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen turvaamiseen. Mutta yhdyn niihin puheenvuoroihin, jotka ovat todenneet, että sehän ei ole riittävä.

Erittäin hyvä on, että valtiovarainvaliokunta niin kuin muutkin valiokunnat, jotka ovat käsitelleet tätä, ovat korostaneet ennalta ehkäisevän toiminnan merkitystä, koska sillä saadaan inhimillisestikin parhaat tulokset aikaiseksi. Lisäpanostusta olisi tarvittu terveydenhuollon ja sairaanhoidon palvelujärjestelmän toimivuuteen. Tämän näen erityisesti sillä tavalla, että se lisäpanostus näkyisi henkilökunnan lisäämisenä ja panostuksena nimenomaan henkilökunnan koulutukseen ja työssäjaksamiseen. Me tarvitsemme moniammatillisia työryhmiä niin äitiysneuvoloihin, kouluterveydenhuoltoon kuin myös muille sektoreille.

Vanhustenpalvelujen kohdalla valiokunta esittää lausumaa, jossa peräänkuulutetaan vanhustenhoitoa koskevia suosituksia, joihin kirjataan ne perusasiat, joiden varassa hyvä vanhustenhoito voi toimia. Tämä on erittäin hyvä lausuma, mutta niin kuin on tullut esille, lausuma ei tuo niitä markkoja, jotta juuri se, että vanhukset saisivat riittävän ja laadukkaan hoidon, toteutuisi. Näitä suosituksia todella tarvitaan, ja tässä jos missä toivoisi, että suositukset johtaisivat myös sitoviin päätöksiin.

Erittäin myönteisenä on nähtävä myös se, että opetustoimen henkilöstökoulutukseen ehdotetaan periaatepäätöksen mukaan 4 miljoonaa. Näen, että tarvitaan erityisesti uusia keinoja nuorten elinolojen ja elämänhallinnan edellytyksien parantamiseksi. Tässä ehdotuksessa 4 miljoonaa on tarkoitettu opetustoimen henkilöstökoulutukseen, siis koulutukseen, jonka avulla koulujen henkilöstö paremmin kykenisi tunnistamaan huumeongelmat ja voisi panostaa ennalta ehkäisevään toimintaan. Tämä on erittäin hyvä näkökulma.

Arvoisa puhemies! Ammatillisesti eriytyneen koulutuksen kehittämisessä painopiste on jo jonkin aikaa ollut ammattikorkeakoululaitoksen perustamisessa tiede- ja taidekorkeakoulujen rinnalle. Nyt keskeistä on, miten vahvistetaan työssäoppiminen ja näyttöjen sisällyttäminen niin sanottuihin ammatillisiin tutkintoihin esimerkiksi toisen asteen koulutuksessa. Työssäoppimisen uudistus merkitsee, että kaikkiin tutkintoihin sisällytetään vähintään puolen vuoden opiskelu työpaikoilla. Me tiedämme, että uutta koulutettua työvoimaa tarvitaan määrätyillä kasvavilla aloilla, erityisesti palvelualoilla. Selvityksen mukaanhan vuoteen 2010 tarvitaan jopa yli miljoona uutta työntekijää, joista yli 800 000 tarvitaan pelkästään poistuman korvaamiseen.

Ongelmana on, että ammatillisessa koulutuksessa ja vähän muuallakin lähiopetusta on monilla aloilla vähennetty rajusti, jopa kolmanneksella aikaisempaan verrattuna. Tilalle ei ole tullut ohjausta ja oppimista tukevaa toimintaa. Mahdollisuutta muutokseen on käytetty liiaksi pelkästään säästökeinona eikä pedagogisena keinona. Erittäin merkittävänä kysymyksenä näen sen, miten opettajien osaamista vahvistetaan, miten mahdollistetaan ohjaus ja työssäoppiminen.

Koulutuspolitiikkaamme korkeat tavoitteet sopivat mielestäni huonosti arkitodellisuuteen. Perusrahoitus on kehityksestä jäljessä. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan konkreettisia voimavarojen suuntaamisia työssäoppimiseen ja opettajien koulutukseen. Ammattiosaaminen edellyttää laajaa teoriapohjaa ja käytännön osaamista. Näitä valmiuksia ei saavuteta pelkällä itseohjautuvalla opiskelulla. Valtiovarainvaliokunta on kyllä mietinnössään esittänyt, että eräillä alueilla on kasvavia ongelmia ammattitaitoisen työvoiman saannissa ja että yhtenä syynä on, että oppilaitoksista valmistuvien opiskelijoiden työelämävalmius ei ole riittävä. Näen, että tässä on

jo nostettu jo se asia esille, että meidän tulee todella satsata työelämässä oppimiseen eli koko ammatilliseen koulutukseen. Sehän tässä ajatellen resurssointia jää vähäiseksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

114 **Marja-Leena Kemppainen /skl:** Arvoisa puhemies! Taloutemme kasvu on erittäin hyvää ja tulevien vuosien ennusteidenkin valossa se tulee pysymään hyvänä. Suurin osa suomalaisista saa nauttia tästä kasvusta myös nyt käsiteltävän budjetin myötä. Ikävä kyllä täytyy myöntää, että vielä jää jäljelle liian suuri joukko ihmisiä, jotka jäävät heikommalle, ja osa myös täysin ulkopuolelle. Leipäjonoissa ruokaa jonottavien määrä on aivan liian suuri meidän rikkaassa Suomessamme.

Ryhmäpuheenvuoromme käyttänyt ed. Smeds toi selkeästi puheenvuorossaan esille ne näkemykset, jotka kristillisellä liitolla ja myös minulla henkilökohtaisesti on käsiteltävänä olevasta budjetista. Konkreettisemmin ne tulevat esille vastalauseestamme.

Tässä salissa on usein, myös ministeri Niinistön puheenvuoron jälkeisessä debatissa tänään iltapäivällä, perätty sitä, että jos oppositio vaatii lisää rahaa, sen tulisi myös osoittaa, mistä ja keneltä tarvittavat rahat otetaan. Ministeri Niinistö kysyi, keneltä otetaan ja kenelle annetaan. Minusta näin pitää kysyäkin ja siihen pitää myös pystyä vastaamaan. Mielestäni kristillinen liitto vaihtoehtobudjetissaan antaa siihen erittäin hyvän vastauksen. Toivonkin, että ensi vuonna, kun valmistaudumme vuoteen 2002, meillä on valmisteilla esimerkiksi verolakeja, jotka koskettavat elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista, pörssiverotusta, alle kuuden kuukauden omistukseen perustuvien myyntivoittojen verotusta sekä lakeja, jotka tukevat perheitä, koti- ja hoivatyötä sekä pienyrittäjyyttä.

Kysymykseen, keneltä otetaan ja kenelle annetaan, voi vastata vaikka ihan konkreettisestikin. Esimerkiksi meitä kansanedustajia koskettaa tulevan vuoden verotuloalennus aika mukavasti. Meidän kanssamme samaan tuloluokkaan kuuluu aika paljon suomalaisia, ja kun sitä vielä laajennetaan esimerkiksi kymmenellätuhannella ylös- ja alaspäin, koskettaa se huomattavaa määrää veroedun saajia. Meille riittäisi pienempikin veronalennus, ja näin säästynyt raha voitaisiin antaa esimerkiksi peruspäivärahalla olevien työttömien päivärahan korottamiseen.

Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten pahoinvointi lisääntyy koko ajan. Jonot psykiatriseen hoitoon ja tutkimukseen ovat liian pitkät ja ne kasvavat yhä edelleen. Tälle vuodelle myönnetty ylimääräinen määräraha on ollut todella tarpeeseen ja se on osattu hyödyntää kunnissa hyvin. Ensi vuodelle lisätty 45 miljoonaa on yksi hyvä asia tässä budjetissa.

Lastensuojelun palvelujen tarve on lisääntynyt kunnissa, ja konkreettisimmin se näkyy lisääntyneiden huostaanottojen kasvussa. Edelleen törmää tilanteisiin, että kunnan talous on ollut esteenä huostaanotolle ja huostaanottoa on siirretty aivan liian pitkälle lasta ajatellen. Usein on tilanteita, että joudutaan sijoittamaan kodin ulkopuolelle samasta perheestä useita lapsia. Etenkin kunnissa, joissa talous on huono, voi tilanne tulla hankalaksi. Tilannetta helpottaa jonkin verran lastensuojelun kustannusten tasausjärjestelmä, mutta onko valtion budjetin määräraha riittävä? Käsitykseni mukaan näin ei ole. Siksi olenkin tehnyt talousarvioaloitteen määrärahan korottamiseksi.

Terveyskasvatuksen tarjonta on todettu aivan riittämättömäksi. Neuvoloiden ja koulujen ohjelmista sitä karsittiin lamavuosien aikana rajulla kädellä. Nyt budjetissa on lisätty rahaa huumevalistustyöhön, mikä on todella tarpeellista ja odotettua. Terveyskasvatus ja terveyden edistäminen, joilla tarkoitetaan tupakoimattomuutta, päihdehaittojen vähentämistä, terveellisen ravitsemuksen edistämistä, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisemistä, tapaturmien ehkäisemistä, mielenterveyden edistämistä ja seksuaaliterveyden edistämistä, on sellaista ennalta ehkäisevää työtä, mitä ei pystytä tekemään nykyisin riittävästi, vaikka tarve tälle työlle on suuri ja se tiedostetaan kaikilla tasoilla. Edellä kuvatut osa-alueet kuuluvat terveyskasvatukseen ja ovat siksi huomioitavia asioita määrärahoista päätettäessä.

Poliisien määrärahoja on budjetissa lisätty. Poliisien määrärahoja on aina lisätty pienissä erissä, ja tämä on aiheuttanut kunnissa sen, että työn suunnittelu ja kehittäminen ei ole voinut olla pitkän tähtäimen työtä. Nyt mietinnössä ole-

va valiokunnan vaatimus, että poliisitoimen kokonaisrahoitustilanne selvitetään pikaisesti, on erittäin hyvä ja odotettu asia. Koulutuspaikkoja ollaan kuitenkin vähentämässä, vaikka tiedetään, että lähivuosina jää suuri joukko poliiseja eläkkeelle. Mielestäni koulutuspaikat tulee säilyttää entisellään ja sekin tulee turvata budjetin kautta.

Arvoisa puhemies! Työttömyys on edelleenkin ongelma. Vaikka työttömyys on jonkin verran laskenut, se ei ole vielä läheskään niissä lukemissa, missä sen tulisi olla. Tässä budjetissa olisi voitu edesauttaa työllistäviä toimintoja vielä enemmän kuin nyt on tehty. Työllisyys on lisääntynyt ja sitä tuodaankin usein esille, kun puhutaan työttömyydestä. Jos ei tiedetä, että nämä kaksi asiaa eivät ole yksi yhteen, voidaan saada aivan väärä kuva todellisuudesta.

Samalla kun meillä on työttömyyttä, meillä on niitä, jotka taistelevat työuupumuksen kanssa. Viimeisimpien tietojen mukaan ylitöiden tekijöiden määrä on lisääntynyt huomattavasti. Huolestuttava tieto on myös se, että noin kolmekymppiset ihmiset ovat jo työn uuvuttamia ja taistelevat perheen ja työn välillä. Tästä ongelmasta kärsivät niin kännykäntekijät kuin maatalousyrittäjätkin. Eipä taida löytyä alaa, missä ei taistella tämän ongelman kanssa. Perheet, etenkin nuoret lapsiperheet, ovat hyvin tiukoilla tänä päivänä. Työn ja perheen yhteensovittaminen vaikeutuu koko ajan puhumattakaan siitä, että kun ihminen joutuu työttömäksi tai sairastuu, voi tilanne muodostua todella hankalaksi. Miten yhteiskunta kohtelee silloin jäsentään, ei välttämättä aina ole itsestäänselvyys.

Eilen kävimme tässä salissa pitkän keskustelun ed. Rahkosen tekemän lakialoitteen lähetekeskustelussa. Lakialoite kosketti lapsiasiainvaltuutetun viran perustamista. Keskustelu hieman laajeni, ja siitä tulikin aika hyvä arvokeskustelu. Keskustelun yhteydessä tuli selkeästi esille tarve arvokeskustelulle laajemminkin. Voisiko syntyä sellainen eduskunnan työskentelymalli, että kunkin lakiesityksen yhteydessä käymme aina perusteellisen keskustelun siitä, mitä vaikutuksia lailla on yksilölle, perheelle ja yhteiskunnalle? Jos tämän muotoista keskustelua olisi käyty esimerkiksi elokuvatallenteiden ennakkotarkastuksen poistamislain tai liikeaikalain yhteydessä, olisivat päätökset kenties olleet aivan toisen muotoiset. Syksyllä kristillisen liiton ja keskustan tekemän välikysymyksen yhteydessä, joka käsitteli kuntien palveluja, perättiin usein, että kuntien päättäjien tulisi käydä arvokeskustelua päättäessään kuntien rahoista. Eikö meidän eduskuntanakin olisi aika hyvä aloittaa keskustelu, jota voidaan kutsua todelliseksi arvokeskusteluksi?

115 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Tuloerot Suomessa ovat aika voimakkaassa kasvussa. Ihmettelenkin, että hallitus ei ole tähän problematiikkaan varsinaisesti puuttunut, vaan on oikeastaan omalta osaltaan vain kasvattanut eroja. Kun tämä vaalikausi runsaan kahden vuoden päästä loppuu, silloin ilmeisesti nähdään se reaalimaailma, jossa olemme eläneet nämä voimakkaan kasvun vuodet, ajatellen nimenomaan kansakunnan tuloeroja.

On positiivista, että eräiltä osin hallitus on tähän asiaan puuttunut. Se on eläkepolitiikka, jossa on tapahtunut ehkä jonkinlainen käänne. Erityisesti sen jälkeen käänne toivottavasti näkyy selvemmin, kun pohjaosan leikkaus ensi vuonna loppuu. Valitettavasti kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus on toteutettu; se olisi pitänyt jättää toteuttamatta. Se koskettaa niitä suhteellisen pientä eläkettä saavia, pitkän päivätyön työelämässä tehneitä isiämme ja äitejämme, jotka ovat veronsa ja eläkemaksunsa ja ammattiyhdistysliikkeen jäsenmaksunsa maksaneet. Heitä Lipposen hallitukset ovat palkinneet sillä, että kansaneläkkeen pohjaosa on heiltä leikattu pois. Ensi vuonna se loppuu ja siirtyy historiaan.

Kansaneläkkeen tasokorotus on se pieni positiivinen signaali, jonka hallitus on nyt hyväksynyt ja vielä niin, että eduskunta painostuksellaan on saanut hallituksen taipumaan siihen, että pientä, nelivuotiskaudelle hallitusohjelmassa luvattua tasokorotusta aikaistettiin ja vielä korotettiin hieman siitä, mitä hallitus oli suunnitellut. Hallituksellahan oli tämän, voi sanoa, kahdeksan vuoden Lipposen hallituksen jaksolle, joka koko ajan on ollut voimakkaan talouskasvun aikaa, vain yksi 50 markan tasokorotus pienimpiin kansaneläkkeisiin. Se tasokorotus oli todellakin kahdeksan vuoden ajalle tavattoman pieni. Nyt sitä eduskunnan toimesta on hieman lisätty noin 70 markkaan ja se tulee voimaan ensi kesäkuussa. Eli pientä positiivista ajatusta eläkeläisten, nimenomaan pienten eläkkeiden saajien suuntaan on näkyvissä.

Mutta jos ajatellaan niitä todella suurta eläkettä saavia, joita on ilmeisesti jatkuvasti yhä enemmän keskuudessamme, heihin nähden kyllä

nämä pienen eläkkeen varassa elävät ovat jääneet kauas jälkeen ja jäävät yhä edelleen pienistä tasokorotuksista huolimatta, kun ajatellaan eläkkeiden indeksikorotuksia ja toisaalta hallituksen veropoliittista linjaa, joka markkamääräisesti laskettuna suosii suurituloisia todella rajusti. Näin ollen eläkeläisten väliset erot kasvavat hyvin voimakkaasti.

Eläkkeisiin liittyy vielä se, että taitettu indeksijärjestelmä meillä edelleen on, se pitäisi pikaisesti korjata, eläkkeensaajat kokevat sen erittäin epäoikeudenmukaisena. Sille on yritetty keksiä joitakin järkeviä perusteita, mutta ne ovat olleet todellakin enemmän keksityn tuntuisia kuin todellisia. Toivottavasti eläkepolitiikassa hallitus nämä kautensa viimeiset vuodet, valmistellessaan vuosien 2002 ja 2003 budjetteja, ottaa todella reippaammat askeleet oikeudenmukaisen ja tasapuolisen eläkepolitiikan suuntaan. Tätä rohkenen toivoa, kun pientä merkkiä tähän suuntaan on.

Arvoisa puhemies! Toinen ryhmä, joka on jäänyt mielestäni vielä pahemmin jalkoihin kuin eläkeläiset ja muut väestöryhmät, on työttömät ja nimenomaan pitkäaikaistyöttömät. Työttömyysturvan peruspäivärahan varassa elävät työttömät ja työmarkkinatuen varassa elävät työttömät ovat jääneet pelkkien indeksikorotusten varaan. Lähtötaso on ollut tavattoman alhainen, ja sinne on tullut parin kolmen markan ja ensi vuonna ehkä viiden markan korotus esimerkiksi työttömyysturvan peruspäivärahaan. Kuitenkaan, kun lähtötaso on todella matala, tämä ei kunnolla korvaa edes kustannusten nousua. Riippuu tietysti henkilön tilanteesta, mutta voi sanoa, että indeksikorotus ei aina ole edes sellainen, että se korvaisi sitä kustannustason nousua, jota sen pitäisi korvata, vaikka se laskennallisesti tietysti näin tekee.

Vasemmisto on hallituksessa ja vasemmisto on aikaisemmin puhunut voimakkaasti työttömien puolesta. Lipposen ensimmäisen hallituksen tavoitteena oli työttömyyden puolittaminen. Hallitus jäi siitä varsin kauas. Nyt taidetaan alkaa olla puolittumistilanteessa vuoden 94—95 tasosta, mutta kun talouskasvu on ollut voimakasta viime vuodet, jo kuusi seitsemän vuotta, sen olisi pitänyt korjata työllisyystilannetta paljon enemmän kuin on tapahtunut. Näin ei ole tapahtunut. Meillä eivät siis markkinavoimat, joiden varaan hallitus on täysin tämän asian jättänyt, ole korjanneet työllisyystilannetta.

Erityisesti eräillä alueilla, Keski-, Pohjois- ja Itä-Suomessa, mutta myös Etelä-Suomen eräillä reuna-alueilla, työllisyystilanne on erittäin huono edelleen. Siellä on todella niitä ihmisiä, jotka haluaisivat päästä töihin, mutta työpaikkoja ei ole. Todellinen vaihtoehto heille ei ole se, että he muuttaisivat esimerkiksi Pääkaupunkiseudulle tai johonkin voimakkaaseen kasvukeskukseen. Yksistään asuntotilanne on sellainen, että jos on heikosti koulutettu pitkäaikaistyötön, ei ole perusedellytyksiä muuttaa kalliille alueelle asumaan ja näin saada työmahdollisuuksia. Näin ollen he ovat sidottuja paljolti sille paikkakunnalle, jossa heillä mahdollisesti on asunto ja juuret, ja kun he ovat sinne sidottuja, he ovat peruspäivärahan tai työmarkkinatuen varassa. Tällaisten ihmisten kohtalo on surullinen. Heille hallitus ei ole antanut mitään todellista vaihtoehtoa.

Lisäksi, kun katsotaan kolmen viime vuoden budjetteja, nähdään, että työllisyyden parantamiseen tarkoitetut budjettivarat ovat pudonneet erittäin voimakkaasti. Monelta osin ne ovat pudonneet neljänteen osaan siitä, mitä ne olivat joskus kolme neljä vuotta sitten. Ensi vuodellekaan hallitus ei näihin määrärahoihin lisäystä ole osoittamassa. Tätä kautta esimerkiksi kuntien mahdollisuudet työllistää ihmisiä ovat erittäin huonot. Tästä seuraa se, että syrjäytymistä tapahtuu näiden ihmisten kohdalla ja heidän perheidensä kohdalla. Tämä on todella vakava asia, syrjäytymiskehitys on huolestuttava tässä maassa. Siihen pitää seuraavissa budjeteissa erityisesti panostaa, ja vetoankin hallituspuolueisiin, että näin tapahtuu.

Lisäksi lyhyesti totean, että kuntien väliset taloudelliset erot ovat kasvamassa, ja myös siihen pitää voimakkaasti puuttua. Valtionosuusuudistus tehtiin muutama vuosi sitten, ja erityisesti vanhusväestön osuuden vaikutus valtionosuuksiin unohdettiin kokonaan. Pitäisi nyt, kun uudistuksia suunnitellaan, ottaa huomioon nimenomaan vanhusväestön suhteellinen osuus valtionosuuksien määräytymisessä.

116 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty perinteistä budjetin yleiskeskustelua, jossa on todella ollut loistavia puheenvuoroja. Aivan erityisesti ihailen ed. Hannu Takkulan loistavaa puheenvuoroa, jossa oli intoa ja aatteen paloa. Jotain tällaista budjettikeskustelussa, nimenomaan kun käymme yleiskeskustelua, tulee ollakin.

Meillä on paljon puhuttu yhteiskunnan eriarvoistumisesta, on puhuttu ehkä jo melkein kulumiseen asti kahtiajakautumisesta tässä yhteiskunnassa. Joka tapauksessa meidän yhteiskunnassamme on hyvin huolestuttavia ilmiöitä. Hyvin huolestuttava ilmiö mielestäni oli pankkikauppa, jossa noin vain meni miljardi valtion varoja sen takia, että saadaan niin sanottua asiantuntemusta. Kyllä tälle miljardille markalle olisi ollut jotain muutakin käyttöä, nimenomaan silloin kun puhutaan eläkeläisten tai tässä yhteiskunnassa vähäväkisten tai unohdetun kansan asiasta.

Eläkeläisten kansaneläkkeen korotus, joka on nyt vähän päälle 70 markkaa, on sinällänsä tietysti hyvä asia. Minä tiedän, että eläkeläiset pienistä rahoistaan arvostavat jokaista kymmentä markkaa tai markkaa, vieläpä kauppakassia ostaessaan tarkoin laskevat kymmenpennisetkin. Sitä kautta valtiovarainministeri saa tuota metallia sulattamoihinsa, niin kuin on toivonutkin.

Mutta kun olin jokin viikko sitten Korpilahdella puhumassa eläkeläisille ja minulla oli salintäyteinen eläkeliiton väki kuulijakuntana, minä en yksinkertaisesti kansanedustajana edes kehdannut puhua, että te olette onnellisessa asemassa, kun te saatte nyt 50 markan kuukausikorotuksen. Silloin se oli vielä 50 markan suuruinen. Minä en kerta kaikkiaan kehdannut sanoa, että tämän verran te saatte eläkekorotusta. Ei niin, että minä väheksyisin eläkeläisten pientä eläkettä, mutta minusta se oli jollakin tavalla häpeällistä ja kuin pilkkaa niitä ihmisiä kohtaan, joiden toimeentulo on tällaisten markkamäärien varassa, että hyvinvointiyhteiskunta, joka elää toisaalta huikeaa taloudellista nousua, tällä tavalla kohtelee iäkkäimpiä kansalaisiaan. Minä en kehdannut noista pienistä eläkekorotuksista puhua mitään. Koetin puhua niistä asioista ja arvoista, jotka ovat enemmän kuin mitä raha on ja joita ei ole rahalla ostettavissa.

Mielestäni eläkeläisille pitäisi saada kunnon minimieläke kokoamalla eri lainsäädäntöä yhteen siten, ettei kukaan saisi alle 4 000 markkaa kuukaudessa tässä yhteiskunnassa. Siihen pitäisi päästä. Jos me näitä kymppejä tuolla laskemme, niin oikeudenmukaiseen eläkkeeseen me emme kyllä sitä kautta valitettavasti pääse eikä sotiemme veteraanisukupolvi ja sodanjälkeinen raivaaja- ja rakentajasukupolvi saa sitä oikeudenmukaisuutta valitettavasti, joka heille kuuluu.

Suomen kirkon piispat viime eduskuntavaalien alla ottivat kantaa yhteiskunnallisten asioitten puolesta ja toivat esille ajatuksen, että yhteiskuntaa on hoidettava kuin kotia, ei niin kuin yritystä. Tuo lause oli vapaasti kenen tahansa siteerattavissa, ja siteerasinpa sitä minä tai kokoomuslainen ehdokas tai kuka tahansa, se sai käsittääkseni myönteisen vastaanoton. Mielestäni tuo ajatus olisi hyvä muistaa yhteiskunnassa taloudellisten niin sanottujen kylmien numeroitten ja bisnesajattelun uhallakin. On tietysti totta, että kun sitä kotiakin rakennetaan ja hankitaan, kyllä siihen tarvitaan markkoja ja laskelmia, totta kai, mutta perusasiat pitäisi nähdä ensiksi, mitä varten se koti on olemassa, mitä varten siellä kotona on se, mitä kotona on. Tämä pitäisi nähdä yhteiskunnassa, mitä varten järjestäytynyt hyvinvointiyhteiskunta meillä on, mitkä ovat sen tarkoitukset ja tarpeet, ja sitä silmällä pitäen pitäisi koettaa taloutta etsiä.

Käytän tahallani tämän puheenvuoron silläkin uhalla, että joku loukkaantuu siitä, että puutun tämän kaltaisiin mielestäni peruslähtökohtiin. Eihän sitä aina omassa taloudessakaan näin muista, mutta se olisi ihan hyvä muistaa. Silloin jaksaa vaikka velatkin maksaa paremmin, jos tietää, että meillä on jotakin, mitä varten ne velat on otettu ja hankittu, että siinä on jotakin elämässä arvokkaaksi koettua.

Meillä yhteiskunnassa on todella aihetta kiinnittää eläkeläisten toimeentuloon huomiota, totta kai myös lapsiperheisiin, nähtävä siihen, että koko yhteiskunta voisi hyvin. Silloin kaikilla ihmisillä olisi tässä maassa parempi elää, myös ihmisellä, joka saa parempaa palkkaa tai parempaa eläkettä tai jonka yritykset tuottavat hyvin, jos yhteiskunta on turvallinen, jossa on saatu yhteiskuntapolitiikalla mahdollisimman pitkälti eliminoitua kielteisiä tekijöitä, jotka synnyttävät rikollisuutta tai muita haittailmiöitä. Kyllä se, että on järjestäytynyt, turvallinen yhteiskunta, on suuri arvo, joka pitää nähdä ihan itseisarvona, ja sen eteen kannattaa panostaa.

Arvoisa rouva puhemies! Budjetin yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen puuttumaan lähemmin niihin yksityiskohtiin, jotka koen tärkeiksi, mutta korostan, että arvot ja ihanteet, ne päämäärät, jotka yhteiskunnassa ovat keskeisiä, tulee nähdä talouden suuntaviivojen perusasioina.

117 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen aloitti puheenvuoronsa jokin

aika sitten toteamalla suurin piirtein siihen tapaan, että taloudella menee hyvin ja tässä suhteessa kaikki on aika hyvällä perusmallilla. Näinhän suhteellisesti ottaen onkin. Jos esimerkiksi käytetään vertailukohteena vuosia 1993 tai 1995, niin tämä toteamus on todella oikeaan osunut.

Mutta, arvoisa puhemies, mitäpäs, jos ajateltaisiin sellainen malli tässä suhteellisuuksien tarkastelussa, että tuota itse aiheutettua, itse tuotettua pankkikriisiä ei olisi ollut olemassakaan? Valtiolla olisi tällä hetkellä tuommoinen 380 miljardia markkaa vähemmän velkaa. Budjetissa olisi 30 miljardia enemmän liikkumavaraa. Silloin olisi kai suhteellisesti aika hyvin asiat, jos käytetään sitä vertailumielikuvaa, mikä puheenvuoroissa on ollut.

Arvoisa puhemies! Minä epäilen, että eduskunta ei kestäisi sitä rahojen jälleenjakelujuhlaa, joka tästä irtonaisesta varallisuusmäärästä syntyisi. Siitä tulisi sellainen kilpajuoksu, että kävisi kuin Norjassa, jossa Norjan kruunu on todella vahva valuutta suhteellisesti esimerkiksi euroon ja jossa palkkataso ja kustannustaso on noussut aivan huikeisiin lukemiin. Siis kaikki on suhteellista puoleen ja toiseen.

Sanon tämän kaiken sen takia, että suomalainen yhteiskunta ei näytä pankkikriisistä oppineen yhtään mitään. Pankkikriisihän osoitti, että ei pystytty hallitsemaan silloin ei budjettipolitiikkaa, ei pankkimaailman toimien vapauttamista, ei ylipäätään yhtään mitään.

Nyt parhaillaan ollaan tekemässä sellaista riskikeskittymää, että kymmenen vuoden päästä tässä samalla paikalla käydään henkeä haukkovia keskusteluja siitä, kuinka ihmeellä saatettiin kerätä yhteen ainoaan pisteeseen sellaisia varallisuuseriä, sekoittamaan pankkijärjestelmä ja vakuutusjärjestelmä ja keskittämään riskit yhteen ainoaan pisteeseen. Tämä on äärimmäisen vakava asia, mutta se näin on päätetty tehdä. Nämäkin virheet on näköjään pakko ollut tehdä.

Samanaikaisesti meidän on syytä ottaa toinenkin oppi. Se on se, että vielä emu-keskustelun alkuvaiheessa kirkkaalla otsalla väiteltiin ja väitettiin, että suhdannevaihtelut häviävät huitsin nevadaan, kun siirrytään yhteisvaluuttajärjestelmään.

Arvoisa puhemies! Eivät ne mihinkään ole kadonneet. Pitkään kestänyt korkeasuhdanne on tuottanut sen, että voimme budjettipolitiikassa puhua tällä hetkellä suhtkoht turvallisesta tilanteesta, mutta kaikki merkit viittaavat siihen, että seuraava suhdannetaantuma, laskukausi, on ovella. Se on ehkä jo käynnistynyt, ja se pitäisi ottaa äärimmäisen vakavasti huomioon budjettipolitiikassa. Tähän sattuu erittäin epämiellyttävä yksityiskohta, että raakaöljyvarannot ehtyvät joka ikinen päivä. Tällä hetkellä, juuri tällä hetkellä, kun tätä budjettipuhetta pidän, raakaöljyn barrelihinta on poikkeuksellisen alhaalla, mutta ei ole kuin hetki, kun tulee siitä taas korjautumaan sille tasolle, mikä sillä pitää pian harvinaistuvana luonnonvarana ollakin.

Kolmas hyvin merkittävä oire tästä yhteiskunnasta on, ja siihen on ollut erinomaisen vaikea yhteiskuntien ylipäätään suhtautua oikein, hullun lehmän tauti -oireyhtymä, jos kutsun sitä noin ilmiöpohjaisesti. Sehän ei ole mitään muuta kuin osoitus siitä, kuinka ahneelle tässä maailmassa käy: kun ruvetaan repimään kaikki vihoviimeiseen pisteeseen saakka, niin sitten mitään ei enää hallita. Vrt. mitä olen sanonut edellisissä kohdissa tätä saarnaa.

Arvoisa puhemies! Mitä sitten pitäisi tehdä? Tällä hetkellä suomalaisittain pitäisi tilanteessa, jossa olemme menossa kohti aivan ilmiselvästi laskusuhdannetta, satsata kotimaiseen, ehdottomasti ja ehdottomasti ja ehdottomasti kotimaiseen. Se tarkoittaa energiahuoltoa, niin kuin varsin monet puhujat ovat jo todenneet. Se tarkoittaa nyt tässä hullun lehmän tauti -tilanteessa ja liha-luujauhon kieltotilanteessa sitä, että meidän pitää erittäin voimakkaasti sijoittaa kotimaiseen valkuaistuotantoon, koska meillä ei ole varaa siihen, että hankimme tänne geenimuunneltua soijaa kehitysmaista, mikä tekee muun muassa luomutuotannon täällä Suomessa kotieläinpuolella mahdottomaksi. Meidän tulee ehdottomasti monipuolistaa tuotantorakennetta. Meidän pitää vihdoinkin ottaa esimerkkiä Sveitsistä, jossa tämä asia on oivallettu vuosikymmenet sitten ja toteutettu leveän tuotantopohjan politiikkaa. Meillä tässä suhteessa on hullaannuttu aina yhteen alaan kerrallaan, viimeksi elektroniikkaan, olkoon se sitten hupielektroniikkaa taikka vähän vakavampaa elektroniikkaa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi rohkenen ottaa kantaa myöskin siihen, mitä valtiovarainministeri Niinistö on täällä todennut. Kuulun siihen eipopulistiseen ryhmään, joka on sitä mieltä, että valtiovarainministeri Niinistön suhdannepoliittinen analyysi on aivan oikein. Ei siitä päästä yhtään mihinkään. On vain kysymys siitä, millä tavalla tähän tilanteeseen pitäisi reagoida. Tänä

päivänä Niinistö sanoi, sanoiko hän sen nyt lipsahduksena tai innostuksen vallassa, että pitää satsata, sijoittaa, köyhien aseman parantamiseen. Olen tässä ensinnäkin aivan samaa mieltä hänen kanssaan. Näin painopisteen pitäisi olla. Erikoisen korostunut tilanne on alkavan matalasuhdannevaiheen monttuvaiheessa. Silloin koetellaan köyhimmän kansanosan jokapäiväisen elämän tasoa varsin merkittävällä tavalla. Tähän liittyy voimakkaasti pitkäaikaistyöttömyys, jota emme ole pystyneet hävittämään mihinkään. On erittäin ikävää, että työpankkijärjestelmää ei ole saatu mietinnöstä huolimatta läpi, ja siinä on ollut puhtaasti ideologiset syyt. Kansalliselle kokoomukselle se ei nyt vaan näytä kelpaavan.

Edelleen vielä kolmanneksi pitäisi ehdottomasti tuotantotoiminnan edellytykset turvata infran osalta. Tässä kiinnitän huomiota alemmanasteisen tieverkon kuntoon. Kohta ollaan tilanteessa, ettei sitä puutavaraa sinne sellu- ja paperitehtaille saada sen takia, että alemmanasteinen tieverkko pettää.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: osaamisestahan tämä pohjimmaltaan kaikki on kiinni. On äärimmäisen valitettavaa, että yliopistojen ja korkeakoulujen rahoitusremontti meni poskelleen.

118 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Taloudellinen tilanne Suomessa jatkuu kohtuullisen suotuisana. Euron heikkous on vahvistanut vientikykyämme. Tulevat näkymät taloudellisen kehityksen osalta ovat vähän varjoisammat, kuitenkin tilanne jatkunee kohtuullisen suotuisana. Lipposen hallitusten aikana työllisyystilanne ei kuitenkaan ole odotetusti parantunut. Muuttoliike, joka jäytää väestöpohjaa itäisen ja pohjoisen Suomen osalta, jatkuu liian voimakkaana. Emme ole päässeet työnteon yhteiskuntaan, mikä nyt hyvänä talouden kehityksen aikana olisi pitänyt saada reippaammin toteutumaan. Alueelliset ja väestöryhmien väliset erot jatkuvat osin jopa aiempaa kärjistyneempinä. Eläkeläisten kysymys on noussut hyvin keskustelussa esille. Lapsiperheiden ja kotityötä tekevien asema on myös varsin heikko. Monin ratkaisuin Lipposen hallitukset — ensimmäinen ja myös nykyinen — ovat tätä tilannetta heikentäneet. Yhtenä hyvin räikeänä epäkohtana on noussut esiin minimisairauspäivärahan poisto pientä tuloa saavilta tai tulottomilta.

Arvoisa puhemies! Kysymys tasaisemman alueellisen kehityksen toteutumisesta liittyy koko politiikan kenttään. Me tarvitsemme työllisyyttä edistäviä ratkaisuja kautta maan. Me tarvitsemme aluepolitiikan tehon palauttamista ja tarvitsemme myös sellaista politiikkaa, joka vahvistaa kotimaisen energian ja meidän omien raaka-ainevarojemme nykyistä parempaa hyödyntämistä ja pidemmälle jalostamista.

Temppuilu kuljetustuen kanssa on herättänyt hämmennystä. Kysymys on pienestä, mutta merkittävästä rahasta niille yrityksille, jotka sitä saavat ja uskovat tuen jatkumiseen ja jotka ovat nyt kehittämässä omia kuljetusjärjestelmiään ja tätä kautta vahvistavat tulevaisuususkoa alueilla, joilla työtä ja toimeentulon edellytyksiä tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Kysymys kuntien talouden tilanteesta on noussut budjettilakien käsittelyn yhteydessä hyvin esille. Tämä kysymys oli esillä myös käydyissä kunnallisvaaleissa. Valitettavasti täytyy todeta, että hallituksen piirissä todellisuutta ei tunnu tiedettävän. Todellisuus näkyy kuntien palvelujen heikkenemisenä. Se näkyy myös kuntien ratkaisuina henkilöstön vähentämisen osalta ja se näkyy myös kuntien palveluksessa olevien ihmisten uupumisena. Erityisesti näin on käymässä vanhustenhuollon, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen aloilla.

Valtion ratkaisut sekä valtionosuusrahoituksen että yhteisöveron jaon osalta ovat vieneet pohjaa pois kuntien taloudelta nopeammin kuin kunnissa on ehditty toteuttaa säästötoimia. Sama kysymys koskettaa valitettavan raskaana myös monia seurakuntia. Taannoin luin muun muassa Ilomantsin seurakunnan tilanteesta. Siellä seurakunta on tehnyt hyvää diakoniatyötä ja sitä työtä, jota kunnat osaltaan tekevät ja jota työtä paljon tarvittaisiin. Rahoitus on kuitenkin heikentynyt, muistaakseni jopa kolmanneksella, päättyvän vuoden aikana edellisvuodesta.

On siis paljon pullonkauloja, joita hallitus ei ole kyennyt ratkaisemaan. Niitä on sekä vanhustenhuollon, päivähoidon että perusopetuksen alalla. Monissa kunnissa kysymys koulujen kunnosta ja paljon puhutuista homekouluista on asia, jota ei kyetä omin voimin ratkaisemaan. Henkilöstön terveys on uhattuna ja totta kai myös koululaisten, lasten, terveys. Mielestäni tähän olisi yksi lääke: ainakin osittain pitäisi palauttaa työllisyysvarojen käyttömahdollisuus kuntien peruspalvelujen tarvitsemien investointien toteuttamiseen.

Toinen tärkeä kysymys on se, että perustamishankkeisiin tulisi turvata jatkossakin valtionosuus. Nyt muun muassa Itä-Suomen läänissä on näkymä erittäin heikko koulurakentamisen osalta. Pohjois-Karjala saanee lähivuosina yhden tai ei yhtään valtionosuushanketta rahoituksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Paljon on puhuttu myös veronkevennysvaran kohdentamisesta. Me olisimme nähneet, että tässäkin olisi toteutettu sosiaalisempaa ja tasa-arvoisempaa linjaa, jota nyt erityisesti varauduttaessa tulevaan talouden kehitykseen tarvittaisiin. Pitäisi antaa ihmisille mahdollisuus työntekoon, yrittäjyyteen ja selviytymiseen myös omin voimin nykyistä paremmin. Silloin tietenkin tulisi kohdistaa ratkaisuja niihin kohteisiin, joilla liikkumisen edellytyksiä myös ylläpidetään ja alueellisen kehityksen perusrakenne turvataan tiestön ja niiden tärkeiden palveluiden investointien osalta, jotka valitettavasti nyt ovat jäämässä vähemmälle huomiolle.

Myönteisenä on toki todettava se, että valtiovarainvaliokunnan piirissä näyttää olevan harrastusta oikeaan suuntaan. Tierahojahan on jossain määrin lisätty. On otettu kantaa siihen, että jatkossa pitäisi investointeja kyetä liikenneministeriön sektorillakin toteuttamaan aiempaa enemmän. On myös otettu kantaa oikealla tavalla siihen, että kansallisen elintarviketuotannon tulevaisuus ja kannattavuus turvataan. Nyt tarvitaan, arvoisa puhemies, myös toimenpiteitä näiden ratkaisujen ja hyvien tavoitteiden toteuttamiseksi.

119 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Budjettipuheeni keskittyy tekemääni talousarvioaloitteeseen, jonka kanssani ovat allekirjoittaneet myös muut uusmaalaiset kansanedustajat, ja sen sisältönä on 10 miljoonan markan määrärahan osoittaminen Helsingin ja Vantaan Urban-hankkeeseen.

Kysymys on Euroopan unionin rahoituksesta, joka on toteutettu vuosien 97 ja 99 välisenä aikana Helsingin ja Vantaan yhteistyönä siten, että siinä ovat Myllypuron, Kontulan ja Koivukylän—Hakkilan alue olleet yhteistyöalueina. Uudessa ohjelmakaudessa, joka on suunniteltu vuosille 2001—2004, edelleenkin kyse on Helsingin ja Vantaan yhteistyöhankkeesta, mutta siinä Myllypuron ja Kontulan lisäksi Vantaalta tulisivat kaupunginosiksi Länsimäki ja Hakunila.

Arvoisa puhemies! Urban-ohjelmalla Euroopan unioni pyrkii tukemaan rakennemuutoksista kärsiviä seutukuntia ja ennen kaikkea suurkaupunkialueiden kasvukivuista kärsiviä kulmia. Itäisen Helsingin seutu, johon siis kuuluvat Vantaalta tyypillisesti juuri Länsimäki ja Hakunilan alue ja toisaalta Helsingistä Vuosaari, Mellunmäki ja Kontulan alue, ovat niitä kulmia, joissa sosiaaliset ongelmat monella tavalla ovat kasaantuneet. Siellä on runsaasti myöskin maahanmuuttajaväestöä. Työttömyys on alueella laajinta. Tässä suhteessa Urban-rahoitushankkeella nimenomaan pyritään rohkaisemaan uuden tyyppiseen aloitteellisuuteen näissä kaupunginosissa. Erilaisia yhteisöhankkeita halutaan tukea ja nimenomaan uutta, innovatiivista lähiötoimintaa.

Ensimmäiseltä kaudelta on saatu aivan erinomaisia kokemuksia, joissa siis Vantaan puolelta oli Koivukylä keskeisenä alueena. Nyt on sitten katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaa Länsimäen—Hakunilan alue ohjelmaan mukaan sen vuoksi, että se maantieteellisesti rajautuu suoraan Helsinkiin. Hyvin keskeistä hankkeessa on se, että tässä luodaan edellytyksiä myös kuntien väliselle yhteistyölle. Pääkaupunkiseudun suurena ongelmanahan ovat jo ajastaan jälkeen jääneet hallintorajat, eli täällä on tarpeettomasti neljä erillistä, itsenäistä kaupunkia, kun pitäisi pikemminkin pyrkiä seutuhallintoon. Tässä Urban-hanke on eräänä tekijänä yhdistämässä kaupunkien lähiöiden asukkaita yhteistoimintaan, kuntien väliset rajat ylittävään yhteistoimintaan.

Arvoisa puhemies! Kysymys on 10 miljoonasta markasta sen vuoksi, että Euroopan unioni on varannut hankkeeseen 5 miljoonaa euroa, 30 miljoonaa Suomen markkaa. Valtion kokonaisosuudeksi tässä hankkeessa, että kansallinen rahoitusosuus tulisi täytettyä, pitäisi saada 60 miljoonaa. Kunnat, Helsinki ja Vantaa, ovat jo varautuneet 30 miljoonan panostukseen. 10 miljoonaa puuttuisi, ja jos se saadaan aikaiseksi, varmistetaan hankkeen toteutuminen täysimääräisesti. Sen vuoksi me uusmaalaiset kansanedustajat olemme yhdessä tämän talousarvioaloitteen tehneet.

120 **Tapio Karjalainen /sd:** Arvoisa puhemies! Budjetti on saanut mitä suurimmalla todennäköisyydellä lopullisen muotonsa. Omalta osaltani en aio tässä enkä budjetin myöhemmässä käsittelyssä kyseenalaistaa tuota muotoa. Oma arvioni on, että kun käyttää määrettä "olosuhteet huomioon ottaen", kyseessä on tyydyttävä budjetti, näin

varsinkin valtiovarainvaliokunnan aiheellisten parannusten jälkeen.

Ed. Pulliainen käytti äsken puheenvuoron, jossa hän minusta ihan aiheellisesti analysoi tilannetta myös epävarmojen tekijöitten summana, vertasi sitä, niin kuin aiemmin valtiovarainministeri Niinistö, kymmenen vuotta sitten tapahtuneeseen romahdukseen, niihin syihin, mitkä johtivat siihen silloin, ja siihen yhtäläisyyteen, mitä nyt ajasta saattaa tuohon verrattuna löytää. Näen asioita hyvin paljon samalla tavalla. Siinä mielessä pidän tärkeänä, että kaiken aikaa tämänkin budjetin laadinnassa on taustalla varautuminen tulevaan.

Muutaman kommentin lyhyesti esitän 7 minuutin puitteissa. Teen sen tietenkin muistellen tämän budjetin laadintaa mutta ehkä itseneuvontana tulevaa varten.

Ensinnä veronalennuksesta. Toivoisin, että voisin kuvata, että se on oikein suhdannepoliittisesti ajoitettu, oikein ja tarkoituksenmukaisesti kohdennettu ja valtiontalouden ja yhteiskunnan toimivuuden tarpeet huomioiden oikein mitoitettu. Aidosti en kyllä pysty tuota noin toteamaan. Minulla ei ole siihen itseäni tyydyttäviä perusteita, eikä tänään käyty keskustelu ole muiltakaan niitä minulle tuottanut.

Näyttää siltä, että populismi saa armon silloin, kun valtiovarainministeri ja poliittinen oikeisto harrastavat verotukseen liittyvää jakopolitiikkaansa. Tällä kohden kirkastuu aina, että pienituloisten eduista huolehtiminen on tuomittavaa populismia ja että hyväosaisten puolustaminen on taloudellista realismia. Viittaan tässä erityisesti kokoomuksen ryhmäpuheenvuoroon.

Toisaalta yhdyn siihen käsitykseen verotuksen oikeudenmukaisuudesta ja järkevyydestä, minkä ed. Juurola puheenvuorossaan alkuillasta esitteli. Hänen perusajatuksensa oli se, että jos aiotaan pieni- ja keskituloisia auttaa, verotuksen keinoin se auttaminen on vaikeaa ja varsinkaan tuloverotuksen rukkaamisella tulos ei ole kaksinenkaan.

Tuota ajattelua jatkaen yhdyn niihin, jotka ainakin osan tuosta mahdollisesta järkevästä veroalesta olisivat suunnanneet arvonlisäveron laskemiseen ja pienten ja keskisuurten yritysten työllistämiskynnysten madaltamiseen. Se olisi kokonaisuuden kannalta ollut tärkeää ja olisi tärkeää.

Budjetin raameihin täällä on viitattu moneen kertaan. Niitä on rynkytelty ja niitä on varjeltu. Omalta osaltani totean, että ei ole järkevän tiukan talouspolitiikan halveksimista, kun kyseenalaistaa sen politiikan, jolla kasvavan kansantalouden kurkulla pidetään laihojen aikojen valtiontalouden joustamatonta vannetta, ellei tavoitteena ole perusteellisesti muuttaa yhteiskunnan luonnetta pohjoismaisesta yhteiseen vastuuseen, yhdessä taattuun perusturvallisuuteen pohjautuvasta hyvinvointiyhteiskunnasta kohti maksukykyisten menestyjien maailmaa, jossa yhä laajemmat syrjäytyneiden joukot ovat alentavien almujen varassa.

Minusta on syytä ottaa onkeen varoituksen sanat pysyvien menojen lisäämisessä. Siinä pitää olla harkintaa ja siinä pitää olla kohtuutta. Sen sijaan kertapanostukset todellisiin tarpeisiin tulee aina harkita tosiasiallista säästämistä tavoitellen. Liikenneinfran kunnostus ja uudistaminen sekä paljon puhutut homekoulut olkoot esimerkkeinä tarpeista, joissa laiminlyöntiä aiheuttava viivästyskorko saattaa olla varsinainen menoerä. Niissä on parasta tehdä aikanaan. Viivyttely maksaa.

Arvoisa puhemies! Kiitän valtiovarainvaliokuntaa sen kantaessa huolta rautatieliikenteen turvallisuudesta, kun se vaatii tasoristeyksien poistamisohjelmaa varsinkin niillä rataosuuksilla, joilla suunnitellaan nopeaa junayhteyttä ja vaarallisia kuljetuksia.

Aivan lopuksi: Edelleen jään ihmettelemään, että tämänkään budjetin yhteydessä sellaista pientä kauneusvirhettä kuin vuonna 1926 syntyneiden sodan kaltaisiin olosuhteisiin osallistuneitten veteraanitunnusasiaa ei ole vielä pystytty järjestämään.

121 **Pertti Turtiainen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Budjettikeskustelu alkoi melkoisen tiukin rajauksin valtiovarainministeri Niinistön taholta kuten viimekin vuonna. Hän jopa hiukan uhkaavaan sävyyn antoi ymmärtää, että tämä budjettiehdotus, joka on 4,5 miljardia markkaa suurempi kuin tämän vuoden budjetti, ei voi olla linjaus seuraaville vuosille. Hän tarkoitti, että valtiovarainvaliokunnan esityksiä ajatellen tulevia kehyskeskusteluja ei voida huomioida. En usko, että tämä eduskunta eläisi budjetteja tehdessään kuin pellossa vaikeiden talousvuosien jälkeen. Siksi tuntuivatkin aika hurjilta veronalennusehdotukset, kun ne eivät kuitenkaan kohtaa kaikkia kansalaisia ja ennen kaikkea niitä, joilla menee kaikkein huonoimmin, eli pienillä päivärahoilla eläviä sekä pieneläkkeensaajia, joille pitäisi ehdottomasti kohdentaa viimeistään seuraavassa

budjetissa taloudellisen tilanteen parannus. Tästähän jo ministeri Niinistö antoi jonkinlaisia lupauksia tämänpäiväisessä vastauspuheenvuorossaan. Odottamaan jäämme, pitääkö hän lupauksensa aikanaan.

Budjetin yhteydessä olisikin ollut mahdollisuus korjata huonompiosaisten ihmisten asemaa vieläkin paremmin kuin siten, että nyt tehdyillä kosmeettisilla ehdotuksilla pyritään vastaamaan ihmisten hätähuutoihin. Erilaisista mielipiteistä ja oman puolueen puheenjohtajan kannanotoista huolimatta olen sitä mieltä, että veronalennuksesta osa olisi pitänyt kohdentaa elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseen, joka kohtaisi kaikki kansalaiset ja turvaisi elintarvikeketjun työpaikat Suomessa.

Budjettiympäristö sinällään perustuu varsin suotuisiin talouden näkymiin ja arvioon, että talouskasvu jatkuu edelleenkin ripeänä sekä tasapainoisena. Kokonaistuotannon ennakoidaan lisääntyvän selvästi nopeammin kuin EU-alueella keskimäärin. Hallitus arvioi myös kansainvälisesti talouden näkymät poikkeuksellisen hyviksi. Budjetti on ylijäämäinen, mitä ei kymmeneen viime vuoteen ole tapahtunut. Suunta tuntuu tällä budjetin rakentamistavalla jatkuvan, sillä jo pelkästään verotulojen huomattavasti ennakoitua suurempi kasvu viittaa tähän.

Miten sitten ylijäämää käytetään? Onko ainoa kohde valtionvelan lyhentäminen, niin kuin salin oikeasta laidasta toistuvasti kuuluu, niin kuin ei olisi mitään muuta yhteiskunnan toiminnoille tärkeätä asiaa, joka pitää nyt taloudellisen liikkumavaran puitteissa pystyä hoitamaan? Näihin muutamiin kohtiin puutun puheenvuorossani toisaalla.

Myönteistä on budjetissa liikahdus eläkeläisten aseman korjaamisessa, joskin tahra on olemassa pohjaosan leikkauksen muodossa, jonka edellinen eduskunta päätti ja hallitus ohjelmassaan vahvisti, joten asia tuntuu olevan loppuun käsitelty aiheuttaen sen, että ympärillämme asuu erittäin suuri joukko katkeria eläkeläisiä.

Hammashuollon ulottaminen sairausvakuutuksen osalta 46 syntyneisiin parantaa oleellisesti asiantilaa ja jatkuu myöhemmin ulottuen kaikkiin ikäluokkiin. Tämä ei ole mikään vähäpätöinen asia, kunhan sitä ei seuraa hammaslääkärien kohdalta taksojen korotuksia.

Näytelmän päätteeksi tuli taas kerran alueelliseen kuljetustukeen rahaa, mutta onko tämä eduskunnan arvovallan mukaista, kun hallitus ei pysty toimillaan välttämään tällaista jokavuotista näytelmää tekemällä asiasta lakiehdotusta riittävän ajoissa?

Kuntouttava työtoiminta on myönteinen asia, jolla saadaan vaikeasti työllistyviä nuoria pitkäaikaistyöttömiä aktiivisen toiminnan piiriin tavoitteena pysyvä työllistyminen. Kysymys rahoituksesta kuntien osalta hiertää. Siinä olisikin pitänyt olla täyskorvaavuus kunnille kaikista kustannuksista, mitä kuntouttava työtoiminta kunnille aiheuttaa.

Arvoisa puhemies! Vielä kommentteja muutaman hallintokunnan alueelta. Ensinnäkin ulkoasiainhallinnon alueelta jo usean vuoden ajan on esitetty perusteluissa, että selvitetään hallinnonalan organisaatiorakenteen ja edustustoverkoston tarkoituksenmukaisuus ja voimavarat suhteessa toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin sekä tuleviin toiminnallisiin haasteisiin. Tarkoittaako tämä sitä, että perusteluissa esitetty ulkomaanedustustojen itse tekeminen loppuu rahan puutteen vuoksi, sillä rahaa riittää vain olemiseen? Tämäkö on selvittelyn taloudellinen lopputulema? Tuntuu käsittämättömältä tällainen lopputulema.

Toinen kysymys: Miksi Eurooppa-tiedotukseen ja Vaihtoehto EU:lle osoitettu 3 miljoonaa markkaa ei jakaudu EU-äänestyksen mukaisesti, mikä on mielestäni oikeudenmukaisempi esitys, mikäli ylipäätään näitä järjestöjä pitää tukea?

Sisäsasiainministeriön hallinnonalalta toteaisin, että yhden alueen eli Rajavartiolaitoksen määrärahat niin kuin viimekin vuonna ovat olleet ruinaamisen kohteena ja jonkin verran niitä ehdotukseen nähden lisätään mutta ei alkuunkaan sitä määrää, mitä rajavalvonnan lisääntyneet vaatimukset edellyttävät. Ilmeisesti hallitus ei ole huomioinut henkilöliikenteen määrän lisääntymistä rajanylityspaikoilla eikä sitä, että Venäjää kauttakulkumaana käyttävien turvapaikanhakijoiden luvattomat rajanylitykset ovat lisääntyneet. Miksi ehdoin tahdoin vaarannetaan rajojemme valvontaa?

Työllisyyteen liittyen puolustusministeriön hallinnonalalla on materiaalihankintoja leikattu tuntuvasti, mikä vaikuttaa olennaisesti kotimaisen puolustusvälineteollisuuden työllisyyteen ja vaarantaa erikoisammattitaidon omaavan henkilöstön pysyvyyden alalla. Tässä onkin kohta, jossa muun muassa jo päätetyistä valtionyhtiöiden myyntituloista pitäisi kohdentaa alan teknologiseen kehittämiseen ja vaihtoehtoisten tuotteiden

kehittämiseen ja kaupallistamiseen. Ei ole millään ymmärrettävää, että valitaan linja, jonka seurauksena kaikki materiaalihankinnat joudutaan hankkimaan kalliina ulkoisina ostoina, minkä seurauksena on tietynlainen riippuvuus ulkoisista toimittajista. Kannanotto, että tulevaisuudessa 50 prosenttia materiaaleista pyritään hankkimaan kotimaiselta teollisuudelta, ei ole kovin uskottava ja tarkoittaakin alan työttömyyden lisääntymistä.

Edellä olevaan voidaan liittää panostukset ammatilliseen koulutukseen ja ammatilliseen lisäkoulutukseen, josta erinomaisen puheenvuoron käytti ed. Mähönen aikaisemmin illalla. Ne rahat ovat aivan liian vaatimattomia aiheuttaen tulevaisuudessa työvoiman saatavuusongelmia perinteisillä teollisuudenaloilla, joilla vaatimukset kasvavat. Puheet elinikäisestä oppimisesta tietoyhteiskunnassa eivät riitä, vaan siinä tarvitaan selvästi suurempia panostuksia kuin budjettiehdotus pitää sisällään.

Valtionyhtiöiden myyntitulojen käyttöön valiokunta on ottanut jo kantaa ennakoidusti olettaen, että hallituksen esitys myyntivaltuuksista etenee päätökseen esitetyllä tavalla. Tuleeko tuosta aikanaan käsittelyyn valtionyhtiöiden tulevaisuuspaketti rahanjakomielessä, jää nähtäväksi.

Arvoisa puhemies! Budjettiehdotus sisältää lukuisia kommentoitavia kohtia muun muassa työllisyyden hoidon, työllisyysmäärärahojen, samoin teiden kunnossapidon ja yleensä tiemäärärahojen ja niiden riittävyyden osalta; näistä varmaankin Pirkanmaan kansanedusetajat tulevat tekemään omia ehdotuksiaan talousarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Toivoa sopii kuitenkin, että tämä budjettisopu, joka on hallituspuolueiden osalta saavutettu ensi vuoden budjetista, toteutuu vuoden 2002 osalta toisella tapaa kohdentuen siten, että ne, jotka jäävät osattomiksi tämän budjetin annista, ovat vuorossa vuonna 2002.

122 **Unto Valpas /vas:** Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvion pitäisi olla pienituloisimpia ryhmiä enemmän suosiva. Siihen antaisi mahdollisuuden hyvä valtiontalous. Suuret veronkevennykset ensi vuodelle, jotka painottuvat enemmän suurituloisille, johtavat siihen, että tuloerot maassamme edelleen kasvavat. Tällainen kehitys ei ole hyväksi yhteiskunnallemme, jossa rikkaiden ja köyhien välinen kuilu näyttää koko ajan kasvavan. Tästä meitä on varoiteltu monelta taholta. Muun muassa kirkon piiristä on kuulunut tällaisia ääniä.

On varma, että tällaisen kehityksen seuraukset löydämme vielä edestämme, ellemme muuta politiikan suuntaa, josta hyötyvät nyt eniten rikkaat. Elämme Suomessa nyt rikkaiden jakopolitiikan aikaa, jossa ei ole kovin paljon sijaa pienija keskituloisille. Onneksi kuitenkin ministeri Niinistö antoi tänään ymmärtää, että seuraavassa talousarviossa hän ei ainakaan ole esteenä, kun köyhiä ja pienituloisia huomioidaan. Tällaista puhetta en ole ennen ministeri Niinistöltä kuullut. Uskon, kun hän ilmeisesti on sanojensa mittainen mies, että hän myöskin lupauksensa pitää. On myöskin hyvä, että tällaisia linjauksia on tänä iltana tehty laajemminkin koskien vuoden 2002 budjettia. Köyhillä on todella ollut paljon ystäviä tänä iltana. Katsotaan sitten, miten jatkossa käy, mutta uskon, että kaikki ovat ihan vakavissaan täällä puhuneet köyhien ja pienituloisten ihmisten puolesta.

Muutama huomio talousarviosta.

Eläkeläisille budjetti antaa pieniä parannuksia aivan niin kuin ed. Turtiainen edellisessä puheenvuorossa totesi. Kansaneläkkeeseen tulee pieni tasokorotus, ylimääräiseen sairausvakuutusmaksuun tulee puolen prosentin alennus, ja se luvataan nyt yksiselitteisesti poistaa kokonaan tällä vaalikaudella. Tätä asiaahan on spekuloitu ja tulkittu eri tavoin ympäripyöreässä hallitusohjelmassa, mutta nyt tälle asialle on tullut selkeä ratkaisu ja tämä on tietenkin hyvä. Nämä ovat positiivisia asioita.

Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus on sen sijaan takaisku. Eihän tämän hallituksen enää pitänyt mitään leikata. Kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus ja siitä käyty, vuosia kestänyt pitkä taistelu on murheellinen esimerkki siitä, miten asioita voidaan hoitaa huonosti eläkeläisiin päin. Tämä leikkaus himmentääkin saavutettuja myönteisiä eläkeratkaisuja. Toivottavasti nyt vihdoinkin siitä kaksinkertaisesta leikkauksesta ensi vuonna saadaan ratkaisu aikaan. Sehän tuntuu myös iäisyysasialta, jota ei kuulemma oikein osatakaan korjata. Tällaistakin on ministerin taholta annettu ymmärtää.

Lapsiperheitä ei ole huomioitu kovin paljon viime vuosina, ei myöskään ensi vuoden budjetissa. Syntyvyys maassamme on kuitenkin jyrkässä laskussa. Vain yli sata vuotta sitten on ollut vielä pienempiä lukuja kuin nyt. Tällainen kehitys ei voi jatkua. Olen varma, että seuraavien

budjettien kohdalla on pakko huomioida myös lapsiperheet paremmin. Muuten huono kehityksen suunta ei muutu.

Peruspäivärahalla olevat työttömät ja muut pienituloiset ryhmät ovat budjetin heikkoja lenkkejä, joiden korjaamiseksi tarvitaan toisenlaista otetta kuin tässä budjetissa on. Lupauksia on ainakin tullut näidenkin osalta.

Kuntasektorilla sen sijaan on tapahtunut myönteistä kehitystä. Valtionavut kunnille kasvavat, uusia aluekeskuksia ryhdytään kehittämään. Ministeri Korhonen on myös mielestäni hyvin korostanut kansallisen aluepolitiikan merkitystä tulevaisuudessa. Uusia avauksia on tehty myös kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kuntien tilanteeseen. Uskon, että kuntasektorilla voidaan ensi vuonna odottaa myönteistä kehitystä.

Koulutuksen ja sivistyksen alueella on havaittavissa myönteistä ja kielteistä. Sivistysvaliokunta liitti yliopistojen kehittämislakiin myös tarvittavat resurssit. Eduskunta myös hyväksyi ne yksimielisesti ensimmäisessä käsittelyssä. Tämä oli mielestäni oikein. Uusia velvoitteita ja tavoitteita ei pidä asettaa, jos niitä ei voida myöskin toteuttaa. Kun sitten hallitus veti esityksensä pois, nyt on kuitenkin luvattu hoitaa asia myös rahoituksen osalta, kun uusi lakiesitys asiasta eduskunnalle tuodaan. Minusta tuntuu, että tämän asian käsittely täällä taisi olla hyväksi opiksi niin eduskunnalle kuin hallitukselleki.

Aikuisten lisäkoulutuksen rahoituksen alentuminen on budjetin heikkoja kohtia. Tässäkin on kuitenkin todettava myönteisenä asiana se, että koko aikuiskoulutuksen kenttä tullaan nyt rahoituksineen selvittämään. Toivottavasti tätä kautta saadaan tämä tulevaisuuden kannalta hyvin tärkeä sektori kuntoon ja päästään pois epävarmuuden tilasta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Homekoulut ja haja-asutusalueiden tiemäärärahat olisi pitänyt huomioida budjetissa paremmin. Tielaitoksen liikelaitostaminen oli huono ratkaisu, joka alkaa jo nyt näkyä kunnossapidossa ja korjauksessa erityisesti haja-asutusalueilla. Koulujen homeongelmat ja teiden turvallisuus ovat asioita, joita ei saisi unohtaa, ei ainakaan silloin, kun meillä on pelivaraa asioiden korjaamiseen.

[123] **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Budjetin käsittely aivan oikeutetustikin kiihdyttää mielialoja ja herättää monenlaisia kysymyksiä ja keskustelua. Tietysti nimenomaan me jokainen katsomme budjettia omasta lähtökohdastamme, kokemuksestamme, taustastamme ja siitä arvomaailmasta käsin, millä tätä työtä teemme. Ehkä saattaa toisesta tuntua sitten, että ikään kuin kaikki esitykset eivät ole kovin realistisia. Ainakin itse haluaisin opposition edustajana todeta, että tuntuu kovin pahalta, jos sanotaan, että ne esitykset, joita oppositiosta ollaan esittämässä, ovat ikään kuin terveisiä joulupukille tai epärealistisia.

Ennen kaikkea peräänkuuluttaisin sitä, mitä aikaisemmissa keskusteluissa on tuotu esille, että kuultaisiin myöskin esityksiä, mitä täällä esitetään, ja haluttaisiin nähdä niemenomaan esitykset vaihtoehtoisina ratkaisuina ja vertailtaisiin ratkaisuja keskenään. Siltä pohjalta arvioitaisiin, ovatko esimerkiksi opposition taholta vastalauseessa esitetyt ratkaisut paremmin tätä yhteiskuntaa palvelevia kuin esitykset, joita hallituksen taholta on tuotu ja joita mietintö on käsitellyt.

Hallituksen esitys on toki saanut valtiovarainvaliokunnassa mietinnön kautta pieniä parannuksia aikaan, ja niistä täytyy olla kovasti tyytyväisiä, mutta toki mietinnössä esitetyt lisäykset jäävät kovin vähäisiksi. Näihin on jo monissa puheenvuoroissa puututtu. Eli edelleenkin jää merkittäviä puutteita, joihin tulee edellyttää pikaisia korjauksia. Ymmärrän kovasti hyvin, että kaikkia toivomuksia ei tokikaan voida toteuttaa, mutta ennen kaikkea, niin kuin valtiovarainministeri totesi, 600 miljoonaa on pieni summa. Menojen kokonaislisäys, 7 miljardia, on iso summa, ja tuntui toisaalta hyvältä, että täällä tuotiin esille se, että 7 miljardilla ei korjata kaikkein pahimpia jo esille nostettuja ongelmia ja sitä syrjäytymiskehitystä, mikä yhteiskunnassa on.

Se, miksi nuo pahimmat korjaukset pitää tehdä ikään kuin sisäsiististi eli jäädä odottamaan vuotta 2002, hämmästyttää, koska meillä jo nyt on merkittävää tietoa siitä, millä tavalla pahimpia kipukohtia korjattaisiin, pahimpia puutteita paikattaisiin, miten ennen kaikkea perustoimeentulolla elävien ihmisten elämäntilannetta helpotettaisiin ja sairaitten ja vanhusten elämäntilannetta helpotettaisiin. Kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten vuoron pitäisi olla nyt eikä suinkaan vasta vuonna 2002. Jo vuoden odotus, ja parannusten odotus menee joka tapauksessa yli vuoden, näille henkilöille, jotka nyt vaikeuksissa olevat, on todella pitkä aika. Siksi toivoisin, että tässä vaiheessa budjetin käsittelys-

sä voitaisiin vielä tehdä tarpeellisia korjauksia. Muun muassa ed. Gustafssonkin totesi, että korjaukset ovat niitä, joita tulisi tehdä tässä ja nyt, eikä suinkaan pitäisi jäädä niitä odottelemaan.

En toki hyväksy velkamäärän kasvattamista enkä epäoikeudenmukaista veropolitiikkaa. Toisaalta itseäni hämmästyttää, että täällä on ikään kuin syyllistetty niitä, jotka ovat toisella tavalla jakamassa budjetin markkamääräistä varaa, ikään kuin jakopolitiikasta. Mielestäni joka tapauksessahan me jaamme niitä voimavaroja, joita budjetin sisällä on, niitä markkamääriä, siitä arvopohjasta itse kukin, mikä meillä on, ja sillä ideologialla, joka meillä itse kullakin on. Tiedämme, että meillä on myöskin äänestäjät, jotka ovat lähettäneet meidät ikään kuin valvomaan tiettyjä asioita tänne ja taistelemaan tiettyjen asioiden puolesta. Silloin meidän tulee huolehtia, että määrärahat jaetaan täällä oikeudenmukaisesti.

Toisaalta esimerkiksi, jos puhutaan, että meidän pitää nyt noudattaa kireää budjettilinjaa, hämmästyttää, että sen perusteluna käytetään sitä, että jotta meillä on jakovaraa myöhemmin, sen takia täytyy nyt olla kireä jakopolitiikka.

Ajattelisin niin, että todella yhteiskunnassa on nyt sellainen tilanne, että me voimme ennalta ehkäistä ehkä sellaisia tilanteita, jotka merkittävällä tavalla jopa tulevat lisäämään taloudellisia kustannuksiamme, tarkoitan lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon puolella. Esimerkiksi huumetilanne on räjähtämässä käsiin niin, että ellei ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä tehdä, sopii vain kysyä, millä määrärahoilla me hoidamme ne sosiaali- ja terveydenhuollon ja myöskin esimerkiksi rikosten selvittämiseen tarvittavat toiminnot.

Toivoisin, että näillä puheilla, mitä täällä on pidetty debatissa, ei todellakaan hämärrettäisi keskeisintä asiaa eli sitä, että valtiolla ja kunnilla on tärkeä tehtävä ja vastuu kansalaisten turvallisuudesta ja peruspalveluista huolehtimisesta nimenomaan niin, että me voimme ennalta ehkäisevillä toimenpiteillä tehdä sellaista, mikä säästää myöhemmin. Jos mahdollisesti tulee vaikeampiakin taloudellisia tilanteita, meillä on sitten taloudellista varaa hoitaa päivittäiset asiat.

Erityisesti haluaisin vielä todeta — nyt aika jo on ylikin — että mietinnössä on erittäin hyvin otettu esille lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen järjestäminen ja terveydenhuollon henkilökuntatilanne ja myöskin vanhustenhuolto ja omaishoitajatilanne, mutta niitä epäkohtia ajatellen, mitä mietinnön tekstissä on nostettu esille, eivät kuitenkaan markkamäärissä näy ne toimenpiteet, millä näitä asioita konkreettisesti hoidettaisiin.

Tulen myöhemmissä puheenvuoroissani yksityiskohtaisessa käsittelyssä ottamaan niitä asioita, joita talousarvioaloitteissani olen ottanut esille.

124 **Juha Rehula /kesk:** Arvoisa puhemies! Meiltä päättäjiltä kysytään usein, mitä te minulle lupaatte, olipa sitten kyse lapsiperheestä, työttömästä, opiskelijasta, eläkeläisestä, yksinhuoltajasta, yrittäjästä tai liikuntajärjestön vetäjästä. Jokainen ihminen omine arjen murheineen ja huolineen — ainakin vielä osa — uskoo, että me täällä eduskunnassa pystymme tekemään sellaisia ratkaisuja, jotka heidän arkipäiväänsä auttavat ja helpottavat. Jokaisella heillä on omat kysymyksensä ja omat toiveensa sekä odotuksensa.

Lupauksien antaminen viimeisimpinä vuosina, toisenlaisista väitteistä huolimatta, myös meille opposition kansanedustajille on ollut vaikeaa, vaikeaa ainakin niille, jotka tunnistavat ne realiteetit ja sen viitekehyksen, joissa tehdään työtä ja toimitaan. Vain pahimpiin epäkohtiin on rohjennut esittää parannuksia ja muutoksia. Joskus tuntuukin, että semminkin kun on seurannut melko läheltä esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuluneen syksyn tapahtumia ja asioiden juoksutusta, me opposition edustajat emme omine toiveinemme ole päässeet lähellekään sitä, mitä hallituspuolueiden varsinkin vasemmalta laidalta olemme saaneet kuorolauluna kuulla. Tällä kohtaa joutuu antamaan tunnustusta kokoomukselle, että on sentään yksi puolue, joka seisoo hallituksen esitystenkin takana. Liekö se sitten meriitti, en tiedä; sen ratkaisevat äänestäjät aikanaan.

Valitettavasti vain monet kovat ja ponnekkaatkaan huudot eivät näy lopputuloksessa, ei edes kaiku aina vastaa. Tässä tosin näyttää olevan toivomisen varaa eduskunnan sisäisessäkin toinen toistemme ymmärtämisessä päätellen esimerkiksi siitä, miten eri erikoisvaliokuntien budjettilausunnot valtiovarainvaliokunnassa luetaan, ymmärretään ja laitetaan täytäntöön.

Ymmärrän hyvin, ettei kaikille voi luvata kaikkea. Ymmärrän hyvin niitä valtiontalouden realiteetteja, joiden raameissa joudutaan toimimaan. Mutta väitän silti, että me päättäjät pää-

tämme omilla arvoillamme omasta arvoperustastamme, miten asioita ratkotaan. On kyse arvoista ja arvostuksista silloin, kun kohdennetaan käytössä olevaa liikkumavaraa, kun sitä ainakin miljardiluokan veronkevennyksiin näyttää olevan. Olisi tärkeää ja on tärkeää, että jokainen suomalainen kokisi olevansa mukana rakentamassa yhteistä maatamme. Useimmille ei riitä tällöin pelkästään se, että valtionvelka on edelleenkin korkealla tasolla ja sitä tulee lyhentää. Ihmisten arki ja samanaikainen uutisointi joidenkin toimialojen kymmenien prosenttien kasvusta ja tästä seuraavat ja tälle pohjalle perustuvat eduskunnan päätökset eivät kohtaa. Tässä auttaisi edes näköala paremmasta. Tämä ei hoidu pelkillä lausumilla ja kumisevilla puheilla. Lainatakseni tässä yhteydessä ed. Ala-Nissilää: "Jos lausumilla tämä maa kuntoon hoidettaisiin, tämä näyttäisi aivan toisennäköiseltä."

Jo pelkästään yhteiskunnan vakaan toiminnan kannalta voi toivoa, että nousukauden jatkuessa jo seitsemättä perättäistä vuottaan pystyttäisiin toimimaan niin, että tämänpäiväistä useampi voisi kokea olevansa mukana yhteisessä yrityksessämme. Eräs vakava viesti osin jo piittaamattomuuteen asti menneestä suhtautumisesta on aivan liian alhaiseksi jäänyt äänestysprosentti kunnallisvaaleissa. Ei välitetä lähteä edes äänestämään, kun sillä ei näytä olevan mitään vaikutusta siihen, mitä ympärillä tapahtuu. Tämän kehityssuunnan jatkuminen ei ole kenenkään etu, hälytyskellojen pitäisi soida.

Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin jo aikaisemmin totesin, jokainen, joka tunnistaa realiteetit, ei tavoittele liikoja. Vastauksia siihen, miksi kuitenkin tämä nytkin käsittelyssämme oleva budjetti noudattaa samaa tuttua kaavaa kuin mihin on viime vuodet totuttu, ei voi ainakaan kovin helpolla löytää. Jos jotkut meistä laskevat omiksi poliittisiksi voitoikseen ne pilkunviilaukset, mitä budjettiesitykseen valtiovarainvaliokunnan käsittelyn aikana on tehty, en ainakaan minä kovin paljon hurraamaan pysty.

On pystyttävä tarttumaan yhteiskunnan suurimpiin ongelmiin nyt ja vielä, kun siihen on mahdollisuus. Vai onko niin, että joillekin meistä ei ole mitään merkitystä sillä, mitä esimerkiksi kaikkein pienimmän toimeentulon varassa elävien ihmisten arjessa tapahtuu, heidän, joiden tupopöytä on tässä salissa tämänkin joulun alla? Tai onko mitään väliä sillä, millaisia lakeja me täällä säädämme, kun emme näytä piittaavan siitä, miten kunnat pystyvät palvelutuotantonsa hoitamaan ja siitä huolehtimaan? Tai yhtenä yksittäisenä asiana, onko eduskunta valmis ottamaan kopin yhä vahvenevasta huumeongelmasta lieveilmiöineen? Heikoin tilanne tietysti on, jos ja kun ei tehdä mitään, vaan ajaudutaan suuntiin, joita kukaan meistä ei toivo. Tuskin on kenenkään tahto se, että toimitaan vasta sitten, kun on pakko, tai se, että vuodesta toiseen maassamme on joukko kuntia, jotka joko tarkoituksella tai pakon edessä eivät pysty velvoitteistaan kuntalaisiaan kohtaan suoriutumaan.

On toki myönteisenä merkille pantavaa se, että valtiovarainvaliokunnan mietintö sisältää lukuisan joukon kaunista tekstiä siitä, miten jatkossa toimenpiteisiin tulisi ryhtyä. Politiikan arvot ja arvostukset tosin näyttävät, niin kuin tänäänkin esimerkiksi kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron osalta saimme kuulla, viitoittavan sen, mitä tuleman pitää. Puheet jatkuvat, niitähän eduskunnassa pidetään, mutta raapaisuja lukuun ottamatta elävä elämä ja käytännön toimenpiteet eivät kohtaa. Merkillepantavaa tänään on ollut valtiovarainministeri Niinistön puheenvuoro siitä, että vuonna 2002 valtion talousarviota painotetaan vähempiosaisten puolelle. Tämä on kirjattu opposition riveissä muistiin, ja aika näyttää sitten, millä tavalla tämä käytännössä tulee toteutumaan.

Arvoisa rouva puhemies! Tulevan vuoden talousarviosta löytää joitakin myönteisiäkin asioita. Joskushan pienetkin asiat voivat olla suurimerkityksisiä silloin, kun niillä todella saavutetaan jotain sellaista, että päästään myös eteenpäin. Tällä tarkoitan esimerkiksi lasten- ja nuortenpsykiatriaan kohdennettua määrärahaa, tai tästä on hyvänä esimerkkinä tänään toisessa käsittelyssä hyväksytty kuntouttavaan työtoimintaan liittyvä laki. Minun tulkintani mukaan tämä viimeksi mainitsemani laki on ensimmäinen tällä kaudella ollut esitys, jolla aidosti halutaan puuttua yhden ihmisryhmän, tässä tapauksessa työttömien ja ennen kaikkea nuorten ja pitkäaikaistyöttömien, tulevaisuuteen myönteisellä tavalla.

Olemassa olevan tavan mukaan lain toimeenpanoon ei riittäviä resursseja tietenkään olla kunnille esittämässä. Samoin kunnat saavat uuden lisävelvoitteen, mutta tapaa, jolla ristiriitoja jo valmisteluvaiheessaan aiheuttanut laki on saatu päätökseen, voi pitää hyväksyttävänä ja kannatettavana. Jatkoa jää tältäkin osin odottamaan. Tärke-

ää on päästä eteenpäin. Tämän tulisi kuitenkin tapahtua vastaavanlaisissa tilanteissa vastaavan tyyppistä lainsäädäntöä laadittaessa aina ja vain niin, että uudistuksia tehtäessä myös riittävät resurssit tähän kyseiseen tehtävään varataan. Meidän on helppo säätää eduskunnassa lakeja, jotka tiedämme jo valmiiksi epäkelvoiksi siksi, etteivät rintamavastuussa palvelun tuottamisesta olevat kunnat pysty niitä resurssipulan vuoksi toteuttamaan. Oleellistahan tässä yhteydessä luonnollisesti on kuntien yleisen rahoitustilanteen kehittyminen niin, että asuinpaikasta riippumatta palvelut ovat myös kansalaisten saatavilla. Tätä ei ole yhtään lievittämässä eri tahojen vaateet laatukriteereistä ja jopa ohjaavasta lainsäädännöstä ja sen lisäämisestä.

Tänään on kunnallistalouden rahoituksen tulevaisuuden osalta trendikästä vannoa selvitysmies Pekkarisen nimiin. Tätä odotuksen aikaa ei jatkune enää kovin pitkään; tätä ovat viestittämässä hänen työstään ja hänen työryhmänsä työstä tihkuneet ensimmäiset, joskin lupaavat tiedot siitä, että myönteisempi tulevaisuus olisi koittamassa. Vaikka taaksepäin ei saisi liikaa katsoakaan, jäljet kertovat tämänkin aihepiirin ongelmallisuudesta. Vannottiinhan viime vaalikaudella ministeri Backmanin nimiin, joka työryhmineen sai julki luvun kuntien rahoitusvajeesta ja sai ilmi ne ongelmat, jotka tuohon miljardiluokan aukon täyttämiseen liittyivät. Ratkaisumallien etsiminen vain on tuntunut olevan erinomaisen hankalaa ja vaikeaa. Ratkaisuja kuitenkin odotetaan, odotetaan toimenpiteitä. Odottajia on paljon, ja vastuun näille odottajille kannamme me politiikot muun muassa eduskunnassa.

125 **Timo Seppälä /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevasta talousarviosta ensimmäisen puheenvuoron käytti keskustan edustaja Maria Kaisa Aula, joka totesi, että valtiontalous on nyt niin hyvässä kunnossa, että se ei ole koskaan ollut paremmassa. On miellyttävää kuulla tällainen tunnustus opposition edustajalta. Se tarkoittaa, että noudatettu hallitus- ja talouspolitiikka on ollut oikeata.

Tämän oikean talouspolitiikan harjoittaminen on mahdollistanut tämän talousarvioesityksen, joka toteuttaa historiallisen suuret veronalennukset ja samalla lyhentää merkittävästi valtionvelkaa. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen laman aikana on ollut mahdollista vain korkean verotuksen ja runsaan lainanoton ansiosta. Nyt korjataan molempia takaisinpäin.

Talousarviossa kevennetään ansiotulojen verotusta 6,4 miljardilla markalla ja sen ansiosta palkkatulon veroaste alenee keskimäärin 1,5 prosenttiyksiköllä. Merkittävää on, että veronkevennykset ulotetaan koskemaan kaikkia palkansaajia. Tuloveron alennus koskee luonnollisesti myös eläkeläisiä, joita on takavuosina kohdeltu kaltoin. Tuloveron alennuksen lisäksi eläkeläisille tulee myöskin eläkekorotusta ja savamaksun alennusta siten, että nämä kaikki yhdessä muodostavat noin 1,7 miljardin markan helpotuksen ja avun eläkeläisten osalle.

Toinen asia, mikä on miellyttävää talousarviossa, on ollut reagoiminen nuorten pahoinvointiin ja lisääntyneeseen huumeongelmaan. Ongelma on erittäin vakava ja uhkaa kaatua päällemme ja uhkaa koko yhteiskuntaamme tulevina vuosina. Nyt tähän on saatu hiukan lisää määrärahoja ja sillä pyritään ennen kaikkea katutason valvontaan ja poliisin näkyvyyteen, mikä mahdollistaisi yleisillä paikoilla tapahtuvan huumausainekaupan tehokkaamman torjumisen. Samalla kun valtio nyt ojentaa apuaan huumeongelmaan, voidaan kysyä, onko huumeongelma pelkästään Pääkaupunkiseudun ongelma, koska katutason valvonnan huumerahoista ei ole esimerkiksi Etelä-Suomen läänissä riittänyt Kehätien ulkopuolelle lainkaan. Ongelma on suuri myöskin maaseudulla.

Arvoisa puhemies! Kokonaisuudessaan vuoden 2001 talousarvioesitys heijastaa tervettä valtiontalouden hoitoa. Budjetti sisältää määrätietoista valtionvelan lyhentämistä ja kannustavaa, oikean suuntaista veropolitiikkaa sekä eläkeläisten osan parantamista, johon on jo korkea aikakin.

126 **Juha Korkeaoja /kesk:** Arvoisa puhemies! Käytän tämän yleiskeskustelupuheenvuoron arvioidakseni budjettia oman kotimaakuntani Satakunnan näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Satakunta on väliinputoajamaakunta. Se ei kuulu eikä ole koskaan kuulunut varsinaisesti kehitysalueisiin eikä niin muodoin ole tullut erilaisten voimakkaimpien aluepoliittisten toimien piiriin silloin, kun tällaisia toimia Suomessa harjoitettiin. Tänä päivänähän aluepolitiikkaa kansallisella tasolla ei juuri enää ole. Maakuntaa leimaa edelleenkin korkea työttömyys. Porin kaupungissa viimeisimmätkin

työttömyysluvut liikkuvat tasossa 18 prosenttia. Näiden murheellisten lukujen lisäksi asian tekee vielä ongelmallisemmaksi se, että työttömyyden aleneminen on ollut lähes hitainta koko maassa. Eli huolimatta yleisestä voimakkaasta taloudellisesta kasvusta, mitä maassa on pitkän aikaa ollut, ei Satakunnassa ja erityisesti sen pääkaupungissa Porissa tilanne ole kehittynyt sillä tavoin kuin keskimääräiset valtakunnan luvut olisivat antaneet olettaa.

Valtion budjettitaloudessa Satakunta näkyy erittäin heikosti. Oikeastaan ainoastaan kaksi satakuntalaista varuskuntaa, Niinisalon varuskunta ja Porin prikaati, Säkylän varuskunta, saavat jonkin verran valtion kehittämisrahoja osakseen. Kummassakin varuskunnassa on vuosia ollut vireillä rakennushankkeita ja niitä vihdoin nyt jossain määrin viedään eteenpäin. Tämä on tietysti positiivinen asia, ja se Satakunnassa on myönteisenä pantu merkille.

Sen sijaan infrastruktuurihankkeet, joita aika suurilla odotuksilla pantiin liikkeelle Ahon hallituksen aikana muun muassa rautatien sähköistämisen osalta, ovat pudonneet takaisin sille matalalle tasolle, jolla ne olivat aikaisemmin olleet. Esimerkiksi rautatien sähköistysprojekti on sillä tavalla jäämässä kesken, että kun tasoristeyksiä ei ole pystytty poistamaan, sähköistyksen jälkeen nopeakulkuisten junien liikkuminen Poriin ei ole tullut mahdolliseksi eikä ole mahdollista, ennen kuin tasoristeykset poistetaan. Kuluneenkin vuoden aikana myös Satakunnassa on tapahtunut erittäin järkyttäviä tasoristeysonnettomuuksia. Muun muassa kotikunnassani Kokemäellä nuori mies menehtyi tasoristeysonnettomuudessa. Monia läheltä piti -tilanteita on sen lisäksi tiedossa. Tämäkin asia tietenkin on yksi syy, jonka toivoisi vauhdittavan niitä hankkeita, joilla tasoristeyksiä poistettaisiin. Tällä tavalla saataisiin sähköistyksen tuoma hyöty täysimääräisesti käyttöön.

Maantierakentamisesta Satakunnassa on todettava, että meillä on vähemmän moottoritietä kuin oikeastaan minkään muun Porin kokoisen suomalaisen kaupungin sisääntuloteillä. Satakunnassa on muutama kilometri Kakkostietä nelikaistaistettu ja nyt nelikaistaistamistyö jatkuu pienen osan eteenpäin, mutta sen jälkeisestä rakentamisesta ei ole tietoa. Maakunnan kehittämisen kannalta Kakkostien parantaminen koko välillä Pori—Helsinki olisi kuitenkin aivan välttämätöntä, koska selvää on, että monien yritysten sijoittuminen maakuntaan riippuu siitä arviosta, minkä yrittäjät ja yritykset tekevät nimenomaan suhteessa liikenneyhteyksien kehittymiseen.

Pahin maakunnallinen ongelma on kuitenkin se, että korkeakoulutasoisen koulutuksen toteutuminen ei ole tapahtunut maakunnassa toivotulla tavalla. Porin korkeakouluyksikkö on pienellä valtion tuella lähtemässä liikkeelle, mutta se ei missään tapauksessa täytä niitä toiveita, mitä sekä elinkeinoelämä että satakuntalaiset nuoret ovat koulutusmahdollisuuksien suhteen toivoneet. Olisikin aivan välttämätöntä arvioida koulutuspolitiikkaa ja muun muassa korkeakoulutasoisen koulutuksen alueellista jakautumista uudelleen, mutta on täysin selvää, että silloin kun korkeakoulujen rahoitus on kaikkiaan siinä onnettomassa tilanteessa, missä se tällä hetkellä on, uusia korkeakouluyksikköjä ei voida tähän maahan tuottaa eikä korkeakoulutasoista opetusta laajentaa. Tämä on asia, joka välttämättä on arvioitava uudelleen ja tehtävä tilaa tasaisemmalle alueelliselle kehitykselle myös koulutuspolitiikan keinoilla.

Itse asiassa ainoa aluepoliittinen paine tai syy, joka tänä päivänä tuo uutta yritystoimintaa ja taloudellista aktiviteettia Satakuntaan, on paradoksaalisesti se tosiseikka, että Helsingin seudun asuntotilanne ja osittain jo työvoimatilanne on niin huono, että sekä yritykset että työntekijät hakevat halvempia asuntoja ja työvoimareservejä pääkaupungin ulkopuolelta. Näin aivan viimeisen vuoden kuluessa myöskin Satakuntaan on tullut muun muassa korkean teknologian yrityksiä Pääkaupunkiseudulta. Tämä on tietenkin meillä otettu hyvin positiivisesti vastaan. Tavallaan on nurinkurista, että aluepolitiikan täytyy toimia sillä tavalla, että syy on siinä, että Pääkaupunkiseudun tilanne on niin huono kansalaisten ja yritysten kannalta, että paine tuo yrityksiä ja väkeä myöskin Etelä-Suomen muihin keskuksiin. Olisi tietysti terveellisempää, että erilaisilla aluepoliittisilla ratkaisuilla yritykset voisivat sijoittua Pääkaupunkiseudun ulkopuolelle ja olisi tällä tavalla luonnollinen ja tasapainoisempi kasvu aikaan saatavissa.

Arvoisa puhemies! En tässä yhteydessä ajatellut kosketella yksityiskohtaisemmin eri pääluokkiin liittyviä asioita enkä budjetin yleislinjaa. Sen lisäksi, että budjetti Satakuntaa esimerkkitapauksena käyttäen osoittautuu puheista huolimatta alueellista eriarvoisuutta lisääväksi, kuten monessa puheenvuorossa on todettu, myös sosiaali-

nen ja taloudellinen eriarvoisuus Suomessa tämänkin budjetin toteutuessa edelleenkin kasvaa. Näihin kohtiin, joita eri puheissa on käsitelty, en tässä yhteydessä puutu, vaan tyydyn tähän osioon, jossa käsittelin omaa vaalipiiriäni.

127 **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Valtion tulo- ja menoarvio on yksi eduskunnan tärkeimmistä päätöksistä, jonka se tekee vuosittain. Hallituksen budjettiesitykseen kirjattiin takavuosina uskollisesti jokainen hanke ja yksittäinen menoerä. Nykyisin tilanne on muuttunut ja ollut pitkään toinen. Hallituksen ja eduskunnan tasolla ei enää päätetä yksityiskohtaisesti kaikkien määrärahojen jaosta, vaan lähinnä suurista linjoista. Hallinnonaloja edustaville ministeriöille osoitetaan eri tarkoituksiin könttäsummia, jotka ministeriöt sitten saavat pilkkoa ja jakaa harkintansa mukaan.

Valtion varojen yksityiskohtaisesta käytöstä päättävät nyt entistä enemmän ministeriöiden virkamiehet, jotka ovat kansalaisten poliittisen kontrollin ulottumattomissa. Mikä kenties on tehokkuudessa voitettu, se on hävitty kansanvaltaisuudessa. Ministeriöt toimivat tietysti ministerien vastuulla, mutta käytännössä ministeriöiden kansliapäälliköillä ja muilla korkeilla virkamiehillä on suuri sananvalta, miten ministeriön toimintaa johdatellaan ja miten varat käytetään, paljon suurempi kuin kansanedustajilla.

Virkamiehet toimivat virkavastuulla ja lakien mukaan, mutta viime aikoina on ollut havaittavissa johtavien virkamiesten taholta tulkintaa ja tulkintoja, jotka hiuksenhienosti saattavat kaartaa eduskunnan päätösten rajalla niitä vapaasti tulkiten. Tekisi mieli sanoa, että virkamiehet jopa politikoivat tai ainakin kokeilevat rajojaan. Siksi on ehdottomasti päästävä siihen, että ministeriöiden kansliapäälliköiden ja johtavien virkamiesten nimitykset tehdään määrävuosiksi, esimerkiksi viideksi vuodeksi. Muuten on vaara, että ministeriö elää luutuneissa käsityksissä vuosikymmeniä eivätkä kansalaisten keskuudessa vallitsevat uudet käsitykset, uudet tuulet, pääse vaikuttamaan niin kuin kansanvallassa kuuluisi.

Valtion tulot muodostuvat pääsääntöisesti veroista ja veronluontoisista maksuista ja tietysti nyt esillä olevista omaisuuden myyntituloista. Jos näin ei saada riittävästi rahaa kasaan, on otettava lisää vielä velkaa. Huonoina aikoina on tietysti selvitettävä, voiko valtion menoja vähentää. Tällaisista säästöistä ja valtion menojen leikkauksista onkin puhuttu viime vuosina loputtomiin. Perusoikeusuudistuksen jälkeen viime kädessä perustuslakivaliokunnassa ratkaistaan, minkälaiset edut ja tulonsiirrot kuuluvat perusoikeuksiin ja kuinka paljon niitä voidaan leikata.

On syytä muistaa, että hyvinvointivaltio voi kestävästi perustua vain terveelle valtiontaloudelle. Varmin tie tuhota kansalaisten hyvä sosiaalinen turvallisuus on antaa valtiontalouden rapautua. Jo edellisten hallitusten hallituspolitiikan katekismuksessa kerrottiin selkeästi, että harjoitetulla tiukan käden talouspolitiikalla on nimenomaan pyritty estämään hyvinvointivaltion pohjan romahdus. Samaa linjaa ovat jatkaneet Lipposen ensimmäinen ja toinen hallitus. Kysymys on juuri siitä, että on arvioitava harjoitetun talouspolitiikan ja hyvinvointivaltion etuuksien suhde.

Kun kovasta säästölinjasta huolimatta valtion budjetti oli vuodesta toiseen reilusti alijäämäinen, jotakin oli tehtävä. Valtiolla on edelleen velkaa vajaa 400 miljardia markkaa, ja velka on siirrettyä verotusta. Me suomalaiset maksamme tämän velan joka tapauksessa. Jos nykypolvi ei sitä maksa, jälkipolvet maksavat. Ei siis ole kysymys säästämisestä itsestään ja tästä päivästä, vaan itse asiassa lastemme edellytyksistä elää tässä maassa. On siten erinomainen asia, että valtion velkaa voidaan nyt lyhentää ja reilusti ja samalla saada korkomenojen pienentymisen myötä lisää liikkumavaraa valtiontalouteen.

Kaiken keskellä on kuitenkin muistettava, että suomalaisen hyvinvointivaltion perusta on edelleen kunnossa. Suomalaiselle kansalaiselle kyetään takaamaan lähes kaikissa tilanteissa välttämätön perustoimeentulo. On edelleen muistettava, että suomalaisen sosiaaliturvan taso on korkea. Esimerkiksi työttömyysturvan taso on Euroopan huippuluokkaa. Suomen nousu on voinut perustua vain työlle ja sille, että kaikki kansalaiset osallistuvat talkoisiin. Lisäksi on todettava, että olisivatpa hallituksessa mitkä puolueet tai poliittiset ryhmät tahansa, tälle viime vuosikymmenien talouspolitiikan pitkälle linjalle ei ole ollut juuri vaihtoehtoja.

Kun julkista taloutta hoidetaan leväperäisesti, se heijastuu kansantalouteenkin varsinkin sellaisessa maassa, jossa julkisen talouden osuus on suuri. On selvää, että esimerkiksi holtiton verojen lisääminen on yksi syy koko kansantalouden vaikeuksiin ja myös työttömyyteen. Nämä syyyhteydet pitää nähdä. Tämän takia onkin terveh-

dittävä ilolla ansiotuloverotuksen alennuksia ja myös on todettava tyydytyksellä, että nykyisellä hallituksella on selkeä ja luottamusta lisäävä ote valtiontalouden kuntoon saattamiseen. Kaikki saavat sen käsityksen, että homma on ikään kuin hanskassa.

Vaikka nyt menee valtiontaloudessa hyvin, on muistettava, että nousukauden jatkuminen ei ole kirkossa kuulutettua. Suomen talous on kiinni nykyään globaalisista tekijöistä. Vaikka me hoitaisimme taloutemme kuinka hyvin, horjahdukset tai lamat muualla heijastavat helposti vaikutuksensa meille asti. Seitsemää lihavaa vuotta seuraa helposti seitsemän laihaa vuotta, ja se pätevä talousoppi jo vanhastaan.

Yleisesti kun on keskusteltu ja on keskustelua eduskunnassa seurannut, täällä on oltu huolissaan tulonsiirroista. Ei ole niinkään eikä lainkaan oltu huolissaan siitä, miten hyvinvointivaltion taloudellinen perusta syntyy, eli suomeksi: Kakun jakajia kyllä löytyy, mutta mistä saataisiin kakun kasvattajia?

128 **Anni Sinnemäki /vihr:** Arvoisa puhemies! Budjetin lähetekeskustelussa käsittelin ryhmämme puheenvuorossa tuloerojen kasvuun ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Valitin, että kasvavaa kansantuotetta ei ole jaettu oikeudenmukaisesti, että pienituloisimman kymmenyksen ostovoima pienenee samaan aikaan, kun muiden voimakkaasti kasvaa, eli puhuin ed. Ihamäen mainitsemista kakun jakajista.

Eduskunta valitsi sosiaalipuolen omien budjettilisäystensä painopisteeksi. Pidän tätä hyvänä asiana, erityisesti sitä, että kansaneläkkeen tasokorotus nousi 50 markasta 70 markkaan. Eräs toinen välttämätön tasokorotus jäi kuitenkin odottamaan itseään. Tämän vuoden veroratkaisua käsiteltäessä kaikki hallituspuolueet eivät olleet halukkaita korjaamaan pitkäaikaistyöttömien asemaa verotuksellisin keinoin. Minä olin kyllä aika valmis siihenkin. Yhteisesti kuitenkin päädyttiin kantaan, jossa edellytetään hallitusta parantamaan peruspäivärahalla ja työmarkkinatuella elävien taloudellista toimeentuloa. Tämä tarkoittaa sitä, että asiasta tulee budjettikysymys ensi vuodeksi. Valtiovarainministeri omissa kommenteissaan kauhisteli ensi vuoden budjettitilannetta ja sanoi, että ei voi juuri mitään nostaa. Toteaisin tässä kuitenkin, että peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea on joka tapauksessa pakko nostaa, koska sen jälkeen kun eläkeläisten asemaan on tehty tiettyjä parannuksia, nimenomaan pitkäaikaistyöttömät ovat ne, jotka ovat tällä hetkellä yhteiskunnassa kaikkein huonoimmassa asemassa.

Valtionvelka suhteessa kansantuotteeseen on laskenut huomattavasti. Lähetekeskustelussa peräänkuulutin moniarvoista talouspoliittista keskustelua. Sitä ei aina ole helppo löytää tästä maasta. Hauskaa kyllä, eräs ehkä ei täysin valtavirtaa edustava taloustieteilijä, professori kuitenkin, lausui vähän aikaa sitten julkaistussa haastattelussa seuraavasti: "Valtionvelasta on nostettu turhaa hysteriaa. En pitäisi velkaa ongelmana ensinkään."

Oli ongelmaa tai ei, en itsekään ole sitä mieltä etteikö velkaa sinänsä voisi tällaisessa taloudellisessa tilanteessa maksaa pois, mutta velan olemassaoloa ei myöskään voi ikuisesti käyttää perusteluna sille, että budjetissa ei ratkaista oikeudenmukaisuusongelmia.

Arvoisa puhemies! Olin alun perin sitä mieltä, että kokonaisuudessaan budjetti ei ole ihan huono, eikä se myöskään mennyt tärviölle, vaikka eduskunta sitä käsitteli. Edellä mainittujen sosiaalipolitiikan korjausten lisäksi, joihin sisältyivät savamaksu ja tietyt lisäykset esimerkiksi lasten- ja nuortenpsykiatriaan, haluaisin mainita näin yleisesti kaksi muuta korjausta, jotka eduskunta teki. Toinen on tuki uusiutuville energioille ja energiankäytön tehostamiselle, ja erityiseksi harmikseni hallitus oli laskenut tämän tuen myöntövaltuuksia 30 miljoonalla markalla. Olin tyytyväinen siitä, että valtiovarainvaliokunnan kauppa- ja teollisuusjaosto oli yksimielinen esittäessään, että tämä määräraha nostettaisiin edellisen vuoden tasolle. Sitten kun erilaisia toiveita rukattiin yhteen ja käytiin neuvotteluja, siinäkin vaiheessa kuitenkin tätä määrärahaa lisättiin 10 miljoonalla markalla. Se on mielestäni tärkeä signaali hallitukselle, koska tämä on kuitenkin sitä rahaa, jonka avulla pyrimme tekemään kestävää ilmastopolitiikkaa.

Toinen, itselleni henkilökohtaisesti tärkeä määrärahan lisäys on markkamääräisesti erittäin pieni. Ympäristöjärjestöjen avustusta lisättiin miljoonalla markalla. Se on minulle henkilökohtaisesti tärkeä siksi, että ehdotin sitä omassa talousarvioaloitteessani, tosin 1,5 miljoonaa. Varsinaisesti se on tärkeä siksi, että ympäristöjärjestöt toimivat aika rajatuilla resursseilla mutta ovat kuitenkin täysin välttämätön osa ympäristöpoliittista keskustelua. On siksi myönteistä, että nii-

den tuki on kokonaisuudessaan noin 9 miljoonaa markkaa.

Yleiskeskustelu päättyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 10.

Täysistunto lopetetaan kello 23.58.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

2) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain 24 ja 42 b §:n muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hyv./hylk. (Ään. 2)

"Jaa" äänestävät seuraavat 113 edustajaa:

Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Tuija Brax /vihr
Klaus Bremer /r
Kaarina Dromberg /kok
Mikko Elo /sd
Jan-Erik Enestam /r
Merikukka Forsius /vihr
Christina Gestrin /r
Nils-Anders Granvik /r
Jukka Gustafsson /sd
Tuula Haatainen /sd
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Satu Hassi /vihr
Olli-Pekka Heinonen /kok
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Pertti Hemmilä /kok
Rakel Hiltunen /sd
Anne Huotari /vas
Susanna Huovinen /sd
Matti Huutola /vas
Jyri Häkämies /kok
Timo Ihamäki /kok
Mikko Immonen /vas
Ville Itälä /kok
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Ulla Juurola /sd
Reijo Kallio /sd
Antti Kalliomäki /sd
Erkki Kanerva /sd
Ilkka Kanerva /kok
Kari Kantalainen /kok
Saara Karhu /sd
Tapio Karjalainen /sd
Juha Karpio /kok
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Jyrki Katainen /kok
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Paula Kokkonen /kok
Riitta Korhonen /kok
Valto Koski /sd
Jari Koskinen /kok
Irina Krohn /vihr
Kalervo Kummola /kok
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Annika Lapintie /vas
Henrik Lax /r
Jouni Lehtimäki /kok
Suvi Lindén /kok
Paavo Lipponen /sd
Leena Luhtanen /sd
Pehr Löv /r
Markku Markkula /kok
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Jukka Mikkola /sd
Raimo Mähönen /sd
Pertti Mäki-Hakola /kok
Sinikka Mönkäre /sd
Olli Nepponen /kok
Sauli Niinistö /kok
Håkan Nordman /r
Tuija Nurmi /kok
Outi Ojala /vas
Kirsi Ojansuu /vihr
Heli Paasio /sd
Pirkko Peltomo /sd
Maija Perho /kok
Margareta Pietikäinen /r
Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Riitta Prusti /sd
Virpa Puisto /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Susanna Rahkonen /sd
Jussi Ranta /sd
Pekka Ravi /kok
Ola Rosendahl /r
Tero Rönni /sd
Matti Saarinen /sd
Petri Salo /kok
Kimmo Sasi /kok
Arto Seppälä /sd
Timo Seppälä /kok
Suvi-Anne Siimes /vas
Anni Sinnemäki /vihr
Juhani Sjöblom /kok
Jouko Skinnari /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Katja Syvärinen /vas
Säde Tahvanainen /sd
Marja Tiura /kok
Martti Tiuri /kok
Irja Tulonen /kok
Erkki Tuomioja /sd
Pertti Turtiainen /vas
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vas
Kari Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /kok
Marjatta Vehkaoja /sd
Pia Viitanen /sd
Jari Vilén /kok
Lasse Virén /kok
Jorma Vokkolainen /vas
Matti Vähänäkki /sd
Ulla-Maj Wideroos /r
Ben Zyskowicz /kok

"Ei" äänestävät seuraavat 67 edustajaa:

Hannu Aho /kesk
Sulo Aittoniemi /alk
Eero Akaan-Penttilä /kok
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Leea Hiltunen /skl
Liisa Hyssälä /kesk
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Timo Kalli /kesk
Bjarne Kallis /skl
Matti Kangas /vas
Toimi Kankaanniemi /skl
Kyösti Karjula /kesk
Tanja Karpela /kesk
Marja-Leena Kemppainen /skl
Inkeri Kerola /kesk
Niilo Keränen /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Katri Komi /kesk
Juha Korkeaoja /kesk
Marjaana Koskinen /sd
Risto Kuisma /rem
Mikko Kuoppa /vas
Pekka Kuosmanen /kok
Kari Kärkkäinen /skl
Seppo Kääriäinen /kesk
Esa Lahtela /sd
Seppo Lahtela /kesk
Reijo Laitinen /sd
Markku Laukkanen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Mika Lintilä /kesk
Eero Lämsä /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Tero Mölsä /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Veijo Puhjo /vas
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Leena Rauhala /skl
Juha Rehula /kesk
Markku Rossi /kesk
Mirja Ryynänen /kesk
Päivi Räsänen /skl
Pauli Saapunki /kesk
Mauri Salo /kesk
Ismo Seivästö /skl
Sakari Smeds /skl
Hannu Takkula /kesk
Pentti Tiusanen /vas
Unto Valpas /vas
Matti Vanhanen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Raimo Vistbacka /ps
Matti Väistö /kesk
Harry Wallin /sd
Jaana Ylä-Mononen /kesk

Tyhjää äänestää edustaja:

Kari Rajamäki /sd

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 18 edustajaa:

Esko Aho /kesk
Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /r
Tarja Filatov /sd
Seppo Kanerva /kok
Tarja Kautto /sd
Martti Korhonen /vas
Ossi Korteniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Jaakko Laakso /vas
Hannes Manninen /kesk
Kalevi Olin /sd
Maija-Liisa Rask /sd
Sari Sarkomaa /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Ilkka Taipale /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Anu Vehviläinen /kesk